ORHAN KEMAL

Arkadaş Islıkları

10. BASKI

ORHAN KEMAL 100 YAŞINDA

ROMAN

ORHAN KEMAL

Asıl adı Mehmet Raşit Öğütçü olan Orhan Kemal, 15 Eylül 1914'te Adana'nın Ceyhan ilçesinde doğdu. Babası ilk TBMM'de milletvekilliği ve Adalet Bakanlığı yapmış olan Abdülkadir Kemali Bey'dir. Adana'da *Ahali Cumhuriyet Fırkası*'nın kurucusu olan Abdülkadir Kemali Bey daha sonra partisinin kapatılması üzerine ailesiyle birlikte Beyrut'a yerleşti ve Orhan Kemal bu dönemde orta son sınıftaki eğitimini yarıda bıraktı. 1932'de Türkiye'ye geri döndükten sonra, çırçır fabrikalarında işçilik, dokumacılık ve ambar memurluğu yapan Orhan Kemal 1937 yılında evlendi. 1938 yılında, Niğde'de askerlik görevini yaparken Ceza Yasası'nın 94. maddesine muhalefetten yargılanarak beş yıl hüküm giydi. 1940 yılında Bursa Cezaevi'nde Nâzım Hikmet'le tanışması sanat yaşamının önemli dönüm noktalarından biri oldu. 26 Eylül 1943'te serbest kalan Orhan Kemal 1951 yılında İstanbul'a yerleşti. Bu dönemden itibaren geçimini yazarlıkla sağlayan Orhan Kemal, 1966 yılında bir ihbar nedeniyle yeniden tutuklanarak Sultanahmet Cezaevi'ne gönderildi. Otuz beş gün sonra salıverildi. 1968 yılında bu davadan beraat ettikten iki yıl sonra 2 Haziran 1970'te davetli olarak gittiği Sofya'da öldü. İlk şiirlerini Raşit Kemali adıyla *Yedigün*, *Yeni Mecmua* gibi dergilerde yayımlayan Orhan Kemal, Nâzım Hikmet'in etkisiyle düzyazıya yöneldi. İlk düzyazısı *Balık* adıyla 1940 yılında *Yeni Edebiyat* gazetesinde yayımlandı. İlk öykülerini ise 1942 ve 1943 yıllarında *İkdam* ile *Yurt ve Dünya* dergilerinde yayımlayan Orhan Kemal daha sonra *Varlık*, *Gün*, *Yığın*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Yaprak*, *Yeni Başdan*, *Yeditepe*, *Beraber* gibi dergilerde de yer alırken birçok romanı da *Vatan*, *Dünya*, *Ulus*, *Son Havadis* ve *Cumhuriyet* gazeteleri tarafından tefrika edildi. *Kardeş Payı* ile 1958 yılında Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanan Orhan Kemal, *Önce Ekmek* ile de 1969 yılında Sait Faik Hikâye Armağanı'nı ve TDK Öykü Ödülü'nü kazandı. *72. Koğuş*, *Murtaza*, *Eskici Dükkânı*, *Kardeş Payı* ve *İspinozlar (Yalova Kaymakamı)* adlı yapıtlarını oyunlaştırdı. *72. Koğuş* ile 1967 yılında Ankara Sanatseverler Derneği tarafından en iyi oyun yazarı seçildi. Orhan Kemal'in ailesi tarafından 1972 yılından beri yazarın ölüm yıldönümünde verilmek üzere Orhan Kemal Roman Armağanı düzenlenmektedir. Yapıtları: *Murtaza*, *El Kızı*, *Yalancı Dünya*, *Sokakların Çocuğu*, *Müfettişler Müfettişi*, *Üçkâğıtçı*, *Ekmek Kavgası*, *72. Koğuş*, *Eskici ve Oğulları*, *Cemile*, *Nâzım Hikmet'le Üç Buçuk Yıl*, *Bereketli Topraklar Üzerinde*, *Sokaklardan Bir Kız*, *Vukuat Var*, *Hanımın Çiftliği*, *Suçlu*, *Dünya Evi*, *Kötü Yol*, *Yağmur Yüklü Bulutlar*, *Kırmızı Küpeler / Babil Kulesi*, *Oyuncu Kadın / Gâvurun Kızı*, *Grev*, *Serseri Milyoner / İki Damla Gözyaşı*, *Gurbet Kuşları*, *Evlerden Biri*, *Kaçak*, *Kanlı Topraklar*, *Arkadaş Islıkları*, *Devlet Kuşu*, *Bir Filiz Vardı*, *Avare Yıllar*, *Sarhoşlar*, *Baba Evi*, *Çamaşırcının Kızı / Küçücük*, *Kardeş Payı*, *Önce Ekmek*, *Tersine Dünya*, *İstanbul'dan Çizgiler*, *Oyunlar 1-2*, *Yazmak Doludizgin* (Günlükler/Şiirler), *Senaryo Tekniği ve Senaryolar*, *Önemli Not!* (Düzyazılar), *Abdülkadir Kemali Bey'in Anıları*, *Yüz Karası*, *Zamana Karşı Orhan Kemal* (Eleştiriler ve Röportajlar), *Uçurum*.

ARKADAŞ ISLIKLARI

Orhan Kemal

§

Türkçe Edebiyat **153**

Arkadaş Islıkları
Orhan Kemal

Yayına hazırlayan: Çiğdem Su
Kapak tasarım: Utku Lomlu
Arka kapak fotoğrafi: Ara Güler

© 1968, Orhan Kemal
© 2007; bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: 1968, Uğural Yayınevi
2. Basım: 1972, Bilgi Yayınevi
3-6. Basım: 1981-2001, Tekin Yayınevi
7-9. Basım: Ocak 2008-Eylül 2012, Everest Yayınları
10. Basım: Eylül 2014

ISBN: 978 - 975 - 289 - 458 - 7

Sertifika No: 10905

Orhan Kemal Müzesi
Akarsu Caddesi No: 30 Cihangir/İSTANBUL
Tel: (0212) 292 92 45 Fax: (0212) 243 67 82
E-mail: info@orhankemal.org
www.orhankemal.org

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi
No: 8 Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
facebook.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

ARKADAŞ ISLIKLARI

1

Serseri Mayınlar

O yıllar on dokuzuna basmış mıydım?

Hani şu artık kanun karşısında "reşit" sayılındığı, işlenen suçlardan babanın, ananın sorumlu tutulmadığı yıllar...

Briyantin, daha çok da sıvı vazelinle vıcık vıcık, kuvvetli saçlar, çevreye bela ararcasına bakan küstah gözler, yeni ötmeye başlamış delikanlı horoz çalımı. Ana, baba, dayı, teyze, hala, amca, bildik gördük, tanış, utanılacak kişi, hatta bekçi, polis, jandarma, mahkeme, hâkim, kanun...

"Ayyyyt, var mı bana yan bakan?!"

O yıllar işte.

Ekmek elden, su gölden. Pek bir şeyler bırakmadan dünyasını değiştirmiş pederden kalanlarla evi kör topal geçindirmeye ça-

lışan validenin bakkal, kasap, manav, taksitçi borçları, bu borçların nasıl ödeneceğiyle ilgili sabahlara kadar uykusuzluğu, bu türlü uykusuzlukların kişiyi ne hâllere soktuğu karanlık düşüncelerin insana sık sık ölümü hatırlatması, bütün bu karanlık düşüncelerden gelen sinir bozukluklarının berbat ettiği metabolizma, uyku hapları, mide şişkinliklerine çeşitli tozlar, gücünü yitiren sinirleri güçlendirmek için kalsiyum iğneleri, vitaminler...

Bütün bunlar ne?

Sabahın çok erken saatinde kıçı yamalı pantolonu bacağına, kısa kollu, kirli beyaz gömleği sırtına çek, ev halkının sıkıntıdan vakit bulup da kullanamadığı tozlu ayna karşısında saçlarına birkaç tarak, haydi sokağa!

Çokluk elini senden çabuk tutmuş, sen akran birer "serseri mayın"dan olan iki yakın arkadaşının köşe başındaki elektrik direği altından ıslıkları... Islıklar, ah bu arkadaş ıslıkları! Bu ıslıkları duydun mu, eli yüzü yıkamaya, saçı falan taramaya boş verirsin. Taramak yakışır, taramamak daha bir başka yakışır. Bilmezlikten gelsen bile kesinlikle sezersin bunu. Çünkü çevrendeki yaşlıların sana, arkadaşlarına iç geçirerek bakışlarındaki anlam, delifişek yaşantılarınıza imrendikleri, şu anda, ah şu anda sizin yerinizde olmaya can attıklarını açıklar. Bir zamanlar, artık hiçbir zaman geri dönülemeyecek bir zamanlar, onlar da tıpkı sizin gibiydiler. Ne romatizma, ne damar sertliği, ne kalp, ne şeker, ne gastrit, ne ülser, ne de arada kapkaranlık gelip geçen kanser şüphesi.

Onlar da böyle tıpkı tıpkısına sizin gibi sabahın erken saatlerinde evden firlar, taralı saçlarıyla tutarlardı kahvenin yolunu. Şimdi? Şimdi romatizmaları, tek çalışan kalpleri, damar sertlikleri, kim bilir nerelerden bulunup sigara paketleri ardına not edilmiş birtakım "reçete"leri birbirlerine salık verişleri, gelip geçen kızlarla genç kadınlara hasretle bakışlarıyla birer kıyıda ürkek, unutulmanın, hesaba katılmamanın gri yalnızlığında hayran, bekleşmektedirler.

Görmezsiniz bile. Taralı ya da taramaya lüzum görülmemiş saçlarınızla pencereden seslenirsiniz arkadaşlarınıza:

"Hoop!"

Sabırsızlıkla!

"Haydi ulan derler. Deve!"

Şıp, yapıştırırsınız:

"Deve sözüne kızmam ben!"

"Çabuk ol!"

"Şimdi."

Ev halkını tatlı sabah uykularında bombardımana tutulmuşçasına hoplatarak gümbür gümbür indiğiniz çürük merdiven, neredeyse menteşelerini sökecekmişçesine hırsla açıp, "Çaat!" kapadığınız sokak kapısı.

Arkanızda da annenizin, "Lahavle vela kuvvete illa billa"sı. Duymazsınız bile. Duysanız da ne, zaten köşe başındaki elektrik direğinin altındakilerinin yanını bulmuşsunuzdur.

"Enayinin gelişine dikiz!"

"Yuuuu!"

"Ne geliş lan bu?"

"Uyuyor muydun?"

Kanınıza dokunmuşçasına:

"Ne uyuması?"

"Biz kalkalı yıl oldu. Sen..."

"Tabii oğlum, senin gibi değil ki o!"

"Bana n'olmuş?"

"N'olacak, hanım evladısın!"

"?.."

"Gözlere bak, tulum tulum..."

"Saçlarını niye taramadın?"

"Niye tarasın?"

"Niye taramasın?"

"..."

"..."

"..."

Şaka maka, arkadaş markadaş... Parlayıverirsiniz:

"E, kesin artık be!"

Kesmezler çokluk, ikisi iki yandan, geveze iki hafif makineli gibi, dalınıza binerler de binerler. Çıldırır, tekme atar, kovalar, kovalarken de ya camiden kaba öksürüğüyle dönmekte olan kırış kırış bir yaşlıya ya da kim bilir hangi pazardan soğanın, lahana, patates, fasulye, un, bulgurun kırkar para daha ucuzunu düşürüp satın almaktan dönen cırcır bir kocakarıya çarparsınız. Sen misin? Yaşlılığı bir yana, kadınlığına güvenerek açar ağzını, yumar gözünü:

"Allah kahretsin, Allah kahretsin sizi e mi haytalar? Sabah sabah şunlara bak! Eşşek kadar şeyler ayol. Ye, iç, düş sokaklara. Hükümet hükümet değil ki. Ne dolaştırırsın bunları sokaklarda zıran zıran. Al askere, sürt burunlarını..."

Karıya bozulursunuz.

"Kes be!"

Neeee?

Tıka basa sepet ya da file bırakılır yere.

'"Kes be mi? Bana mı? Siz benim kim olduğumu biliyor musunuz? Ha? Ben kes be diye yüzlenecek kadın mıyım? Ayol ben hanımefendiyim hanımefendi!"

Alı al, moru mor, "Ula sanisi" efendi babasından başlar, dedesi, hısım akrabasına, sonunda da nur içinde yatasıca rahmetli kocasına getirir sözü. Ne güm güm gümüleyen konak, ne de atlar, itler, uşaklar kalır sayılıp dökülmedik. Derken hızını alamaz, bir ağıt. Deli gençlik, delifişek gençlik bu. Kocakarının yıllardır ne biçim bir birikmenin taşması olan gözyaşlarının nedenini nereden bileceksiniz? Güm güm gümüleyen konak ne demek? "Ula sanisi" ne? Deli sanırsınız kadını, ağlamasını da numara. Geçersiniz karşısına:

"Demek konağınız güm güm gümülerdi?"

"Gümültüsünü kim kesti, gümültüsünü?"

Çakar matrağı. Ağlaması falan şıp, diner. Varisli, romatizmalı bacaklarıyla düşer ardınıza. Sözde kovalar, siz de kaçarsınız sözde. Arkada kıyamet:

"Yuuuu... Kocakarıya yuuuuu!"

"Geldi ha, geldi geldi geldi!"

"Kaç ulan, yerden taş aldı!"

"..."

"..."

Mahalleli sabah uykusundan pencerelere don paça üşüşmüştür. Bu şamataya içerlense bile ses çıkarılamaz. Karşılarında üç delifişek, üç serseri mayın vardır. Gramlarına tonla karşılık alacaklarını, iş tokata, yumruğa binecek olsa kadınlarının önünde ele güne karşı zararlı çıkacaklarını bilir, öfkeyle güler, gülmek zorunda kaldıktan başka, sizinle de birlik olurlar çaresiz:

"Vaay Mislanım Teyze'ye kocakarı demişler ha?"

"Neresi kocakarı onun?"

"Ayol o daha gelin olacak teller pullar içinde, gelin!"

"..."

"..."

Kısa kesilmişse, kalabalığın uğultusu arkada bırakılıp yol tutulur. Kocakarı, kocakarının küfürleri falan hemencecik unutulmuştur. Arkadaşlardan biri başlar:

"Akşam sizden ayrıldım ya?"

"Eee?"

"Sormuyorsunuz neler olduğunu!"

"N'oldu?"

"Bizden ayrıldıktan sonra mı?"

"Ne susuyorsun ulan, anlatsana!"

Hemen anlatmaz!

"Aramızda kalacak ama?"

Bu güvensizliğe içerlenilir:

"Ayıp ettin!"

"Şimdi ayıp ettin işte!"

"Şimdiye kadar hangi sırrını açıkladık, keriz?"

Bundan önceki sır ya da sırlarını açıklamış olsanız bile o zaten anlatacaktır:

"İnci Abla var ya, İnci Abla?"

Var ya, ne demek? Bankacının fıkır fıkırı. Kocası ne kadar inekse, karı da o kadar boğa. El çantasında tabanca, gözüne kestirdiği delikanlıyı hususisine, ver elini şehir dışı, yakın kasabalar, daha çok da kuş uçmaz kervan geçmez yol kıyıları.

"Eee?"

"N'oldu?"

"Penceresinde beni bekliyormuş. Tak, indi kapıya, dedi, nereye? Dedim, hiiç. Yatmaya mı? Dedim, yok. Dedi, peki? Esnedim. Çaktı, ayıp ayıp, dedi, hayat on ikiden sonra başlar. Tavuk musun yoksa?"

Dinleyenlerde gözler kısılmış, sinirler gerilmiştir. Herkesin içinde kendine göre bir İnci Abla.

"Sonra?"

Hemen anlatmaz ki sonrasını.

"Versenize bir sigara!"

Kırış kırış sigara paketleri pantolon ceplerinden çıkarılıp uzatılır. O, sigaraların en semizini alır, çakılan kibritlerden yakar, ağız dolusu bir dumanı ağır ağır, düşünceli düşünceli bırakırken kendini bilmem hangi artist sanır.

"Sonra be!"

"Demek hayat on ikiden sonra başlar dedi?"

"Vay anasını, tavuk musun yoksa demiş..."

"Sen ne cevap verdin?"

"Ne cevap verecem yahu? Çakıyorum. Sordum kocasını, evde yokmuş. Olsa bile ne? Bilmiyor musunuz karıyı? Koca moca taktığı var mı?"

"Harbi karı yahu, helal olsun..."

"Sonra?"

"Sonra atladım yanına. O direksiyonda, ben yanı başında. Yukarıda yıldızlar..."

"Kolunu omuzuna ataydın!"

"Hayır atmadım..."

"Niye?"

"Ellerim armut topluyordu da. Ben sen miyim ulan?"

Al sana bir maraza.

"Ne demek o?"

Bakmadan:

"Buna sor!"

Sorulan güler. Sinir, gıcık, pis bir gülüştür. Ya da hiç böyle değildir de öyle gelir. "Karının yanında ben olsam kolumu atmaz mıydım omuzuna? Öpmez miydim? Öpemez miydim yani? Bunu mu demek istedi? Niye? Sakın o gece genelevlerde kart karının yanında sızıp kaldığımı işitmiş olmasın?"

"Yani ne demek istedin?"

"Buna sor dedim ya!"

"Ne soracakmışım ona? Ne varmış soracak?"

Sorulması istenen, sözde sertleşir:

"Kesin be!"

Hayır, kesilmez. "Ben sen miyim ulan?" ne demektir? Niçin söylenmiştir? Şayet genelevdeki karıdan duydularsa, ne? "Aşırı sarhoştum, sonra, karı da ninem yaşındaydı!"

"Ben sen miyimmiş. Ulan benim kadar olsan daha ne isterdin?"

Öfkelenme sırası, şıp, ona gelmiştir. Mayalı hamur gibi kabarır da kabarır:

"Nee? Senin kadar mı?"

"Yarım kadar yarım!"

"Sen nesin de ben senin yarın kadar bile olamıyorum?"

"Ne miyim?"

"Nesin ya?"

"Sen nesin?"

"Boş ver benim ne olduğuma, sen?"
"Ben birinci takımın sağiçiyim!"
"Öhö öhöö..."
"Yalan mı?"
"Bir sefer. O da, sağiç sakattı..."
"Sen o kadar da olamadın ya?"
"Bana bak!"
"Bakıyorum."
"..."
"..."

Dövüşe hazır, zağlı iki horoz gibi yaklaşılır yan yan. Dün gece yarısına kadar Berduş şaraphanesinin ekşi havasında bardağı çeyreklik kırmızı şaraplarla kıpkırmızı kesilerek deli dolu, ama tatlı tatlı konuşan, arada coşup birbirlerinin boyunlarına sarılan, birbirleri için ölüme bile gitmeyenin anasına avradına söven, birbirlerini coşkun bir içtenlikle şapur şupur öpen canciğer arkadaşların kapışması ha başladı ha başlayacaktır.

"Peki n'olacak?"
"Ne n'olacak?"
"Ananın dini!"
"Anamın? Ölmüş anamın dini ha?"
"Bas ulan!"
"Basmıyorum!"
"Deve!"
"Deveye dikiz!"
"Kırarım çenelerini ama."
"Taze bitti o!"
"Bitmemişi var!"
"Nerde? Göster!"
"Yeri değil..."
"Sıkı mı?"
"Saman çöpünü bilem, kırt!"
"İnanmam, reklam ediyorsun..."

"Ulan..."
"Ulan deme ulan. Ben..."
"Sen?"
"Adamım adam!"
"Bit pazarında düzineyle satıyorlar senin gibi adamı!"
"Aynaya bakıp konuşuyorsun galiba?"
"Beğenmedin mi?"
"Beğenip de koynuma alacak değilim ya!"
"Doğru konuş!"
"N'olur?"
"Fena yaparım!"
"Pırrasa mı dedin?"
"Senin moruğun bıyığı o!"
"Moruğun bıyığını karıştırma!"
"Asaletine mi dokunur?"
"..."
"..."
"..."

Çokluk üçüncü arkadaş araya girer, kavganın tam kıyısından dönülür. Dönülür ama, kapıştı kapışacak arkadaşların arasından da kara kedi geçmiştir. Nefretle ayrılınır. O günden sonra da aramazlar birbirlerini, birbirlerinin adını anmazlar. Anmak zorunda kalsalar, "O enayi" ya da "Kayarto" derler.

Olanlar üçüncüye olmuştur. Günlerce birine şöyle, ötekine böyle. Hangisiyle konuşuyorsa, ötekinden yana çıkmaya çalışır. Günler, haftalar, bazen aylar geçer. Dargınlıklar pörsür. Ekşi ekşi kokan Berduş şaraphanesinin eski âlemleri burunlarda tütmeye başlar. Dargınların ikisi de zaman zaman, "Ulan ne kral günlerdi be!" diye sarmaş dolaş günlerin kafalarda artık alabildiğine renklenmiş anılarını anlatırlar. Ama yine de sokakta karşılaşsalar başlarını çevirirler. İçlerindense koşup arkadaşının boynuna sarılmak geçmiş, cesaretler yetmemiştir. Çünkü sınırsız bir içtenliğin büyük gücünü isteyen olağanüstü bir iştir bu. Ne o, ne öteki, bu

olağanüstü gücü kendilerinde bulamazlar. Kahveye ayrı yollardan gelinir, uzak uzak oturulur. Ayrı yönlere bakılarak yakılır sigaralar. Ama yine de usulcacık bakılmadan edilmez. Bakışlar kazara rastlaşınca da kaşlar hemen çatılır. Ne o, ne de öteki güya barışmak istemiyormuş da, bakmıyormuş da, gözü nasılsa takılmış da... Yoksa boru mu? Yoluna altın dökülse, değil barışmak, dönüp bakmaz bile be!

Üçüncü gelir. Bir selam ona, bir selam ötekine. Önce hangisinin yanına gitmesi uygun düşer acaba? Ne onu, ne de ötekini kırmak niyetindedir. Selamını ortaya atar:

"Merabayn!"

Kahve ocağına gider.

"Çay nasıl çay?"

Kulağında bir sap karanfiliyle Sümbül:

"Konuşuyor!"

"Konuştur da dinleyelim öyleyse..."

Zarif çay bardağı, tabak, pırıl pırıl kaşık şıkırtıyla yıkanır. Islak bardağa önce dem, sonra sıcak su konurken beriki sigarayı yakar. Çaycı alınmıştır.

"Sigarayı yalnız mı yakarlar?"

"Pardon!"

Sigara ağız kıyısına iliştirilir.

"Pardon çıkalı..."

"Haklısın, eşeklik çoğaldı!"

Sol elde kan kırmızısı zarif çay, sağ elin parmakları arasında yeni yakılmış sigara, dargın arkadaşların tam arasındaki betonda durulur. Bakışlar dargın iki arkadaşa bölünerek başlanılır:

"E, n'aber bakalım efeler?"

"Efeler"den biri, "sağlık güzellik" anlamında omuz silker, öteki, "istemem, yan cebime koy" gibilerden, küs arkadaşına şöyle bir bakıp güler. Üçüncü anlar ikisinin de cilve yaptığını, atar bitini:

"Ulan başlarım istavrozunuzdan ha kayartolar!"

"Kayartolar" memnundur bu başlangıçtan.

Üçüncü çakar.

"Dün akşam Berduş'taydım ama, hava. Nerde eski Berduş âlemlerimiz?"

İkisini de gözleriyle tarttıktan sonra taşı gediğine koyar:

"Ne zamana kadar sürecek bu dargınlık ulan?"

Bakışları bir an karşılaşıp kaşları şakacıktan çatılıveren küslerden biri ötekini işaret eder.

"O kayartoya sor!"

"Kayarto" kızmaz, memnundur:

"Kayarto sözüne kızmam ben!"

"Değil misin?"

"Ne?"

"Kayarto!"

"Soyadını sormadım."

"Kendini kral sanıyor enayi..."

"Kralım tabii, kraldan da üstün!"

"Zillikten n'aber?"

"Onu kendine sor, keriz!"

"Keriz mi? Kim? Ben mi?"

İskemleden yay gibi fırlanır, nerden uçlanılmışsa uçlanılmış çarşaf gibi bir onluk pantolon cebinden, şaak, çıkarılır:

"Bunu buraya ablan koymadı!"

Beriki de boş değildir. O da iskemlesinden fırlarken cebinden çıkardığı, iki, bazen üç onluğu çarşaf gibi sallar:

"Ya bunlar? Bunları halanın kızları koydu!"

Üçüncüsü coşar.

"Peki ne duruyoruz?"

Kollarına girer, kahve ocağındaki Sümbül'e seslenir:

"Haydi bize eyvallah!"

Sümbül ocaktan:

"Nereye ulan?"

"Jigolo mangırı yemeyee!"

Berduş şaraphanesinde pilaki tenceresi henüz maltıza bile konmamış olsun isterse. Gidilecek, gerekirse birer elma, doğranmış pastırma, beyazpeynirle falan...

Sümbül koşar arkadan:

"İyi ama oğlum biz?"

"Gel, sen de gel!"

"Nasıl gelirim sabah sabah, iş?"

"Gelme, kal öyleyse!"

"Hakkımı isterim arkadaş... Gelirken kırmızı Tekelimi unutmayın!"

"Oldu."

Okullu çocuklar henüz çıkmış evlerinden, beybabalar el yüz yıkamamış, hayvan pislikleriyle kirli beyaz taşlar yeni yeni uyanmaktaymış...

Köprü altında Lazlar
Köprü altında Lazlar da tüfekleri yaldızlar.
Şimdi buradan geçti
Şimdi buradan geçti de tombul memeli kızlar da
tombul memeli kızlar!

Arada gelip geçenler:

"Ayıp oğlum, sabah sabah çok ayıp!"

"Hem ayıp, hem günah. Ya Fettah, ya rezzak yahu!"

"Aaah ah, deli gençlik. Ne palan tanır, ne kolan!"

"Dallandırma şimdi!.. O gençlik yeniden elime geçse..."

"Ne olurdu?"

"Ne olmazdı be? Yakardım bugünleri, şerefsizim!"

"..."

"..."

Dargın arkadaşlarda yağmurlar yağmış, yarıklar kapanmıştır. Artık ne, "Sen miyim ben?" ne de "Ne demek sen miyim ben? N'olmuş bana?"lar.

Gece yarılarından çok sonralara kadar vur patlasın çal oynasın.

Berduş'tan zilzurna çıkılırken dışarda yağmurmuş, bardaklardan boşanırcasına yağıyormuş, evlerde tavanlar damlıyormuş şıp şıp, az sonra pabuçlar su alacakmış ya da kar varmış lapa lapa, ayazmış, tipiymiş, fırtına...

Kıpkırmızı birer buhar kazanı gibi kol kola yine, tükürsen donacak geceyi açık saçık türkülerle utandırarak, caddeler, sokaklar geçilir.

Arada bir:

"Aayyyyyyyt, var mı bana yan bakan!"

2

Lanet Halkası

Gece yarılarından çok sonraları, kim bilir kaçıncı uykudaki şehrin birbirini kesen daracık sokaklarında kusmuk kusmuk naralarımızla bekçi düdüklerini kızdırıp küplere bindirdiğimiz günler.

Sabahleyin çöpçüler erken erken alıp şurası burası patlamış çöp kamyonlarına boşaltsınlar diye kepenkleri inik dükkânlarının önlerine bıraktıkları çöp tenekeleriyle demir çöp bidonlarına futbol toplarıymış gibi şutlar mı atmazdık? Kolalı yaka, kravatıyla bir manken kadar ciddi, belki de bir "beyefendi"nin fiyakasını bozmak için çarşı ortasında adamın fötr şapkasına bir tokat, şapkayı havalara mı uçurmazdık? Mahalle aralarında güm güm şutlarımızla ev sahibi kocakarıları mı çıldırtmazdık? Karılara, kızlara fiyaka olsun diye rahmetli pederden kalma, rafta tozlanmış zırıltı bir *Felasifeyi Şark ve Garp* adlı kitaptan satırlar mı ezberlemezdik? Geçen yüzyıllar romantiklerinin serüvenleriyle yüklü filmlerin jönlerine benzeyelim diye sakal, bıyık, favori mi bırakmazdık?

Bize dair şöyle konuşulduğunu çokluk kulaklarımızla işitirdik.

"E, gençlik!"
"Yaşlarının hükmü..."
"Bu yaşta insan taşı havaya atar, başını altına tutar!"
"Sular bulanmadan durulmaz!"
"Dünyanın tadı bu günlerde. Yarın..."
"Lanet halkalarını taksınlar hele..."
"Hele karı tuz desin... Ha?"
"Çoluk çocuk sarsın etraflarını..."
"..."
"..."

Sağa yalpa, sola yalpa, kızları güldürelim diye espri falan derken, kolay kolay gülmeyen, ela gözlü birinin oltasına yakalanmayayım mı?

Sen misin kafayı çekip çekip sabahlara dek naralar atan, çöp tenekelerini, bidonları tekmeleyen, karılara kızlara fiyaka olsun diye espri yapıp saç sakal, bıyık favori bırakan!

Kaşları çatılıveriyor, kıskandığından mı ne, darılıveriyordu. Ondan sonra günlerce bekle yolunu, takıl ardına, diller dök, yola getir getirebilirsen. Can ciğer arkadaşlarımı bile unutuvermiştim. Artık kolay kolay ne Sümbül'ün kahvesi, ne de hele Berduş şaraphanesi.

Canciğer arkadaşlarımı unutuvermiştim ama, onlar beni? Ne münasebet! Yanımda, yönümde, ardımda gölgem gibiydiler. Bense benimkinin çevresinde pervane. Gece yarıları, hatta sabahlara dek evlerinin karşısındaki kaldırımda, yüzüm avuçlarımın içinde, gözlerim aydınlık perdesindeki kımıl kımıl gölgesinde.

Ona takur tukur aruz, çokluk da vezni kafiyesi bozuk heceyle destanlar mı döktürmezdim? Karşılık alamayınca keçenin dört ucunu salıverip bardağı çeyreğe pis şaraplarla çılgına dönerek penceresinin altına bir bela gibi mi gitmezdim? Küçük küçük taşlarla yüreğini ağzına mı getirmezdim?

O, kolay kolay gülmeyen, dize gelmeyen kız, başlardı yalvarmaya.

"Git, Allah aşkına git, n'olursun, yalvarırım!"

Dayatırdım:

"İn aşağı!"

"Şimdi? Gece vakti?"

"Evet şimdi, gece vakti!"

"Babam evde, işitecek..."

Bağırırdım.

"İşitsin ulan, işitsin!"

"Yavaş, Allahını seversen yavaş. Beni hiç mi düşünmüyorsun?"

Onu mu? Düşünmemek mi? Onu düşünmediğim an var mıdır ki?

Penceresi yine de kapanır, lambası sönüverirdi.

Kendimi öldüreceğimden falan dem vururdum. Aldırmazdı da, komşularının ortaokula, enstitüye giden kızları telaşlanırlardı.

"Öldüreceğim işte, namussuzum öldüreceğim kendimi. Ondan sonra da başlayacaksın vicdan azabı çekmeye... Ağlayacaksın, fakat iş işten geçecek!"

Komşusunun kızları kâh ağlar, kâh da "Deli!" diye gülerlerdi.

Günlerden bir gün onları kâh ağlatır, kâh deli diye kendime güldürürken çakı bıçağımı şurama burama dürtü dürtüvermeyeyim mi? Genç kız çığlıkları, feryatları arasında kendimi kaybetmişim. Gözlerimi hastanede açtım. Sargılar içindeydim. Çevremde arkadaşlarım, bizim ev halkı, bir de benimkinin babası. Orta boylu, sımsıkı, kütür kütür biri. Hani elinde birtakım kâğıtlarla ordan oraya kan ter içinde koşan, arada, bir yerlerde birtakım pazarlıklara girişip pey süren, derken kelepir bir malı umduğundan da ucuza düşürmenin şevki içinde hamala yükleyen adamlar vardır?

Asık yüzüyle dargın, bu işe öfkeli ama, şu anda çenesini tutmak zorunda oluşuna içerlemiş...

"Geçmiş olsun," dedi.

Ne karşılık verdim? Sonra da neler konuştuk. Günler geçip de zaten pek öyle derin olmayan yaralarım kapanıp taburcu edildiğim günlerden bir gün beni karşısına çekti.

"Kendini kızım için vurmuşsun, doğru mu?"

Canımı dişime takarak başımı salladım:

"Doğru."

Küplere bindi:

"Utanmadan doğru diyor bir de! Sen kiiim, kızım kim ulan? Benim kim olduğumu biliyor musun?"

Tepem atmıştı:

"Sen benim kim olduğumu biliyor musun?"

Nerdeyse konacaktım, çaktı, yelkenleri indiriverdi:

"Evet, rahmetli pederinizin iyi bir insan olduğunu öğrendim ama, sen..."

"N'olmuş bana?"

"Yok, hani, şey... Öğrenmek istediğim şu: Ne iş tutuyorsun?"

"Hiçbir iş!"

"Okuyor musun?

"Okuyordum tarihçi taktı, bozuldum, bir kafa..."

"Yani okumuyorsun?"

"Tarihçinin yüzünden okumuyorsak, ne yani, suç bizim mi? Öğretmen oldu diye kendini Allah sanıyor!"

Aslında okula futbol yüzünden tekmeyi atmıştım. Evde annem, dışarda akrabalar falan tarihçi numaramı yemişlerdi ama arkadaşlar doğrusunu biliyor, dallandırmıyorlardı.

"Demek kızıma aklını taktın?"

"Hem de nasıl!"

"Peki neyle geçindireceksin onu? Ne yedirip ne içireceksin?"

Gerçekten de neyle geçindirecek, ne yedirip ne içirecektim? Babamdan kalma çürük merdivenli evde yatıp kalkıyor, üstüm başım evin çamaşırlarıyla yıkanıyor, tel dolapta ne bulursam yuvarlıyordum. Ondan ötesindeyse Allah kerimdi. Üç arkadaş, dilediğimiz yerlerde, dilediğimizce dolaşıp mangırımız oldukça da kafaları çekiyorduk Berduş'ta işte.

"Babanın saygıdeğerliği para etmez oğlum," dedi. "Mezar taşıyla övünmeye kulak asma. Kızımı sana bir şartla verebilirim:

Önce bir iş sahibi olacaksın. Ondan sonra anneni gönderip kızı adam adam isteteceksin. Durumun kafama göre düzeldiyse peki diyeceğim, nişan yapılacak. Nişanlılık boyunca da akıllı uslu olman, bana güven vermen lazım!"

Ağzımdan kaçıverdi.

"İyi ama, sizinle evlenecek değilim ki!"

Tokat atacak kadar hırslandı:

"Terbiyeli konuş!"

Benim de tepem atmıştı:

"Konuşmam terbiyesiz demek?"

Gık dese ya da ne bileyim aykırı bir laf etse, şerefsizim, konabilirdim. Çaktı, alttan aldı:

"Onu demek istemedim. Bir genç, babası annesiyle olduğu kadar, kayınbabasıyla da akıllı uslu konuşmalı. Benimle değil, kızımla evleneceksin kuşkusuz ama başında kavak yelleri esen tecrübesiz iki genci de kendi hâllerine kapıp koyuveremem. Doğru mu, eğri mi?"

Haklıydı adam. Çaresiz, "Doğru," dedim.

"Demek oluyor ki, nişanlılık boyunca da bana güven vermen şart. Ondan sonra şerefimize uygun bir ev tutarsın, dayar döşersin olanağın ölçüsünde. Ve tabii, dost düşmana karşı da iyi bir düğün yaparsın!"

Dahası da vardı: Sabahlan kravatlı boynum, ütülü üst başımla evimden efendi efendi çıkmalı, işimin başına efendi efendi gitmeli, işimin başında efendi efendi çalışmalı, öğle yemeğine evime efendi efendi dönmeli, yemeğimi karımla efendi efendi yemeli, sonra yine işime efendi efendi gidip akşam paydosunda evime efendi efendi gelmeliydim.

Efendi efendi, efendi efendi, efendi efendi!

İyi ama, iş? İş nerdeydi? Olsa bile ben ne iş tutabilirdim? Domuzuna içip arkadaşlarımla birlikte sokaklarda serseri mayınlar gibi dolaşmaktan, bir de zaman zaman kulübümün çalışmalarına katılmak, derme çatma statta maçlar yapmaktan başkasını bilmi-

yordum ki. Üstelik annem, yakın akrabalar, bildik gördük, daha çok da kız anaları, henüz ağzımın süt koktuğunu, bu yaştaki bir delifişeğin dünya evine girse bile onu çekip çevirecek deneyden yoksun olduğunu söylüyor, soruyorlardı:

"Kaynatan zengin mi?"

Dikiliyordum.

"N'olacak?"

"Seni evine alıversin kızının hatırı için..."

"Hadi be siz de. Bende içgüveysi olacak surat var mı? Bana varacak kız benim kafama uygun olmalı. Bir lokmam mı var? Yarısına eyvallah demeli. Üst yanı fasa fiso, anlamam!"

Onlarsa hayıflanarak kendi aralarında başlıyorlardı:

"Aaah deli gençlik, ah!"

"Aşk meşk, bu şimdi dünyayı tozpembe görüyor..."

"Yarın bilmiyor ki karı tuz dedi mi..."

"Ciğeri cız diyecek!"

"Çakı gibi oğlan. Girse herifin sakalı altına, alsa avucunun içine. Ye, iç, giyin kuşan, gez toz karıyı koluna takıp..."

"Yanaşmıyor anam. Yanaşsa, bizim şeyin kızı nasıl, şeyin kızı?"

"Haa, Hasan Efendi'nin kızı, değil mi? Yaa..."

"Herifte mal, mülk. Yat sırtüstü, ye iç. Herif, kızının hatırı için vallahi gık demez."

Bütün bunları da elimin tersiyle itiveriyordum.

Annem sonunda, "Vallahi oğlum," dedi, "elim ermez, gücüm yetmez. Biliyorsun, babandan pek bir şey kalmadı. Sonra yine biliyorsun ki senden başka çocuklarım da var. Onların hakkını sana sıvayamam. Göbeğini kendi elinle kes!"

İşin şakası kalmamıştı. Göbeğimi kendi elimle kesecektim. Nasıl? Bilmiyordum ama, sağa sola başvuracak, sola vuracak, iyi kötü bir iş uydurup paralar kazanacak, kaynatamın dediğince bir ev tutacak, dayayıp döşeyecek, kaynatanım istediğinden de tantanalı öyle bir düğün yapacaktım ki, yıllar yılı söylensin!

"Doldur şu boşu Barba!"

Boş bardağım doluyor, elim bardağa hınçla uzanıyordu. Bardaklar bardakların ardında devrildikçe sinirlerim geriliyor, görüş ufkum genişledikten başka, en olmayacak şeyleri yapıvereceğim gibi geliyordu.

Arkadaşlar, "Demek," diyorlardı, "öyle tantanalı bir düğün yapacaksın ki, yıllar yılı söylenecek?"

Toz kondurur muydum?

"Söylenecek tabii!"

"Oldu olacak, bari bir de ev yaptır..."

"Gerekirse yaptırırım!"

"Fiyakalı bir de özel araba?"

"Tabii."

"Hizmetçi, aşçı, uşak..."

"Hizmetçi değil hizmetçiler, aşçı değil aşçılar, uşak değil uşaklar!"

"Aşçılardan biri alafranga yemekler hazırlar, değil mi?"

"Aşçılardan biri ne kelime? Alafranga yemeklerle mezeleri hazırlayacak İsviçreli aşçılar!"

"Füüüüüüü..."

Derken bir gün bir ağız dalaşı, az kalsın kapışıyorduk. Açlıktan nefesim kokuyormuş da, karnımı doyurmaktan âcizmişim de, fiyaka mı yapıyormuşum onlara da...

Aramızdan yine kara kedi geçmişti.

Tek başıma kalakalmıştım bu kalabalık dünyada. Annem benimle ilgilenmeyeceğini açıkça belirtmiş, yani rest çekmişti. Kızın babası da, arkadaşlarım da rest çekince, öp babanın elini.

Kızsa haber haber üstüne:

"Ne yapsın yapsın, beni buradan kurtarsın. Onun yüzünden babam bana eziyet ediyor. Adımı, ticari itibarımı berbat ettin, diyor. Aman aman, bir iş bulsun. Bak, onun yüzünden dile düştüm. Acısın bana!"

Çıldıracaktım, iş nerdeydi? Kime gitsem de iş istesem, aldığım karşılık değişmiyordu: "Yok!"

Annem arayıp sormuyor, her günkü harçlığımı vermekten öte geçmiyordu. Bu harçlıkla da evlenmek şöyle dursun, doğru dürüst şarap bile içilemiyordu.

Beni günlerce kendi hâlime bırakan arkadaşlarım sonunda küslüğe falan boş vererek yanaştılar.

"Bu sevdadan vazgeç arkadaş!"

Kanıma dokunuyordu:

"Yani kızı bırakayım mı?"

"Başka çare var mı?"

"Onu dile düşürdüm. Erkekliğe sığar mı?"

Kesip attılar.

"Sığar!"

Şaştım:

"Sığar mı?"

"Sığar tabii. Erkekliğin biri durmaksa üçü kaçmaktır!"

Kesip attım.

"Kaçan erkeklerden olmayacağım!"

Bütün bunlardan sonra anlamaya başlamıştım ki, bu işi şerefim, namusumla kökünden kesip atmak, işin içinden erkekçe çıkmaktan başka çare yoktur. Bu çare de kendimi öldürmekten başkası olamazdı. Geride bıraktıklarım arkamdan ağlasalar da el gün, eş dost, bildik gördük, hısım akraba, "Aşkolsun delikanlıya!" diyeceklerdi, "Sapına kadar erkekmiş. Kızı dile düşürdü ama hatasını da kanıyla ödedi. Aşkolsun!"

Sıkıyı görünce kendini öldürüp kurtulma yolları aramanın asıl alçaklık olduğunu bilmiyordum henüz o zamanlar.

Daldım Berduş'tan içeri.

İyice uzamış sakalım, bıyığım, favorilerimle tam da benziyordum birtakım filmlerdeki, rol gereği perişan artistlere. Tarihte nam bırakmış bir şövalye. Mertliğin ta kendisi. Verdiği sözü ye-

rine getirememiş, getiremeyince de hatasını kanıyla ödemeye kararlı bir yiğit!

"Barba doldur şunu!"

İlk, ikinci, üçüncü, dördüncü... Yanımda kâğıtla kalem de vardı, içim yana yana, her yanım titreye titreye acıklı bir veda mektubu donattım sevgiliye.

Neler yazdım?

Kiminle yolladım mektubu?

Ertesi gün kahveye haber geldi: Kız mektubu okuyunca çılgına dönmüş. Ne iş, ne ev, ne üst baş, ne de düğün. Hiç, ama hiçbir şey istemiyormuş. Şayet delilik eder de kendime kıyarsam, ardımdan o da gözünü kırpmadan...

Olanlar oldu sonunda: O da benim gibi baba evine bir tekme, koltuğunda bohçası...

Sevinçten çıldıracaktım.

Demek, ben de bir Don Juan'dım? Demek, bu dünyadan göçmemem, bu dünyayı bensiz bırakmamam için bir kız, güzel bir kız, babasına filan boş verip ardımdan...

Geldi.

Yakın arkadaşların evlerinde samanlıkları seyran etmeye başladık. Arada karım, "Gidelim artık buradan," diyordu. Nedenini soruyordum. Omuz silkiyordu. "Arkadaşının annesi..."

Anlıyordum. Ya surat etmiş, ya laf dokundurmuş ya da benimkinden gizli, oğluna bize dair atıp tutmuştur da benimki işitmiştir! Öyle ya, dağ dağ üstünde olur da ev ev üstünde olmaz, diye boşuna dememişler. Dahası var, oğullarının yakın arkadaşı diye, yeni evlilere ne diye boyuna yatak, yorgan, daha çok da çarşaf paralatsınlar?

Onun için benimki, "Arkadaşının annesi..." derken yapıştırıyordum:

"Tamam. Yarın buradan da çekelim postamızı!"

Gözleri kocaman kocaman, soruyordu:

"Nereye?"

Bilmiyordum ki.

Parmaklarımızda "lanet halkaları," gidecek yer arıyorduk boyuna.

3

Baba Dostu

Bir gün karım, "Bu böyle olmaz, çalışalım!" dedi.

Şaştım.

"Sen de mi?"

"Elbette. Ne var?"

"Hiç ama..."

"Evet?"

"Nerde çalışacağız? Nasıl?"

"Nerde, nasıl olursa..."

"İyi ama ne iş yapacağız?"

Gözleri dolu dolu, pencereden uzaklara, çok uzaklardaki dokuma fabrikasına baktı:

"Bizim mahalledeki Boşnak, Giritli kızlar orada çalışırlardı..."

"Yani fabrikada mı çalışmak istiyorsun?"

"Ayıp mı?"

Aklımdan bizimkiler, onunkiler, eş, dost, ahbap, bildik gördük kalabalığı geçti. Bize göre hava hoş olabilirdi ama, bütün bu kalabalık?

"Ayıp değil belki ama."

"Ama?"

Kalabalık, ah o kalabalık! Hısım, akraba, bildik gördük, eşin dostun insanı bakışıyla yiyen kalabalığı!..

Kesti attı:

"Ben bugün gidip o kızlarla konuşacağım!"

Karımın bu girginliği hoşuma gitmiyor değildi ama çekiniyordum. Kalabalığın ağzı açılacak, arkamızdan veryansın edecek-

lerdi. Biliyordum bunu. Fabrikada çalışmak bizim gibi soylu insanlara yakışır mıydı? Fabrikada çalışanlar...

Kahveye ıslak bir ispinoz gibi düştüm.

Bizimkiler pişpirik oynuyorlardı. Beni görünce kâğıtları bırakıp fırladılar:

"Vaay damat bey!"

"Damat bey n'aber?"

"Kulaklar düşmüş kayartoda ha!"

Biri burnumu yokladı:

"Yumuşamış, şerefsizim, yumuşamış."

"Tabii oğlum, boru mu?"

"El kızı bu!"

"..."

"..."

"Boş verin şimdi bunlara," dedim. "Asıl mesele..."

Onların da bu fabrikada çalışma dalgasına taş koyacaklarını biliyordum. Bu bakımdan, açmaya da çekiniyordum. Bir şeyler sezmişlerdi. İskemle buyur edip beni aralarına aldılar. Biri, "Sümbüül!" diye seslendi.

Sümbül ocaktan:

"Hoop!"

"Bak kim geldi kim!"

Sümbül baktı, gördü. Bu sefer kulağının ardında bir sap karanfil, koştu:

"Vaay damat bey, hoş geldin be!"

Onunla da hoşbeş, çaylar falan. Sonunda, "Eee," dediler. "Anlat bakalım!"

Acaba anlatsa mıydım? Anlatmak istemiyor değildim ama, alacağım karşılığı da gayet iyi kestirdiğimden, anlatmak da istemiyordum. Fazla ısrar edince, çaresiz, anlattım. Şaştılar. Hatta biri iskemlesinden öfkeyle fırladı:

"Nee? Karını fabrikada çalıştırmak ha?"

Suçlu suçlu sordum:

"Ne olur?"

"Ne mi olur? Daha neler be!"

Öteki araya girdi.

"Sende hiç mi haysiyet yok lan?"

İki yandan yaylım ateşe başladılar:

"İnsan karısını fabrikada çalıştırır mı?"

"Rahmetli babanın kemiklerini mi sızlatacaksın mezarında?"

"Fabrika, pöh. Öyle yerde karısını çalıştırana ne derler?"

Sertçe sordum:

"Ne derler?"

"Bilmiyor musun?"

"Bilmiyorum, söyle bakalım, ne derlermiş..."

"Sor buna da söylesin!"

Ötekine baktım:

"Boş ver," dedi. "Fabrikada göçmenler çalışır. Yerlilerin çalıştığını şimdiye kadar gördün mü? Duydun mu?"

"Görmedim, duymadım ama ne olur çalışılırsa?"

Acıyarak baktılar. Tuhafıma gitti. Neden acıyarak bakıyorlardı? Kimlere bakılırdı acıyarak?

"Sağa koş, iş yok; sola koş, yok. Başka ne yapabilirdim? Bir gün sende, öbür gün onda, daha öbür gün daha bir başkasında. Bu daha mı haysiyetli? Cevap verin: Sığıntı gibi yaşamak daha mı şerefli?"

Karşılık veremediler ama yine de akıllarının almadığı belliydi. Yerli ailelerin çocukları fabrikada göçmenler gibi nasıl çalışırdı?

Neden sonra biri, "Canım," dedi, "acele etme bakalım. Bu herhalde böyle sürüp gitmez!"

"N'olur?"

"Kızın babası imana gelir belki!"

Güldüm.

"Sırt sırta verip çalışmak ayıp, haysiyetsizlik, ama kuyruk altı sineği gibi yaşamak çok şerefli, öyle mi?"

Şaşırdılar önce, sonra parladılar.

"Hayır, ne sen, ne de karın, fabrikada çalışmayacaksınız. Olmaz öyle şey!"

"N'olacak ya?"

"Biz sana bu sevdadan vazgeç demedik miydi?"

Öteki:

"Bırak çeksin cezasını be!"

Kalktım:

"İyi ya. Haydi bana eyvallah..."

Arkamdan seslendiler:

"Fabrikada çalışır, karını çalıştırırsan kes bizimle merhabayı!"

Aldırış etmedim. "Kan tükürsem bile kızılcık şerbeti içtim," demem isteniyordu. Bıkmıştım olduğumdan başka görünmekten. Açlıktan nefesin kokacak, ama aile etiketin yüzünden çalışmayacaksın; varlıklı gözükme numaralarının daniskasını yapacak, ekini belli etmeyeceksin.

Çarşı boyunca dalgın dalgın yürüyordum. Birden adımla çağırıldım. Döndüm: Gaffar Amca! Babamın sağlığında bize sıkça gelir, önünde kavuşuk elleriyle babamı büyük bir saygı içinde dinler, her sözüne hu çektikten başka, "Evet, mirim, hakkı âliniz var üstadım"ları fazlaca serpiştirirdi. O kadar ki, sözde babama karşı olan sevgisinden ötürü, önünde sigara içmez, ikram edilse, "Aman efendim, huzurunuzda ne haddime?" demekten çekinmezdi. Çekinmezdi ya, babam da yer miydi? Ne münasebet? O gittikten sonra, "Bebe Ruhi deyyus," derdi. "Beni kim bilir ne maksatla piyazlıyor. Çünkü binmeyeceği katıra torba takmaz!"

Babamın ölümünden epeyce sonra küçük bir esnaf kahvesinde karşılaşmıştık. Yine böyle, şapka kanununa aykırı düşsün diye başından çıkarmadığını övünerek söylediği lacivert beresi, kapkara sakalı, kudretten sürmeli gözleri, kan yalamışçasına kıpkırmızı dudakları... Gerçekten de babamın vaktiyle yakıştırdığı gibi, "Bebe Ruhi" ya da "Hacivat"ı hatırlatarak yanıma sokulmuş, ömrüm oldukça unutamayacağım, şöyle bir konuşma geçmişti aramızda:

"Vaay evlat, sen burada ha?"

Saygıda kusur etmemeye çalışmış, yer göstermiş, kahveyi nasıl içeceğini sormuştum. Sormuştum ama, o başka dallardaydı:

"Merhum pederinizin cenazesine gelemediğim için hâlâ üzgünüm. O mübarek adama karşı olan son vazifemi de yerine getirmeliydim. Fakat malum. Günlük işler! Sonra birden şiddetlenen böbrek sancılarım..."

Kallavi fincanla sade kahvesini almış, höpürdetmiş, ardını getirmişti sözlerinin.

"Neyse, başın sağ olsun. O toprakta yattıkça Allah sana, sizlere uzun ömürler versin. Allah geride kalanları..."

Çenesi fena açılmıştı.

"Takdiri ilahi! Cenab-ı vacibil vücudun takdirini kısır tedbirlerimizle bozabilir miyiz?"

Ne dediğini pek anlamadığım, bozabilip bozamayacağımız üzerine hiçbir fikrim olmadığı hâlde, sırf gönlü olsun diye, "Ne haddimize beyamca!" demiştim.

Demiştim, ama o sanki, "Elbette bozarız," demişim gibi hırslanmıştı.

"Kul kim oluyor? Kulun Zat-ı Kibriya yanındaki cirmi ne ki, birtakım entipüften tedbirlerle bozmaya yeltensin? Ha? Cevap ver cevap!"

Çaresiz:

"Yeltenebilir mi? Zat-ı Kibriya'nın yanında kulun ne değeri var?"

"Elbette yok. Onun için hepimizin eninde de, sonunda da gideceği yer orası. Üç gün evvel, beş gün sonra. Elmukadder layügayyer, elhükmülillah!"

Kaba kaba öksürüp kahve betonuna kocaman bir balgam çıkarmış, sonra bunu ayağıyla ezerken de midemi ağzıma getirmişti.

"Bununla birlikte peder merhum değerli adamdı, dini bütün, özü sözü doğru, doğruluktan şaşmayan adamdı. Fukara babasıydı da!"

Ağzımdan kaçıvermişti.

"Galiba."

Sertçe bakmıştı.

"Galiba mı? Ne galibası? Kesinlikle!"

"Kesinlikle beyamca..."

"Elbette kesinlikle. Size bir şeyler bıraktı mı?"

"Ne gibi?"

"Kırık sırık, ev mev, tarla marla?"

"İçinde oturduğumuz harap evden başka pek bir şeyimiz..."

"Yok ha?"

"Yok."

"Nakit?"

"Önemli değil."

"Önemli ne demek?"

"Yani mühim değil demek istedim."

"Mühim varken önemli de ne demek oluyor? Mühim, ehemmiyetten gelir. Ehem, mühimme tercih edilir, kaidedir ama siz nerde, kurallar nerde! Demek bıraktığı nakit mühim değil?"

Kurnazca sormuştu:

"Herhalde elli altmış bin civarında olmalı?"

Güldüm.

Kızdı.

"Neden güldün?"

"Elli altmış bin dediniz de..."

"Dediklerim o kadar gülünç mü?

"O bakımdan değil. On para bile bırakmadı da..."

"Neden bırakmadı?"

"Ne bileyim ben?"

"Tarlalarınız vardı ya?"

"Sağlığında satmıştı."

Şaştı:

"Satmış mıydı?"

"Satmıştı."

"Aklından zoru mu vardı bu herifin yahu? Allah Allaah, mal, mülk, emlak satılır mı?"

Öfkeyle sormuştu:

"Niçin satmıştı?"

Yine ağzımdan kaçırıvermiştim:

"Canı öyle istemişti herhalde..."

Deliye dönmüştü:

"Olur muu? Canı öyle istemişti olur muuu? Bir sebebi vardır, mutlaka, mutlaka vardır bir sebebi! Yoksa mülk, mülk satılır mı be?"

Hiç fikrim olmadığı için, ne türlü karşılık verirsem herifi kızdırmam acaba diye düşünürken, o:

"Yoksa sizden memnun mu değildi?"

"Bizden mi? Memnun değil miydi mi?"

"Öyle ya! Senden, kardeşlerinden, annenden..."

"..."

"Annenle birlikte oturuyorsun tabii?"

İnadına, "Yoo," dedim. "Ayrıyız."

"Ayrı mısınız?"

"Ayrıyız."

Şahlandı.

"Olur muuu? Yakışık alır mıı? Herkes ne der? Kadıncağıza karşı revayı hak mı?"

"?.."

"İnsan anasından ayrı oturur mu hiç?"

"?.."

"Yoksa dargın mısın ananla?"

"Yoo..."

"Bir de dargın ol da tüy dik. Dargın değilmiş: Laf mı bu? Ana, ata demek ata! Kur'an-ı azimüşşan ne der?"

"?.."

"Kur'an-ı azimüşşan nerde, biz nerde desene!"

"?.."

"Kur'an-ı azimüşşan. Cennet-i âlâ anaların ayağının altında der!"

Sözlerinin dehşeti üzerine fikir edinmek istercesine uzun uzun baktıktan sonra yine sordu:

"Ananın ziyaretine sık sık gidiyor musun?"

"Gidiyorum."

"Hayır duasını alıyor musun?"

Tepem yavaş yavaş atmaya başlamıştı ki, yine payladı:

"Ne gezer desene. Bizim neslin, dinsiz imansız neslin böyle ince ahlak kurallarıyla ne alakası var desene!"

Beni gözden geçirdi, tepkimi bekledi belki de.

"Hey gidi günler hey! Büyüklerimizin önünde değil sigara, kahve içmek, yüzlerine şöyle dikkatlice bakamazdık. Şayet bakışlarımız karşılaşsa, kıpkırmızı kesilirdik kıpkırmızı!"

Neden kıpkırmızı kesildiklerini soracaktım, vakit kalmadı. Zaten soru sorma fırsatı da verdiği yoktu. Yeni bir tavsiyede bulunuyordu:

"Validenin ziyaretine her gün git!"

"..."

"Elini öp, hayır duasını al!"

"..."

"Onun şimdi en hassas, en içli, en alıngan zamanı. Yüreğindeki yara kapanmadı henüz. Sonraaa..."

Yüzüne baktım.

Şahadetparmağını gözüme sokarcasına, "Çarşısına, pazarına da git!" dedi. "Lüzumlu şeylerini al getir!"

Yine ağzımdan kaçıverdi:

"Çarşısına pazarına oldu bitti kendisi gider..."

Etli, kocaman eli kalktı.

"Olmaaaz! Yaşlı başlı kadının çarşı pazarda gezip dolaşması doğru değildir! Hem yazık, hem günah!"

"?.."

"Ana hakkı ulan, ana hakkı! Ana hakkı, ata hakkı demektir cahil köpek! Yarın kıyamet gününde bütün bunların hesabını verir, gazab-ı ilahide bütün kötülüklerinin cezasını çekersin, eşşek!"

"?.."

Şahadetparmağını yine nerdeyse gözüme sokarcasına, "Kıyamet gününden kork!" dedi.

Neden, niçin korkmak gerektiğini düşünürken sordu:

"Demek rahmetliden pek bir şey kalmadı?"

"Kalmadı."

"Tuhaf. Biz de onu aklı başında bilirdik. İnsan ailesine kırık sırık bırakmaz mı?"

"?.."

"Cevap ver: Bırakmaz mı?"

Alnıma vurdu.

"Çamura çökmüş gibi ne düşündün kaldın? Bırakmaz mı diyorum?"

Çaresiz:

"Bıraksa iyi olurdu ama bizim pek bir şikâyetimiz yok..."

"Olur muuu? Pek bir şikâyetimiz yokla iş biter miii? Bu dünyada insanın insanlığı kırığı sırığı, parasıyla, altın avadanı, emlaki akarıyla, gayrimenkulü ve bankalardaki cari hesabıyla ölçülür. Yok mu? Kırığın sırığın, paran, emlakın akarın, bankalarda kredin yok mu? Kaldır at kendini yardan aşağı. Böylelerinin insanlığından ne olacak? Ağızlarıyla kuş tutsalar zırnık kadar kıymetleri yoktur nazarımda!"

Koca burnudur diye bir tane, olmazdı, olmazdı ki. Olmazdı ama herif ne "ulan"lığımı bırakıyordu, ne "hayvan"lığımı, "eşşek"liğimi. İskemlemi alıp kahvenin öbür başına yer değiştirmiştim. Değiştirmiştim ya, şıp, dikilivermişti yine tepeme:

"Yer değiştirmekle ne demek istedin yani?"

Sakın aklından zoru olmasındı adamın? Omuzumu dürtmüştü:

"Sana söylüyorum sanaaa!"

Sertçe:

"Ne var?"

"Yer değiştirmekle ne demek istedin?"

"Daha fazla hakarete uğramamak!.."

Köpürmüştü.

"Hakaret mi? Hakaret mi dedin? Been? Sanaa? Ben sana mı? Ulan sen nesin ki ben sana hakaret edeyim a zibidi! Sen kaç paralık adamsın ki ben sana..."

Yerimden yay gibi fırladığımı hatırlıyorum.

"Ulan senin de, senin ebu ceddinin de..."

Silme kantar gittiğimi hatırlıyorum ama, kesin olarak neler dediğimi, nasıl küfürler savurduğumu hatırlayamıyorum. Yalnız aklımda kalan, çıkışım karşısında adamın iğne dürtülmüş balon gibi fissadak iniverişiydi. Evet, fissadak inivermiş, başlamıştı:

"Aman yavrum, aman evladım... Sen bana rahmetli pederinden bir hediyesin, değerli bir hediye! Bakma benim sözlerime. Seni, senden çok da peder merhumu sevdiğim için... Aaah ah, zaman... Senin bu öfkelenmeni peder merhum görmeliydi. Vallahi de, billahi de, tallahi de yüreğine iner, ansızın..."

"Kees!" dedim.

"Peki yavrum, peki evladım. Benimki sırf nedir, bilir misin?"

"Kees!"

4

İşler Bozuk Çalıyor

O gün çarşıda beni görüp çağırmasını yadırgamıştım. Çünkü adamakıllı terslemiştim kahvede, içerlemiş olabilir, görse bile görmezlikten gelebilirdi.

Bir kırtasiyecinin önünde duruyordu. Arkasında elleri, her zamanki gibi adeta öfkeyle sordu:

"İşittiklerim doğru mu?"

O gün terslenen o değildi sanki. Bense utanç içindeydim.

"Ne işittiniz?"

"Bir kız kaçırmışsın..."

"Kaçırmadım."

"Ya?"

"O bana kaçtı!"

"Ali hoca, hoca Ali. Hepsi bir kapıya çıkar. Peki, utanmadın mı bu haltı karıştırmaya? Peder merhumun tertemiz adını, ailenin onurunu lekelemeye utanmadın mı?"

Yine parlayabilir, yakasını yine desteleyebilir, hatta koca burnuna konabilirdim. Ama ne kızdım, ne de sert sert baktım. Çünkü Gaffar Amca isterse bana bir iş uydurabilirdi.

Oysa daha büyük bir çalımla ardını getirdi sözlerinin:

"Ulan insan ailesinden izinsiz, beş paralık bir sürtük için evini barkını terk eder mi?"

Başım sertçe kalktı. Kızdığımı anlamıştı:

"Kızma," dedi. "Baba dostunum ben senin. Tırnağının bile taşa değmesini istemem!"

Usullacık göz kırpıp sordu:

"Neyin nesi, kimin fesi?"

"Kim?"

"O sürtük!"

"Doğru konuşsanıza be!"

"İçim yanıyor evladım, içim yanıyor!"

Yine göz kırparak:

"Kimin nesi?"

Benimkinin babasını kısaca anlattım. Gözleri büyüdü, hatta önünü ilikleyecek bir saygıyla, "Yaaa!" dedi.

Sordum:

"Tanıyor musunuz?"

"Hem de nasıl. Bu memleketin bir numaralı işadamlarındandır. Şahsi kabiliyetiyle servetini yapmış, yılmak bilmeyen bir çalış-

mayla da... Peki öyle bir adam, kızını senin gibi bir çulsuza nasıl verdi?"

Lahavle vela...

"Amca," dedim.

"Şeyy, yani oğlum, hani peder merhum çok muhterem, çok ilim irfan sahibiydi de, sen... Kızmadı mı bu işe adam?"

"Hangi adam?"

"Kızın babası."

"Kızmaz olur mu? Küplere binmiş, kızını evlatlıktan reddetmiş..."

Koluma dostça girdi.

"İtliğin âlemi yok, herifle barışmanın yolunu bul!"

Şaştım:

"Nasıl?"

"Nasıl bulursan bul, ama mutlaka bul. İstersen araya ben gireyim ama, benden çekinir!"

"Niçin?"

"Çünkü çevirdiği dalavereleri gayet iyi bilirim!"

"Hani servetini şahsi yeteneğiyle yapmıştı?"

"Dalavere çevirebilmek de şahsi kabiliyettir..."

"Yaa..."

"Evet. Lakin kaynatanın ne itoğlu it olduğunu mümkün değil bilmek, hayal bile edemezsin. Yani senin anlayacağın, bu memleketin bir numaralı kravatlı hırsızıdır. Çıkarı için vatanı satar be, vatanı!"

Çarşı boyunca yan yana yürüyorduk, durdu:

"Peki, nerde kalıyorsunuz?"

"Biz mi? Valla her gün bir başka ahbabın evinde. Ne yapacağımızı şaşırdık. Karım diyor ki, fabrikaya girip çalışalım, diyor!"

O da arkadaşlarım gibi dehşete kapıldı.

"Neee? Fabrikada çalışmak mı?"

Korktum bayağı:

"O öyle diyor."

"Der, der o. Demek babası gibi soysuzun biri."

Bana döndü:

"Ulan insan fabrikada göçmenler gibi çalışır mı?"

"?.."

"Fabrikada çalışmak, yani işçilik etmek göçmenlere mahsus. Kırığı sırığı olan, emlak akar sahibi bir insanın kızı böyle işleri aklından geçirir mi?"

Tam bir şeyler söyleyecektim, meydan vermedi.

"Karını al, bize gel bu akşam!"

Şöyle bir düşündüm: Yakışık alır mıydı? Sonra, bu adamın paldır küldür konuşması, benimkinden sık sık "sürtük" diye söz etmesi canımı sıkmıyor da değildi. Herhangi bir iş uydurması mümkün olabilir diye ne zamana kadar susacaktım?

Beni göz hapsine aldığını seziyordum.

Sordu:

"Niye düşündün çamura çökmüş gibi?"

Tam aksi bir karşılık dilimin ucuna gelmişti ki:

"Gel!" dedi. "Mutlaka gel. Teyzen de çok memnun olur."

Çekti gitti. Bütün gün dolaştım. Ne iş, ne şeytan. Akşama doğru benimkinin yanına gittim ki ne gideyim? Evde bir kızılca kıyamet! Arkadaşımın annesiyle öyle bir kapışmışlar ki, komşular kapılara, pencerelere dökülmüşlerdi.

Evden içeri deli gibi girdim. Benimki açmıştı ağzını. Kocakarıysa ondan geri kalmıyordu.

Beni görünce, "Oğlum," dedi. "Allahını seversen bu yedi denizin dışarı attığı sürtüğü al, beni beladan kurtar. Bu ne arsız, ne yüzsüz şey ayol!"

Benimki aşağı kalır mı?

"Arsız da sensin, yüzsüz de!"

"Arsız, yüzsüz olsam elin gencecik adamının ardına nikâhsız mikâhsız takılıp dolaşmazdım kapı kapı!"

"Orası bizi alakadar eder, sen kendine bak!"

Yumruklarını beline dayayıverdi:

"Ne olmuş bana?"

"Açtırma ağzımı!"

"Aç kız, aç. N'olur açarsan?"

"Ne mi olur?"

"Ne olur tabii, aç. Açtırma ağzımıymış. Duyanlar da bir şey sanacak..."

"Kadın, bana bak kadın..."

Sertçe döndü, göz göze geldik. Bir ya da bir şeyler söylemek zorundaydı da sanki, kendini zor tutuyordu. Derken başladı ağlamaya; işin içinde bir şeyler olduğunu anlamıştım. Bir kıyıya çekip sordum. Hep o söylemek istemiyordu da, çok ayıp, insanı yerlere geçirecek kadar ayıp olduğundan, kendini tutmak zorunda kalıyor gibiydi.

"Nedir kavganızın aslı esası yahu?"

Zar zor, "Sonra anlatırım," dedi. "Gidelim, aman çabuk gidelim buradan!"

"Peki ama, birazcık anlatamaz mısın?"

"Anlatamam. Hemen gidelim!"

"Nereye?"

"Nereye olursa!"

Baba dostumdan söz açtım. O sıkıntılı, o öfkeli, o dokunsan ağlayacak kadın, sevinçten nerdeyse şıkır şıkır ağlayacaktı:

"Şekerim, hemen gidelim, hemen hemen hemen!"

Kolumdan tutmuş, çekiyordu.

"Dur!" dedim, "yahu dur. Herif..."

Durdu.

"Ne olmuş herife?"

"Gözüm hiç su içmiyor..."

Dayattı.

"Ne olursa olsun, birkaç gün idare ederiz. Ondan sonrasına Allah kerim. Ben fabrikada çalışmayı kafama iyice koydum. Oldu mu?"

"Neden olmasın?"

Benimkine çaktırmadan, arkadaşın yaşlı ama hâlâ kütür kütür annesinden özür dilerken, o, elimi avuçları arasına aldı. İnceltilmiş rastıklı kaşları, ellinin üstünde olmasına karşılık hafifçe boyalı dudakları, insanın gözlerine alev alev bir istekle bakışı...

Bu kadın her zaman mı böyleydi? Yoksa son zamanlarda mı böyle olmuştu? Arkadaş sık, sık, "Yamandır benim kocakarı," derdi. Sonra da eklerdi: "Rahmetli pederin genç yaşında neden merhum olduğunu şimdi gayet iyi anlıyorum!"

Kulağıma nerdeyse beni öpecek kadar sokuldu.

"O kancık beni kötülemek için sana yalan söyler belki. Ne söylerse söylesin inanma. Hem sana bir şey daha: O karıyı kov başından gitsin. Sağlam ayakkabı değil!"

Bir şeylerle karşılık vermeme bırakmadı.

"Onsuz gel bana. Senin gibi delikanlıya kız mı yok? Anlıyor musun?"

Hiçbir şey anlamadığım hâlde, "Peki teyze," dedim.

Benimki beni sokak kapısının önünde bekliyordu.

"İçerde neler konuştun o sevici karıyla?"

Birden ayıldım. Demek kavgalarının esası buydu?

Gerçekten de inceltilmiş kaşları, insana erkeksi bakışıyla seviciye benziyordu.

"Demek..."

"Tabii."

"Nasıl oldu anlatsana!"

Yan yana yürüyorduk.

"Sonra," dedi.

"Canım sonrası, şimdisi var mı? Anlat işte!"

"Aramızda kalacak ama?"

"Yok, memlekete yayacağım..."

"Yaymazsın ya, yine de sahip ol ağzına. Çok ayıp!"

"Peki peki..."

Kızara bozara, "Sen çekip gitmiştin," dedi. "Yatıyordum. Dalmışım bir ara. Uykumun içinde şuramın buramın okşandığı rüyama girdi. Sen oldun bir ara. Sen oldun ya, bu adam az önce

gitmişti dedim kendi kendime. Uyku içinde. Rüya işte. Birden uyandım. Ne göreyim?"

Kan tepeme sıçramıştı.

"Sonra?"

"Bu. Artık çeşitli diller... Gençliğine benziyormuşum da, güzelliğim karşısında dayanamamış da, bu güzelliğime yazıkmış da, sana hiç layık değilmişim de. Sonra, evlenmek de ne demekmiş? Şurda rahat rahat otururmuşum. Sense işsiz, başıboşun biriymişsin. Akşamdan akşama yanıma gelsen bile, bütün gün onunla olurmuşum. Gezer, tozar, sinemaya gider, eğlenirmişiz. Ne çıkarmış? O kadınmış, ben de. Bana ne zararı dokunurmuş? Beni öyle sever, öyle severmiş ki... Yemez, yedirir; giymez, giydirirmiş..."

Öfkeden deliye dönmüştüm. Benimkini falan bırakıp kocakarıya koşmak, yakasını desteleyip ona dünyanın kaç bucak olduğunu göstereceğim geliyordu.

"Vay anasını," dedim. "Vay namussuz karı be!"

Karım koluma girdi, beni sıkı sıkı tuttu.

"Boş ver!"

"Akıl diyor, atla git, gırtlakla inek karıyı!"

"Sakın ha! Unut bunları. Kendi hayatımıza bakalım. Hem ne? Sana bütün bunları anlatmayabilirdim. Duymamış ol!"

Karımı dinler görünmeme rağmen, kadının rastıklı kaşları, alev alev gözleri, hâlâ genç kız kıvraklığını yitirmemiş, hafifçe dolgun vücudu kafama fena takılmıştı. Bir gün karımdan habersiz gitsem, bu meselenin nasıl olduğunu bir de ondan öğrenmek istediğimi belirtsem? O da karıma atıp tutacak, belki de, "İftira!" diyecekti. "Vallahi de iftira, billahi de!" Bunu derken de kim bilir nasıl sokulacak, belki de kolunu boynuma atacaktı.

Belirsiz bir titreme geçti içimden.

Yine de, "Sana dua etsin," dedim. "Gider onu..."

Koluma asılmış, şeytanca sordu:

"Evet. Gider onu?"

"İki paralık ederdim!"

"Nasıl?"

"Nasıl olacak? Oğlunun arkadaşım olmasına falan bakmazdım!"

Heyecanlandı.

"Yani?"

"Yani, Hristo, Pandeli..."

Kolumdan öfkeyle çıktı.

"Açık konuş açık. Arkadaşının annesi olmasına falan bakmazdın, e?"

Damarına mahsustan bastım.

"İfadesini alıverirdim!"

İğrenmişçesine buruşuveren yüzüyle, "Pis," dedi. "Midesiz. Defol, defol da git al ifadesini!"

Bir kahkaha attım:

"Yanlış anladın canımın içi, onu demek istemedim ki!"

"Ne demek istedin ya?"

"Yani mahallesine, oğluna, bildik gördük tanıdıklarına rezil ederdim demek istedim!"

Yatıştı, koluma yeniden girdi.

"Hele öyle söyle. Ben de sandım ki..."

"Ne sandın?"

"Malum..."

"Deli!"

Baba dostum bizi sokak kapısında bekliyordu. Sakalını kırpıp düzeltmiş, saçsız başına lacivert beresini itinayla kondurmuştu. Birkaç saat önceki yobaz, yerini Parisli, yaşlı ama alabildiğine şık kart bir zamparaya bırakmıştı sanki.

Bizi görünce, "Vay vay vay vay..." dedi, "nerelerde kaldınız iki gözüm?"

Kapıdan içeri seslendi:

"Gel hanım, gel bak, gelinimize koş!"

İnsanı şaşırtacak, aklına kötü şeyler getirecek kadar içtendi. Bu içtenlik bana mı, yoksa "gelinimiz"e miydi?

Nitekim, "gelinimiz"i elinden tutmuş, diller dökerek içeriye buyur ediyordu. Karısı kendine akran, hanım hanımcıktı, insana hiçbir aykırı düşünce vermiyordu. Tam tersi. Onu daha önce görmemiştim. Diri bir kadındı... Beyaz başörtüsünün çerçevelediği yüzü yaşından çok daha genç, çok daha güzeldi.

Kocası karıma, kendisi de bana kibarca yol göstererek, bizi dik bir merdivenden çıkardıktan sonra, salonun bir köşesindeki içki ve mezelerle yüklü bir masanın yanına getirdiler. Karım şaşırmıştı, bana baktı. Bu bakıştan anladığıma göre, o da bendeki önsezilere benzer bir şeyler sezmiş olacaktı.

Yanına gittim. Buz gibi eliyle elimi tuttu. Sanki, "Beni yalnız bırakma. Korkuyorum!" demek istiyordu.

Baba dostumsa masanın baş köşesine geçip arkası yüksek özel koltuğuna şen, keyifli kurulmuştu bile.

"Gel," dedi karıma, "gel yavrum. Şöyle gel, şuraya otur!"

Yanındaki iskemleyi işaret ediyordu. Öyle neşeli, öylesine mutluydu ki, kara sakalı hazdan parlıyordu.

"Gelsene evladım, şöyle gelsene!"

Niyetini anladığım hâlde, hadi dedim, dalgasına taş atmayayım. Bakalım işi nereye kadar götürecek! Karım bana bakıyor, ne diyeceğimi bekliyordu.

"Otur," dedim. "Otursana!"

Birazcık kızdığı belli, oturmadı, ilişti. Ben de karımın tam karşısına geçtim. Adam vara yoğa kahkahalar atıyor, hazdan kaynıyordu adeta. Karısına takılıyor, dönüyor, bana laf atıyor, ama en çok gözlerini karıma dikiyordu. Karım ise hiç hoşnut görünmüyordu. Bana da baktığı yoktu. Ne diye yanına oturtmuştum sanki?

Hâline gülmemek için kendimi zor tutuyordum. Bir ara aklıma "kart horoz" geldi. Sahi, böylelerine kart horoz denirdi. Ne denirse densin, şimdilik hiçbir tehlike yoktu. Alt tarafı vara yoğa gülüyor, espriler patlatıyor, benimkinin tabağını çeşitli mezelerle dolduruyor, daha çok da ne arzu ettiğini bıktırıncaya, kaşlarını kötü kötü çattırıncaya kadar soruyor, soruyordu.

Kocasının aşırılıklarının zerresi yoktu karısında. Hep o ilk gördüğüm "hanım hanımcık"lık içinde, pek pek hafifçe gülümsemekle yetiniyor, kocasını da pek ayıplamıyordu. Adamın böylesine değişivermesine asıl ben şaşıyordum. Önceleri küçük esnaf kahvesindeki "hark tuu"lu yobaz gitmiş, yerine Parisli, evet Parisli, kart ama şık bir zampara gelmişti!

"Bir devrin behrinde..."

5

Kart Horoz

Sırtına, lacivert kordon garnili gri bir yarım sabahlık giymiş, kırmızı değil, al bir kravat bağlamış, kravatın yumruk büyüklüğündeki bağlantı yerine de göz alıcı bir iğne, sanırsam, elmas taşlı bir iğne oturtmuştu ki, yadırgıyordum. Bu biçim iğneleri çocukluğumda daha çok kadınların, başlarındaki kreplere geçirdiklerini görmüştüm. O zamana kadar dikkat etmediğim elleri, zarif bir kadınınki kadar güzel, dolgun, bembeyazdı. Üst üste yuvarladığı rakıların neşesiyle alabildiğine "sabırlı"ydı. Gülüyor, söylüyor, keklik gibi şakıyordu.

Bir ara ciddileşti:

"Sakın yavrum, sakın fabrikayı aklından geçirme. Hem ne lüzum var? Beybabanı gayet iyi tanırım. Şahsi yeteneğiyle zengin olmuş, namus abidesi ve iffetli bir insandır!"

Çaktırmadan arada bana da göz kırpmayı unutmuyordu.

"Bu namus abidesi ve iffetli varlığın şerefine sanırım ki çamur sıçratmak istemezsin, işte ev, işte yem yiyecek... Şurda, şu ölümlü dünyada Allah ne verdiyse yer içer, gül gibi de geçinir gideriz!"

Karısına dönüyordu arada.

"Öyle değil mi hanımcığım?"

Ne öyle diyordu hanımcığı, ne de böyle. Pek pek, usulca gülümsemekle yetiniyordu. Kart horozunsa aldırdığı yoktu:

İç bade, güzel sev var ise aklı şuurun
Dünya var imiş vaki yok olmuş ne umurun.

Sarılıyordu kadehine, kaldırıyor, bizi de sık sık içmeye zorluyordu:

"İçeliiiim!"

İçiyorduk. İçiyorduk ya, benimki karşımda, boyuna kaş göz ediyordu bana.

Yine de içiyorduk. Oysa, yani benim baba dostuysa, bayağı sarhoş olmuştu. Kabına sığamıyor, akları hafifçe pembeleşmiş gözlerinin koyu kara bebekleri kayıp kayıp gidiyordu. Bu kayıp kayıp gidişler daha benimkine baktığı zamanlara rastlıyor, niyetini açıklıyor, beni öfkeden çıldırtıyorsa da çaresiz, kendimi tutuyordum. Çünkü bana "bir iş"ten söz açmıştı. "Bizim evlatlardan bir Atıf vardır istasyonda... Bir dediğimi iki etmez. Yarın seninle ona gideriz. Hanım kızım hanım teyzesiyle kalır. Senin işin hallolduktan sonra üst yanına Allah kerim..." demişti.

Kart horoz gece yarısından sonra kendini iyice koyuverdi. İskemlesine yaslanmış, uykuyla uyanıklık arasında bocalayıp duruyordu.

Hanım teyze kalktı. Bir kıyıdan küçük gaz lambasını aldı, ta dipteki bir odaya gitti. Herhalde bize yatacak yer hazırlıyor olmalıydı ki, az sonra, yanılmadığımızı anladım. Hanım teyze mavi ipek yüzlü bir yorgan ve bir takım beyaz çarşaflarla çıktı, bir başka odaya girdi. Karım usulcacık, "Nasılsın?" dedi.

"Kart horoz"a baktım, adeta horluyordu yarı açık ağzıyla. Hiç güvenilmezdi anasının gözü herife. Belki de bizi gözetliyor, daha çok da ne konuşacağımızı izliyordu.

Karım usulcacık konuştuğu hâlde, yine de, "Yavaş ol!" dedim.

"Anladık. Nasılsın?"

"Sen nasılsın?"

İçini çekti:

"Sorma..."

"Niye?"

"İçime yine kurtlar düştü..."

"Tuhaf."

"Vurdumduymazlığı bırak da açık konuş: Nasıl buldun herifi?"

Güldüm.

"Kart horoz işte..."

"Kendinden geçiyor ama?"

"Korkuyor musun?"

Şahlandı.

"Ben mi?"

"Ben değil herhalde..."

"Bana bak!"

"Ne var?"

"Adam kendinden geçiyor, diyorum!"

İnadına, "Ne çıkar?" diye kaçırıverdim.

Öyle bir baktı ki, korktum. Korkum, beni yanlış anlayabilir. "Canım, kart horoz işte. Elinden pek bir şey gelebileceğini sanmam. İdare..." demek istediğimi sanabileceğindendi.

"Ne mi çıkar?" dedi.

Güldüm.

"Şekerim, yanlış anlama beni. Herifi idare et, demek istemedim!"

"Ya?"

Eyvaaah, demek aklıma gelenleri düşünmüştü. Tepem attı:

"Ya mı? Sana elini sürmeye kalktığı an beynini patlatırım!"

Yumuşadı, masa üzerinde duran elimi tuttu.

"Canım!"

Fısıldadım:

"Acele etme!"

"Neye?"

"Neye olacak, hanım teyze yatağı hazırlasın da..."

Güldü. Elini çekti. Tam bu sırada hanım teyze de beyaz başörtüsünün çerçevelediği adamakıllı genç, çekici yüzüyle geldi:

"Odanız hazır, buyurun!"

Kalktık. Elimizi ağzımızı falan yıkadıktan sonra odamıza geçtik.

Gerçekten yorgan, yatak, karyola, bütün örtüler tertemizdi, sabun kokuyorlardı.

Kapıyı ardından sürgülerken, karım, "Herif çabuk sızdı," dedi.

"Daha iyi değil mi?"

Omuz silkti:

"Ne bileyim ben?"

Kızacağını bildiğim hâlde yine de, "Hanım teyze nasıl, hanım teyze?" diye göz kırptım. Çıldırdı adeta:

"Ne demek istiyorsun?"

"Hiiç."

"Nasıl hiç? Karıyı gözüne mi kestirdin yoksa?"

"Ben mi?"

"Hayır ben!"

"Hiç olmazsa senin yanında... İnsaf be mori!"

Hâlâ öfkeli:

"Belli olmaz."

"Nedir o?"

"Midesizin birisin!"

Taşı gediğine koyuverdim:

"Seni sevdim diye mi?"

Elleri arkasında, üstüme yürüdü:

"Bana hakaret edemezsin!"

"Sen bana ya?"

"Ben sana hakaret etmedim!"

"Ettin!"

"Etmedim işte, etmedim. Asıl sen bana ettin!"

"Uzatma!"

Az daha sokuldu.

"N'olur?"

Gülüverdim.

"Hiiç."

"Alay ediyorsun şimdi de, değil mi?"

Alkolün de verdiği aşırı sinirlilikle çabucak soyunup kendini karyolaya attı. Bir virgül, kocaman bir virgül gibi kıvrılıvermişti yorganın altına. Büyük lambayı söndürdüm. Küçük gaz lambasını da hafifçe kıstım, atladım karyolaya. Çok değil, birkaç dakika içinde aramızda ne dargınlık kaldı, ne bir şey...

Sonunda yine başladı.

"Bana hakaret etmedin, değil mi?"

O çocuktu da ben?

"Sen bana?" diye sordum.

"Önce sen, hayır, de!"

"Sen, de!"

"Sen, de!"

"Hayır, sen!"

"Demem, sen demezsen vallahi de demem billahi de!"

"..."

"..."

Çekişmemiz uzayıp gidiyordu. Tam yeni baştan darılacaktık ki, durdu, kulak kabarttı, sonra, "Tavan!" dedi.

Hiçbir şey anlamamıştım.

"Ne tavanı?"

"Çatladı!"

"Çatladı mı?"

"Çatladı ya, duymadın mı?"

"Yoo..."

"Hah, yine! Duydun mu?"

Duymuştum.

"Yukarda biri yürüyor!"

Yorganı geç kalmışçasına üzerlerimize çekiverdik. Sonra uzandım, küçük gaz lambasını üfledim. Oda koyu karanlıklar içinde kaldı.

"O muydu acaba?" dedi karım.

"Kim bilir? Belki de karısıydı..."

"İyi ama, kadın..."

"Çok namuslu mu görünüyordu?"

"Değil mi?"

"Boş ver. Buradan öncekini unutma!"

"Ama o..."

"Bakışıyla tecavüz mü ediyordu?"

"Etmiyor muydu? Ediyordu tabii. Ama bu..."

"Görünüşe aldanma. Hiç belli olmaz!"

"Beni asıl senin baba dostun kart horoz düşündürüyor..."

"Beni de. Beni de ama, yine de boş ver. Şerefsizim, kafasını patlatırım!"

"Aman aman, kafa patlatıp göz çıkarmayı bırak da namusumuzla çekip gidelim burdan. Anneciğim kim bilir nasıl ağlıyordur şimdi?"

"Ne o? Göreceğin mi geldi?"

"Senin gelmedi mi yani?"

"Pek sanmıyorum..."

"..."

"..."

Geç vakitlere kadar usul usul konuştuk. Annesini, kardeşlerini çok göresi gelmişti ama, ne çıkardı? Ok yaydan fırlamıştı bir sefer. Sonra kedisi. Gözünün biri yeşil, öteki maviymiş. Van kedisiymiş. Daha sonra bahçelerindeki kayısı gülleri. Acaba annesi akıl edip de suluyor muymuş? Akrabaları ya? Genç kızlar "Aşk olsun," derlermiş ama, kırış kırış yaşlılar nerdeyse defterden silerlermiş.

Onu dinlerken ben de kendiminkileri düşünüyordum. Daha çok da arkadaşlarımı. Sabah sabah ıslıklarla çağırırlardı. Çıkar-

dım. Dalga geçerdik birbirimizle. Sokaklarda kaçmalar, kovalamalar. Yakalayıp ya da yakalanarak alt alta üst üste boğuşmalar parke taşları üzerinde. Şimdi artık her şey değişmişti. Ne arkadaşlarım vardı, ne de arkadaşlarımın ıslıkları!

Özlemiştim bayağı arkadaş ıslıklarını...

Ne zaman uykuya geçtik bilmiyorum. Uzun bir düşten sonra uyandığımız zaman güneş karyolamızın yanındaki pencereden içeriye vurmuştu. Karım uyuyordu. Gözlerimi tavana dikip düşümü düşünmeye başladım: Gece, kart horoz güya odamıza gelmiş, don paça. Küçük gaz lambasını neden üflediğimi sormuş, aramızda şu konuşma geçmişti:

"Hayvan, lambayı neden söndürdün?"

"Tavandaki sen miydin?"

"Neden söndürdün diyorum lambayı sana ulan?"

"Ağzını topla, sonra..."

"Ne olur?"

"Fena yaparım!"

"Ne yaparsın?"

Yakasını desteleyiveriyorum, başlıyor:

"İyi ama evladım, ben senin baba dostunum!"

"Ne olursan ol!"

" O hâlde... Sizi hiç olmazsa tavandan seyretmedikten sonra..."

"E?.."

"Ne diye evimde misafir ettim?"

"Etmeseydin!"

Birden değişiyor:

"O hâlde defolun!"

"Seni pataklamadan mı?"

Boynunu büküyor:

"Acı bana..."

Tutturuyorum:

"Hayır, mutlaka pataklayacağım!"

Avazı çıktığı kadar bağırıyor:

"Hanııım!"

Koşup gelen, aramıza giren karısı:

"Ne var? N'oluyor?"

"Beni pataklayacakmış!"

Kadın bana dönüyor, o tatlı yüzü az daha tatlılaşmış:

"Yapmayın, rica ederim yapmayın. Bana bağışlayın onu n'olur?"

Ona bağışlıyorum. Daha da gençleşmiş, daha da güzelleşmişti. Elinden tutup yatağa çekiyorum. Geliyor, itiyorum. Devriliyor. Yanına atlıyorum. Ses yok. Tam sarılırken, benimki çığlık çığlığa!

Uyanmıştım.

Az sonra da iniltilerle uyanan karım, karşısında beni görünce rahat bir soluk aldıktan sonra, "Ayyy," dedi. "Şu rüyalar da ne fena!"

Anlamıştım.

"Sakın gene rüyanda..."

"E?.."

"Kart horozu?"

Kıpkırmızı kesildi.

"Ne biliyorsun?"

Omuz silktim:

"Bilmeyecek ne var?"

"İyi ama, ne biliyorsun?"

"Ben de seninkine benzer bir düş gördüm de..."

Şüpheyle baktı.

"Yoksa sen de..."

"Boş ver," dedim. "Nasıl gördündü?"

Boynuma sarıldı.

"Canım benim. Beni rüyalarımda bile koruyorsun!"

"Anlaşıldı. Kart horoz mu saldırdıydı?"

"Dı da, sen araya girip mani oldun!"

"Yani kurtardım seni ha?"

"Tabii."

"Sen de tıpkı tıpkısına... Ama işimi bozdun!"

Yüzü mosmor kesildi birden:

"Been? Senin işini bozdum ha? Kimden?"

"Tahmin edebilirsin..."

Şöyle bir düşündü.

"Hanım teyzeden mi yoksa?"

"Kaldır ayağını, üstüne bastın!"

Kapımız vuruldu. Koştum: Hanım teyze! Beni görünce kıpkırmızı oldu. Sanki utançtan yanakları cayır cayır yanıyordu. Gözlerimizi kaçırıyorduk birbirimizden.

"Kahvaltı hazır, buyurun..."

6

Deli Atıf

Şehrin epeyce dışındaki gara gidiyorduk.

Ortalık sıcak, yollar toz içinde. Çeşitli taşıtlar benzin ya da mazot kokulu homurtularıyla yanımızdan gelip geçtikçe havaya toz bulutları yükseliyor, dünya sık sık toz bulutları ardında siliniyordu.

Garın arkalarında, boş kara vagonların yanındaki çinkolu yapıya geldik. İstasyon ambarıydı burası. Mazotla ovulmuş, acı acı mazot kokan, alacakaranlık bir merdiveni çıktık. Aklımda, gece çatlayan tavan. Ya karısıyla birlikte ya da tek başına bizi gözetlemek istediğine şüphe yoktu. Şu iş, az sonra kavuşacağım, şu işin hatırı olmasa, herifi tokatlamasam bile, karısına... Bir yandan da aklımdan böyle geçirdiğim için kendimi ayıplıyordum. Adam mademki ahlaksızdı, ne diye ardına takılmış, bulacağı iş için onunla gidiyordum. En namuslu davranış, tavanın çatladı-

ğı an karımı alıp evi terk etmek değil miydi? Belki ama, nereye gidecektik? Nereye, kime sığınsak aynı şeyler başımıza gelmeyecek miydi?

Merdiveni önlü arkalı çıkarken, hiç lüzum yok, döndü, arkasına baktı. Sanki gelmiyormuşum gibi, "Gel!" dedi.

Tahtaları mazotla ovulmuş daracık merdiveni çıktık. Küçük bir tahta koridor. Bu tahta koridor da merdiven gibi mazotla ovulmaktan acı acı kokuyordu. Solda üç basamaklı yeni bir merdiven, sonra yine az genişçe bir başka sofa. Bu merdivenle sofa da bundan öncekiler gibi iyice ovulmuştu mazotla.

Elleri arkasında, durdu. Çatık kaşlarıyla, "Bana bak," dedi. "Herife itimat verecek şekilde namuslu görünmeye çalış!"

Gücüme gitti.

"Görünmeye lüzum var mı?"

Bozulmuş olacak, dikildi.

"Ne demek istiyorsun?"

"Hiiç," dedim. "Ben zaten namusluyum!"

"Onu demek istemedim evladım. Herif hergelenin biridir, anasının gözü yani. Senin gibi nice nice hanım evlatları cebinde. Kerhanecide zimmet, rüşvet, yalan söyleme, aşırma... Ne ararsan hepsi fazlasıyla bulunur. Karısı, kayınvalidesi, kızları..."

Hızını alamamıştı ki, içerden kalın bir öksürük. Şıp, kesti. Bana da göz kırptıktan sonra fısıldadı:

"Köprüyü geçinceye kadar ayılara dayı demesini bilmek lazım. Gemini yürütmek mi istiyorsun? Bu kuralı unutmayacaksın!"

Söylenecek çok şey olabilirdi ama, sezdi mi ne, dalıverdi odaya. Ben de ardından. Ufacık, tertemiz bir tahta kutuyu hatırlatıyordu. Oyuncak bir oda kadar şirin, sevimli. Burası da mazotla iyice ovulmuş, burası da dışarılar gibi acı acı mazot kokuyordu.

Tam karşıdaki masada biri oturmaktaydı. Başı, önündeki kocaman deftere eğik. Geniş yüzü esmer, çenesi sivri. Saçları da sütbeyaz. Başını kaldırıp da bizi, daha doğrusu benim "baba dostu"nu görünce masasından esmer bir içtenlikle fırladı.

"Vaay Gaffar Bey, sen, sen ha?"

"Dürzüye bak, ben tabii! Beklemiyor muydun?"

"Bekliyordum, bekliyordum, nasıl? Elinin altında şöyle eli yüzü düzgün malların var mı?"

Baba dostum bir kahkahadan sonra, "Piyasaya sen hâkimsin oğlum!" dedi.

"Yoo, ben ihtisasa hürmet ederim! Zat-ı valaları bu hususta çok geniş bilgi sahibidirler. Size erişmek ne haddime?"

"..."

"..."

"..."

Karşılıklı sürüp giden bu belden aşağı şakalara ne anlam vereceğimi bilemiyordum. Onlarsa beni gerçekten unutmuşlar, masaya karşılıklı geçmiş, eski günlerden, eski günlerin sazlı sözlü âlemlerinden çeşitli anılara dalmışlardı. Anlamıştım ki, çok ama çok yakın dosttular. Dostluklarının belki de otuz, kırk yıl gerilere uzandığını anlıyordum. Demek onlar da tıpkı bizler gibi, devirlerinin ele avuca sığmaz ateş parçalarıydılar. Neden olmasın?

Baba dostum bir ara, "Ah ulan Atıf ah!" dedi. "Ne günlerdi o günler be!"

"Ne söylüyorsun Gaffar. Ekmek elden, su gölden..."

"Baba parasını bırak, amca, dayı, teyze..."

"Haminne, eş, dost, ahbap..."

"Yemin, yiyeceğin sözü mü olurdu birader?"

"İçkinin?"

"İçkinin de..."

"Getir o günleri de, bugünleri..."

"Yakalım, değil mi? Aaah ah!"

"?.."

"..."

Neden sonra akıllarına gelmiş olacağım, adının Atıf olduğunu öğrendiğim adamın gözü bana kaydı. Baba dostuma usullacık, "Kim?" demek isteyen bir göz işareti geçti. Baba dostum da

döndü, baktı, hatırladı sanki. Eğildi ona doğru. Mırıl mırıl bir şeyler anlattı. Atıf, baba dostumun omuzu üzerinden bana kurnazca baktı. Tilkiyi, yaşlı ama anasının gözü, kurnaz bir tilkiyi hatırlatıyordu.

Ne konuştularsa konuştular, baba dostum ayağa kalktı. Beni göstererek, "İşte," dedi, "sana istediğinden âlâsı. Babasını tanırsın..."

Babamın adını fısıldadı, sonra ekledi:

"Babası adamdı ama, kendisi suya batmazın biri!"

Birden tokat yemişçesine sarsıldım.

Döndü baktı, bozulduğumu anlamış olacak, düzeltmeye çalıştı.

"Bununla beraber, şeytana da pabucunu ters giydirir mi giydirir ha!"

Sütbeyaz saçlı adamla göz göze gelmiştik. Aniden soruverdi:

"Yedi kere sekiz?"

"Elli altı," dedim.

"Sekiz kere sekiz?"

"Altmış dört!"

"Dokuz kere dokuz?"

"Seksen bir!"

Bayağı kızdı.

"Peki," dedi. "Cezr-i murabba almasını biliyor musun?"

Bunu okulda kare kök diye bellemiştik. "Biliyorum," dedim.

"Gel buraya!"

Gittim. İşletmenin müsveddelik kâğıtlarından birini çekti, rasgele rakamları yan yana sıraladı. Galiba yan yana sekiz rakam yazmıştı.

"Al bakalım," dedi.

Haylaz maylaz, anasının gözü, suya batmaz falan ama, bu işlerden de iyi anlıyordum. Babamın az tokatını yememiştim bellerken. Şipşak yaptım. Buysa adamı daha kızdırmaktan başka işe yaramadı.

"Söyle," dedi, "asidüm fosforiküm asit osmiküm nedir ve nerede geçer?"

Hiç duymamıştım.

Oysa bilgisizliğimi yakalamış olmanın memnunluğuyla, mağrur, güldü.

"Hadi, bilsene!"

Baba dostum araya girdi.

"Canım Atıf sen de dibine yaktın... Bizim zamanımızda Rüştiye'de, kimyada geçerdi..."

Atıf düzeltti.

"İdadi'de!"

Gözlerimin içine kurnazca bakıyor, bu bakışıyla gerçekten de yaşlı bir tilkiyi hatırlatıyordu.

Sonra baba dostumla yine kafa kafaya verdiler. Bir fiskos. Bizimki sesini yükseltti.

"Canım, bu zamanda ekmek aslanın ağzında. Ben olmasam bir baltaya sap olacağı yok. Sonra malum ya? Çok sıkışık. Başkasının beşe yapacağını bu üçe yapmak zorunda!"

"Neden?"

"Bir kız kaçırmış hâline bakmadan. Kızın babası zengin ama böyle tırıllara verecek cinsten değil. İnat, aksi, Allah'ın belalısı... Sen buna..."

Yine uzun uzun fısıldaştıktan sonra bizimki yanıma geldi:

"Kesildikten sonra eline kırk sekiz küsur geçecek sağlam. Bizde yatar kalkarsınız, ev kirası vermezsin; tabii bizde çöplenirsiniz, ayrıca tencere kaynatmanıza lüzum yok. Bu şartlar altında kırk sekiz küsur lira az sayılmaz. Çalış, şefine itaat et, yat kalk, devlete, millete dua et hadi!"

Kafamın içi karman çorman, çekti gitti. Gitti ya, kırk sekiz küsurla ne devlete, ne millete dua, ne de hatta "Ulu Allah"a şükredilebilirdi. Sonra, onlarda yatıp kalkmak, onların tenceresinden çöplenmek...

Dalmıştım.

Sütbeyaz saçlı yanıma gelmiş, soruverdi:

"Neyin olur bu gavat?"

Şaşırmıştım. Gerçi böyle şakalaşmaktan zevkleniyorlardı ama, yüz yüze hadi neyse, arkasından?

"Hangi gavat?"

"Hangi gavat mı? Deminki. Seni buraya getiren!"

"Baba dostum."

"O kadar mı?"

"O kadar."

"Demek kız kaçırdın?"

Canım sıkılmaya başlamıştı.

"Kaçırmadım..."

"Ya?"

"Kız bana kaçtı!"

Az geri çekilip beni yukardan aşağı süzdükten sonra, "E, fena değilsin," dedi. "Kaçar! Peki, kendi evin yok mu, bu hinoğlu hinin evine götürdün kızı?"

Her şeyi kısaca anlattım. Şaştı.

"Demek kızı ailen yapacaksın?"

Şaşma sırası bana gelmişti:

"Öyle."

Masasına geçip oturdu. Tam karşısındaki iskemleyi de bana işaret etti.

"Otur bakalım."

Oturdum.

Gözlerini bana dikmişti, uzun uzun bakıyordu. Neden sonra:

"Ya kızın babası ya da kendi annenle anlaşsan da bu hergelenin evine gitmeseniz fena olmaz!.."

Şüphelenmiştim.

"İyi olur ama, onun evinde kalsak ne çıkar?"

İçini derin derin çekti:

"Yakından tanır mısın bunu?"

"Pek tanımam. Babamın sağlığında bize gelir giderdi. Kahve ikram ederdik, sigara verirdim..."

"Karısını gördün tabii?"

"Gördüm."

"Nasıl buldun?"

"Ne gibi nasıl?"

"..."

"Hanım hanımcık..."

Bir kahkaha attı, masadan kalktı, oyuncak odanın içinde, elleri arkasında dolaşmaya başladı. Arada kendi kendine gülüyordu. Tam karşımda durdu, bacaklarını yanlara açtı.

"Demek hanım hanımcık?"

"..."

"Cevap versene. Hanım hanımcık mı?"

"Bana öyle geldi, bilmem."

"O karıyı elli bin liranın hatırı için randevuevinden çıkardı, nikâhla. Biliyor muydun bunu?"

Şaştım. En iyisi hiç karşılık vermemekti. Sonra, bana neydi?

Yakamı bırakmadı oysa.

"Biliyor muydun diyorum?"

"Yoo. Nereden bileceğim?"

"Onun için, kızı al, evinden çek postayı!"

Elleri arkasında, yine bir süre gitti geldi, gitti geldi. Önceki gibi yine bacaklarını yanlara açıp tam karşımda durdu.

"Evet, elli bin lirasına tamamen. Ama bakma, şimdi yağmurlar yağdı, yarıklar kapandı, ikisi de beş vakit namaz kılar, üç ayları kaçırmazlar. Herkesin gördüğü yerde yararlı, güzel işler yapar, kellesi ensesinden ne kesilecek dürzüdür o, bilemezsin!"

Şimdi artık her şeyi açık açık anlıyordum. Böyle bir adam gece bizi tavandan gözetlemek şöyledursun, çok daha büyük çoraplar örebilirdi başımıza...

"Müsaadenizle..."

Şaştı:

"Niçin?"

Ağlayacak kadar doluvermiştim.

"Bu işten de, onlarda kalmaktan da vazgeçtim ben!"

Davranışımı çok beğenmiş olacak, geldi, sırtımı okşayarak, "Aferin," dedi. "Şimdi sevdim işte seni ama, bana bak, yapmacığı hiç sevmem. Benim adım Atıf. İşletmede bana Deli Atıf derler..."

"Estağfurullah"ı yapıştırdım ama yemedi.

"Estağfurullaha lüzum yok. Deli Atıf derler bana, bu da çok hoşuma gider. Sana gelince... Evet, hoşuma gitti tepkin. Gitti ya, eski harfleri de biliyormuşsun madem, ne için burada çalışmayacaksın? Bal gibi de çalış, al maaşını. Devlete, millete dua etmesen bile yine de bir şeydir. Kadron hamal kadrosu olacak. Olsun. Etikete kulak asma, mangıra bak. Oldu mu?"

Düşünmeye başladım. Kırk sekiz liranın azlığından çok, sevgilimi o herifin evinden nasıl hemen kurtarabilecektim?

"Niye düşündün?"

İçimi çektim.

"O evden nasıl kurtulacağımızı düşünüyorum. Hemen, hemen kurtulmamız lazım!"

Elini kaldırdı.

"Acele etme!"

"Bizim işletme evlerinden bir tane uydurana kadar sık dişini. Sonra unutma ki, bir insan istediği kadar uçarı, ırz düşmanı, ahlaksız, hatta katil, cani olsun... Belirli bir hazırlık devresini geçirmeden yapacağını yapamaz!"

Alnıma eliyle usul usul vurdu.

"Akıl derler buna. İnsan, kafatasında akıl taşıyan hayvandır! Bu meziyetinden dolayı da hayvanlardan ayrılır. İnsan suretindeki hayvanlarsa, omuzlarının üstünde insan başı şeklinde tuz kabağı taşırlar, anladın mı?"

Güldüm.

"Onun için," dedi, "karının kart horoza hemen kanacağını aklına getirme!"

"Kart horoz" sözüne gülmüştüm. Sordu:

"Sözlerim çok mu gülünç?"

"Hayır, ona gülmedim."

"Ya?"

"Kart horoz dediniz de..."

"Değil mi?"

"Biz de böyle demiştik karımla... Sonra, karımı tavlayacağından falan da korktuğum yok. Değil onu, benden başka her kime gönlü kayarsa varsın kaysın. Beni sevmeyen, beni istemeyeni ben de istemem!"

Heyecanlandı adeta.

"Aferin delikanlı, aferin be! Peki, neden korkuyorsun da hemen onun evini terk etmeyi düşünüyorsun?"

"Korkmaktan çok, çekinme. Çevrenin dedikodusu!"

"Yani?"

"Yani, herifi tanıyanlar bana iyi not vermezler de..."

"Korkma!"

"?.."

"Çünkü oturduğu semtte onu namus abidesi ve ahlaklı tanırlar. Buna bilhassa önem verir. Gavatlığı, kendi gibiler, daha çok da hâlli mallılar yanındadır. Ayaktakımına tenezül etmez. Benimle bile şakalaşıp konuşması, arkadaşlığımızın otuz beş, kırk yıl gerilerden başlamasındandır. Fes zamanı, başlarımızda mor fesler, altlarımızda kısraklar. Allah vermeye, azgın boğa gibi karı kız ararduk memlekette. Ama nerde? O devirlerde kadınlar kafes ardında, peçe, çarşaf içindeydi. Ne bileyim? Sultan Hamit ekmeği mi bereketliydi? Devir devran mı başkaydı? Bir bolluk vardı ortada. Ekmek elden, su gölden. Paranın sözü olmazdı, şerefsizim be!"

Beni asıl ilgilendiren başkaydı.

"Demek işletme evleri..."

"Boşalır. Boşalmasa bile bir şeyler uydururuz canım..."

Yanı başımdaki küçük tahta masayı gösterdi:

"Geç oraya. Bu masa senin. Bizim burda pek iş yoktur. Konşimentolar dolacak, navlunlar hesap edilecek, vagonların kantar tartıları alınacak, kantarcıdan ıvır zıvır..."

Yanı başındaki küçük pencerenin sürgü biçimi kanadını çekti. Çinko duvar, çinko tavanlı çok büyük deponun içine bakıyordu pencere. Depoda alt alta, üst üste denkler, birtakım sandıklar adeta tavana kadar yükseliyordu.

"Bak orada, ta oradaki kantarın başında biri oturuyor, gördün mü?"

"Gördüm. Eli tespihli mi?"

"Tamam. Eşek suratlı Osman deriz. Tartı kartlarını ondan alacaksın. Alacaksın dedimse, hamallar getirirler zaten..."

Pencerenin sürgü biçimli kanadını itti.

"Elindeki tespihe bakma deyyusun!" dedi. "Allah'la, dinle, imanla pek ilgisi yoktur. Karısından da it gibi korkar ha! İneğin biridir. Biridir ya, dünyada hiçbir inek, inekliği bunun kadar rezil etmemiştir!"

Geç kalmışçasına ekledi:

"Senin baba dostu Gaffar bile!"

Hamule senetleri, gidecek malların Devlet Demir Yolları tarifesi gereğince ücretlerinin kilometre üzerinden nasıl hesaplanacağını anlattı. Çabucak kavrayışım hoşuna gitmiş olacak, güldü.

"Ulan aferin be, ilk bakışta hırtın biri sanmıştım!"

7

Yine Kart Horoz

Bir akşam işten eve döndüğümde karımı ağlar buldum. Şaşmadım. Geç bile kalmıştı. Öğrenmiştim huyunu: Yine evden dertlenmiş olmalıydı!

Uzun uzun okşadıktan sonra sordum:

"Ne var?"

Bomba gibi patladı.

"Allahını seversen kurtar beni buradan!"

Öyle hırsla söylemişti ki... Ne vardı? Ne olmuştu? Kim ne demişti? Kart horoz değil de sakın karısı mı bir şeyler söylemiş, laf dokundurmuştu? Olabilirdi. Kadının bana bakışları artık her şeyi açıklar olduğu için, kim bilir, belki de karım bir şeyler sezmiş, "Kocama öyle yiyecek gibi ne bakıyorsun?" mu demişti? Bunun üzerine kadın da altta kalmamış, "Doğrusu, hoş çocuk!"u yapıştırmış mıydı?

Usulüyle açtım.

Karım şiddetle reddetti:

"Ne münasebet? Kadın bir melek! Seni boyuna övüyor ama, övsün. Bu kadarı olacak..."

"Peki?"

"Pekisi mekisi yok. Hani geçenlerde bir yarım odadan bahsetmiştin?"

Gerçekten de bizim şef Atıf Bey, işletme evlerinden birinde bir, bir buçuk odalık bir ev mi olur, beş-altı odalık bir evin içinde bir yer mi, boşalana kadar Osman Bey'in evindeki boş yarım odaya geçmemizi tavsiye etmişti. Baba dostum için, "Kart horoz nasıl olsa su koyuverir. Beni dinle. Yol yakınken taşın oraya!" demişti ya, benimkinin huysuzluğu bence bilinen şey olduğundan, üzerinde durmamıştım. Ama şimdi iş değişiyordu. Neden ağlamıştı? Ağlama nedenini niçin saklıyordu?

Üsteledim:

"Ha? Kim, ne dedi?"

Sinirlendi:

"Hiç kimse hiçbir şey demedi. Yarın görüş Atıf Bey'le de çekip gidelim!"

"Orası kolay şekerim. Seni ağlatan şeyin nedenini öğrenmek istiyorum!"

"Öğrenip de ne olacak?"

"Vazifem değil mi? Seni ben sokakta mı buldum?"

Bayağı dolmuştu.

"Nerde buldun ya?"

"Nerde mi buldum?"

Sahi, nerde bulmuştum? Sabahların erken saatlerinde arkadaş ıslıklarıyla sokaklara düşmüyor muyduk? Önümüze gelen karılara kızlara balta olmaya kalkmıyor muyduk? Ters karşılıklar alınca da güya erkeklik damarımız kabarmıyor muydu? Bunu da, bundan öncekileri de sokakta bulmamış mıydım? Hâlâ yanımda nikâhsız oturmuyor muydu? Buna karşılık ona ne fedakârlık yapmıştım? Asıl erkek, asıl kabadayı o değil de ben miydim?

Politika yaptım.

"Seni ben sokakta bulmadım!"

"Nerde buldun ya?"

"Kafamın içinde!"

Boynuma sarıldı.

"Canım benim!"

Ama benim derdim başkaydı. Onu ağlatan kimdi?

"Söyle, kim ağlattı seni?"

Kesti attı:

"Söylemeeem!"

"Peki ama, niye?"

"Gider sataşırsın durup dururken!"

Demek onu ağlatan biri vardı ve onu tanıyordum ki, yakasına yapışıp sataşmam mümkündü? Kestirdiğim gibi olacaktı. Lacivert kordonla garnili gri sabahlığı, kırmızı değil al kravatı, kravatının yumruk büyüklüğündeki bağlantı yerine itinayla sokulu elmas taşlı iğnesiyle bu, "kart horoz"dan başkası olabilir miydi?

Gerçekten de akşamları işten döndüğüm zaman karımla karısının hemen yanı başlarında, karıma kırım kırım kırıtan bu adam bugün ortalarda yoktu.

Benimkine döndüm.

"İyi ya, söyleme. Yarın Atıf Bey'le görüşür..."

Boynuma sarıldı.

"Bana darıldın mı?"

"Yoo..."

"Darılma. Yarın görüş, hemen taşınalım. Taşındıktan sonra her şeyi anlatırım!"

İster anlatsın, ister anlatmasın, çakmıştım manzarayı. Elimi yüzümü yıkamak bahanesiyle odadan tam çıkmıştım, "kart horoz" kapımızın önünden yıldırım gibi kaçtı. Demek bizi, konuşmalarımızı dinliyordu?

Kapıyı çektim, tuvalete giden dar koridorda yetiştim.

"Dur bakalım!"

Ezile büzüle, kırıla döküle durdu.

"Buyurun, ne var?"

Birden lafı değiştirme numarası:

"A, merhum pedere birden nasıl da benzediniz! Biliyor musunuz? Ona tıpkı tıpkısına... Ama onun gençliğine! Ne yakışıklı, ne güzel adamdı... Siz hatırlamazsınız, memlekette erkek güzeli tanınmıştı. Kızlar, kadınlar... Aaaah, Allah aah! Aziz ağabeyim, neden öldün? Neden öldün de biz ciğeri beş para etmez faniler dünyayı gölgelemekte devam ediyoruz sanki?"

Önemle sordu:

"Ellerinizi mi yıkayacaksınız?"

"?.."

"Tuvalete mi? Tuvalet penceresini açın. Lanet evin tek kusuru, tuvalet penceresi açılmazsa koku yapıyor. Sabun? Bakim..."

Koştu, gitti, herhalde lavaboya baktı. Sabun arandı. Yoktu anlaşılan, yeni bir koşu, kâğıdından yırtarak kokulu bir el sabunu getirdi. Uzattı. Bense bu telaştan anlamıştım her şeyi, "İstemez," dedim.

Bozuldu, galiba bütün direnci bir anda tuzla buz oldu.

"Vallahi," dedi, "fena maksatla değil ha!"

Boş atıp dolu tutmanın tam zamanıydı.

"Ya?"

"Arada baba dostluğu var yavrum. Hem ne çıkacak sanki bu fani dünyada? Bugün varsak yarın yokuz. Karın beni yanlış anla-

dı, şerefsizim ki yanlış anladı. Ama doğru değil sana açması. Sen de, o da benim evladımsınız. Bir baba evlatlarına karşı..."

"..."

"Öyle değil mi? Bir baba evlatlarına karşı..."

Uzanan ellerine elimin tersiyle vurdum:

"Boş ver babalığa, evlatlığa. Doğrusunu anlat bakalım. Nasıl oldu bu iş?"

"Vurma," dedi, "anlatacağım. Yalnız, vurmayacaksın değil mi? Söz veriyor musun?"

"?.."

"Hanım teyzene sor, vallahi hastayım. Vurmayacağına söz veriyorsun, değil mi?"

Çaresiz, "Veriyorum," dedim.

Bileklerimi tuttu korkuyla.

"Hanım teyzen kasaba kadar gitmişti... Niçin? Bol etli yemekler yapacaktı. Çünkü malum, can boğazdan gelir, değil mi?"

"Kısa kes!"

"Peki yavrum. O kasaba gitmişti, ben de içerde Kısas-ı Enbiya okuyordum. Yani, Peygamberlerin kıssaları. Fakat tavsiye ederim, mutlaka okuyun. Peygamberlerin başlarından geçenlerde öyle çok hikmet var ki!"

"Kısa keees!"

"Siz, yani sen, işe gideli yarım saat olmuş, olmamıştı. Dedim ki kendi kendime..."

Bileklerimi daha sıkı tuttu.

"İnanıyorsunuz, değil mi? Vurmayacağınıza söz vermiştiniz! Vallahi iki sefer enfarktüs geçirdim. Evet, ne diyordum? Haaa, siz işe gideli yarım saat olmuş olmamıştı, birden aklıma hanım kızım geldi!"

"?.."

"Kısa aklımla dedim ki kendi kendime. Gaffar dedim, bu çocuklar senin ahbabının çocukları. Biri oğlu, öteki gelini. Gerçi yüzde yüz gelini sayılmaz, henüz aralarında ne dini, ne de resmi

nikâh yok. Yok ama, yine de senin ahbabının yadigârları. Biri, zavallı, sabahın erken saatlerinde ekmek peşine düşüyor. Öteki yatağında ihtimal sere serpe yatıyor. Allah korusun, üstü açılır, soğuk alırsa?"

"?.."

"Birinci mesul sensin. Çünkü kanun nazarında belki bir şey ifade etmez ama Allah yanında?"

"?.."

"Biz böyle yetiştik yavrum. Bizim yetiştiğimiz devirler başkaydı. Bizim yalnız yakınlarımıza değil, komşularımıza da yüreğimiz gazel yaprağı gibi titrer, dul komşularımızın da hatırını dirhem dirhem sayardık!"

Kısa kesmesini yeniden hatırlattım. Kendine geldi.

"Haa, içimdeki ben beni dürttü: Kalk, sana emanet olan arkadaşının gelinine, yani hanım kızıma bak, dedi. Allah korusun, üstü açılırsa hasta olur. Hasta olunca..."

Kan tepeme sıçramıştı.

"Ben işe, hanım teyze kasaba gittiği, evde kimselerin olmadığı sıra mı aklına geldi hanım kızının üstünün açıklığı, kapalılığı?"

Kalın kalın, "Allah!"'dedi. "Efendim şeytan, şeytan-ı lain. Şeytan-ı lainin Cennet-i âlâdan ne için kovulduğunu bilir misin?"

Şeytana da, şeytan-ı laine de, hatta hatta Cennet-i âlâya da bastım gamatoyu.

Bileklerime sıkı sıkı yapışmıştı.

"Sakın haa! Vallahi, demin de söyledim, hastayım. Kalp var, kalbim duruverir, katil olursun. Değer mi? Bir ayağı çukurda bir insanı vurup öldürmeye değer mi evladım? Ben zaten yaşayacağım kadar yaşadım. Yazık, vallahi yazık, sana da, hanım kızıma da!"

Bileklerimi bir çırpışta avuçlarından kurtarıp geri döndüm. Bu adamın ne sabunuyla sabunlanılır, ne de suyuyla yıkanılırdı. Arkamdan yetişti, önüme geçti.

"Allah'ın bin bir ismi hakkı için, vallahi, billahi, tallahi hanım kızıma elimi değdirmedim. Ben kim oluyorum ki aslan gibi kocası dururken benim iğrenç elimin etine değmesine müsaade etsin?"

"Yeter artık, yeteeer!"

"Peki yavrum, kızma. Peki evladım. Mesela sen, bir gün benim hanımın, yani hanım teyzenin odasına girsen de üstünün açılıp açılmadığını kontrol etsen. Efendim?"

Bu adam gerçekten de iğrençti. Buna ne vurulurdu, ne de hatta öfkelenip suratına sertçe bakılır!

"Aklıma hiçbir şey gelmez Mevlana!"

Göz kırptı.

"Teklif mi var? Sen bana rahmetli babanın yadigârısın, yadigârı!"

Odama hınçla döndüm. Benimki bir şeyler sezerek bakıyordu. Sorup eşelemek, öğrenmeye çalışmak sırası ona gelmişti.

"Ne var?"

Tıpkı onun gibi, "Hiç," dedim.

Üsteledi:

"Sahi ne var? Sakın gidip adamla..."

Bir boş da ben attım.

"Demek artık bazı şeyleri benden gizlemeye başladın?"

Aklı gitti.

"Öyle mi söyledi? Ha? Öyle mi söyledi?"

"?.."

Dışarı fırladı. Sesini işittim.

"Bana baksanıza biraz!"

Kapıya sokuldum. Hanım teyze koşarak gelmişti. Gözleri dönmüş karım onu itti.

"Siz değil, kocanız, nerde o kart horoz?"

Kart horoz, lacivert kordonla garnili kısa sabahlığı irice bağlanmış kravatının yumruk büyüklüğündeki büklüm yerine sokulu elmas taşlı iğnesiyle çıkageldi.

"Yoo hanım kızım, bana kart horoz diyemezsin!"

"Nee? Diyemez miyim? Kart horoz değil, teneşir horozusun, teneşir!"

Karımı kendir kement zapt edemiyordu. Üstüne atıldı. O, arkama kaçarken, "Aman oğlum, aman tut şunu!" dedi, "Tıpkı, tıpkı sahtekar babası gibi. Bu ne biçim kadın böyle? Tut yavrum, tut tut tut..."

Benimki açmıştı ağzını, yummuştu gözünü. Gerçekten de meğer benden gizli ne sözleri, ne küfürleri varmış. Sonra ağlamaya başladı. Krizi mi tutmuştu? Galiba. Kart horoz hiçbir şey olmamışçasına, karısına, "Koş, kolonyayı getir," dedi, "çabuk!"

Kolonya geldi. Karımın baygınlık geçirmesine sebep o değilmiş gibi, başladı kolonyayla bileklerini, alnını filan ovmaya.

"Bir şey değil, sinir, buhran geçer. Vay yavrum vay. Tıpkı benim rahmetli haminneme benziyor. O da böyle, kızdı mı sıkıntılar basar, krizler içinde düşer bayılırdı..."

Sonra doktorlara vergi bir açıklama:

"Efendim, bazı bünyeler böyle oluyor işte. Lenfatik bünye. İlm-i tıpta uzun bir bahistir bu. Benim bir doktor yâr-ı vefadarım vardı, Ataullah, nur içinde yatsın. Çocukluk arkadaşım, derdi ki..."

Karım kendine gelip de bileklerini kart horozun avuçlarında bulunca, bir silkindi, adam sırtüstü yuvarlandı. Fırsat bu fırsat, adamı altına alıvermesin mi?

"Gözü çıkasıca seni. Söyle, ne yalanlar attın kocama!"

Yer misin, yemez misin?

Araya yalnız ben değil, hanım teyze de girmişti ama, ne mümkün? Karım indiriyordu, sille, tokat, yumruk. Oysa altta bas bas bağırıyordu durmadan:

"Yapma hanım kızım, vallahi kalp var, billahi kalp var. Nefesim tıkanacak. Ölüverirsem mesul olursun. Vallahi, billahi, tallahi mesul olur ve de vicdan azabı çekersin. Yapma, ayyy, uuuuuy amaaaan..."

Benimkini zorla çekip aldım üzerinden. Oysa hâlâ adamın üstüne yürüyordu.

"Söyleee, söyle Allah'ın belası, söyleee!"

Ne söyleyeceğini şaşırmışcasına ayağa kalktı, çevrede bir şey arıyordu gözleriyle. Buldu sonunda. Meğer kravatının bağlantı yerine sokulu elmas taşlı iğnesini düşürmüş!

Yerine sokarken, "Ne söyleyeyim hanım kızım?" dedi. "Ne söyleyebilirim bu durumda? Söz söyleyecek güç mü bıraktın?"

Benimkinin kulağına söz girmiyordu. İlla ki bir şeyler söylemeli, beni kandırmalıydı ki, karımın zerrece suçu yoktur!

"Cevap ver: Ne yalanlar attın kocama?"

Ellerini yanlara açtı.

"Hiç yavrum, hiç elmasım, hiç vallahi..." Bana döndü. "Ne söyledim sana?"

Karım, "Açıkla, açıkla," dedi. "Açıkla da her şey anlaşılsın. Ben suçun altında kalamam. Açıkla, ne söyledi sana?"

Artık kabak tadı vermeye başlamıştı. Kolundan sertçe çektimse de bana mısın demedi.

"Hayır, çekme. Söyleyecek, sana ne yalanlar attığını mutlaka söyleyecek!"

Adam elmas taşlı iğne sokulu kravatı, dağılmış saçları, düğmelerinden biri kopmuş kısa sabahlığıyla korku içinde, yalvaran bakışlarıyla benden yardım bekliyor gibiydi.

"Canım," dedim, "yatarken üstünün açılıp açılmadığını kontrol için odana girmiş!"

Kart horoz başladı:

"O da, vallahi, billahi, sırf üşümesin, üşüyüp soğuk almasın diye..."

Karım yine parladı.

"Sana ne benim üşüyüp soğuk almamdan? Seni ne ilgilendirir? Mevsim üşünecek mevsim mi? Hava soğuk mu, budala!"

"Yoooo, yoooo... Bu kadarına tahammül edemem! Deyyus dedin, ses çıkarmadım; daha ağırlarını söyledin, ses çıkarmadım;

boynuzlu dedin cahilliğine verdim ama, ben budala değilim, asla kabul etmem!"

Karımı odamıza zorla soktum.

Karyolaya kapanmış, içini çeke çeke ağlıyordu. Okşamak falan para etmeyecekti. Yaktım sigaramı, çekildim kıyıya. Uzun uzun, içini çeke çeke ağladıktan sonra hırsla doğruldu.

"Hemen yarın," dedi, "yarın ilk işin şu yarım oda mıdır, bir oda mıdır, ne karın ağrısıysa bul, taşınalım. Herif nerdeyse, vallahi o benim odama geldi diyecek!"

8

Hane-i Viran

"Osmaaaan!"

"Efendim hanımcığım?"

"Ne cehennemdesin?"

"Bulaşıkları yıkıyorum hanımcığım!"

"Çöpçü mahalleye girdi, duymuyor musun?"

"Duyuyorum hanımcığım!"

"..."

"..."

Kantarcı Osman Bey'in yarım odasında sabahın ilk saatlerinde gözlerimizi karısı Şahinde Hanım'ın cırlak sesine açıyorduk. Ben pek değil, karım ifrit oluyordu: "Allah kahretsin böyle adamı! Böyle erkek mi olur ayol? Sen böyle olsan, vallahi de, billahi de bir gün durmam yanında!"

Bir sabah yine Şahinde Hanım'ın cırlak sesine uyandık:

"Osmaaan!"

Şaşılacak şey, Osman Bey'in ne "Efendim"i, hele ne de "Efendim hanımcığım"ı?

Kadın daha sert:

"Ulan Osmaaaaan!"

Yine tıss. Derken kadının evi dolduran küfürlü, cırlak sesi arttı da arttı. Birbirinden ikişer yaş farklı üç oğlu da ortalığa dökülmüştü.

"Babaaaa!"

"Ulan babaaa!"

"Hergele baba, nerdesin?"

"Folluuuuuk!"

"..."

"..."

Kalın sesli çöpçüyse mahalleye çoktan girmiş, sokaktan geçiyordu.

"Var mi, yok miii?"

Varsa alır, yoksa basar giderdi ki, ev kadınlarının hiç işine gelmezdi. Bir günde bir evin tenekeyle çöpü birikiyordu. Günü gününe verilmedi mi, o gün evin içinde kokudan geçtim, ikinci bir tenekeleri olmadığı, belki de lüzum görmedikleri için çöpleri saklamak zor oluyordu. Osman Bey'in karşılık vermemesi hem karısını, hem de çocuklarını küplere bindirmişti ki karımla biz de kalkıp sofaya çıktık. Şahinde Hanım çıldırıyordu.

"Nereye gider efendim, nereye gidebilir günün bu saatinde? Hele benden izinsiz... Nereye?"

En küçük Şirzat kocaman soba maşasını getirmişti.

"Al anneciğim!"

Beş yaşında, yarım yarım konuşan, topacık bir oğlandı ki, Şahinde Hanım bu oğlunu ağabeyine benzetirdi. Bir yerlerde bilmem ne müfettişi ağabeyiyle fazlaca övünürdü. Onun kadar zeki, onun kadar yakışıklı, onun kadar tam erkek gelmemişti dünyaya, gelemezdi de!

En küçüğün büyüğü, ortanca Behzat'sa küçüğün incesi, kurusu, çirkiniydi. Ağabeyi Ender gibi döne döne annelerine benzeyecekti. Apaçıktı bu. Ama Şahinde Hanım dünyada kabullenmezdi bunu. İnce bacaklarının dizkapakları firlak Ender'i "Eşek suratlı Osman"a benzetir, oğlan da eline ne geçerse firlatırdı annesine:

"Hayır, eşek suratlı babama benzemiyorum!"

"..."

"Benzemiyorum işte, benzemiyorum. Hele benziyor de, vallahi camları kırarım!"

"?.."

Kadın gülmekle yetinir, çaresiz, "Peki peki, benzemiyorsun..." diye başından savardı.

"Osmaaan!"

Gerçekten de şaşılacak şeydi Osman Bey'in, karısını karşılıksız bırakması.

On gündür her sabah, hemen hemen tıpkısına tanık olduğumuz bu biçim bağırıp çağırmalara Osman Bey değil karşılık vermemek, iki eli kanda olsa koşup gelmezlik etsin!

Ama işte bugün, aldırış mı etmiyordu, bakkala mı gitmişti, yoksa, evet yoksa, bu hayata dayanamayıp başını almış, haydi hayırlısı mı demişti?

"Allah kahretsin seni Osman gibi, Allah boyunu bosunu teneşirlere getirsin, lanet herif! Ömür törpüsü, ömür!"

Ender, "Belki de hırsızlar kaçırmışlardır," dedi.

Ortancanın aklına yatmıştı.

"Tamam. Dün bizim sokaktan birileri geçiyordu. Sakallı sakallı..."

"Haa, ben de gördüm. Kocaman bir de çuval vardı ellerinde, değil mi?"

"Bıçak bıçak!"

"Belki de yürü ulan demişlerdir, götürmüş, soymak istemişler. Bakmışlar ki parası yok... Ha?"

"İki bıçak?"

"..."

"..."

Şahinde Hanım bütün bunlara ihtimal vermiyordu ama, yine de şaşıyordu. Onu eline bir geçirirse biliyordu yapacağını...

Oğlanlarsa yangına körükle gidiyorlardı.

"Kemiklerini kır, olmaz mı anne?"

"Maşayla kafasına bir vur, patlasın!"

"Hayır, hayır, bana bırak anne. Ben onun yuvasını yaparım!"

"?.."

"..."

Şahinde Hanım'ın sinirden her yanı titremeye başlamıştı. Sık sık geğiriyor, burundan sıkma gözlüğünü, düşmesin diye, boyuna düzeltiyordu ki, Osman Bey uçkurunu tutarak sofa kapısında belirdi.

"Efendim hanımcığım?"

Çocuklar neşe çığlıklarıyla el çırpıyorlardı. Şahinde Hanım maşayı kapmıştı. Osman Bey kekeliyordu.

"Hanımcığım, vallahi suçum yok hanımcığım..."

Sinirli maşa beyninin üstüne kalktı.

"Ne cehennemdeydin?"

Hâlâ elinde tuttuğu uçkurundan anlaşılıyordu nerede olduğu, ama hayır, eski bir hâkim kızı oluşuyla övünmekten zevk alan Şahinde Hanım'da soru sormak huy hâlindeydi. Kocasının nerede olduğunu, şimdi nereden geldiğini gayet iyi bilse bile soracak, ona söyletecekti.

"Ha? Neredeydin?"

Osman Bey'in yanakları kızarıp bozarıyordu. Yalvaran bakışlarını bize çevirmiş, imdat beklercesine üzgün üzgün bakıyor, kekeliyordu.

"Sö... söylemesi ayıp, ha hanımcığım.. Tu tu tuvaletteydim..."

"O kadar bağırdığım hâlde duymadın mı?"

"Duymaz olur muyum hanımcığım?"

"Neden ses vermedin?"

"Tu tu tuvaletten, tuvaletten.. Ses verilir mi hanımcığım?"

"..."

"..."

Yer misin, yemez misin?

Maşa darbeleri Osman Bey'in, Memurlar İstihlak Kooperatifi'nin saygıdeğer üyesi, eski, ünlü, çok ünlü avukat oğlu Osman Bey'in kafasına, gözüne iniyor, adam bas bas bağırıyordu.

"Hanımcığım yapma. Allah aşkına yapma hanımcığım..."

"Söylee, neden cevap vermedin, o kadar bağırdım."

"Veremezdim hanımcığım..."

"Neden?"

"Çünkü, çünkü hanımcığım..."

"Çünkün batsın, patla!"

"Beybam derdi ki hanımcığım, tuvaletten cevap verilmez. Hem ayıptır, hem de günah derdi. Aile terbiyem..."

Şahinde Hanım yeniden şahlandı.

"Aile terbiyen mi? Senin ailenin benim ailemin yanında ne sözü olabilirdi be? Ha? Cevap ver! Ne sözü olabilirdi?"

"Olamazdı ama hanımcığım, benim ailem de..."

"Senin de, ailenin de, beybanın da, sinsile sülalenin de..."

Çocukları el ele tutuşmuş, babaları dayak yerken çevresinde bayram sevinciyle dönüyor, el çırpıyorlardı.

Şahinde Hanım'ın siniri iyice tuttu, geğirmeleri arttı, nerdeyse şakkadak düşüp bayılacaktı ki, benimki yakaladı. Osman Bey kekik suyu şişesini, ben kolonyayı koşturduk. Bilekleri, alnı ovuldu, kolonya koklatıldı da güç hâlle kendine gelebildi. Gelince de yine başladı:

"Osmaaan!"

Çayı hazırlamakta olduğu mutfaktan fırladı.

"Efendim hanımcığım?"

"Efendiler cenazeni kaldırsın. Bir daha, seslenince cevap vermekte gecikecek misin?"

Kekeledi.

"Ha ha hayır hanımcığım..."

"Tuvalette bile olsan?"

"Tu tu tuvalette bile olsam cevap vereceğim karıcığım!"

"Vermezsen?"

"Ne istersen yap karıcığım!"

"Peki, defol, defol karşımdan!"

"De de defolacam karıcığım!"

Şahinde Hanım'ın kocasına nefreti, kocasının sapına kadar erkek olmamasındanmış. Bunu bir gün karıma anlatırken ağlamış: "Ah şekerim, ben hiç böyle değildim eskiden. Beni böyle sinirli, küfürbaz yapan bu adamın pısırıklığı. Hani eli sopalı, vur elli bir kocam olsa kafayı çekip çekip eve gelse, evimin içini sigara dumanına boğsa, vallahi taparım! Böyle koca isterse günde birkaç öğün dayak atsın. Ama nerdee?"

Bütün bunları uzun uzun anlattığım Atıf Bey katıla katıla gülmüş, sonra da içini çekmişti: "Zavallı kadın!"

Gerçekten zavallıydı karımın anlattığına göre. Benden bucak bucak kaçmasa bile, "hanım teyze"de olduğunca bile alttan alta bakmıyor, benimle hiç ilgilenmiyordu. "Ben de kadınım, benim de güzel güzel giyinip gezmek tozmak hakkım değil mi? Kocamın kolunda, çocuklarım temiz pak yanımızda, kocamın şeflerine, müdürlerine gitmek istemez miyim? İsterim ama, hangi koca, hangi çocuklarla? Koca, Allah'ın hebennekası,* çocuklarsa, alsınlar ellerine çakıyı bıçağı, misafir gittiğimiz evin artık büfesi mi olur, radyosu, oda takımı mı, başlasınlar yontmaya. Onun için, gitmiyorum, insanlardan hariç, kabuğuma kapanıp kuruyorum. Allah canımı alsa da kurtulsam diyorum arada, sonra düşünüyorum: Neden? Ölmek kurtuluş değil ki. Yaşamak, Osman'a, çocuklarımın yaramazlığına rağmen yaşamak!"

Yine bir başka gün şöyle demiş: "Şekerim, ilk zamanlar yumuşacıktım. A, baktım, ben alttan aldıkça bindiriyor. Hem de sille tokat. Beybam şöyleydi, beybam böyleydi. Mezar taşıyla övünür, beni küçümser, gece yarısı kalkar, beni duvar dibinde suçlu okul çocukları gibi tek ayak üstünde tutar, alay eder. Baktım, güzellikle olmayacak. Bir gün can havliyle nasıl kaparım odunu,

* Ahmak.

yer misin, yemez misin! O gün bugün onun elinden bana geçti. Mecburum sövüp saymaya, vurup çarpmaya şekerim. Malum ya: Hane-i viran! Geçineceğiz. Herifin iliği bundan anlıyor..."

Daha çok da akşamlan duyardık.

"Osmaaaan!"

Telaşla karşılık verirdi.

"Efendim hanımcığım?"

"Ne cehennemdesin?"

"Bulaşıkları yıkadım, kuruluyorum hanımcığım..."

"Ellerini iyice sabunla, gel. Lanet sızılarım tuttu yine!"

"Peki hanımcığım, şimdi..."

Osman Bey, tabii, ellerini sabunlayıp koşacaktır.

Az sonra içerden Şahinde Hanım'ın iniltileri başlardı.

"Ay ay ay ay ay..."

"..."

"Aman aman aman aman... Eşşek, eşşoğlu eşşek. Hayvan gibi sıkmasana!"

"..."

"Ulan hayvan gibi sıkmasana dedimse o kadar da hafif değil, musibet! Başlarım şimdi beybanın mezarından ha!"

"..."

"Allah kahretsin seni. Lanet, uğursuz. Rast gitmez olasıca!"

"..."

"Ömrümü yedin, ömrümüüü.. Ne biçim bakış o?"

"..."

"Ulan ne biçim bakış oooo?"

"..."

"Eşşeğe benziyorsun, eşşeğeee!"

Osman Bey bütün bunlara, bunlardan da ağırlarına ne karşılık verirdi? İşitilmezdi.

Bir gün sordum. Anırmaya hazır eşeği hatırlatarak, "Hoşuma gidiyor!" dedi. "Kadınların sövüp saymasına bayılıyorum. Beybam da bayılırdı. Senin?"

Politikayı bozmamak için:

"Benim de."

"Benim beybam dantela örer, çorap yamardı. Senin?"

"Benim de."

"Ama benim beybam kadar olamaz!"

"Kabil mi?"

"Çamaşır bile yıkardı benim beybam!"

9

Folluk

Şahinde Hanım, "Çocuklarımın hareketli, vurup kırıcı olmalarını istiyorum. Babalarının pısırıklığından bıktım!" dermiş.

Alabildiğine yüz bulan çocuklar da hareketli mi hareketliydiler!

En büyük Ender:

"Ulan baba!"

Osman Bey, karısı kadar çocuklarından da korkardı. Hemen yapıştırırdı oğlunun, "Ulan baba!"sına karşılığı:

"Efendim yavrum?"

"Mangırın var mı?"

Şaşalardı.

"Mangırım mı? Şey, yani param mı?"

"Boş ver paraya. Mangırın?"

"Var."

"Tosla!"

"Ne kadar?"

"Top alacağım..."

"Top mu? Top mu Ender? Peki ama anneciğin yasak etmişti..."

"Başlarım şimdi anneciğimden de, senden de ha!"

Oğlan, yeniyetişme bir ispenç horozu çalımı içinde babasına yan yan sokulunca, Osman Bey çaresiz, "toslar," Ender de ardında iki yaş küçüğü Behzat'la, onun da iki yaş küçüğü Şirzat, mahalle bakkalının yolunu yıldırım gibi tutardı.

İlkokulun dördündeydi. Behzat da ilkin ikisinde. Şirzat'sa gelecek yıl başlayacaktı.

Çocuklar dal gibi, kupkuruydular. Daha çok da en büyük Ender'in bacakları çöp çöp ama, sırım mı sırımdı.

Ellerinde lastik top, yıldırım gibi dönerlerdi bakkaldan. Üzerinde bizim yarım odanın da bulunduğu ensiz sofaya karşılıklı iki iskemle iki kale gibi konurdu, iskemlelerin bacaklarının arasından geçen her top gol sayılırdı.

Ender kısa külotu, lastik ayakkabıları, arkası mor tebeşirle kocaman numaralı, kısa kollu beyaz gömleğiyle sahici bir santrfor, kalenin birini alırdı. Öbür kale iki kardeşinin. Ağabeylerine karşı koruyacaklardır kalelerini.

Annelerinin hık demiş burnundan düşmüş ortanca, birbirine çok yakın gözleriyle kardeşine bakar, kaleye geçmesini söylerdi.

Topacık en küçük kaleye geçer, maç başlardı. Başlardı ama, "maç" adına da kıyametler kopardı sofada, mutfakta, odalarında, arada bizim yarım odanın camlarında.

Hareketliydi çocukları Şahinde Hanım'ın!

Ender arada, daha doğrusu babaları evdeyse, kardeşlerini hafif bulurdu. Bulurdu, çünkü maç 7-1, 8-2, 13-4 falan sürüp giderdi ki, gerçekten fark açıktı.

O zaman Ender haykırırdı:

"Babaa!"

Karşılık alamadı mı, daha hızlı:

"Ulan babaaa!"

Şahinde Hanım'ın sesi:

"Osmaaaan!"

Şıp, Osman Bey:

"Efendim hanımcığım?"

"Çocukların yüreğini tüketme!"

Oğlanlar da başlarlardı.

"Tüketmesene yüreğimizi inek!"

"Anneciğim bak, hâlâ tüketiyor!"

"Aaaanneeee!"

Çaresiz Osman Bey:

"Peki yavrum. Ne istiyorsunuz?"

Ender:

"Behzat'la Şirzat'ta iş yok. Geç onlardan oyna!"

"İyi ama yavrum..."

"Yüreğimizi tüketmesene be!"

"Anneciğim bak, hâlâ yüreğimizi tüketiyor!"

Şahinde Hanım'ın yeni bir, "Oosmaaan!"ı. Osman Bey geçerdi. Geçerdi ya. Ender onu da çalımlar, kardeşlerini birer kıyıya savurur, golleri art arda sıralardı. Sonra da başlardı hindi gibi kabarıp övünmeye:

"Aferin sana Ender. Koskoca babanı bile koridora çevirdin!"

Osman Bey hayatında ayağına top değdirmemiş, Ender'in çalımlarıyla yuvarlanıverir, çocukları kahkahadan kırar geçirirdi.

"Yuuuuuuuu!"

"Tekerleeeek!"

"Koskoca adam amma da yuvarlanıyor be!"

"?.."

".."

Ender çiftkale ve gol atmaktan bıktı mı, topu alır, babasına yine sırnaşırdı.

"Baba!"

"Yavrum?"

"Geç kaleye!"

"Niçin?"

"Sana penaltı atacağım!"

Osman Bey başlardı sızlanmaya:

"İyi ama yavrum, kardeşlerinden birine at!"

"Fazla konuşma, geç!"

"Yavrum, ben..."

"Anneciğim bak, yüreğimizi tüketiyor şu koca adam!"

Şahinde Hanım'ın artık mutfaktan mı, odalardan birinden mi, yoksa bizim yarım odadan mı sesi:

"Oosmaaan!"

Yine geçmedi mi ya da geçmekte gecikti mi:

"Hadi ulan be!"

"..."

"Eşek suratlı!"

"..."

"Hıyar!"

"..."

"Anne be, baksana şu hayvan babama!"

Şahinde Hanım da sinirlenirdi.

"Oosmaaan!"

"Efendim hanımcığım?"

"Keçiliği bırak!"

"Penaltı atacağım, diyor..."

"Atsın!"

"İzin veriyor musunuz?"

"Çocukların yüreğini tüketme!"

"..."

Islak burnunu güneşin gıcıkladığı, anırmaya hazır bir eşeği hatırlatarak kaleye geçerdi. Ender topu "onsekiz"e koyar. Onsekiz aslında kaleden üç adım uzaktır. Gerilir, gerilir, topu babasının sağına atacakmış gibi koşarken ters bir manevra, top Osman Bey'in solundan kaleye kurşun gibi girerdi.

Üçü üç yandan:

"Gooool!"

Osman Bey solundan giren topa karşılık sağına plonjon yapmış, kolu acımıştır. Kimin umurunda. Behzat'la Şirzat çılgın gibi el çırparak başlarlardı:

"Kovaaa!"

"Koridooor!"

"Yuuuuh!"

"..."

"..."

Ender bu çok usta golle yetinmez ki:

"Hadi, bi daha geç kaleye!"

Osman Bey'in anırmaya hazır eşek yüzü karışır. Yine gol yiyeceği, matrağa alınacağı umurunda değildir de kolu fena acımıştır. Yeniden dursa yine gol yiyecek, yine ters yanına plonjon yapıp dirseğini acıtacaktır.

Nazlanır.

Ender'se:

"Geçsene kaleye be!"

"Kolum acıyor yavrum..."

"Geç ulan işte, hanım evladı sen de!"

"..."

"..."

En sonunda Şahinde Hanım:

"Oosmaaaaan!"

Osman Bey, çaresiz, geçer. Ender gerilir, gerilir, yeni bir sağ gösterip sol. Osman Bey sağa yatarken soldan yine gol.

Çocuklar:

"Goool!"

Ortanca:

"Kova oldun be baba!"

"Folluk folluk..."

"Koskoca adam!"

"..."

"..."

10

Ortahaf

Atıf Bey'le birlikte çalıştığımız, büyükçe bir tahta kutuya benzeyen döşemeleri mazotla gıcır gıcır ovulmuş odaya kısa boylu, sımsıkı, kıvırcık, siyah saçlı biri çıkageldi bir gün. Pantolonu bıçak gibi ütülüydü. Kolalı yakası, ceket yakasındaki rozeti, daha çok da kendinden emin, pırıl pırıl bakışıyla dikkati hemen çekiyordu. Çekiyordu ya, kimdi? Daha doğrusu, kim olabilirdi? Bu hâliyle her gün çeşit çeşidini gördüğüm tüccarlardan biri olamazdı. Şuraya buraya çeşitli "emtia" yollayacak bir alay insan gelirdi. Vagon isterlerdi, şuradan buradan gelmiş eşyalarını kurtarma işlemine girişirlerdi, ama bu? Bu, daha çok, caz müziği, alkol ve sigara dumanı yüklü bar havasından fırlamış bir zamparayı akla getiriveriyordu. Bunun ne gelecek malı, ne yollayacak eşyası, ne de tüccarlıkla ilgisi olabilirdi.

"Burada Atıf Bey mi ne varmış..."

Elleri arkasındaydı. Çalımı da kılığına pek uygun.

"Var," dedim.

"Nerde?"

Bir konşimentodaki yanlışlığı kontrol için ambara inmişti.

"Şimdi gelir!"

Bilek saatine baktı, homurdandı:

"Bu ruhsuz yerde de çalışılmaz ki!"

İçini çekti, sonra gözlerini bana kaldırdı.

"Sen ne iş görüyorsun?"

Sakın müfettiş falan olmasındı?

"Atıf Bey'e yardım ediyorum..."

"Atıf Bey, Atıf Bey... Ne yani bu adam? Buranın Allah'ı mı?"

"Yoo."

"Ya?"

"Şef, sadece şef."

"Sen de yardımcısı ha? Ne para veriyorlar sana?"

Güldüm.

"Kesildikten sonra kırk sekiz lira."

Şaştı.

"Nee? Kırk sekiz lira mı?"

"Kırk sekiz lira."

Uzun uzun baktı yüzüme, sonra acındı.

"Kocca bir ay ve kırk sekiz lira!"

Elleri arkasında, mazotla gıcır gıcır ovulu döşeme tahtaları üzerinde gitti geldi, gitti geldi. Gidip gelirken de kendi kendine ölçüp biçiyor, çevreyle ilgilenmiyordu. O kadar ki, Atıf Bey odaya girdiği, masasına geçecekken durup onu hayretle seyretmeye başladığı hâlde.

Atıf Bey hayretler içindeydi gerçekten de. Gözüyle, "Kim bu?" demek istedi. Aynı biçimde, "Bilmiyorum" demek istedim.

"Tuhaf şey."

"Evet, çok tuhaf."

"Peki ama neyin nesi, kimin fesi?"

"Bilmiyorum ki..."

"Hayret!"

Neden sonra kendine gelen kısa boylu, kıvırcık saçlı, şık adam sıkıntıyla sordu:

"Daha gecikecek mi bu adam yahu?"

Birden gözü Atıf Bey'e ilişti ama üzerinde durmadı. Atıf Bey'se sordu:

"Kimi aradınız?"

Ağzının ucuyla:

"Atıf Bey mi ne varmış burada..."

"Benim!"

Ellerini yanlara açtı.

"Ne diye söylemezsin be birader?"

Sonra, pantolon cebinden çıkardığı kartı uzattı. Atıf Bey fena bozulmuştu. Esmer yüzü önce kulaklarına kadar morardı, sonra da sarardı. Kartı aldı, şöyle bir göz attıktan sonra:

"Anlaşıldı. Futbolcusun yani?"

Sinirlenmişti:

"Beğenemedin mi?"

Atıf Bey masasına geçti.

"Beğenip de bana ne?"

"O hâlde sana verilen emri yerine getir!"

O öfkeli, o hiç şakası olmayan Atıf Bey'in bu kısa boylu, şık zamparaya nasıl tahammül ettiğine şaştım. Hiç şakası olmadığını biliyordum. Nice nice tüccarları, işadamlarını kollarından tuttuğu gibi odadan atmıştı.

Lahavle çekercesine başını iki yana salladıktan sonra, "Birini kayıracakları zaman akıllarına ilk burası geliyor," dedi.

Futbolcu:

"Yani ne demek istiyorsun?"

"Bir şey demek istemiyorum. Demek istediğimi dedim!"

"Yani bize iş yok mu burada?"

"Doğrusunu istersen yok, yok ama..."

"Ama?"

Elindeki kartı salladı.

"Bunu yazıp senin eline veren, amirimin amirinin amiri!"

Futbolcu gülüverdi. Tuhaftır, Atıf Bey de gülüvermesin mi?

"Yoksa sen de bizlerden misin?"

Futbolcu, "Akşamdaaaan akşama," dedi. Bir iskemle çekip oturdu. Masaya abanarak Atıf Bey'e az daha sokuldu.

"Beni burada idare edeceksin amca!"

Atıf Bey göz kırptı.

"Yani?"

"Yani, haftada iki gün antrenman, iki gün izin. Geriye kalır üç gün. Üç günün biri pazar. Biri de yarım gün, cumartesi. Kala kala bir buçuk gün kalıyor. Ona da Allah kerim..."

Atıf Bey bana döndü.

"Oooh, suyundan da koy..."

Ona döndü.

"Biz burada senin gibi nice futbolcular gördük oğlum!"

Herif pişkin, "İyi ya," dedi. "Yadırgamamışsındır..."

"Yadırgamadım yadırgamasına ya..."

"Boş ver yağa yoğurda. İşletme beni, Eskişehir'den buraya aldırdı. Daha önce Ankara'daydım. Ondan önce de İstanbul'da. Sıkı santrhafimdır. Çakıyorsun ya, santrforların can düşmanı! Bundan sonra bu işletmenin takımında oynayacağım. Geceleri atlarız bara. Dün gece gittim, kıyak karılar vardı. Bar masraflarımı kulüp çeker. Sen şimdi bana bir, olmazsa yarım maaş avans çıkart, üst yanına karışma!"

Atıf Bey bu işlerin yabancısı olmadığından:

"Ver bakalım, ver, kimliğini ver..."

Hemen çıkarıp vermedi.

"Ne o, kahırlı kahırlı... Feleğe minnetim yoktur benim ha!"

"Canım, boş ver şimdiii... Kimliğin yanında mı, kimliğin?"

Davrandı:

"Ayıp ettin. Al!"

Atıf Bey aldı, alışkın ellerle açtı, baktı.

"Ooooo... Sen askerliğini de yapmamışsın hemşerim!"

Döşemenin mazotla gıcır gıcır tahtalarına, fırt, tükürdü.

"Daha yaşım ne, başım ne be amca?"

"Peki, tahsil durumun?"

"Boş ver tahsil durumuna. Ben buraya futbol oynamaya geldim, iş görmeye değil ya!"

Atıf Bey bir kahkaha attı.

"Ulan hoşuma gidiyorsun be hergele!"

"Anam avradım olsun, sen de benim hoşuma gidiyorsun!"

"Anlaşacağız ha?"

"Ayıp ettin amca. Elbet!"

"Bırak şu amca dalgasını..."

"Ne deyim ya?"

"Ağabey, de!"

"Tamam amca, pardon, ağabey. Oldu, ağabey derim bundan sonra..."

Siyah kâğıtlı sigara paketini çıkardı, bir tane aldıktan sonra Atıf Bey'e uzattı. Aldı Atıf Bey. Beriki, nikel çakmağıyla yaktı. Beni es geçmişti, birden uyandı.

"Pardon, bakma kusura..."

İçmediğimi söyledim. Nedenini sordu. Karşılık vermeye kalmadı. Atıf Bey benim de onun gibi futbolcu olduğumu belirtince ilgisi birden arttı.

"Yok be! Hangi takımda oynuyorsun?"

Takımımın adını söyledim, ilgisi büsbütün arttı.

"Demek bundan sonra..."

Güldüm.

"Sık sık karşı karşıya geleceğiz!"

"E, öyle..."

"Ne oynuyorsun?"

"Sağaçık, sağiç... Arada santrfor..."

İskemlesini benim masadan yana çekti.

"O parmağındaki yüzük ne?"

"Nişan yüzüğü. Resmen evli değilim ama, herhalde..."

"Ne demek?"

"Anlayacağın, kız kaçtı bana. Babası reddetti. Birlikte yaşıyoruz..."

Elini masaya esefle vurdu.

"Yapma be enişte, oldu mu bu genç yaşta? Hem sapına kadar futbolculuk, hem de... Peki, nasıl oldu?"

Kısaca anlattım.

"Çakıyorum," dedi. "Çakıyorum ulan hergele. Desene ki şıpsevdisin?"

"Değilim ama, oldu."

"Olmamalıydı. Bu yaşta tak lanet halkasını parmağına, derken çoluk çocuğa karış. Futbola veda... Değer mi be kardeşim? Memlekette karı kız mı yok? Hele sporculara! Benim sekiz tane vardı Ankara'da. Yolum Eskişehir'e düşünce hepsini sepetledim.

Orada da dört, beş tane. İnsan sever okşar ama, tava gelip tapusunu çıkarmamalı!"

Sigarasından aldığı dumanı tavana üfledi.

"Birbirinden güzel karıların arasından birine tapu çıkarmak ayağımı sıkar!"

Bir ara odaya Kantarcı Osman Bey giriverdi. Elinde kantar tartı kartonları. Masama abanmış, benimle konuşmakta olan yabancıyı görünce şaştı, sırıttı, ciddileşti.

Atıf Bey, "Gel buraya!" dedi.

Gitti. Gitti ama gözü benden çok masamdaki yabancıda. Kartonları bıraktı. Çıkarken durdu, bir şey soracak oldu, sonra yıkılırcasına çıktı gitti.

Ortahafin bile dikkatini çekmişti, sordu:

"Kim bu eşek suratlı?"

Benden önce Atıf Bey attı kahkahasını.

"Tıpkı eşeğe benziyor, değil mi?"

"Hem de nerdeyse anıracak bir eşeğe... Sahi kim bu? Memur mu?"

Anlattık, uzun uzun anlattık. Karısından dayak yiyişini, beybasının sinek, bit, pirelerle savaş uzmanlığına, en çok da Ender'in attığı alengirli penaltıları yiyip üstelik kolunu sakatlayışına katıla katıla güldü.

"Desenize bize iyi bir manzara çıktı!"

"Tutumuna bağlı."

Sonraları Osman Bey'in yanından ayrılmaz olmaya başladı. Başladı ya, sık sık da soruyordu benden:

"Demek karısı, kocasının dayağına hasretmiş?"

"Bizimkine öyle dert yanmış."

"Şunu içirip karının üstüne salıvermiyor muyuz?"

"Hayatında ağzına koymamıştır. Karısından da ödü kopar!"

"Boş ver. Fareye içir, kedilere kafa tutsun..."

11

Made in USA

"Ortahaf"a yüz liranın epeyce üstünde bir ücret bağlanmıştı ki, bizim Atıf Bey bile ancak bu kadar alabiliyordu.

"Dünyaya futbolcu gelmek varmış..."

Doğru söylüyordu ama, hatta çok daha iyi oynasalar bile bütün futbolcular ulaşamıyorlardı bu nimete kolay kolay. Futbolcu ol, olma; iyi oyna, oynama... Yeter ki arkan olsundu.

Bizim dairenin "ortahaf'ı, haftada iki gün antrenman, iki gün antrenmanların yorgunluğunu çıkarma, dört. Kalıyordu üç gün. Bu üç günün biri pazar. Biri de cumartesi, yarım gündü. Demek haftada bir buçuk gün işe geliyordu. İşleri iyiydi ama yine de memnun değildi dünyasından.

"Koskoca İstanbul'u, Ankara'yı bırak, gel körlen böyle üçüncü sınıf şehirde!"

Birinde, "Bıktım bu memleketten de. İşletmenin bu arabacı takımından da!" dedi. "Karşındaki takımlar sıkı olsa bari..."

Gerçekten de iyi oynuyordu. İki maç sonra hemen ün salmış, daha çok da mahalleli küçük futbolcuların sevgilisi oluvermişti.

"Yaşa Cemal Ağabey!"

"Ye onu Cemal Ağabey, ye!

"Cemal Ağabey, imzalı bir resminizi verir misiniz?"

"Şu defterimi imzalar mısınız Cemal Ağabey?"

"..."

"..."

Koltukları kabararak imzalı resimler dağıtıp irili ufaklı futbol hastalarının defterlerine imzalar atsa da memnun değildi.

"Milli Takım, Milli! İnsan Milli Takım'da oynayabilmek için İstanbul'da olacak. Göz önünde. Ankara, İzmir de olabilir, ama ille İstanbul!"

Soruyordum:

"Niçin ayrıldın?"

İçini çekiyordu:

"Ne bileyim ben?"

Bir gün uzun uzun anlatmıştı: Hatırlı birinin oğluymuş. Futbol yüzünden okuyamamış. Babasının hatırı için önce İstanbul, sonra da Ankara'da dolgun maaşlı işlere kayırmışlar. Hem futbol oynuyor, hem de haftada bir buçuk, iki gün gidip geliyormuş maaş aldığı daireye. Günün birinde şefi yumruklamış, Ankara'ya sürmüşler. Orada doğru dursa ya! Hayır. Orada da irilerden birinin kızını mı, yakınını mı ayarlamış... Derken, dile düşmüşler. Kızı zorla İstanbul'daki teyzesinin yanına yollamış babası, bunu da Eskişehir'e.

"Peki, Eskişehir'de niye kalmadın?"

"Genel kaptanla dalaştık..."

Velhasıl suç ya takım kaptanı, ya genel kaptan ya da ayarladığı kız babalarındaydı.

"Ama bir gün ne yapıp yapıp İstanbul'a, büyük kulüplerden birine kapağı atacağım. Çok geçmeden de adımı gazetelerde okuyacaksın Milli olmuş diye..."

"İnşallah."

"İnşallahı maşallahı yok. İnanmıyor musun? Yahut, bana yakıştıramıyor musun Milliliği?"

Doğrusu, yakıştırıyordum ama, çok içiyordu. Yakıştıramayan, daha doğrusu "Milli"liğin ne demek olduğuna bir türlü akıl erdiremeyen Osman Bey, dalgasına taş atıyordu:

"Ne olacak Milli olunca?"

Acıyarak bakıyordu.

"Ne mi olacak?"

"Ne olacak ya?"

"Ulan, göğsüne ay-yıldızlı formayı giymenin şerefini düşünsene!"

Osman Bey düşünüyor, düşünüyor, omuz silkiyordu sonunda.

"Ne olacak?"

Ortahaf bana dönüyordu.

"Sahiden eşek..."

Sonra ona hınçla:

"Ulan gebeş, Türkiye'nin en iyi on birinden biri olacağım. Koca kafana vursana şunu: Koskoca Türkiye'nin en iyi on birinden biri! Yabancı millilerle maçlar yapacağız, gezilere çıkacağız. Ay-yıldızımızı yabancı sahalarda, yabancılara karşı koruyacağız!"

Ne olursa olsun, Osman Bey kavramıyordu işin önemini. Ortahaf küplere biniyordu.

"Senin aklın karıya uşaklık etmekten başkasına ermez ki. Kereste, halis dişbudak!"

"He he he," diye gülüyordu.

Dayatıyordu Ortahaf:

"Ermez mi aklın başkasına?"

"Erer."

"Neye erer?"

"Beybamdan bana dolu uzman raporları kaldı!"

Afallamak sırası Ortahaf'a gelmişti. Bana baktı, göz kırptı. Anlamıştım.

"Osman Bey'in beybabası sinekleri, pireleri falan itlaf işinin uzmanıymış ya... Anlatmıştı..."

Hatırladı, güldü.

"Ben de uzmanım!"

Osman Bey'in neşesi uçtu, ilgilendi:

"Ne uzmanı?"

"İçki içme!"

İçki ve içkiyle ilintili şeylere oldubitti meraklı Osman Bey sordu:

"Sahi, boyuna içki içiyorsun, başkaları da içiyorlar. Ne buluyorsunuz sanki içkide?"

Ortahaf başını salladı.

"Oooo, içkide bulunan, dünyada hiçbir şeyde bulunmaz!"

"Ne mesela?"

"Anlatılmaz ki. İçmek lazım. Çok merak ediyorsan..."

"Ediyorsam?"

"İçelim!"

Çevresine korkuyla bakınmıştı. Sanki bir duyanın olması ihtimalinden çekiniyordu. Ortahaf, "Korkma!" dedi, beni işaret etti: "Bu, ağzına sıkıdır. Evde senin bayana gevezelik etmez..."

"Etmem canım," dedim. "Bana ne? Ben de içerim elime geçse..."

"Bir gün içelim. Tamam mı?"

Osman Bey ne, "Tamam" dedi, ne de "Değil."

O gün Ortahaf tam formundaydı. Ambardan koşarak çıktı. Çeyrek saat sonra bir şişe rakıyla döndü. Atıf Bey vazife başında falan zaten içerdi.

Benim masaya geçtik, Ortahaf'la ufaktan ufaktan başladık.

Osman Bey sadece bakıyordu. Bakarken iştahlanıyor olmalıydı ki, ağzı sulanıyor, iri burnunun etli kanatları hazla titriyordu. Tabii rakıya değil, turşuyla doğranmış pastırmaya.

Ortahaf arada ağzına ya doğranmış bir hıyar turşusu veriyor, ya da bir parça pastırma. Bir ara sulandırılmış rakı bardağını uzattı:

"Hadi bakalım!"

İrkildi.

"Ne o?"

"Bir yudum al!"

Gözleri iri iri açıldı.

"Kim? Beeen?"

"Sen tabii... Ne var?"

"Hayatımda ağzıma koymadım!"

"Bundan sonra koymaman için sebep mi?"

"..."

"Zehir değil ya be. Al bir yudum!"

Osman Bey, Şef Atıf Bey'e korkuyla baktı. O kendi havasındaydı. Çünkü başkaları içtikçe açılır, kabına sığamaz olurlar. Atıf Bey'se tam tersi. İçine kapandıkça kapanır, bir şey sorulsa duymaz, duysa bile laf ağzından dirhemle çıkardı.

Ortahaf, "Ağabey, izin verir misiniz?" dedi. "Bir yudum alsın mı?"

Atıf Bey duymamıştı bile.

"İç yahu!" dedim. "Zehir değil ya be!"

Ortahaf dayattı, ben dayattım. Sonunda:

"Ağzım kokar. Evde hanım koklarsa ağzımı ya?"

O zaman Ortahaf cebinden küçük, yuvarlak bir kutu çıkardı. Üzerinde Made in USA yazılıydı.

"Sana bundan bir tane, değil karın, şeytan bile fark etmez!"

Osman Bey kutucuğu aldı, evirdi çevirdi, sordu:

"Ne bu?"

Ortahaf attı:

"Sensen!"

"Ne işe yarar?"

"İçki kokularını alır!"

Elindeki kutucuk birden önem kazanmıştı.

"Yani ben şimdi şu rakıdan bir yudum alsam..."

"Evet?"

"Ağzım kokmaz mı?"

"Kokmaz tabii."

"Evde hanım?"

"Anlamaz... Bir değil, beş, on yudum al istersen. Amerika'dan geldi. Tanış bir eczacı vardı Eskişehir'de, futbol hastası... Birkaç kutu vermişti..."

Ortahaf atıyordu.

Osman Bey kutuyu yeniden evirdi çevirdi:

"Demek Amerika'da yapılmış?"

"Evet."

"Orada da demek karılarından korkanlar varmış?"

"Ohoo..."

"Dayak yiyenler?"

"Dayak yiyenler de."

Ciddi ciddi sordu:

"Odunla mı, terlikle mi?"

"Odunla da, terlikle de..."

Gülen bir eşeği hatırlatarak, "He he he" yaptı. Sonra ciddileşti. Sulandırılmış rakı bardağını aldı, evirdi çevirdi...

"Demek ben şimdi bundan bir yudum alsam, üstüne de şu Amerikan ilacından... Ha?"

Ortahaf sabırsızlanmıştı, kesti attı.

"Korkma ulan. Bir değil, beş, on yudum al dedim ya! Öyle olmasa, koskoca Amerikalı, çocuk musun? Haydi, al şu yudumu!"

Güldü, ciddileşti, tekrar güldü. Bardağı ağzına kadar götürdü, geri çekti.

"Acı mı?"

Ortahaf sabırla:

"Hayır."

"Ekşi?"

"Hayır."

"Buruk?"

Ortahaf, "Öf!" diye kaptığı bardağı dikti, uzattı.

"İşte bu yahu. Zehir olsa insan içer be! Canın amma da tatlı! Ölürüm diye mi korkuyorsun?"

Bardağı ben aldım, diktim, uzattım. Osman Bey de kaptırmıştı kendini, içecekti, ne olursa olsun, içti de. İçmesiyle püskürmesi bir oldu. Yüzü allak bullak olmuştu. Bardağı masaya bıraktı. Ortahaf hemen su bardağını dayadı, ardından turşu, daha ardından da pastırma. Neden sonra kendine gelerek gülmeye çalıştı. Gözlerinden yaşlar boşanmıştı ağlıyormuşçasına.

Avuçlarıyla sildi.

"Acı be!"

Ortahaf güldü. Bardağa yeniden rakı koydu, sulandırdı.

"Bakma, ilk içince böyle olur ama, sonra sonra..."

"Alışır mıyım?"

"Tabii."

"İlk içtiğinde sen de böyle mi olduydun?"

"Herkes böyle olur."

Bana döndü.

"Sen?"

"Herkes."

"Demek ben de alışırsam?"

"Bir daha bırakamazsın!"

Ortahaf uzun bir açıklamaya girişti: Bütün ilaçlarda alkol vardı. Alkol alınınca cesurlaşılırdı. Sonunda da ekledi:

"Farelere içir, kedilere karşı koysun!"

Osman Bey bir kahkaha attı. Öyle anormal bir kahkaha ki, içkili olduğu sıra yanında top patlasa hemen hemen aldırış etmeyen Atıf Bey bile döndü, akları kızarmış gözleriyle baktı.

Oysa boyuna gülüyordu.

"Farelere içirilse demek..."

"Kedilere posta koyarlar!"

"Eşeklere içirilse?"

"Kurtlara, aslanlara, kaplanlara karşı korlar!"

Osman Bey durup durup gülüyordu.

"Farelerin," dedi. "Kedi karşısında bıyıkları bile oynar, değil mi? Şöyle, mit mit... Fakat harika olur, değil mi? Düşünün: Kocaman kocaman kediler, karşılarında ufacık fareler... Ha? Fareler saldırıyor, kediler geri geri kaçıyorlar!"

Kafasına fena takılmıştı.

"Dünyanın bütün farelerine içirilse, kedilerle belki de yer değiştirirlerdi..."

"Nasıl yani?"

"Fareler kedi, kediler de fare olurlardı. Artık insanlar farelere karşı kedi değil, kedilere karşı fare beslerlerdi. Ne iyi. Yazık değil mi farelere? Biraz da kediler fare deliklerinde yaşasın?"

Ortahaf sıkılmaya başlamıştı. Eliyle, "Oynattı galiba?" demek istedi. O, hiçbir şeyin farkında değil, boyuna konuşuyordu:

"... Van kedisi değil, belki Van faresi... Belki de bir gözleri yeşil, bir gözleri mavi olur. Ne güzel! Dizinize çıkarlar, boynunuzu yalarlar. Ama bir de kedi tıkırtısı duymasınlar... Sine sine gider, birden atılırlar kedilerin üzerine. O zaman, o zaman işte..."

Ortahaf:

"Bi yudum daha al da bak, büsbütün dalgaya düşeceksin!"

"Nasıl?"

"Kafan ekspres gibi çalışacak. Sonra, evde hanıma..."

Ciddileşti.

"Hanıma?"

"Postanı koyarsın!"

Uzun uzun düşündü. Sonra eli bardağa yine uzandı, aldı. İlkinki gibi çekimser değildi artık. Küçük bir yudum. Üstüne turşu, bir parça pastırma...

Ortahaf ona dikkat etmez görünüyor, ama gözden de kaçırmıyordu. İstanbul'dan, İstanbul'daki takımından, bir başka büyük İstanbul kulübü başkanının transfer teklifinden bahsediyordu. Bahsediyor değil, kesiyordu. Besbelliydi bu. Adını ettiği büyük kulübe girmemek için deli olmak lazımdı. Çünkü anlattığına göre, burada almakta olduğu paranın iki katından başka, yatacak yer, üst baş, ayakkabı, iç çamaşırı...

Bozmuyordum. İnsanlardan böylesine palavracıların atmasyonlarına taş koymamanın o insanların dostluğunu kazanmaya yarayacağını öğrenmiştim. Ortahaf'sa beni, kuzu dinler gibi dinler görünce coşmuş da coşmuştu. İnanmıyor ama dinliyordum. Bir ara baktım, Osman Bey'in eli rakı bardağına üçüncü sefer uzandı. Aldı. Dikti. Bardağı yerine adam adam koydu. Bir parça turşu, bir pastırma...

Ortahaf'ın da gözünden kaçmamıştı. Bacağıyla bacağımı dürttü usullacık.

Sonra Osman Bey'in dördüncü yudumu.

Ortahaf bardağa yeniden rakı koydu, sulandırdı. Dördüncü yudumdan sonra Osman Bey'in elmacıkkemikleri kızarmaya, gözleri süzülmeye başladı. Derken yeni bir gülme tutturdu. Ardından da, "Eeeeeyt... uçuyorum be!"ler.

Vakit akşam paydosuna doğruydu. Ortahaf, ben, Osman Bey rakıyı bitirdik.

Ortahaf çekti gitti.

Masayı temizledikten sonra ben de Osman Bey'le çıkacaktım. Şefin masasına uğradık.

"Eyvallah ağabey!"

O hâlâ usul usul demleniyordu. Önündeki kocaman deftere öylesine kapanmıştı ki, duymadı bile.

Osman Bey yolda hafifçe yalpalıyordu ama besbelliydi tıpatıp eski Osman Bey olmadığı.

Sordum:

"Senseni aldın mı?"

"Aldım," dedi. Durakladı. "Almasam n'olur?"

"Hanım?"

"Hanım mı? Boş ver yahu sen de!"

Yalpaladı. Koluma tutunmasa düşecekti. Hemen oracıktaki bir kahveye soktum. Keşke sokmasaymışım!

Kahve kalabalıktı. Sağda solda iskemle arandık, yoktu. Üstelik kahvenin radyosu da sonuna kadar açılmıştı.

Osman Bey avazı çıktığı kadar bağırdı:

"Garsooon!"

Herkes döndü, ona baktı, ama o hiçbir şeyin farkında değil. Garsonsa koşarak geldi.

"Buyurun ağabey!"

"Kes o radyoyu!"

"Emredersiniz ağabey!"

Koştu. Tuhaftır, kalabalık kahvede tavla, iskambil, domino oynamakta olanlardan pek çoğu oyunu bırakmış, hatta iskemlelerinden kalkmışlardı.

Yaşlı bir adam kasketini çıkararak yaklaştı.

"Beyefendi buyrun, oturun..."

Osman Bey teşekküre falan lüzum görmeden, sert adımlarla gitti, yaşlı adamdan boşalan iskemleye kuruldu. Bu arada, yaşlı adamın arkadaşları da iskemlelerinden kalkmış, masayı bize bırakmışlardı.

Ben de geçip oturdum.

Osman Bey yine gürledi:

"Garsoon!"

Garson ta ocaktan:

"Efendim beyim?"

"Gel buraya!"

Radyoyu kısmak değil, kesmiş garson, saygıyla koştu.

"Buyurun!"

"Ne burası?"

Garson sağa sola bakındı şaşkınlıkla, "Kahve," dedi.

"Madem kahve, biz de müşteriyiz... Ne diye gelip sormuyorsun ne içeceğimizi?"

"Gelecektim beyim, soracaktım..."

"Yoksa müşteriye benzetemedin mi?"

"Estağfurullah beyim. Tövbe vallaha..."

"Fazla konuşma. Bana bir sade ama, cezve iyice yıkansın, anladın mı?"

"Başüstüne beyim!"

"Arkadaşa da bak!"

"Orta şekerli," dedim.

Garson saygıyla iki büklüm çekildikten sonra, Osman Bey, sağdan soldan hayranlıkla karışık bir korkuyla bakanlara caka olsun diye yumruğunu masaya vurdu.

"Bundan sonra kimsenin gözünün yaşına bakmayacağım! Ses çıkarmıyorum diye tepeme biniyorlar!"

Masaya yeni bir yumruk.

"Adamım ulan ben, adam!"

Birden komşulardan birinin yaşlı babası gözüme ilişti. Adam, Osman Bey'i gayet iyi tanıdığı için, bıyık altından kıs kıs gülüyordu.

Kulağına fısıldadım:

"Hanımı karıştırmasan iyi edersin..."

Dikildi.

"Niçin?"

"Tanış biri var da..."

Şahlandı.

"Tanış biri mi? Pöh. Gitsin, söylesin her kimse. Karı, karı da ne be? Saçı uzun, aklı kısa bir zavallı!"

Birden bana sordu:

"Yoksa aynı düşüncede değil misin?"

"Olmaz olur muyum hiç?"

"İstersen akşam git, 'Kocan rakı içti,' de!"

"Ben mi?"

"Sen, evet!"

"Yok canım. Bana ne?"

"Söyle, söyle de, o inek de dırdır etsin sıkıysa!"

"?.."

"Ağzını burnunu kırmazsam yazıklar olsun bana!"

"?.."

"Beybam, beybam. Ulan senin beyban kaç paralık adam? Benim beybam... Pöh, sevmem mezar taşıyla övünmeyi, yoksa... Benim beybam... Ulan benim beybam, dedemin sağlığında bilmem kaç altına yelek giyermiş be!"

"..."

"..."

Kahvelerimiz gelmişti. İçtik, içtik ya, o, çatacak, haşlayacak adam arıyordu. Birden gözüne yanımızdaki kırçıl sakallı biri ilişti. Adam bizim masaya bakıyor, dişsiz ağzıyla memnun, gülüyordu.

Osman Bey adama parladı.

"Ne sırıtıyorsun ulan keleş keleş!"

Kırçıl sakallı ciddileşti.

"Ben mi beyim? Estağfurullah!"

"Ulan yalan mı söylüyorum şivesi bozuk? Keleş keleş gülmüyor muydun?"

"Gülüyordum doğru, doğru ya..."

"Eee?.."

"Lafların haklı da, hoşuma gitti tekmil!"

Osman Bey, pis bir koku almışçasına buruşmuş yüzüyle bana döndü.

"Hâle bak, Allahını seversen hâline bak şunun. Bu mendebur, evde karısından da korkar mutlaka!"

Adam dikilmişti.

"Kim korkar? Ben mi?"

"Baban!"

"Babam benden besbeterdi. Vurdu mu avradının gözünü patlatırdı. Anamın bi gözü kördü tekmil!"

Osman Bey ayağa fırladı:

"Bu pis herifle aynı haklara sahip vatandaşlarız ha? Kalk, kalk, gidiyoruz haydi."

Kalkmadım. Terslendi.

"Ne o? Kalkmıyor musun?"

"Sen git!" dedim.

"Niçin?"

"Niçini miçini yok, git işte!"

Yumuşayıverdi, elimden çekti.

"Bu heriflere yumuşaklık yaramaz. Garson, oğlum!"

Ayık zamanlarında dehşetli hasisti. Şimdi tam tersi. Cebinden çıkardığı gıcır gıcır beş liralığı koşarak gelen garsona uzattı. Garson kahve paralarını aldı, üstünü verdi. Osman Bey, bilmiyorum kaç kuruş, fakat bolca bir bahşiş ikram etti garsona.

Kahveden çıktık.

Yolda, "Canım eve gitmek istemiyor!" dedi.

Nedenini sordum. Anlattı:

"O pis karının suratı, o hergele oğlanlar... Çekilir mi birader?"

Tam bu sırada yan köşeden çıkıveren cıvıl cıvıl kızları gördü.

"Şunlar dururken!"

Kızlar hizamıza gelmişlerdi. Üzerlerine yalpaladı.

"Yavruuum!"

Kızlar çığlıklarla kaçıştılar. O, arkalarından bir kahkaha attı. Sonra ciddi ciddi:

"Nasıl? Var mısın?"

Şaştım.

"Neye?"

"Arkalarından gidelim!"

"Gittik. Sonra?"

"Sonra mı? Ne sonrası? Ayarlarız birer tane!"

Kolundan çektim. Bereket kızlar koşarak bir başka köşede kaybolmuşlardı. Oysa kolunu elimden sertçe çekti.

"Bırak yahu, ne tutuyorsun kolumu?"

Yeniden tuttum.

"Şakayı bırak, gidelim eve!"

"Eve mi? Haa, şu mesele. Karı korkusu, değil mi? Ulan amma da kılıbıkmışsın be! İnsan karıdan korkar mı?"

Gerçekten de kafayı bulmuş fareye benziyordu.

"Bak, ben korkuyor muyum? Dünyanın en dişli karısı olsun isterse... Şerefsizim, vız gelir tırıs gider!"

Sadece bakıyordum.

"Ne o? İnanmıyor musun?"

Çaresiz:

"İnanmaz olur muyum?"

"Bakma karıyla çocuklara kavuk salladığıma. Geçti artık. Ne karıdan dayak, ne de hergele oğlanlardan gol! Hayır. Hiç kimseden korkum yok!"

Zifir gibi bir nara!..

Pencerelerde, kapılarda kadın, erkek, çocuk başları, meraklı, biraz da alaycı bakışlar. Bir yerlerden, "Oha oha!" diye seslendiler. Buysa Osman Bey'i şahlandırdı.

"Oha sana, babana, sülalene oha, kereste!"

Kolundan çektim. Dolaşan ayaklarıyla boyuna atıp tutuyor, elimden kurtulmaya çalışıyordu.

"Bırak yahu, bırak yahu be. Sana ne benden? Neyimsin sen benim? Eve gitmek istemiyorum işte, istemiyorum!"

Bir meyhanenin önünden geçiyorduk. Durdu.

"Var mısın ikişer kadeh?"

"Ne?"

"Rakı!"

"?.."

"Rakı, şarap, konyak, votka..."

"Sen, sen ha?"

Göğsünü yumrukladı.

"Ben, tabii ben!"

Çaresiz, "Başka zaman," dedim. "Bir başka gün..."

Gülerek başını salladı.

"Karı korkusu, değil mi? Ulan ödün kopuyor be!"

Kolumdan çekti.

"Karıdan da korkulur mu? Karı kim? Saçı uzun alt tararı. Geel, gel de ikişer kadeh..."

Direndim. O, kapıdan içeri atmıştı adımını.

"Yahu gel be, gel be kardeşim!"

"Eve gideceğim."

"Mecbur musun?"

İnadıma:

"Mecburum!"

Meyhaneye hemen hemen girmişti. Bir kahkaha attı.

"Dayak mı yersin karıdan?"

"Belli olmaz."

Yürüdüm. O, meyhane kapısının içindeydi. Ardımdan haykırdı:

"Yuuuu! Kılıbığa yuuuu!"

Adımlarımı açtım. Sesi geliyordu.

"Erkek ol biraz, erkek?"

Karısını sokak kapısında, onu bekler buldum. Çocukları yanındaydı. Sokağın boydan boya yanmış elektriklerinin sarı ışığında gelip geçenler...

Merakla sordu:

"Nerde Osman?"

Omuz silktim.

"Bilmem. Gelmedi mi?"

Kadın ağlayacak kadar hırslıydı.

"Gelmedi. Güya akşam erken gelecekti de çarşıdan bir şeyler alacaktık. Tuuu..."

Karım içerden:

"Nerede olabilir?"

İçeri geçtim. Sordu:

"Ha? Nerede olabilir yani?"

Ondan da sakladım.

"Ne bileyim ben yahu?"

Şüphelendi.

"Nasıl bilmezsin? Sabah akşam beraber değil misiniz? Sahi nerede?"

"Bilmiyorum!"

"Bilirsin, domuzluk etme. Kadın dokuz doğurdu deminden beri. Nerede olabilir?"

Kestim attım.

"Kazık kadar adamın bekçisi miyim yahu?"

12

Şahlanan Fare

Karım kıymalı yumurta yapmıştı, karşılıklı yiyorduk. Şahinde Hanım elinde maşa, kim bilir kaçıncı sefer odamıza girdi.

"Hayır, bir şey değil, bir kenarda ezilip gebermez, sakat kalır. Ondan sonra ömrünün sonuna kadar baksın artık alığa Şahinde..."

Bir yandan ben, bir yandan karım yemeğe buyur ediyorduk ama, kadının duyup işittiği yoktu. Bakıyordu yüzümüze pel pel. Sonra yeniden tutturuyordu:

"Belki de başını alıp gitmiştir, ha?"

Ben ya da karım soruyorduk:

"Nereye?"

Aklı başka yerde:

"Ablası var ama, o da el adamının elinde. Ne yapsın bu alığı? Ha, anlarım, aklı tam olur da, koynu koltuğu da dolu olur, yanlarına alırlar. Ama bu?"

"?.."

"Hayır, bir kadınla anlaştı desem..."

"Yok canım, amma da yaptınız ha!"

"Anlaşır, anlaşır. Bu alığı da bir şey sanacak çok aptal vardır dünyada. Memurum, karımdan, çocuklarımdan bıktım falan dese, şıp, kaparlar!"

"Gelir, gelir, şimdi nerdeyse gelir!"

"Benden başkası vallahi zor çeker onun kahrını!"

Kapıya kadar bir koşu. Sonra yeniden:

"Söylemesi ayıp, geceleri uyandırıp tuvalete götürmesem altına işer şarıl şarıl, eşşek kadar herif!"

"?.."

"Bir de uykusunda sayıklaması var, ya kalkıp gezmesi?"

"?.."

"Sofaya çıkar, kapıyı açar. Zamanında uyanıp önlemesem. Bütün bu hâlleriyle ne yapsın başka kadın?"

"?.."

"..."

"..."

Saat nerdeyse gece yarısına geliyordu. Üç oğlanın üçü de cin gibi, uyanıktılar. Annelerinin çevresinde onunla şuraya buraya gidip geliyor, babaları çıkıp gelirse, annelerinin ne yapması gerektiği üzerine akıl veriyorlardı.

"Maşayla kafasına bir vur!"

"Kırılsın da aklı başına gelsin..."

"En iyisi anneciğim, ne yap biliyor musun? Kır kafasını, at sokağa, alma eve. Anlasın..."

En küçük:

"Sokakta kediler yerse ya?"

En büyük Ender:

"Yerse yesin!"

"Ay başlarında maaşı anneme kim getirir?"

Ortanca:

"Annem bir başka baba bulur. Değil mi anneciğim?"

Şahinde Hanım elinin tersiyle oğlunun ağzına bir vurdu, oğlan hiç beklemiyordu, başladı zırlamaya. İki kardeşi katıla katıla gülüyorlardı.

Şahinde Hanım, "Ağzına biber koyarım bir daha duyarsam böyle lafları," dedi.

Ortanca ağlayarak gitti yattı. Az sonra en küçük, daha sonra da büyük Ender.

Şahinde Hanım hâlâ düşünceli, hatta kaygılı:

"Kaçtı, mutlaka, mutlaka kaçtı!"

Yüzümüze bakıyor, uzun uzun bakıyor, bir şeyler söylememizi, teselli etmemizi bekliyordu. Ne diyebilirdik? Derken, başladı ağlamaya. Ben karıma bakıyordum, karım bana. Kocasını bu kadar seviyordu demek? Uzun uzun, hıçkıra hıçkıra ağladıktan

sonra yaslandığı sedirde doğruldu. Gözlerinin yaşını avuçlarıyla sildi.

"Ben de çok yapıyorum değil mi adamcağıza?"

Çoktu belki ama, o öyle istemiyor muydu? Aksi hâlde başkaldırıp aynı şeyleri, belki de daha fazlasını yapmaya kalkmaz mıydı?

Şahinde Hanım:

"Ağzıma geleni söylüyordum. Demek adamın iliğine tak dedi?"

"?.."

"?.."

"Ne yapacağım ben şimdi onsuz? Bu çocuklara nasıl bakacağım?"

"?.."

"?.."

"Ah Osman, Osmancığım benim. Canım kocacığım. Dilim kopaydı da sana onları söylemeyeydim. Kaçması bile bir şey değil. Şeytan aklıma kötü kötü şeyler getiriyor, lanet. Sakın diyorum, kamyonun altında falan yahut da çalıştığı yerde devrilen ağır sandıklardan birinin altında... Ha? Ne dersiniz? İnsanı öldürecek kadar büyük, ağır sandıklar var mı orada?"

"Yok canım, ne münasebet Şahinde Hanım."

"Sakın trenler manevra yaparken... Ama o zaman da işletmenin haberi olur, bize bildirirlerdi değil mi?"

"Öyle bir şey olsa derhal!"

"Birisiyle kavga etti, çekip vurdular desem?"

"?.."

"?.."

Tam bu sırada sakin geceyi allak bullak eden bir sarhoş narası!

Şahinde Hanım korkmuştu.

"Allah kahretsin şu sarhoşları da!" dedi. "Bu kadar içecek ne var sanki bu zıkkımı?"

Nara daha yakınlarda bir daha patladı.

"Eeeeeeeey Alllaaaaah!!!"

Şahinde Hanım iyice sinmişti.

Ve az sonra sokak kapısı tekmelenmeye başladı.

"Aç kapıyı ulan inek karı, aç diyoruuuum!"

Şahinde Hanım karımın arkasına saklanmıştı. Ne karım, ne de o, naralarla eve gelip sokak kapısını tekmeleyenin Osman Bey olabileceğini akıllarına bile getirmiyorlardı.

Şahinde Hanım herhangi bir sarhoş sanıyor, aşırı içkiden çıldırmış bir yarı delinin sokak kapısını tekmelediğine veriyordu.

"Allahım, ne yapsak? Bizim kapıyı tekmeliyor herif!"

Kapı uzun uzun tekmelendi. Arada en ağza alınmaz küfürlerle birlikte:

"Aç ulan inek karı, aaaç!"

Kapı nerdeyse menteşelerinden sökülecekti ki gidip açtım. Körkütük Osman Bey, şahlanmış bir fareyi hatırlatarak fırtına gibi daldı.

"Nerdeee? Nerde o karı?"

Önlemeye çalıştım.

"Osman Bey, Osman Bey kendine gel!"

Fakat adamı kendir kement zapt etmiyordu.

"Bıraak, bırak beni. Nerde o? Ulan karı!"

Odalarına koştu yıkılarak, kapalıydı. Mutfağa doğru saldırdı, yok. Geri döndü yalpalayarak. Sofanın tam ortasında durdu.

"Şahindeee!"

Çaresiz, Şahinde Hanım ortaya süklüm püklüm çıktı.

"Efendim?"

Üzerine yürüdü.

"Efendiler leşini kaldırsın, inek karı!"

Bir tokat. Şahinde Hanım yerde. Bir tekme, bir tekme daha. Çocuklar yataklarından fırlamış, yerdeki annelerine çığlıklarla koşmuşlardı. Karımla, Osman Bey'i tutmaya çalışıyorduk, içki öyle güçlendirmişti ki!

"Şimdiye kadar sesimi çıkarmadımsa senden korkumdan değil!"

Şahinde Hanım kapanmış, hıçkırıyordu. Osman Bey'se ateş saçıyordu.

"Sıpalarınla canıma okudunuz, canıma!"

Şahinde Hanım yerden gözyaşları içinde, ama memnun, doğruldu. Kocasına kollarını şefkatle uzattı.

"Osmancığım, hayatım..."

Üzerine hamle etti.

"Suuuus!"

"Peki aslanım, peki bir tanem, peki..."

Evi temelinden sarsan, yeni, korkunç bir nara. Sonra karısını ayağının ucuyla dürttü.

"Bundan sonra yine bulaşık yıkatacak mısın?"

"Hayır."

"Çorap yamatmak, çorap?"

"Hayır canım, hayır..."

Durdu, düşündü, sonra:

"Pekii, çöpler çöpler? Çöpleri çöpçüye göndertecek misin?"

"Göndertmeyeceğim nonoşum!"

"Vallahi mi?"

"Vallahi."

"Billahi mi?"

"Billahi."

Sonra gözüne büyük oğlu ilişti.

"Ulan hergele, gel buraya!"

Çocuk korku içinde ağlıyordu. Annesine sarıldı. Babasının yanına gitmek istemiyordu.

Osman Bey daha sert, emretti.

"Gelsene buraya ulan!"

Annesi payladı.

"Neden gitmiyorsun babacığının yanına?"

Çocuk, çaresiz, babasına korkuyla yaklaştı.

"Efendim?"

Osman Bey'in şakası yoktu. Ayakta zor duruyordu ama, elleri arkasında çalımla bağlıydı.

"Bana bir daha penaltı atacak mısın?"

"Atmayacağım."

"Kova diyecek misin?"

"Hayır."

"Koridor, tekerlek?"

"Demeyeceğim."

"Dersen?"

"?.."

"Ha? Dersen? Kafanı kırayım mı?"

"?.."

"Defol, defol hergele!"

Neden sonra karımla odamıza çekildik. Onlarınsa hemen hemen sabaha kadar sesleri durmadı. Osman Bey'in gürültüsü, tehditleri, Şahinde Hanım'ın, "Osmancığım, canım, şekerim, bir tanem"li yalvarışları.

Sabahleyin karım hayretler içinde geldi, haber verdi.

"Müjde! Şahinde Hanım kahvaltıyı hazırlıyor..."

Şaştım.

"Peki, Osman Bey?"

"Uyuyormuş."

"Vay anasını, inanılacak gibi değil..."

"Sorma. Kadın hâlinden memnun. Ne diyor, biliyor musun?"

"Ne diyor?"

"Bana bu günleri gösterene şükürler olsun, diyor. Kadınlığına yeniden kavuşmuş. Bundan böyle istediği kadar zulmetsin, razıymış!"

"?.."

"..."

13

Fırtına

Gerçekten de kadınlığına yeniden kavuşmuştu. Sabahleyin erkenden kalkıyor, elini yüzünü yıkayıp saçlarını bir türkü mırıldanarak tarıyor, mutfağa aynı türküyle girip gazocağını aynı türküyle yakıyor, çaydanlığı aynı türküyle oturtuyordu gazocağının üstüne. Çay kaynayadursun, süpürgeyi kapıyor, sofayı mırıl mırıl süpürüyordu. Çayın demlenmesi, masanın hazırlanması, bardakların, peynir kabının yerli yerine konması, ekmeklerin dilimlenmesi falan hep aynı neşeli türküyle oluyor, daha sonra da başlıyordu:

"Osmancığıım!"

Osman Bey çoktan uyanmıştır.

"Efendim canım?"

"Uyandın mı nonoşum?"

"Uyandım şekerim!"

"Kahvaltı seni bekliyor kaymağım..."

"Geldim bir tanem..."

"..."

"..."

Adamın yatağından kalkıp el yüz yıkamaya yalnız gitmesine meydan vermeden koşuyordu.

"Dur hayatım, dur, sırtına alıver şunu..."

Ama mevsim yazmış, sevgili kocasının üşümesi falan söz konuşu olamazmış... Kim dinler?

Sırtında yün ceketle Osman Bey önde, Şahinde Hanım arkada, el yüz yıkamaya gidiliyordu. Musluk başında adamı rahat bıraksa ya! Hayır. Yine öne düşüyor, adamın elini yüzünü yıkıyor, burnunu sümkürtüyor, yine yıkıyor, yıkıyordu.

"Havlu kirlenmiş şekerim. Bir dakika!"

Odaya bir koşu. Yeni bir havlu, dönüyor, yine başlıyordu kocasının elini yüzünü kurularken:

"Beklettim mi?"

"Yoo..."

"Nasıl da görmemiştim havlunun kirlendiğini..."

"Ne zararı var hayatım?"

"Olur mu? Senin gibi bir kocaya karşı saygısızlık değil mi? Rica ederim!"

"Aman karıcığım, neler de düşünüyorsun?"

"Tabii düşünürüm. Sen benim canım, canımın içisin!"

"..."

"..."

Bütün bu konuşmalar, daha doğrusu, karısının onu şişirmeleri sırasında "herifin eşek suratını pek merak ederdim. Enli, uzun çene kim bilir nasıl uzar, kudretten sürmeli gözler nasıl zevkten süzülür, kalın altdudak nasıl nasıl titrerdi.

Bir dayak, Türkiye, hatta dünyanın pek çok yerinde karıların kocalarından yedikleri basit bir dayağın, Şahinde Hanım'ı böylesine değiştirivermesine şaşaduralım, çocukların bile pabucu dama atılıvermişti. "Canım"lı, "Ciğerim"li, "Nonoşum"lu konuşmaları sırasında çocuklardan biri uyanıp da kazara, "Annee!" desin, Şahinde Hanım'ın tepesine cinleri toplanıveriyordu.

"Ne var gene? Ne istiyorsun?"

"Çay oldu mu?"

Şahinde Hanım hınçla paylayıveriyordu.

"Eşek gibi yatacağınıza kalkıp baksanıza. Koskoca beybanız uyanıp geldi sofraya, siz hâlâ eşekler gibi yatıyorsunuz. Uyandır kardeşlerini haydi!"

Eskiden, şimdi babalarına gösterilen özen, çocuklara gösterilir, çocukların her birine ayrı diller dökülerek yataklarından kaldırılır, el yüz yıkamaya götürülür, yıkanır, kurulanır, kucakta getirilirlerdi kahvaltı masası başına. Şimdi artık bardak olmuştu eski çamlar. Sıkı mıydı beybalarını kaleci durmaya zorlasın, penaltı atsın, gol yedikçe de "Yuuuu!", "Folluuk!", "Koridooor!" diye bağırsınlar? Osman Bey bir yana, Şahinde Hanım meydan vermiyordu. Değil koridor, folluk, çocuklardan biri, "Babaaa!"

diye bağırsa, Şahinde Hanım hemen kapıveriyordu, artık maşa mı olur, terlik mi, kopmuş iskemle bacağı mı.

"Kim o? Kimdi o hamal çocukları gibi babaaa diye bağıran?"

Çocuklar kaçışıyor, suçu birbirlerine atmaya çalışıyorlardı.

"Valla ben diilim anneciğim, billa ben diilim..."

"Kim ya?"

"Ender anneciğim!"

"Nee? Ender mi?"

"Kuran çarpsın ki yalan anneciğim!"

"?.."

"..."

Kim, hangisi olursa olsun, önemli olan, "Beyba" değil de, düpedüz "Babaaa" diye bağırılmış olmasıydı.

"Kesin bakim hadi, pis arabacı çocukları! Utanmıyorsunuz di mi? Sizin beybanız bugüne bugün Osman Bey! Kooperatiften, sayın bay diye davetiyeler alıyor. Dedeniz, ünü dünyaları tutmuş koskoca avukattı, öbür dedeniz, yani benim beybamsa hâkimdi, anladınız mı? Hem biz asil memuruz, asil!"

Bu taş bizeydi. Çünkü benimkiyle arası açılmıştı. Şahinde Hanım'ın bu atmasyonları, palavraları, övünmeleri yüzünden.

"Bir gün şu kaşer karıyı benzetmezsem çok iyi!"

Aklım gidiyordu.

"Sakın ha!"

"Sakını makını yok. Kaşınıyor çünkü..."

"Karıcığım, bundan öncekileri biliyorsun, şuraya sığındık, aman deyim ha!"

Yapar mı yapar. Şahinde Hanım en çok da sabahları başlamıyor mu kocasının çevresinde pervaneleşmeye, bizimki odaya sığmıyordu.

"Adi kadın, rezil kadın, kepaze kadın..."

Yataktan fırlıyordum.

"Karıcığım, kendine gel!"

Sertçe dönüyordu.

"Nasıl gelirim şekerim, nasıl gelebilirim? Şuna bak!"

"İşitmeyiver, bitsin gitsin!"

"Olur mu? İşitmemezlik olur mu şekerim?"

"Neden olmasın? Bak bana, aldırış ediyor muyum?"

Kulağına söz girmiyordu. Kendi havasında:

"Osman Bey'miş, beybası avukatmış. Kendi beybası hâkim. Kooperatiften sayın bay'lı davetiyeler gelirmiş. En çok şu geçici hamal kadrosuna tutuluyorum. Düne kadar acıdığımız, alay etmeyelim diye kendi kendimizi yediğimiz insanların cakasına bak. Biz geçici hamal kadrosundanmışız da onlar asil memurmuş!"

"Ne çıkar?"

"Ne demek ne çıkar?"

"Bir yerimiz mi eksilir?"

"Tabii eksilir!"

"Vazgeç kaymağım. Aldırış etmezsen vallahi çat diye çatlar öfkesinden bir gün..."

"Evet, çatlar. O çatlamadan ben çatlamazsam... Hadi hadi, karışma sen. Böylelerinin ağzını tıkamazsan tepene çıkarlar. Onun beybası hâkimmiş de benim beybam? Cebi delik beybası gibi yüzlercesini satın alır benim beybam. İş övünmeye kalırsa, o benim elime su dökemez, su!"

"Bilmiyor muyum?"

"Neyi? Ayol sen nerden tanırsın beybamı? O kart horoz bile gereği kadar tanımaz. Benim bir dedem varmış..."

Tepem atmıştı.

"Bırak şu mezar taşıyla övünmeyi be!"

"Niçin? Niçin bırakacakmışım? Herkes külüstür babasıyla, beyba beyba, diye övünmeyi bırakıyor mu?"

"?.."

"O, bey, beyefendi kızı, kadroya bağlı asil memur, biz? Ha? Cevap ver, cevap!"

"Hamal kadrosunda geçici memuruz..."

"Böyle bile olsa, o adi kadını karşımda ges ges geğirtmeyeceğim!"

"Hoppalaaa..."

"Hoppalası cuppalası yok, böyle!"

"Peki, niyetin ne?"

"Hiç. Fena hâlde tersleyeceğim bir gün..."

"Sonra?"

"Sonrasını bilmem."

"Ben biliyorum..."

"Nedir bildiğin?" "Saç saça, baş başa..."

"Gerekirse evet, ama yolarım onu alimallah. Sıkı mı saçlarıma el atsın?"

"Yani karıcığım?"

"Yahni değil pilaki kocacığım. Döveceğim!"

Tatlıya bağlıyordum.

"Hadi hadi... Benim cici karım öyle şey yapar mı hiç?"

"Piyazı bırak da bas git bakalım, hadi!"

"?.."

"..."

***

Bir öğle paydosunda kızılca kıyamet üzerine gelmeyeyim mi?

Birbirlerine atıp tutuyorlardı. Kavganın içine giremezdim. Aralık sokak kapısı önünde durmuştum, çaresiz. Atışmalarını dinliyordum elimde olmayarak.

Şahinde Hanım, çocuklarını odasına almış, pencereden bağırıp duruyordu:

"Hadi hadiii... Geçici hamal kadrolu kâtip parçasının karısı, hadiii..."

Benimki altta kalır mı?

"Oooşt! Benim beybam, sizin gibileri altınla tartar, altınla!"

"Hah hah haaay, güleyim de araya gitmesin bari. Onun için verecek başka adam bulamamış da geçici hamal kadrosundaki birine yamamış, yani atmış başından!"

"Beni hiç kimse başından atmadı. Ben onu sevdim, o beni. Annem, babam vermek istemedi, kaçtım. Bugün dönsem, annem de, babam da, akrabalarım da beni başlarına taç yaparlar, taç!"

"Hadi hadiii, taç yapacak olsalar, gelir de bir günden bir güne ararlardı. Hani? Hangi gün gelip de aradılar? Hangi gün sordular? Bırak kendilerinin gelip sormasını, birini gönderip sordurtamazlar mıydı?"

Karımın hıçkırıklarını işitiyordum. Ne yapmalıydım? Ne yapabilirdim? Herhangi bir şey yapmaktan geçtim, kadın doğru da söylemiyor değildi hani. Gelmemiş, aramamış, birini gönderip aratmamışlardı. Karımın hıçkırıkları ise, Şahinde Hanım'ın haklılığını gösteriyordu. Demek karım çoktandır düşündüğü hâlde açıklayamadığı aynı düşüncelerin ağırlığı altındaydı? Onun, ailesi tarafından aranmaması şüphesiz benim yüzümdendi... Benden ayrılsa bal gibi de arar, hatta dediği gibi, başlarına taç yaparlardı onu!

Karımın hıçkırıklarının birden dindiğine dikkat ettim. Tanıyordum onu artık. Bu hıçkırıkların dinmesi, yeni bir ruh hâline geçmesi demekti. Nitekim korkunç sesi duvarları adeta sarstı.

"Kadın, sen susacak mısın, yoksa dırlanmakta devam edecek misin?"

Aralık kapıya sokuldum. Karım odasından çıktı, sofayı yıldırım gibi geçti. Bereket, Şahinde Hanım'la çocukları da aynı hızla odalarına çekilip kapıyı içerden kapayıvermişlerdi. Kapayıvermekle de kalmayıp sürgülediklerini anlıyordum. Çünkü karım olanca gücüyle yüklendiği hâlde kapı açılmak şöyledursun, tınmıyordu bile.

Şahinde Hanım'sa içerden cıyak cıyak bağırıyordu:

"İmdaaaaat, komşular, imdaaaaat!!!"

Komşuların bu yaygaraya kulak kabarttığı, hatta pencere, kapılara üşüştüklerini görüyordum. Duramazdım artık. Daldım evden içeri.

Şahinde Hanım odalarının demir parmaklıklı penceresinde sapsarı, beni de görünce yaygarayı artırmıştı.

"Komşular, imdaaat! Acıdık, evimizde oda verdik, şimdi de beni öldürmeye kalkıyor azgın karı, imdaaaat!!!"

Benimki köpük köpük heyecanlar içindeydi. Gözleri dönmüş, boyun damarı hızlı hızlı atıyordu. Bileğinden sertçe yakaladım.

"Ne oluyorsun, kendine gel, ne oluyorsun?"

Bileğini avucumdan nefretle çekti, evet, nefretle! Bana öyle geldi ki, bütün bunlara benim yüzümden, benim "geçici hamal kadrosunda bir kâtip parçası" oluşumdan uğramıştı. Yine bana öyle geldi ki bu dirlikten bıkmış usanmıştı artık.

Kapıya saldırdı, tekme attı, yumrukladı.

"Çık dışarı, dışarı çık, insansan çıık!"

Şahinde Hanım'ın da gözleri dönmüş, yuvalarından uğramıştı. Derken bir sinir tuttu, başladı kahkahalarla gülmeye. Akıl hastahanesindeki bir deliyi hatırlatıyordu bu hâliyle. Saçları taraz taraz, çevresinde üç çocuğu, ağlaşıyorlar, annelerine sarılıyorlardı.

"Anneciğim, anneciğimmm..."

"Sus anneciğim, n'olursun!"

"Korkuyorum anneciğim, gülme öyle!?"

"?.."

"..."

Oysa, bir yandan deli bakışlarıyla hâlâ şuursuzca gülüyor, derken ağlıyor, bir yandan da karıma hakaretler yağdırıyordu.

"Beş kuruşluk bir kâtip parçasının karısısın evet, karısı bile değil, kapatması, metresi!"

"Kadın, kes çeneni diyorum sana!"

"Kesmeyeceğim işte, kesmeyeceğim. Sen kim oluyorsun da ben senin karşında suspus olacakmışım?"

Karım pencereye hamle ediyordu.

"Vallahi parçalarım seni, Allah canımı alsın ki parçalarım!"

Yumruk yapıyordu.

"Oooşt, köpek. Parçalarmış. Kanun var, kanun! Gücü gücü yetene değil, anladın mı?"

"Şahinde, ulan Şahinde..."

"Terbiyesiz. Nerdeyse anası yaşındaki kadına Şahinde diye bağırıyor. Aile terbiyesi yok ki. Olsa, elin hamalının ardına takılıp..."

Kanıma dokundu.

"Hanım," dedim, "hanımefendi. Rica ederim ağzınızı toplayın. Birbirinizin iler tutar yerini bırakmadınız. Beni ne diye karıştırıyorsunuz?"

Kadın pervasız.

"Hadi hadiii, tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş. Sen ondan besbeter olmasan öyle adi karıyı taşımazsın!"

"?.."

"..."

"..."

Birden Osman Bey, nerdense çıkageldi. Eşek yüzü kıpkırmızıydı. Besbelli ki çekmişti kafayı yine bir yol üstü meyhanesinde. Belki de tezgâhbaşı yapmıştı. Kavgayı duymuş ya da haber almış, adımlarını açmıştı ki soluyordu.

"Ne var? Ne oluyor? Nedir bu gürültü?"

Karısı onu görünce başladı ağlamaya.

"Kocacığıım, canım kocacığıım, gel kurtar sevgili karını şu sokak süprüntülerinin elindeeen! Bana hakaret etti, hakaret ettiler. Beybama, senin beybana sövdüler, bizi aşağıladılar mahalleliye karşı canımın içiii..."

Osman Bey yine o "şahlanmış fare" hâliyle üzerime yürüdü.

"Nedir bu rezalet?"

Elleri arkasındaydı. Tıpkı tıpkısına bir amir. İçmediği zamanlar herkesin karşısında el ovalayan bu adam, kafayı çekince amir kesilmişti.

Omuz silktim.

"Bilmem. Ben de az önce, kavgalarının üstüne geldim."

Çenemi tutup kaldırdı, öfkeyle itti.

"Sana, nedir bu rezalet, diyorum?"

Tepem iyice atmıştı. Elimin tersiyle eline vurdum.

"Çek elini, fiyakayı bırak, sonra..."

"Neee? Banaaa?? Benim gibi kadroya bağlı bir asil memura karşı? Amirine karşı ha?"

O içmiş, sanki birden ben sarhoş olmuştum. Onun da, amirliğinin de, onu kadroya bağlı kılanın, memur defterine yazan kalemin ucuna da sıraladım. Sarhoş marhoş, numara mumara, geriledi. Yelkenler birden indi, başladı:

"Kardeşim, bey kardeşim, kendinize gelin lütfen. Ne yapıyorsunuz?"

Geri geri kaçıyordu.

Adım adım kovalıyordum.

Şahinde Hanım'sa kıyametleri koparıyordu.

"İmdaaaat, kocamı öldürüyor, imdaaaat!!!"

Ona da patladım.

"Kes ulan, cırcır karı!"

Osman Bey yine şahlandı.

"Hayır, karıma hareket edemezsin. Hakkın yok buna!"

Yakalarını desteledim, bir ittim. Kıçüstü yuvarlandı ama yılmadı:

"Edemezsin, edemezsin, hakaret edemezsin karıma!"

Üstüne yürüdüm.

"Ulan susacak mısın, geberteyim mi?"

Bildiğini okuyordu.

"Kadroya bağlı bir memurun karısına hakaret edemezsin!"

"..."

"..."

Sonunda komşular, kadınlı erkekli, çoluk çocuklu dolmuşlar, araya girmiş, ayırmaya çalışıyorlardı. Buysa hem Osman Bey'i, hem de sağlam demir parmaklıklarının ardındaki Şahinde Hanım'ı şımartmıştı.

En çok da o.

"Utanmazlaaar! Hem şerefli bir aileyle birlikte nikâhsız falan otururlar, hem de kafa tutarlar. Kim oluyorsunuz, kim oluyorsunuz, efendim, kim? Şu arlı namuslu komşulardan utanın! Irz ehli, namus ehli mahallede metresiyle yaşadığı yetmezmiş gibi, bir de bizi tehdit, hakaret... Öldürmek kastiyle kocamın boğazına atlamak ha? Şahit olun. Allah aşkına şahit olun!"

Mahallelide tuhaf tuhaf bakışmalar, belirsiz bir homurtu.

Karımı bileğinden odamıza çektim, kapıyı üzerine kapadım.

Dışardaki konuşmalarsa açık penceremizden odamıza doluyordu.

"Söyleyin komşular, Allah aşkına söyleyin, şurda yıllardır oturuyoruz. Çıtımızı duydunuz mu şimdiye kadar?"

Komşuları kazanmışlardı.

"Yok, kardeş, yok. Hiçbir çıtınızı duymadık doğrucası..."

Bir başka kadın komşu:

"Tövbe estağfurullaaah, demek nikâhsız oturuyorlar?"

"Allah, sen gösterme yarabbi..."

"Şahinde Hanım yalan mı söyleyecek?"

"Yalansa nikâh evraklarını göstersinler!"

"Yoktur, yoktur, kardeş. Olsa gık bile diyemediler. Susarlar mıydı?"

Bir başka kadın, hemen hemen bıyıklı bir kocakarı:

"Dine, imana, şeriata sığar mı? Ne diye aramızda barındırıyoruz?"

"Onların günahına biz de iştirak ediyoruz kardeş!"

"Bırakmayalım!"

"Tabii, doğrucası bu..."

"Biz şey miyiz?"

"..."

"..."

Bir homurtu, bir galeyan.

Karım karşılarına dikilmek üzere fırlarken tuttum. Dışarı ben çıktım.

"Ne var? N'oluyor?"

Bir an şaşkın bir tıss. Sonra deminki kocakarı:

"Evladım, el haya mineliyman! Madem nikâhsız oturuyorsunuz, madem helalin değil, arlı namuslu, Müslüman mahallesine ne diye geldiniz?"

Onlara kısaca, keyfimizden gelmediğimizi anlattım. Nikâha gelince, kızın yaşının ufak olduğunu söyledim. Annesi değilse bile, babası Nuh diyor, peygamber demiyordu. Kim bilir, belki de bir gün adam imana gelir, razı olurdu. O zaman elbette nikâh kıydıracaktık.

Karım odadan taştı adeta:

"Bizim nikâhlı nikâhsız oturmamız bizim bileceğimiz şey. Hiç kimseyi ilgilendirmez!"

Komşu kadınlar şaşırmışlardı ne diyeceklerini. Bıyıklı kocakarı:

"İyi ama yavrum, el haya mineliyman!"

Karım:

"İyi ya, hayana, imanına sahip ol, başkasınınkine karışma. Bizim kimseye zararımız yok. Cırcır karının yalanlarına kanıp bize mi çullanmak istiyorsunuz? Unutmayın ki sizlere kemiğimizi kemirteceklerden değiliz."

Karımın patavatsızlığı, komşuları o tarafa kazandırmıştı. Şahinde Hanım komşuları kazanmanın rahatlığıyla dışarı çıkmış, kocasını elinden çekiyordu.

"Gel şekerim, gel. Vallahi seni de, beni de öldürürler bu yüzsüzler!"

Hemen o gün, galiba çeyrek saat sonra Atıf Ağabey'e koştum. Durumu anlatacak, bize bir başka yer bulmasını rica edecektim ki, o gözlerinin içi gülerek, "Çerkez Rasim'in evinde bir oda bir mutfak boşalmış. Geçmek ister misiniz?" dedi.

Sevinçle boynuna sarıldım. Şaştı. Her şeyi anlattım.

"Aldırma. Yeni yere geç. O herif de..."

Kuşkulandım.

"O herif de Atıf Bey Ağabey?"

Güldü.

"Hele taşın bakalım..."

Sıkıştırdım.

"Hayır, ne yani? Adam ne biçim?"

"Canım çok değil, ilk günde öğrenirsin ne olduğunu..."

14

Heil Hitler

Yeni evimize taşındığımız ilk gecenin sabahı, cılız bir çocuk sesiyle uyandık.

"Dikkaaaat... Sağaaa bak!"

Karım, "Ne oluyor yine?" dedi.

Yatakta doğruldum. Galiba çocuklar "askercilik" oynuyorlardı. İyi ama, daha ortalık ışımadan ne oluyordu bu? Derken kalın bir ses:

"Merhaba asker!"

Generallerinin karşısındaki bir kıta ciddiliği içinde beş çocuk gürledi cılız sesleriyle:

"Sağ ol!"

"Nasılsınız?"

"Sağ ol!"

Karım bana baktı, ben karıma. Sakın yeni evimizi ortaklaşa oturacağımız yaşını başını almış "trenci," çocuklarıyla askercilik oynamasındı?

Karanlık odamızda yatağımızdan fırlayıp sofaya bakan tek pencereye gittik: Kısa boylu, kuru mu kuru, yüzü çiçek bozuğundan sünger gibi çopur Rasim Bey, çocuklarını bir general ciddiliğiyle teftiş ediyordu!

"Merhaba asker!"

"Sağ ol!"

"Nasılsınız?"

"Sağ ol!"

Bir, beş, on.

Karım inler gibi söylendi:

"Allahım, kurtar beni bu dirlikten!"

Sertçe baktım ona. Kendini yanı başındaki iskemleye attı, ağlamaya başladı. Başladı ama, benim de tepem atmıştı. Aylardır ilk işitiyordum dirliğinden şikâyetini. Belki haksız da değildi. Baba evinin rahatını tepip ardıma düştü diye daha ne zamana kadar sürüklenecekti bu deliler dünyasının arka sokaklarında?

Sofadaysa hâlâ Rasim Bey'in teftişi.

"Merhaba asker!"

"Sağ ol!"

"Nasılsınız?"

" Sağ ol!"

Derken teftiş bitti. Büyük oğlu, "Rahat," dedi.

"Kıta" rahata geçti. Ardından "Hazır ol!" anlamına yeni bir komut:

"Ol!"

Yeniden:

"Rahat."

Sonra:

"Oool!"

"..."

"Geriye döööon!"

Kıta tıpkı tıpkısına talimli bir manga alışkanlığıyla geriye döndü.

"İleri... Marş!"

Başlarında, kıta komutanı rolünde, en büyükleri Hasan, rap rap rap yürümeye başladılar sofa boyunca. Odalarının hizasına gelince:

"Sağa çaaark, ileriii marş!"

Odalarına girdiler.

Demek önce, yani biz uyurken, ağabeyleri onlara talim ettirmişti de biz ancak teftiş sırasında uyanmıştık? Çünkü o günden sonra çocukların sabaha daha yıl varken uyandırılıp bölük erleri gibi talime hazırlandıklarını, tıpkı tıpkısına bölük erleri gibi sağa dön, sola dön, yat, kalk, istikamet falan tepe, marş marş; tekrar, yat, tekrar kalklarla imanlarının gevretildiğine tanık olmuş, annesinden bunun nedenini sormuştuk. Anne, ufacık tefecik, içlerinde kuvvetli ampuller yanıyormuşçasına pırıl pırıl gözleriyle, zeki bakışlı bir kadın, gülmüştü.

"Çocuklar bu sayede, büyüdükleri zaman karşılaşacakları şeylere şimdiden alıştırma yapıyorlar..."

Sormuştum:

"Kocanız büyük askerlerden kime hayran?"

Gülmüştü.

"Hitler'e!"

Sonra da eklemişti:

"Amcası da yine onun gibi Hitler hayranı bir generaldi..."

"Amcası, hımm, peki, ne oldu şimdi bu adam!"

"İki yıl önce sizlere ömür. Kendisini sık sık onun yerinde görür. Çünkü onun kanını taşıdığına inanır ve der ki: Kan azmaz!"

"?.."

"Bizimki de general olmak isterdi. Olamamışsa bu sırf tesadüflerin zalim bir neticesi!"

"?.."

"Ama çocuklarından biri, belki de birkaçı neden olamasın? Onlar da merhum generalin kanını taşımıyorlar mı?"

Bu Rasim Bey'le ahbaplık kurmayı çok istedim ama olmadı. Resmi görevi sırasında buz gibi soğuk, biraz konuşkandı. Zaman zaman istasyonda şuraya buraya gidip gelirken hep o buz gibi ciddiliği içinde kalçadan rap rap çıkardığı kaz adımlarıyla aksi mi aksi. Hiç kimseyle dost değildi.

Bundan başka evinde tam bir "bürokrasi" hâkimdi. Diyelim ki, çocuklardan birine defter, kalem, lastik gerekti. Ya da ayakkabıları su alıyor. Bunu başka çocuklar gibi babalarına pat diye söyleyemezlermiş. Karım hayretler içinde sormuştu:

"Ya?"

Ben eklemiştim:

"Herhalde size söylerler, siz de..."

Yine zekice kıs kıs gülmüştü.

"Evet ama, bu da rasgele olamaz. Kime ne lazımsa önce gayet güzel bir yazıyla tertemiz bir dilekçe yazacak babalarına hitaben..."

Hayretler içindeydim.

"Sonra?"

"Sonra bu dilekçeyi amirine yani bir veya iki yaş büyüğüne vermeyecek..."

"Vermeyecek mi?"

Bir kahkahadan sonra:

"Vermeyecek, arz edecek!"

İşin iyice suyu çıkmıştı artık.

"Demek arz edecek?"

"Arz edecek, evet. Amiri amirine, amirinin amiri de kendi amirine. Sonunda..."

"Herhalde dilekçe size gelecek?"

"Evet bana. Bana ama ben de sayın üstüme her an arz edemem bunu..."

"Ya?"

"Akşam yemeğinden sonra, kahvesini sigarasıyla içerken!"

Karım iyice bozulmuştu. Benimse tuhafıma gidiyordu.

"Arz ettiniz, sonra?"

"Sonrası, okuyacak. Uygunsa, dairelerdeki gibi bir not düşülür dilekçenin altına. Dilekçe yine geldiği gibi, merdiven basamaklarından inerek sahibine geri dönecek. Düşülen not, 'Alın-

sın' diyorsa ve ev bütçesindeki o masrafları karşılamaya tahsisat tükenmemişse..."

"?.."

"Alınır."

"Tükenmişse?"

"O zaman bir başka yerden aktarma yapılır bu alacağa!"

Anlattıkları şey çok enteresandı ya, kadının devlet memuriyetlerinde bulunmuşlara vergi konuşması dikkatimi çekmişti.

"Siz bu deyimleri ne biliyorsunuz?"

Kocasıyla evlenmeden önce bilmem hangi dairede memurmuş!

"Peki, bu dirlikten memnun musunuz?"

Kadın, memnun olsa da, olmasa da çaresiz boyun eğmekten başka yapacağı olmadığını belirtti.

"Bütün kaprisleri bundan ibarettir. Gece hayatı yoktur, konu komşuya bakmaz, yemeklerden sonra tellendirdiği sigarasıyla kahvesinden başka da özel masrafı. Dehşetli bir Hitler hayranıdır. Hitler üzerine bütün yazılanları bulur, titizlikle okur, çocuklarına okutur. Bana da hiç karışmaz!"

Gözlerinde tatlı bir şimşek mi çakmıştı? Bana mı öyle gelmişti?

"Yani hayatınızdan memnunsunuz?"

"Eh, neden olmasın?"

Tam bu sırada benimki öfkeyle kalkmış, odamıza geçmişti. Rasim Bey'in hanımıyla bakıştık bir süre ama, anlamıştım. O da anlamış olacaktı...

"Hayrola?" dedi.

"Valla anlayamadım ama, bilmem ki..."

"Gidin, öğrenin!"

"?.."

"Kadınlar bazen çok tuhaftırlar. Anlıyorsunuz ya?"

15

İşler Bozuk Çalıyor

Odamıza geldiğimde karımı yatağa girmiş, yorganı tepesine çekmiş buldum. Hiç oralı olmadan soyundum, yanına usullacık girdim. Bana öyle geliyordu ki, dokunsam patlayacak! Dokunmamak da olmayacaktı. Yeni evliydik, balayımızı sürüyorduk henüz. Balayı içindeki evliler birbirlerine nasıl dokunmazlar, kırk yıllık evliler gibi nasıl arkalarını dönerlerdi birbirlerine?

Sarmaya kalmadı, öfkeyle döndü.

"Bana bak!"

Zaten bakıyordum.

"Bakıyorum," dedim.

"Demin ne demek istedin kadının yanında?"

Hiçbir şey anlamamıştım.

"Ne demek istedim?"

"Dirliğini neden sordun kadına?"

Ferahlamıştım.

"Sorulmayacak dirlik mi o canımın içi? Çekilir mi?"

"Hayır, hayır... Onun dirliğini sormadın sen!"

"Ya?"

"Bana laf çaktın!"

"Laf mı çaktım?"

"Laf çaktın, evet!"

Gerçekten bir şey anlamamıştım.

"Valla hiçbir şey anlamıyorum. Sana ne diye laf çakacağım?"

"Laf çaktın, evet. Çünkü ben, Allahım kurtar beni bu dirlikten, demiştim. Bizim hanım dirliğini beğenmiyor, sen daha ağır yaşama içindeki dirliğinden memnun musun demek istedin. Eşek değilim ben!"

"Ayıp ettin anacığım, vallahi billahi..."

"Sus, sus hadi. Vallahi billahiymiş. Ben bütün bu sıkıntılara, ciğeri iki para etmezlerin hakaretlerine senin için katlanayım, sen?"

"Ben?"

"Laf çak bana!"

Sarılmak istedim, kaçtı; elini tutmak... Çekti. Yeniden, sonra yeniden denedim, olmadı. Anlaşılıyordu... İşler bozuk çalmaya başlamıştı. Sonra, bakıyordum, fena bindiriyordu. "Karıcığım", "Canım", "Şekerim", "İki gözüm", "Bir tanem" falan dedikçe kabarıyor, beni tam anlamıyla avucunun içine almak isteyen niyetleri gelişiyordu.

"Canımın içi inan ki sandığın maksatla söylemedim..."

İtiveriyordu.

"Hadi hadi..."

"Hadi hadi mi?"

"Hadi hadi tabii!"

"Ya..."

"Evet!"

İçime oturan bir şeyi sordum:

"Ben bu sıkıntı ve hakaretleri senin için çekiyorum dedin..."

İri gözleriyle öfkeli, baktı.

"Yalan mı?"

"Peki, ben kimin için çekiyorum?"

Sinirli sinirli güldü.

"Pöh."

"Pöh mü?"

"Tabii, sen..."

"Evet, ben?"

"Sen alışkınsın!"

Tepemden aşağı kaynar sular döküldü sanki. Bir gücüme gitsin, bir canımı sıksın...

"Demek ben alışkınım? Yani, bayağı, adi, aşağılık bir insanım ha?"

Ne, "Estağfurullah.." dedi, ne de, "Hayır, onu demek istemedim" falan. Omuz silkmekle yetindi. Bileğini kaptım, kendime çektim.

"Ne demek istedin, açık söyle? Ben adi, bayağı, aşağılık mıyım da alışkınsın dedin?"

Kolunu kurtarmaya çalıştı.

"Bırak kolumu be!"

"Be mi?"

"Be tabii, bırak işte, bırak!"

"Cevap ver, sonra!"

"Ne cevabı?"

"Bana neden, sen alışkınsın, dedin?"

"Birtakım serserilerle düşüp kalkmıyor muydun?"

Aylardır semtlerine uğramadığım arkadaşlarıma bundan büyük hakaret olabilir miydi?

Avucumdaki bileğinden yatağa ittim.

"Ağzını topla!"

Yatağa kıçüstü gitmişti.

"Nee??"

"Topla ağzını!"

"İki buçuk serseri için bana..."

"Topla ağzını be! Onlar serseri değil!"

Yumruk yaptı.

"Bal gibi de serseri işte, hepsi hepsi... Sen de onlardan biri değil miydin?"

Elimin tersiyle ağzına bir vurdum.

Avuçlarıyla ağzını tuttu, tuttu, sonra yatağa kapanarak başladı ara nağmeye. Uzun uzun, içini çeke çeke ağlıyor, sarsılıyordu. İçim gittiği hâlde tınmaz görünüyordum. Görünüyordum, çünkü babadan, dededen, akraba erkeklerinden böyle görüp işitmiştim: Bir erkek, kadının elinde oyuncak olmamalıydı. Erkek dediğin, haksız bile olsa, sözünü kadına karşı daima yürütmeli, ne yapıp yapıp haklı çıkmalıydı. Çıkamadı mı? Çat çut, sindirmeliydi.

İçim parçalandığı, sarılmak, kollarımın arasına alıp vahşice öpmek, ısırmak istediğim hâlde, frenlerimi alabildiğine sıkıyor, ayaklarıma kapandırmak istiyordum.

Evet, istiyordum!

Bendeki bu şövalye isteği vahşi bir arzuydu. Ayaklarıma kapanınca belki daha fazlasını, ayaklarımı öpmesini isteyecek, öptürdükten sonra da bir zafer çığlığı hâlinde arkadaşlarıma koşacaktım ihtimal.

"Haberiniz var mı ne yaptım?"

Soracaklardı:

"Ne yaptın?"

Tam, tam bir şövalye ya da memleketimde pek önem verilen "sapına kadar erkek" çalımı içinde yapıştıracaktım:

"Onu ayaklarıma kapandırdım ve..."

"Ve..."nin ardını merakla soracaklardı:

"Ve?"

"Ve öptürdüm!"

Tabii ondan sonrası da dehşetli yalanlarla süslenecekti: Ayaklarıma kapanıp yalvardığı, öptüğü hâlde yine de arkadaşlarıma edilmiş hakareti düşünerek affetmeyerek, onu öylece bırakıp savuştuğumu söyleyecektim.

Böyle olmasını istiyordum. Böyle olmasını isteyen yanım ağır basıyordu.

Omuzundan sertçe çektim.

"Zırlayıp durma be, inek!"

Hayretler içinde başını kaldırdı. Yüzüme şaşkınlıkla baktı... Islak gözleriyle öylesine dayanılmazdı ki!

"Bana?" dedi, "bana ha?"

Zoraki bir öfkeden delirmişlikle:

"Sana, evet sana! Sen nesin? Kimsin? Alt tarafı beş paralık bir kadın!"

Yataktan yavaşça kalktı. Bir süre de ayakta dikildi, bana tepeden bakıyordu. Bense oracıktaki bir tahta iskemleye yatarcasına oturmuş, bacak bacak üstüne atmıştım bir kral gibi.

Yumuşakça sordu:

"Benden bıkmaya başladın, değil mi?"

İnadıma:

"Evet!"

Şaşaladı.

"Sahi mi?"

"Elbette sahi. Hayatımı berbat ettin. Sen yokken ne kadar hürdüm..."

Bütün bu ağır sözler ağzımdan nasıl da çıkıvermişti? İçini çekti.

"Peki, madem öyle, ben de yarın..."

Hıçkırdı.

"Ba babamın evine döner, se seni eski hü hür hayatına kavuşturururum..."

Yine inadına:

"Hani o günler? Nerde?"

Artık aramızda her şey bitmiş, bütün bağlar, sevgiler kopmuşçasına gitti, karşıdaki iskemleye kendini bıraktı, iskemlenin arkalığına dayadığı kollarına başını zavallıca düşürdü. Ağlıyor muydu, ağlamıyor mu?

İskemleden umursuzcasına, zalim, kalktım, yatağa hep aynı umursuz zalimlikle kendimi attım, sırtımı ona döndüm. O, hep iskemlede, başı hep koluna düşük, oturuyordu.

Dalmışım. Çok geçmeden de düş: Çok eskiden olduğunca annemin evinde, yatağımdaydım. Dışarda arkadaşlarımın ıslıkları. Uyanıp giyiniverdikten sonra saçlarıma tozlu ayna karşısında birkaç tarak darbesi, merdivenleri yıkarcasına inerek arkadaşlarımın yanına koşuyorum. İçim içime sığmamacasına giriyordum kollarına. Haaaydi Sümbül'ün kahvesi. Bana gözlerinin içleri gülerek bakıyorlardı.

"Yaşşa ulan kayarto!"

"Aşkolsun!"

"Sümbüüül, gel buraya..."

Sümbül geliyordu. Hep birlikte, birbirlerini tamamlayarak anlatmaya başlıyorlardı.

"Bu var ya, bu?"

"Hani bir kız kaçırdıydı?"

"Ne kaçırması? Kız kaçtıydı!"

"Neyse işte... Kıza bizi yedirmemiş!"

Sümbül hayranlık içinde:

"Yok bee? Ne demiş?"

"Demiş ki kız, serseri arkadaşların demiş..."

"Bu da bir tokat!"

"Ağzı burnu kan içinde kalmış kızın!"

Sümbül kulaklarına inanamamışçasına:

"Vay anasını, sonra?"

Bütün gözler bende: Bir değil beş, on, bin, on bin kancık olsa, ayaklarıma kapanıp ayaklarımı öpse, bana dünyanın en ulaşılmaz, insanı zevkten en çıldırtan coşkun tatlarını verseler, yine de arkadaşlarımın kesip attıkları tırnağa değişmezdim hiçbirini!

"Yaşaaaa!"

"Var oool!"

"Gördün mü erkek adamı?"

"..."

"?.."

Daha sonra ala ala heyle çıkıyoruz kahveden. Çok eskiden olduğunca uyku dolu, sakin geceyi çıplak kahkahalarımızla ürperterek Barba'nın şaraphanesine dalıyoruz. Bardaklar bardakları kovalıyor. Kafalar tamam. Yıkılarak çıkıyoruz, öyle sarhoşuz ki, yıkılmamak için birbirimize tutunuyoruz.

Ver elini hayvan pislikleriyle kirli, parke döşeli caddeler!

Sarsılarak uyandım: Karım!

"Ne var?"

Sertliğime o da sertçe karşılık verdi.

"Yok bir şey. Galiba eski serseri günlerinin rüyasını görüyordun?"

Anlaşılıyordu ki, kararlıydı. Ayaklarıma kapanacak, hele hele öpecek gibiye benzemiyordu.

Ben? Ben yelkenleri indirecek miydim yani?

"Sultanlık günlerimin," dedim.

"Yaa?"

"Yoğurt!"

Elleri arkasında, öne tehditle eğilmiş, bir tutam saçı sol gözünü kapamıştı. Meydan okurcasına, "Bir saat sonra yokum," dedi. "Beni bir daha bulamayacaksın!"

İçim yandığı hâlde:

"Tasamdı."

Ellerini havaya açtı.

"Allahım, Allahım, demek benden bu kadar nefret etmiş?"

Gaddarcasına:

"Evet!"

Yanıma uysallıkla geldi, kedice sokuldu.

"Sahi mi söylüyorsun?"

"Evet!"

"Benden usandın mı?"

"Evet!"

"Nefret mi ediyorsun?"

Yine:

"Evet!"

"Beni sahiden bırakacak mısın?"

"Evet!"

Hıçkırdı.

"Hani bensiz dünyayı düşünemezdin?"

Omuz silktim.

Alındı.

"Kendimi öldüreceğim, vallahi öldüreceğim kendimi..."

"?.."

"İşitince pişman olacaksın!"

"Sakın ben de hasretine dayanamayıp..."

Eliyle ağzımı kapadı.

"Sus, ardını getirme, alay etme benimle. Hayatım boyunca içimi karartacak sözleri uygun görme bana!"

Uğunuyordu.

"Benimle birkaç ayını geçirmekle ne kaybettin? Arkadaşların, kahve, şaraphaneniz yine yerli yerinde. Bir daha yerli yerinde olmayacak olan benim. Bir saat, pek pek bir saat..."

Pantolonumu bacağıma çektim. Gömleğimi sırtıma. Ceketimi alırken karşıma dikildi.

"Gitme. Yahut benden sonra git, n'olur? Bir kadına, sana kendini vermiş bir genç kadına hakaret etme. O buna layık değil. Sevme beni, benden ayrıl, bir daha aklından bile geçirme beni ama, bana hakaret de etme!"

Ceketimi çektim.

Elimde ceketim, kapıya yürüdüm.

Koştu, yolumu kesti.

Önüme diz çöktü, bacaklarımı kucakladı.

"Bırakma beni. Beni kirli bir paçavra gibi yollama babamın evine. Yalvarırım, ayrılma benden. Arkadaşlarını unutamıyorsan unutma, istediğin zaman bul onları, gez, dolaş, zilzurna sarhoş ol, naralar at sokaklarda. Ama içkiden başın ağrıdığı, kustuğun zaman gel bana, başını dizime koy. Başağrısı ilacını benim elimden iç. Hastalandığın zaman seni sabahlara kadar bekleyeyim. Nane kaynatayım sana, şişe çekeyim arkana, sıcak tuzlu sularda ayaklarını yıkayayım. İyi olunca yine git arkadaşlarına. Yalnız, n'olursun, n'olursun bırakma beni, gitme, ayrılma benden!"

Zengin kızı, burnu havada kız paspas olmuştu. Tuhaftır, yetmiyordu. Ne istediğimi bilmeden, nedensiz, niçinsiz bir direnme, daha açığı, bir "zulmetme zevki" şahlanmıştı içimde. Bunun ardında arkadaşlarım vardı, arkadaşlarımın kahkahaları, ıslıkları, düşte gördüğüm, "Yaşaa! Var ool!"ları. Bu kadından kurtulursam yine briyantin, daha çok da sıvı vazelinle vıcık vıcık, kuvvetli saçlar, çevreye bela okurcasına bakan küstah gözler, ölçüsüz bir serseriliğin naraları, başıboşluğu vardı.

Elimde ceketim, ayaklarımın dibine diz çökmüş, ağlayan sevgiliyi çiğneyip ardımda hıçkırıklar bırakarak çıktım.

16

Boş Kafes

İçim kan ağlayadursun...

Barba'nın şaraphanesinde buldum onları.

Körkütük sarhoştular. Her biri bir başka şarkı tutturmuştu. Ortahaf'la Osman Bey de aralarında, hâlâ çekiyorlardı. Barba'dan başka beni seçen, seçebilen olmadı sigara dumanı, ispirto kokusu yüklü şaraphanede.

Beyaz bıyığıyla tezgâh başında, arada yanı başındaki bardağını yudumlayarak müşterilere yetişmeye çalışıyordu her zamanki gibi.

Birden beni gördü, görmesiyle de coştu.

"Vaaay kopiil!"

Ötekiler de döndüler kapıya. Sarhoş gözlerle, durdukları yerde sallanarak uzun uzun baktılar. Gözlerine mi inanamıyorlardı?

Neden sonra üçü üç yandan:

"Vaaay!"

"Nerden çıktın ulan böyle?"

"Yel mi attı, sel mi?"

Göğsümü gere gere anlattım durumu. Büsbütün coştular. Şarap dolu bardaklar kalktı, tavanda yanan tozlu ampulün sarı ışığında tokuştu, içildi.

Ortahaf'la Osman Bey de karışmışlardı aramıza. Osman Bey dargınlığı unutmuş, "edepsiz karı"yı başımdan atışımı alkışlıyor, beni evine davet ediyordu. Öteki arkadaşlar o kadar sarhoştular ki, ağızlarında dilleri dönmüyordu.

Gece yarısından çok sonra sokağa döküldük:

Köprü altında Lazlar
Köprü altında Lazlar da tüfekleri yaldızlar da
tüfekleri yaldızlar
Şimdi buradan geçti

Şimdi buradan geçti de
Tombul memeli kızlar da
Tombul memeli kızlar

Anamın evi bu şarkılara çoktandır hasretmişçesine, hemen hemen bir anda bütün lambalar yandı. Bir vakitler sabahın erken saatlerinde gümbürdeterek indiğim köhne merdivenlerde şimdi anamla kardeşlerim... Beni ne kadar görecekleri gelmiş!

Anam boynuma sarılmış, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

"Allahım, çok şükür bana bugünleri gösterdiğin için Allahım, güzel Allahım!"

Kardeşlerim kuşku içinde:

"Bir daha geri dönmeyeceksin, değil mi ağabey?"

Epeyce sarhoştum ama, sarhoşluğumun sigara kokulu tülleri arasında o vardı, dizlerime sarılıp onu bırakmamamı yalvaran!

Yalvarıyordu içimde. Bakıyordu, sadece bakıyordu. Ağlamıyor, kızmıyordu da. Bakıyordu sadece. "Hayır, geri dönmeyeceğim!" demiyor, diyemiyor, utanıyordum ondan. Utanmasam da diyemeyecektim. Biliyordum ki yıllarca gitmesem beni bekleyecektir, hem de kafesindeki kuş gibi. Öyle geliyordu bana. Ayaklarımın önüne o diz çökmüştü, bacaklarıma o sarılmış, boynunu büküp o yalvarmış, o, "Gitme, beni bırakıp gitme, n'olursun!" demişti. Beklerdi beni, beklemek zorundaydı. Benden başka sevilebilecek erkek olabilir miydi bu yeryüzünde?

Bir yandan anamın, öte yandan kız kardeşlerimin kabartarak puflaya çevirdikleri yatağın sakız gibi örtülerine bıraktım kendimi. Sızmışım. Düşte arkadaşlarım gelmişti, çok eskiden olduğunca, ıslık ıslık. Fırlayıp kalkıyor, hemen giyinip ev halkının pek de umursamadığı tozlu aynada saçlarıma birkaç tarak...

Dürtülerek uyandım. Annem:

"Yavrum arkadaşların geldi..."

Bu evde arkadaşlarım pek sevilmez, ahlakımı bozdukları gerekçesiyle homurdanılırdı. Şimdi? Şimdi nerdeyse el üstünde tutacaklar.

"Ağabey, arkadaşların!"

"Epeyce oldu geleli, ağabey."

"Yavrum, bekletme!"

"..."

"..."

"..."

Çok eskiden olduğunca fırlayıp koşuyorum pencereye.

"Hooop!"

Müthiş sabırsızlar. El, kol hareketleri.

"Nerdesin ulan?"

"Başlarım istavrozundan ha!"

"Çabuk ol!"

El yüz, saçlara birkaç tarak, merdivenleri gümbürdeterek iniyorum. Derken, evin menteşelerinden laçka köhne kapısının çıkardığı, çoktandır unutulmuş bir gümbürtü!

"Gelişe bak aslanda, gelişe..."

"Ulan ağırlığınca altın edersin, şerefsizim..."

"Karı da ne? Hiiç. El kiri! Demek bizim için boş verdin?"

"Ulan ne inek karıymış be? Demek baba dostuna asılmış?"

Yoo, bu kadarı da fazla.

"Kim asılmış?"

"Haberin yok mu?"

"Yoo..."

"Senin şu hani baba dostun vardı ya?"

"Vardı."

"Onun yatak odasına girmiş de herife asılmış. O da kovmuş. Hatta kızmış, sana şikâyet etmiş..."

Tepem attı:

"Kim söyledi size bunları?"
"Baba dostun!"
"Yaa..."
İçlerinden biri:
"Zehirden şifa..."
Öteki tamamladı:
"O....udan vefa!"
Konuşuyor, konuşuyorlar.
"Dürüst bir kız olsa babasının evini bırakıp..."
"Hiç canım. Kaçar mıydı?"
"Silkeleyip attığın iyi oldu!"
"Tabii yahu..."
"Öyle karılar insanın başına türlü bela açarlar!"
"Peki, n'olacak şimdi?"
"Kim?"
"Kız."
"N'olacak yahu? N'olur? Babası..."
"Mangır zoruyla yamar birine!"
"O kadaaar..."
"Neyse canım, arkadaşımız geldi ya..."
"Ulan âlemlerimizin hiç tadı kalmadıydı sensiz be!"
"..."
"..."

Kulaklarım uğulduyor. Ne yaptım ben? Yeni anlıyorum karıştırdığım haltı. Geri dönülemez yollara mı girdim? Ne münasebet? O beni bekler, bırakmaz beni. Baba evine dönmeyecek kadar gururludur. Zaten babası da istemez bu hâliyle. Dönmez. Ne yapar? Ne yapacak, yolumu bekleyecek! Giderim. Nasıl? Ne yüzle değil, arkadaşlarımın, anamın, kardeşlerimin yüzüne nasıl bakarım? Vay namussuz baba dostu, kart horoz! Demek kıza, onu bulup beynini parçalamazsam... Fakat hayır, daha önce, gidebilir miyim? Gidersem kapıyı açar mı? Açsa bile yüzüme bakar mı?

"Ne düşünüyorsun lan?"

Uykudan uyanırcasına:
"Ben mi?"
İçlerinden biri:
"Yok ben!"
Bir başkası:
"Yoksa..."
Öteki telaşla:
"Ne yoksası?"
Önceki:
"Çaktı o!"
"Nedir çaktığı?"
"Çaktığım gibi, değil mi?"

Bomboş gözlerle bakıyorum. Hiçbir şey anlamıyorum ki. Ne yaptım ben? Yapılacak şey miydi? Geri dönüp kırmalıyım şeytanın ayağını. Mutlaka, mutlaka kırmalıyım! Affettirmeliyim kendimi. Suçlu benim. Suçumu tamir bana düşer. İyi ama, arkadaşlarım? Anam? Kardeşlerim? Mümkün mü? Baba dostumla sonra hesaplaşırız. Ama mutlaka, mutlaka dönmeliyim ona!

"Bunda bir şeyler var arkadaş!"
"Karı büyü yapmış olmasın sakın?"
"Boş ver yahu, büyü de ne?"
"Ne mi? İnanmıyor musun? Şerefsizim, bir Mağripli hoca var bizim orada, fala bakıyor, üstüne değil buralar, yeryüzünde yok!"
"..."
"..."

Evde annem:
"Yavrum, oğlum, gözümün nuru, nen var?"
Kardeşlerim:
"Ağabey, ağabeyciğim..."

Kulağıma söz girmiyor. Gitmeli, onu bulmalıyım. Beni mutlaka, mutlaka bekliyordur! Beklemesin, mümkün mü? Mecburdur. Evet evet, gitmeliyim, bulmalıyım!

Ertesi gün arkadaşlardan gizli, tutuyorum yolu.

Tutuyorum ama...

Kuş uçmuş, kafes bomboş!

Sendeliyorum.

"Nerde? Nereye gitti?"

Rasim Bey'in ufacık tefecik karısı omuz silkiyor.

"Valla hiç bilmiyorum."

"Bir şey söylemedi mi?"

"Söylemedi."

"İki satırcık bir şeyler?"

"Hiiç."

Artık ne Atıf Bey, ne Ortahaf, ne de annem, kardeşlerimle arkadaş ıslıkları!

Dalıyorum, Barba'nınki değil, bir başka meyhaneye. İçimde o, kokladığım sigara dumanlı, alkol kokulu havada o, şarap bardağımda yine o, hep o, hep hep hep!

İçiyorum, içiyorum, içiyorum. Sonra çıkıyorum meyhaneden, dolaşan bacaklarımla. Bir zamanlar penceresinin beyaz perdesine düşen gölgesini gözetlediğim kaldırıma atıyorum kendimi. Sanki o günlerdeyim, tamı tamına o günlerde. Oturuyorum kaldırıma. Gözlerim penceresinde. Aynı aydınlık pencere, aydınlık beyaz perde, aydınlık beyaz perdede birtakım gölgeler.

Islıklarımla gölgeler ürpererek kulak veriyor. Sonra açılıyor kanat. İçerde gaz lambası kısılıyor, sönüyor. Az ötedeki sokak lambasından ışıyan ince, beyaz bir el kapıya gelmemi işaret ediyor. Gidiyorum. O değil, küçüğü. Heyecanla soruyor:

"Nerede ablam?"

Ben de ona soruyorum:

"Nerede?"

"Seninle değil mi?"

"Değil."

Telaşlanıyor.

"Nasıl olur?"

"Ayrıldık..."

İnanamıyor:.

"Ayrıldınız mı?"

"Ayrıldık."

"Peki nereye gitti?"

"Bilmiyorum."

Kapı aralığında fısıltılar. Ağlayan, hıçkıran biri, birileri, koşuşmalar içerlere. Az sonra bir kadın, ardında düşük omuzlarıyla bir baba geliyor. O mu bu? Babası mı? Şu hani ellerindeki birtakım kâğıtlarla sağa sola koşuşan, silinip parlatılmış sımsıkı bir elmayı hatırlatan adam mı? İmkânı yok. Bu, o olamaz. Bu, hastalıktan yeni kalkmış, yetmişlik biri olacak.

Kupkuru elleriyle yakama yapışıyor.

"Nerede kızım? Ne yaptın?"

Damarları firlak bu kupkuru ellere vuramıyorum, yakamı kurtaramıyorum bu ellerden. Oysa boyuna sarsıyor.

"Nerede kızım diyorum sana!"

Kapı aralığında genç kız, kadın hıçkırıkları. Yutkunuyorum.

Sonra dönüyorum kupkuru ellerle birtakım hıçkırıkları ardımda bırakıp. Suçlu başım önümde eğik. Adımlarım sarsak, tatsız, ağzımın içi zehir gibi.

Ben ne yaptım? Ne yaptım ben?

Birden duraklıyorum dehşetle: Bir uçurum kafamın içinde. Aşağılarında çalkantılı bir denizin aç kurtları, ulumaları. Uçurumun başında o!

Üst yanını düşünemiyorum.

17

Meyhanenin Şişeleri

Meyhanenin şişeleri parlıyor
Anam gelmiş başucumda ağlıyor

Yine ekmek elden su gölden, yine arkadaş ıslıkları, yine Sümbül'ün kahvesi, yine Barba, yine Barba'nın şaraphanesi ve şaraphanenin şişeleri...

"Ne düşünüyorsun lan?"

Omuz silkiyorum.

"Hiiç."

Sıkılıyorum onlardan. Neyi düşündüğümü söyleyebilir miyim? Anama, kardeşlerime de söyleyemem. Yabancılara da. Beni ayıplarlar. İradesizliğimden söz açarlar sonra.

Geri dönüp geleceğini bilsem, ne derlerse desinler, vız. Ama kuş kafesten uçtu, geri dönmez artık. Kafesin kapağını ben açtım, kendi ellerimle, ben "Kış!" dedim ona. İçimden, içimin ta derinliklerinden bakıyor.

Bir yaralı kuş idim
Dalına konmuş idim
Niçin bana kış dedin
Ben senin olmuş idim

Doğru. Benimdi o, benim olmuştu. Ne diye "Kış!" dedim sanki? Nereye uçtu? Kimin kafesine? Nasıl bulurum? Bulmam gerek, bulmalıyım!

"Size bir şey diyeyim mi çocuklar? Bu hırt galiba o karıyı düşünüyor hâlâ!"

Tiksiniyorum canımdan çok sevdiğim arkadaşlarımdan. "Karı" değil o. Ama bunu anlatamam ki. Duyarlarsa tefe alırlar. Öff, sıkılıyorum, sıkıyorlar...

Evde annem:

"Bak oğlum, senin için doldurdum bu dolmayı. Hani eskiden, anneciğim ellerine sağlık, derdin?"

"Sıkılıyorum anne, bana bir şey söyleme, sormayın hiçbir şey. İçimden dargın dargın bakan onunla olmak istiyorum. Ne olursunuz, aramıza girmeyin!"

"Ağabey, arkadaşların geldi!

Gelmez olsunlar! Toparlanıp ağır ağır çıkıyorum evden. Onlar elektrik direği yanındalar. Her zamanki gibi. Beni görünce bir şeyler fısıldaşıyorlar kafa kafaya verip. Ne? Gizliyorlar. Yanlarına gidiyorum.

"Ne o? Bizi artık ağırdan alıyorsun..."

Öteki:

"Uyuyor muydun?"

Daha öteki:

"Eskiden fişek gibiydin, fişek!"

Ağlamak geliyor içimden. Ağlayamam. Ağlasam hemen çakacaklar:

"Yuuu, ağlıyor be!"

"Yazık yazık.."

"İnsan bir karı için..."

"Erkek ol, erkek!"

Yanlarında gölgeleri gibiyim. Hayvan pislikleriyle kirli parkelerde arkalarından gidiyorum, Sümbül'ün kahvesine, Barba'nın şaraphanesine arkalarından.

"Blum mü oynayalım, pişpirik mi?"

Hangisi olursa anlamında omuz silkiyorum. Tuhaf tuhaf bakıyorlar. Anlıyorum tuhaflaştığımı, tatsızlaştığımı anlıyorum ama, elimden ne gelir? İçimde, içimin derinliklerinde o. Onun bakışları, bükük boynu. Acaba gerçekten bükük mü? Niçin? Dünya benim üstüme mi? Benden çok daha yakışıklılar yok mu bu dünyada? Başka birini sevemez mi? Evlenemez mi? Evlenmese bile, benimle yaşadığı gibi yaşayamaz mı? Hatta bu memleketten çekip gidemez mi?

"Oynasana be!"

Elimde iskambil kâğıtlarını unutmuşum. Oynuyorum zoraki. Daha doğrusu, elimdeki kâğıtlardan rasgele birini atıp kurtuluyorum kısa bir süre onlardan.

Evet, beni bal gibi de unutur. Unuttu bile. Bütün bunların böyle olmasını ben istemedim mi? Ayaklarıma kapanıp yalvarmadı mı? "Gitme!" diye yere diz çöküp bacaklarımı kucaklamadı mı? "Bırakma beni! Beni babamın evine yollama, yalvarırım, ayrılma benden," demedi mi? "Arkadaşlarını unutamıyorsan zarar yok, unutma. Ne zaman istersen bul onları. Gez, dolaş, iç, sokaklarda naralar at. Ama içkiden başın ağrıdığı, hastalandığın zaman gel bana, başını dizime koy. Baş ağrısı ilacını ben vereyim. Sabahlara kadar bekleyeyim seni. İyi olduktan sonra yine koş arkadaşlarına. Her şey, her şeyine razıyım. Tek, gitme, ayrılma benden, bırakma beni!"

İskambil kâğıtları elimden düşüyor. Masaya çaprazlama koyduğum kollarımın üstüne iniyor başım.

"Ne o be, n'oldu?"

"Ulan amma da fasaryaymışsın be!"

"Arkadaş, bu böyle sürüp gidemez!"

"Ya o, ya biz!"

Beni en çok sevdiğini sandığım kesip atıyor.

"Onu düşüneceksen çek git, bizi istiyorsan kal!"

Tek söz etmeden kalkıyorum iskemleden. Yüzlerine bile bakmadan ağır ağır çıkıyorum. Nereye?

Bilmiyorum. Gidiyorum işte! İçimdeki bunaltı bastırıyor, bastırıyor... Boğulacağım. O şimdi belki de bir başkasının yatağında. Fakat nasıl, nasıl olur? Bir başkasının kollarında. Çıldıracağım. Bir başkasının yatağı. Bu, yatak, hangi, ne? Mümkün değil. Düşünmemek elimde olsa. Onu hiç hiç düşünmezdim. Ama nerdee?

Bir başka şaraphane.

Dalıyorum. Henüz çok erken. Ne çıkar? Cebimde param var mı, yok mu? Var veya yok. İçeceğim, içeceğim, öyle içeceğim ki, dünyanın hiçbir şarapçısı benden içtiklerimin hesabını isteyemeyecek bile. Bu şaraphaneden beni kendi ayaklarım değil, belki hiç tanımadığım birileri cenaze arabasına çıkaracaklar.

"Evet efendim, şarap içeceksiniz tabii?"

Yiyip içeceklerimin hesabını hiçbir zaman alamayacak adama bakıyorum.

"Ne var?"

"Mezelerden?"

"Evet!"

"Henüz hiçbir şey."

"Hiçbir şey mi?"

"Piyaz yeni kaynıyor. İsterseniz pastırma, beyazpeynir, elma falan getireyim?"

"Getir, ne istersen getir..."

Bir şişe yakut kırmızısı şarapla, doğranmış pastırma, beyazpeynir, ekmek, iri bir elma geliyor. Başlıyorum.

Meyhanenin şişeleri parlıyor
Anam gelmiş başucumda ağlıyor

...

Sanki ölmüşüm de anam başucuma gelmiş, ağlıyor. Bir de o!

Pırıl pırıl bir umut parlıyor içimde, ta derinlerde: Duyunca ağlar mı? "Zavallı, benim yüzümden, benim için öldü," der mi? İyi ama, onun ne suçu var? "Gitme!" dedi, yalvardı, ayaklarıma kapandı. Fiyakayla çıkıp giden benim. Ne diye üzülecek?

Dolu şarap bardağını tak, birde.

Ölümümü yarınki gazeteler yazar mı acaba? Eline geçer mi? Okur mu? Ağlar mı?

Bardaklar bardakların ardından.

"Şarapçı şişenin yenisini ver!"

Ablak, bembeyaz yüzlü ama kibar şarapçı şaşıyor.

"Aman beyim, çok hızlı gidiyorsunuz..."

"Öyle mi?"

"Bir derdiniz var galiba?"

"E, galiba. Yoksa..."

"Böyle sabah sabah, haklısınız."

Şişe yenileniyor.

İçimdeki o, daha bir canlanıyor. Sanki çıkıyor içimden, geçiyor karşıma.

"Neden bu kadar çok içiyorsun?"

"Senin yüzünden!"

"Ben ne yaptım sana?"

"Hiçbir şey."

"Peki?"

"Bilmiyorum."

"Maksadın ne?"

"Ölmek!"

"Niçin?"

"Senin için!"

"Ben geldim işte, bak, yanındayım..."

"Sen gerçekten o değilsin ki. Hayalsin sen. O gelmez, gitti o. Bir daha dönülmez yollara gitti!"

"?.."

"..."

Süzülüp çekiliyor karşımdan. Kara bir duman denizine yuvarlanıyorum. Bardaklar bardakların ardından. Yanımda yönümde, çevremde gölgeler. Kolumdan tutulduğumu sanıyorum. Tutan kim? Niçin? Ne istiyor benden?

Kara duman denizi koyulaşıyor koyulaşıyor.

Üst yanını bilmiyorum.

18

O!

Annemin evi.

Sedir, sedire serilmiş yatağım. Yatağımdayım.

Apak bir bulut denizinin içindeyim sanki. Sonra, karanlık sularıyla çıldırmış, dalgalı bir deniz oluyor apak bulutlar. Vapur

değil, yelkenli de değil, sanki bir sandaldayım. Sandalım azgın sularda, dağ gibi dalgalarla birlikte havalanıp sonra da dipsiz uçurumlara yuvarlanıyor.

Midem bulanıyor.

Daha sonra bu bulantı da geçiyor. Apak bulutlar arasından bir güneş, pırıl pırıl. Aklım başıma gelir gibi oluyorsa da kaçıyor beni bırakıp yeniden. Dalıyorum uykuya. O! Çerkez Rasim Bey'in evinde olurmuşuz. Odamızda. Ama hayır, nasıl olur? Annemin evinde değil miydim? O mu düştü, bu mu? Olamaz, hayır hayır, olamaz, mümkün değil. Bu düştür, o değil. Uyanıyorum.

"Anne!"

Kız kardeşimle koşuyorlar yanıma.

"Annem?"

"Çok mu hastayım?"

"Yoo, fazlaca kaçırmışsın... Şimdi doktor gelecek!"

Kafamda, kafamın ta içlerinde sonsuzluklara uzayan dalgalı bir denizin eğrileri. Yumuyorum gözlerimi. Yine Çerkez Rasim Bey'in evi, onunla kaldığımız oda. Odada annemin sediri, yatağım, yatağımdayım. Annemle kız kardeşlerim çevremdeler. Aklımda o, hep o! Nerede şimdi? Beni gerçekten temelli mi bırakıp gitti? Nereye? Nereye gidebilir? Beni gerçekten bırakabilir mi yani? Hani öldürseler yaşayamazdı bensiz? Yalan mıydı? Dümen miydi? Olamaz, çıkıp gelir bir gün!

Çerkez Rasim Bey'in ufacık hanımı:

"Müjde!"

"Ne müjdesi?"

"Geldi!"

"Kim?"

"O!"

"O kim?"

"Seninki..."

"Benimki mi? Sahi mi?"

Sıçrayıp kalkmak istiyorum yatağımdan, kalkamıyorum. Her yanıma toplarla ağırlıklar asılmış sanki.

"Çağırayım mı? Gelsin mi?"

"Sahi mi söylüyorsunuz? Beni aldatmıyorsunuz, değil mi?"

"İki gözüm çıksın ki ha!"

Gözlerinin içleri ela ela parlıyor. Sevincimden tek laf edemiyorum. Ne "Çağır!", ne de "Hayır, çağırma!"

Ama o fırlıyor dışarı, az sonra elinden çekerek getiriyor odaya. Tuhaf, annemle kız kardeşlerim hâlâ yanımdalar. Sonra beyaz gölgeler gibi çekiliyorlar. Çerkez Rasim Bey'in ela gözlüsü de. O, az ilerimde. Gözlerini kaldırıp da yüzüme bakamıyor mu? Yaptığından mı utanıyor? Usullacık yanıma geliyor bir ara, elini uzatıyor: "Geçmiş olsun!"

Dünyanın bütün sevinci, içimde pırıl pırıl bir fırtına olmuş esiyor. Yerimden fırlayabilsem onu kollarımın arasına alıp çılgın öpücüklere boğacağım. Sonra da ayaklarına kapanıp af dileyeceğim ama nerdee? Sanki o beni kirli bir paçavra gibi çiğneyip giderken, ayaklarına kapanan, "Gitme, beni bırakma, rezil etme beni!" diye yalvaran benmişim. Benmişim de dönüşünden şımararak zevk alıyormuşum üzmekten.

Eli hâlâ uzanık duruyor.

"Geçmiş olsun, dedim..."

Bakmıyorum bile. Uzanan eline elimi uzatıp, "Teşekkür ederim," demiyorum, diyemiyorum. Sevinçten boğulmuşum, ölmüşüm sanki. Kımıldanamıyorum.

"Ayol geçmiş olsun diyorum, duymuyor musun?"

Zorla, "Mersi," diye mırıldanıyorum. Elini alnıma koyuyor.

"Nasılsın?"

Dünyalar benim olduğu hâlde:

"Sana ne?"

Elini alnımdan çekiyor.

"Rahatsız ettim galiba?"

Hiç hakkım olmadığı hâlde dargınım, kırgınım, küskünüm.

"O hâlde bana müsaade..."

Aldırış etmez görünüyorum ama, göğsümün sol üst yanında telaşlı bir yaralı kuş çırpınıp duruyor. Oysa beyaz bir duman gibi çekilip gidiyor. Ancak o zaman fırlıyorum yatağımdan, koşuyorum. Merdivenleri koşarak inmektedir. Gecelik entarim, çıplak ayaklarımla kovalıyorum. Sokağa atıyor kendini. Ben de ardından. Hayvan pislikleriyle kirli parkelerde bir kaçma, kovalama. Şehrin dışına çıkıyoruz. Tarlalar. Diken dolu tarlalar. Başlıyor uçmaya. Ardından çığlık çığlığayım, ben de uçuyorum.

"Gitme, n'olursun gitme beni bırakıp. Allahını seversen gitme, dur. Yaptıklarıma pişmanım, sensiz yaşayamayacağım, affet beni!"

Alnımda dolaşan ağır, sıcak bir elle açıyorum gözlerimi: Annemin evindeyim sedirdeki yatağımda. Annem ağlıyor, kardeşlerimin gözleri yaşlı. Alnımdaki ağır, sımsıcak el, doktorun eli.

"Hayret," diyor. "Bu devirde böylesine romantik aşk?"

Ne demek istediğini anlamasam bile seziyorum.

Doktor dinleme aletini çıkarıyor.

"Aç göğsünü!"

Annemin yardımıyla açıyorum. Uzun uzun dinliyor. Dönüyorum arkamı, sırtımı da dinliyor.

"Dön!"

Dönüyorum.

"Çıkar dilini!"

Çıkarıyorum.

Bakıyor, sonra doğruluyor üzerimden.

"Korkulacak bir şey yok efendim. Fazla alkol almak, bir de galiba soğuk algınlığı..."

Reçete yazıyor. Alınacak ilaçları nasıl kullanmam gerektiğini çabucak anlatıyor annemle kız kardeşlerime... Sonra bana dönüyor.

"Arkadaşların yok mu senin?"

Annem, "Var," diyor. "Dolu arkadaşı var..."

"Böyle yatmakla olmaz. Kalk, gez, dolaş, hava al. Sonra, unutma ki, aşk işsizlerin işidir!"

Tepkimi bekliyor. Anlamıyorum ki ne demek istediğini. Yeniden soruyor:

"Çalışıyor musun?"

"Eh işte."

"Herhangi bir mesleğin yok mu?"

"Belirli bir mesleğim yok."

"Tahsilin?"

"Ortaokuldan belgeliyim..."

Acı acı gülümsüyor.

"Tabii suç ya cebircide ya da tarihçi veya kimyacıda, değil mi? Futbol oynuyor musun?"

"Hem de nasıl," diyor annem.

"Okula bir tekme, gelsin futbol, gitsin karı kız. Büyüklerden biri söylemiş bunu, hayatı çok iyi tanımışlardan biri: Aşk işsizlerin işidir ve işsizlere de serseri derler, unutma!"

Çıkıp gidecektir, adeta avaz avaz haykırıyorum:

"Ben serseri değilim!"

Durup bakıyor.

"Tepkini beğendim. Demek bir şeyler var hâlâ içinde, yok olmamışsın ama, senin gibi yaşayanlara serseri derler. Önemli olan, tepki gösterdiğimiz şeyden kurtulmanın yoluna bakmak, bu yolu bulmaktadır. Diyeceksin ki, sana ne? Neyimsin sen benim. Doğru, yalnız şu kadarını söyleyeyim: Rahmetli baban, beni de birtakım arkadaşlar, top ve karı kız ardında koşmaktan kurtarıp doktor olmamı sağlamıştı. İstersen ben de sana babanın bana yaptığını yaparak, ona olan borcumu öderim, ne dersin?"

Henüz diyecek hiçbir şeyim yoktu. Anlamış olacak:

"Annende kartım var. Adam olmaya karar verdiğin zaman gel, beni bul. Haydi, hoşça kalın şimdi..."

Çekti gitti. Gitti ya, öyle bir bozulmuştum ki, hasta masta yatağımdan fırlayıp karşısına dikilmek gelmişti içimden. Diki-

lemezdim. Dikilmeye kalksam başa çıkacağımı gözüm kesmemişti.

Yenik, kırılmış gururumla devrildim yatağıma. İçim yanıyordu. "Serseri" miyim gerçekten? Bana kalsa değildim ama, öyle görüyordu başkaları demek?

Sonra yine uykuda o. Gülüyordu. Sinir bir gülüş.

"Ne gülüyorsun?"

"Serserilerin hâline gülünür elbette..."

"Ben serseri miyim?"

"Değil misin?"

"Değilim tabii!"

"Serserisin işte, bal gibi de serserisin!"

Üzerine atılıp kolunu kapıyorum, başlıyorum kıvırmaya. Çığlık çığlığa:

"Yapma be, yapma diyorum be, a..."

"Sözünü geri al!"

"Almayacağım işte. Demin doktorun kolunu niye kapıp kıvırmadın? Asıl o serseri demişti sana. Ha? Niçin? Korktun, değil mi? Ayıp ayıp!"

Sıçrayarak uyanıyorum; annem:

"Arkadaşların geldi yavrum..."

Ama kafamda o. Kendini öldürmüş olamazdı. Olsaydı, şimdiye gazeteler yazarlardı. Kendini öldürmediyse nereye gider?

"Oğlum, arkadaşların dedim!"

... Babasının evine de gitmediğine göre? Sakın başını alıp büyük şehirlerden birine uzak uzak gitmesin? İçimde ısrarla İstanbul. İstanbul'dan resimler uçuşuyordu. Atlardı posta trenine, ver elini İstanbul! Başını dayardı kompartıman tahtasına, gözleri, yaşlı gözleri vagon penceresinden dışarlarda. Gerilere devrilen telgraf direklerine görmeden bakarak... Sonra biri yaklaşabilirdi yanına. Yol boyunca arkadaşlık ederdi adam. İstanbul'u bilmemesinin, orada hiç kimsesi olmamasının önemsizliğini anlatırdı. Kanardı sözüne yabancının...

Kız kardeşlerim sarsıyorlar.

"Arkadaşların, ağabeyciğim, arkadaşların geldi!.."

"İyi ya canım, gelsinler..."

... Yabancıyla inerlerdi Haydarpaşa'da trenden. Haydarpaşa Garı'nı, denizi belki de ilk görüyordu, kalabalıktan da çekinerek iyice sokulurda yabancıya. Yabancı belki de iriyarı, uzun boylu bir gençti. Yol boyunca güven vermiş olabilirdi. Geçerlerdi karşıya. Sirkeci'deki pis otellerden birine giderlerdi. Tramvaylardan şaşırır, yabancıya büsbütün sokulurdu. Bu arada belki de ağzından kaçırırdı maceramızı, aptalca. Adamın niyeti zaten kötüdür, aklına büsbütün iş düşebilirdi. Gövdesini sarıveren şehvet sıtmasıyla yakalardı bileğinden, oracıktaki otele çekerdi. Parmakları kerpeten gibiydi adamın, elinden kurtaramazdı bileğini. Dalarlardı otelin karanlık, eğri kapısından içeri. İki kişinin yan yana çıkamayacağı kadar dar bir merdiven. Basıldıkça gıcır gıcır öten kirli tahta basamaklar. Yukarı çıkıldıkça anason ve kusmuk kokusu artardı ama benimki anlamazdı. Bileğini kerpeten gibi parmaklarıyla sıkmasa aklına kötü hiçbir şey de gelmezdi ihtimal. Ama yavaş yavaş kötü şeyler üşüşmeye başlamış olabilirdi aklına. Aklında ben, hep ben. Elinde olsa denizi tersyüz geçip trene atlar, bana geri dönerdi belki de ama, nerdee? Adamın kerpeten parmakları arasındaki bileğini nasıl kurtarır? Nasıl kaçıp denizi geçer, trene yeniden nasıl binerdi? Üstelik otel kâtibi de çıkmıştır şimdi karşılarına. Genç irisi adam pişkindir, ehlidir bu işlerin. Çok karı kız tavlayıp getirmiştir Sirkeci otellerine. Ama bu otele ilk geliyor. En üst katta bir odanın anahtarını verir kız yüzlü kâtip. Sonra aklından bir şeyler geçirerek bakar artlarından. İlk merdiven gibi, en üst kata çıkılan merdiveni de art arda çıkarlarken, bileği kaba saba adamın kerpeten parmakları arasındadır. Kız yüzlü kâtip merdivenin alt başından bakar. Belki de çömelir. Benimkinin eteği altından gözüken bacakları. Bu bacakları şimdiye kadar gördüğü bütün kızların bacaklarından daha güzel bulabilir. En üst katın tek odası, kirli tül perdeleri, tek karyo-

lası, tahtakurusu ezilmiş kanlı çarşaflarıyla mide bulandırıcıdır. Yan yana otururlar karyolaya. Adam bavulundan bir kuzu başı çıkarır. Kuzu başının söğüş etleri üzerinde yer yer maydonozlar. Kâğıtlara sarılı tuz, karabiber, beyazları ısırılmış taze soğanlar. "Önce karnımızı doyuralım, ye!" der adam.

Benimkinin yüreği kötü kötü çarpmaktadır.

"Canım istemiyor!"

"Yol boyunca hiçbir şey yemedin kız!"

"Aç değilim."

"Yaa..."

Nereden bilecek artık çok uzaklarda kalmış beni düşündüğünü?

Arkadaşlarım.

"Nasılsın bugün efe?"

"Eh işte."

Adam kaba saba, adam irikıyım, adam aç, obur. Kuzu başını kalın parmaklı kocaman elleriyle parçalayıp tuz, karabibere banarak yer, yer, yer. Benimki bakmaz. Baksa bile görmez, göremez. Aklında ben. Neden bırakıp geldi buralara? Geldi diyelim, niçin buldu bu adamı? Neden anlattı benden kaçtığını?

"Bak, arkadaşların gidiyor oğlum?"

Bomboş gözlerle bakıyorum. Aklımda Sirkeci'deki otelin en üst kat odası. Odada benimki, benimkinin yanında kaba kıyım adam. Kuzu başını yemiş değil, sömürmüştür. Elleri yağlı yağlı parlamakta...

"Biz gidelim teyze!"

"Olmadı ki oğlum, doktor dediydi ki halbuki..."

"Serseri" dediği bile umurumda değil, umurumda olan Sirkeci otelinin üst katındaki tek odası. Yağlı yağlı parlayan elinin kalın parmaklarını yaladıktan sonra aniden kucaklayıverir benimkini. Benimki çırpınır. Adam belki de kırk dört numara ayakkabılar bulunan ayağıyla iter oda kapısını...

"Çok dalgın, başka zaman geliriz..."

"Siz bilirsiniz yavrum. Kusura bakmayın..."

"Kusur mu?"

"Ayıp ettin anne!"

"Biz de senin birer oğlunuz..."

"Haydi efe, hoşça kal!"

"Güle güle," demek bile gelmiyor içimden. Çünkü benimki, kaba saba adamın kolları arasında iri bir balık gibi kavranıp çırpınmaktadır, ama neye yarar? Adamın parmakları kerpeten. Kurtulamaz. İyi günlerimizde altlarını şehrin en usta tamircisinde zarifçe pençelettirdiğimiz siyah ayakkabılı ayakları eteklerini savurarak odanın anason kokulu havasını dövmekten başka bir şey yapamaz. Adam abanır üzerine, "Sus!" der, "Sesin çıkmasın. Vallahi karışmam. Otelci öğrenirse ne mal olduğunu, polise haber verir. Polis muayeneye sevk eder, belki de eline vesika verip genelevlere yollar!"

Neden sonra adam boşalmış, yorgun, biraz da pişman kalkar. Tuvalete geçer. Nefretle bakar benimki ardından. Kapı kadardır sırtı. Kapıdan geçebilmek için yan dönmek zorunda kalmıştır. Benimki yere tükürür, aklından ben geçerim ama o kadar uzaklardayım ki. Yakınlarda bile olsam ne? Kirlendi artık. Hiçbir su yıkayıp arıtamaz onu. Adamın tuvalete gitmesinden faydalanmak ister. Eteklerini düzeltip kalkar karyoladan. Ayaklarının uçlarına basarak dışarı çıkar. Kaba saba adam yoktur görünürlerde. Merdiven basamaklarını gıcırdatmamaya dikkat ederek iner aşağıya.

Bu sefer de kız yüzlü kâtip:

"Nereye abla?"

Korku ve telaş içindedir.

"Gidiyorum..."

"Nereye?"

Annem:

"Oğlum yat istersen!"

"Böyle daha iyi..."

"Dur, arkana yastık koyayım..."

... Nereye gittiğini kendisi de bilmekte midir ki? Gidiyor, kaçıyor işte. Nereye gidebilir? Birinden kaçsa bile başkalarına, çok daha insafsızlarına, etinde sigaralarını söndüreceklere rastlamayacak mıdır?

Kız yüzlü kâtip bir şeyler sezmiştir.

"Sahi, nereye gidiyorsun?"

Omuz silker. Kız yüzlü kâtibin şüpheleri birden artmıştır.

"Yukardaki kocan değil miydi?"

"Yoo..."

"Ya?"

"Hiç. Trende rastladı bana..."

Kız kardeşim bir ara:

"Çorba pişireyim mi diyor annem ağabey?"

Elimle, "İstemem" demek istiyorum. Otel kâtibinin içinden elektrik akımları geçmeye başlar, gözleri yeşil yeşil, hınzır hınzır parlar.

"Ondan mı kaçıyorsun?"

"Kaçıyorum."

"O hâlde şu odaya gir. Gelirse, bilmem, çekti gitti, diyeyim!"

Kâtibin biraz kabaca soktuğu oda da en üst kattaki odaya benziyordur belki de. Ya da hayır, tam tersi. Tek karyolalı ama, örtüleri tahtakurusu eziklerinden kanlı, bulantı verici değildir. Bir ablası olabilir kız yüzlü otel kâtibinin. Şehremini'nde oturur, altmışlık kocası, bütün gün mahallenin tozunda toprağında koşmaktan kirpikleri ak ak olmuş oğullarıyla. Yeryüzünde bir tek kardeşidir otel kâtibi. Bir Tatar kızını ayarlamıştır ama, oğlanda hiç hacı gözü yoktur. Komşu Melahat Hanım, "Otel kâtiplerinin eline her gün nice nice kadınlar düşüyor kardeş..." demiştir bir gün, "Evlenip de ne yapsın?"

Kâtip, odasının tertemiz tüllerini indirir çabuk çabuk. "Sakın sesini çıkarma, savuşturayım!" der, kapıyı kilitleyip çıkar. Tam zamanında çıkmıştır. Kaba kıyım adam merdivenleri telaşla gıcırdatarak iner aşağı, telaş içindedir.

"Nerde? Nerde?"

Kız yüzlü kâtip, hiçbir şey olmamışçasına:

"Kim?"

"O işte!"

"O kim?"

"Benimle gelen genç kadın..."

Kâtip, başını indirdiği birtakım defterlere yeniden indirme numarası yaparak, kayıtsız:

"Çıktı."

"Çıktı mı?"

"Evet, çıktı."

"Gene gelecek mi acaba? Bir şey söylemedi mi?"

Kâtip tuhaf tuhaf bakar.

"Nikâhlınız değil miydi yoksa?"

Sakallı, kaba ablak yüzüyle sırıtır adam.

"Yok canım..."

"Ya?"

"O biçimdi işte, trende tanıştıktı. Hep ağlıyordu. Sordum. Birini seviyormuş çıldırasıya. Biraz karışık. Hem çıldırasıya seviyor, hem kaçıyor, iş alabilir miyim diye düşündüm. Hemen usulüyle balta oldum ama, usul usul hiç o dallara basmadan. İstanbul'un da yabancısıymış hazır. Hani, ben istedim bir göz, Allah verdi iki derler ya?"

Yine annem:

"Çorba pişireyim mi yavrum?"

"İstemem."

"İstememle olmaz. Aç acına..."

Bakmıyorum bile. Kafam bende değil ki. Annem, pişirmekten bahsettiği çorba falan kayıp gidiyor. Kaba saba adamın böyle demesi kız yüzlü kâtibi numaradan sinirlendirebilir, yapma bir aksilikle çıkışır belki de:

"İyi ama birader, otelimize ne cesaretle getirdin böyle bir kadını? Polis haber alıp ani bir baskın yapsaydı? Ha?"

Kaba saba adam keleş keleş gülerdi ihtimal.

Kâtip, "Sırıtıyorsun bir de..." derdi. "Polisin sıkı tembihi sana göre hava. Biz ne olursak olalım..."

"Canım, nerden haber alacak polis?"

"Sen İstanbul polisini bilir misin?"

"Bilirim."

"Nerden bilirsin? İstanbullu musun?"

"Değilim ama bilirim."

"Nerden bilebilirsin hemşerim? Kaçakçı mısın?"

"Canım, idare et!"

"Kimi? Neyi? Aklından zorun mu var senin?"

Belki de sözü uzatmazdı:

"Haydi tüy bakalım. Bir daha da ne sen gel, ne de karıyı getir!"

Çıkar giderdi kaba kıyım, belki de bozulmuş keleş gülüşüyle.

Kız yüzlü kâtip, kaba kıyımın belki de bir şey için geri dönüp gelmesi ihtimaline karşı, hemen benimkinin odasına dalmazdı. Merdiven başındaki odasına geçer, defterlerine kapanırdı. Çeyrek, yarım saat, kalbi çarpa çarpa, içerdeki genç kadını düşünerek çalışma numarasından sonra, dalar benimkinin odasına. Benimki beni düşünerek ağlamaktadır. Kâtip, ellerini ardında bağlayarak dikilir karşısına. Bacaklarını yanlara açmıştır. Sorar:

"E, anlat bakalım!"

Benimki, ağlamaktan kıpkırmızı gözleriyle oturduğu yerden bakar otel kâtibine.

"Ne anlatayım?"

"Kaba kıyım adam hiçbir şeyin değilmiş..."

Yeni bir korku sarar benimkinin içini.

"Değil."

"Değil de ne cesaretle takıldın arkasına?"

Omuz silker benimki herhalde.

Kâtip dikleşir.

"Cevap versene be!"

Benimki, sırasında parlayıveren, kafası kızdı mı da kart horozda olduğunca adamı altına alıveren benimki, balmumu gibi yumuşamıştır. Ne cevap verecek? Kaba kıyım adam hiçbir şeyi değildi, takıldı ardına, Sirkeci'deki bu otele geldi, istemediği hâlde yattı adamla. Adamı bırakıp kâtibin oltasına takıldı. Ne cevap verebilir?

"Seni polise teslim etmek zorundayım!"

Benimkinin aklı gider: Yapmasın, işte bunu yapmasın. Ne olur yapmasın bunu!

Kâtip yumuşar, bir adım yaklaşır.

"Yapmayayım ama, sonra ben sorumlu olurum!"

"Niçin?"

"Seni burada alıkoymaktan!"

"Ben kalkar giderim..."

"Nereye?"

"Nereye olursa."

Kâtip bileğini tutar. Benimki kaçırır. Kâtip yeniden tutar, bu kez kaçıramaz. Kaçıramayınca kâtip karyolaya, yanına oturur. Boş elini omuzuna atar.

"Çıldırasıya sevdiğinden ne diye kaçtın?"

Beni hatırlar benimki içini çekerek. Gözlerinden sıcak, tuzlu damlalar yuvarlanır.

"Ha?"

"Bilmiyorum."

"Hem çıldırasıya seviyorsun, hem de kaçıyorsun ondan..."

"Haklısın. Bunu ben de bilmiyorum..."

Kapanıp hıçkıra hıçkıra ağlayacaktır, kâtip bırakmaz. Bu yola düşenlerin gamı, kederi, gözyaşını bırakması gerektiğini söyler. Hatta bir Sabahat'tan söz açar. Sabahat ufacıktı on beşinde, yavru. Film artistliğine heves etmişti de kaçmıştı evinden. Önce az önceki kaba saba gibi birinin eline düşmüştü. Adam alıp surlara götürmüştü kandırarak. Bir şişe rakı, beyazpeynir, sıcak ekmek, domates, yeşil biber. Çavuş üzümü... Surların iyice karanlık, azı-

cık sidik kokulu bir kovuğunda baş başa kalmışlardı. Sabahat yavruydu ama, cin mi cin. Adamı sızdırıp toparlamıştı palamarı. Çat ora, pat bura derken yolu düşmüştü bu otele. Ama kızdı o, çiçeği burnunda. Öptürüp sıktırmış olabilirdi, ayrı mesele bu. Dokundurmamıştı. Kız yüzlü kâtip bir bakmış, anlamıştı Sabahat'ı. Boru mu, bunca yıl otel kâtipliği yapmıştı. İlişmese bile, boku çıkabilirdi. Ahlak polisine bir telefon. Durumu usullacık anlatınca, şıp, gelmişti memurlar. Sabahat kuşlar gibi bağırarak göğsüne atılmıştı kız yüzlü otel kâtibinin ama, çocuk değildi o. İki dakikalık bir zevk için... "Boş ver zevke, alıkoymaktan anamı o biçim işte!"

"Nazan, ağabeyinin ilacını kızım!"

Ah bu annem, ah bu kızlar. Ne diye, ne diye kafamda oynayıp duran filmi koparırlar sanki?

"İlaç da amma acıymış be!"

"Acıdır ama, şifalıdır yavrum..."

"Anne, çorba kaynadı!"

"İndir, soğut, küçük kâseye koy, getir..."

"..."

"..."

"..."

Kız yüzlü kâtip belki de, "Ama sen başka!" diye sarılıverirdi benimkine.

"Sen Sabahat gibi kız değilsin!"

Benimki mutlaka hayretler içinde bakardı kâtibe.

"Ne biliyorsun?"

"Az önceki, her şeyi anlattı!"

"Ayy..."

Öpüp kokladığım, şakadan ısırdığım kar beyaz elleriyle yüzünü kapatır, ama ağlamazdı. Kâtip bileklerinden sımsıkı yakalardı. Benimki direnir, avuçlarından kurtulmaya çalışırdı ama, genç adam güçlüdür, bırakmaz. Bir itişip kakışma, bir boğuşma karyolada. Sonunda benimkinin otel odasının loş havasını ikinci

sefer dövmeye başlayan siyah ayakkabıları. Hani, pençelettiğimiz ayakkabılar!

Sıcak sıcak çorba geldi. Odanın içi maydanoz kokulu pirinç çorbasıyla doldu. Film koptu yine kafamda. Kaşığımı aldım çaresiz.

Maydanozlu sıcak, limon limon kokan çorba. Taze ekmek. Annem, kardeşlerim...

Kafamda, kafamın içindeki uçsuz bucaksız grilerde otelin loş havasını tekmeleyen siyah ayakkabılar!

"Niye yemiyorsun oğlum?"

Bomboş gözlerle bakıyorum anneme, göremiyorum. Bu ayakkabıları birlikte pençeletmiştik göçmen tamirciye. Kırmızı sakalı vardı adamın. Minnacık bir ihtiyardı. Açık mavi gözleriyle bakmış, gülmüştü. Kim bilir hangi Rumeli anısı geçmişti aklından o sıra? Onun da bir zamanlar benimki gibi bir sevgilisi mi vardı? Günün birinde avucunun içinden mi kaçırmıştı?

"Beğenmedin mi yoksa çorbayı?"

"Anne, anneciğim..."

"Beğenmedinse..."

"?.."

Otel kâtibinin loş odasını tekmeleyen siyah topuklular, tek kişilik karyolada savrulan etekler, kalın, bembeyaz baldırlar...

"Anne!"

"Yavrum?"

"Yiyemiyorum, kaldırın!"

"Niçin yavrum? Acı mı? Yoksa kardeşin limonunu mu fazla kaçırmış?"

Karyola belki de gıcırdardı da, gıcırtıyı işiten alt kattaki yardımcı yukarı çıkar, anahtar deliğinden dikizlerdi içersini. Görürdü. Az sonra dışarı çıkan otel kâtibine sırıtırdı. Otel kâtibi elinin tersiyle, "Sırıtacağına gir içeri, al ifadesini!" derdi.

"Ha yavrum? Limonunu mu fazla kaçırmış?"

Ama hayır, böyle değil, otel kâtibi kovardı belki de, yardımcı kızar, akşam patrona, "Seninki yine kıyak bir karıylaydı bugün!" derdi. Patron ince, uzun boylu bir Orta Anadolulu, hiç renk vermezdi kâtibe. Bakalım kendiliğinden söyleyecek mi diye. Kâtip, kaçın kurası? Kestiremez miydi yardımcının patrona koşup böyle böyle diyeceğini. O zaman belki de şöyle bir konuşma geçerdi aralarında:

"Görme patron, bir içim su!"

"Dime bee!'"

"Şerefsizim ki ha!"

"Nirde, hani?"

"İçerde!"

Patron usullacık giderdi pencereye, kıyıdan, tülün ardındaki "bir içim su"ya bakardı. Gerçekten de beğenirdi. Çok kadeh kemirmiş, şu İstanbul gurbetinde ne sarısı, ne karası, ne mavisini bırakmıştı ama bu, bu bir "afetidevran!"

"Nirden düştü bu laan?"

Kız yüzlü kâtip anlatırdı kaba kıyımdan duyduklarına bire bin katarak: Bilmem nerde çıldırasıya sevdiği biri varmış da ondan mı kaçmış ne. Trende arkadaş olmuşlar. Sonra da onları oteline getirmiş ama, kız yüzlü kâtip kaçın kurası? Kül yutar mı? Hemen dikilmiş karşısına, "hüviyet" sormuş. Hık mık. Genç kadını alıkoymuş. Kaba kıyım öfkelenmiş ya, takan kim? Kolundan tuttuğu gibi otelden dışarı. Sonra almış ifadesini karının amma, patronunun şerefi var. Patronu tadına bakmadan...

"Arkadaşların gelirse ne diyeyim oğlum?"

"Yattı dersin."

Daha rahat, içim daha yana yana yorganın altında çocuk gibi hıçkıra hıçkıra ağlamak için geçiyorum yatağıma. Onlarsa çekiliyorlar.

Gaz lambası üflenip yerine idare lambası konuluyor.

19

Uçurumda Bir Zambak!

Bir film görmüştüm yıllarca önce: *Uçurumda Bir Zambak!*

Yukarıdan beri anlattıklarım, daha doğrusu, düşündüklerim, farkına varmadan bu film doğrultusunda gelişmişti. O filmde de, tıpkı aklımdan geçenler gibi, benimkine benzeyen, "iğfal edilmiş bir kız" vardı. Sokağa düşmüş. Yavaş yavaş uçurumun kıyısına gelmekte. Hani bir adım, tek bir adım daha atsa, uçurum!

Dışarda birden arkadaş ıslıkları.

Sofa penceresinden annemin sesi:

"Daldı yavrum, biraz daldı..."

Karşılık veriyorlar:

"İyi iyi, bırakın uyusun..."

"İsterseniz uyandırayım?"

"Yok yok. Biraz uyusun ki kendine gelsin. Dalıp dalıp gidiyor mu hâlâ?"

"Eh işte, tabii, yavaş yavaş unutacak..."

"Haydi anne, bize eyvallah!"

"Güle güle yavrularım..."

"..."

"..."

"..."

Tepeme çekili yorganımın altındayım. *Uçurumda Bir Zambak*... Film milim, bu yollardan geçmek zorunda kalan her genç kız "Uçurumda Bir Zambak"tır!

Kız yüzlü kâtibin sözü. "... Senin şerefin var patron. Sen tadına bakmadan yakışık alır mıydı?"

Sina Otel sahibi keleş güler. Adam sarrafıdır, adam sarrafı! O kadar kâtip içinde bir bakmış, görmüş, "Tamam!" demiştir bunu yanına alırken, "İşte bana kul köle olacak ve de patronuna dört elle sarılacak kâtip!"

Kâtibin sırtını okşar. Kâtipse, güler bıyık altından. Koltukları kabarır: "Kaçın kurasıyım ben?"

Koskoca patronuna yedirmiştir! Bu dünya bir yedirme, yutturma, bir dümen dünyasıdır. Yediren yedirene, yutturan yutturana. Dümenini çeviren bey gibi yaşar. Yedirmeyip dümenini çevirmeyense...

Patron uzun yüzüyle kırış kırış güler, göz kırpar.

"Bunu alıp Zeki Ağabey'in gazinosuna gidek mi bu akşam?"

Kâtibin neşesi kaçar.

"Gidek patron, gidek a..."

"E?"

"Zeki Ağabey tekin değildir, pek bi..."

Patron şahlanır adeta.

"Kiim? Zeki mi? Tunçbilek Zeki mi? Çocuksun. Bana karşı? Benim yanımdaki avrada karşı hıı?"

Tunçbilek Zeki, otelcinin emmisinin, yeğeninin görümce çocuğudur. "Kartal Aile Gazinosu"nu işletir, hem de sahibidir oranın ya, otelciye karşı kılıcı kesmez. Böyle sanır otelci. Gaga burunlu, bilekli, uzun boylu, kırk yedi numara pabuçlu... Sağda solda hık mık oldu mu, öfkeleniverir. Fedaileri varsa da boş verir, kendi koşar. Koştukları, garsonla çekişen efendi biçimi, kravatlılardır. Eli bıçaklı kabadayıları gördü mü, gaga burnu düşer, baykuşu hatırlatan yuvarlak gözlerinin içi güler: "Hayrola ağa? Kim? Garsonlar mı? Lan garson, gel buraya! Efendiye çene mi etmişsin? Bir daha işitmeyeyim. Ağa buranın sahabıdır. Yer, içer... Hesabı bende, anladın mı? Hadi gazla bakalım!"

Patron:

"Zeki Ağabey'inin bana eyvallahı vardır. Neden dirsen, Zeki'yi Zeki Tunçbilek yapan benim. İnanmazsan sor!"

Kâtip inanmazsa da sormayı aklından bile geçirmez. Ne diye soracak? Bilmiyor mu Zeki Tunçbilek, ona değil, onun gibilerin düzinesine boş vermiş adamdır. Hem ne diye? Elinde düzinelerle karı, kız vardır. En palikarya karı, kızlar düşer. Şöyle bir bakar,

iş varsa karıda, masasına oturtur. O gece, pek pek ertesi, daha ertesi... Ama karı ya da kızda iş varsa, yani sesi güzelse, o zaman iş değişir. Çıkarır sahneye, artık şarkı mı okur, türkü mü? Hele sesi dinleyicileri coşturur da alkış aldın mı, başının tacı!

Benimkinin böyle bir üçlüyle karşılaşabileceğine aklım yatmıştı. Gençti, yakıcı güzellik, yanında bir de içli ses. İçli ses de o gece dinleyicileri coşturursa!

O gece herhalde Sirkeci'den bir taksiye atlardı otelci ve kız yüzlü kâtiple. Tepebaşı ya da Galatasaray. İnerlerdi taksiden. Benimki afallardı Beyoğlu gecesinde. İstiklal Caddesi'ni Taksim'e doğru çıkarlardı ağır ağır. Benimkinin bakışlarında yabanıl değil de taşralıların İstiklal Caddesi havasında şaşkınlığa çarpılan bakışları. Sağ ya da soldaki sokaklardan birine saparlar. Boydan boya, camekânları ışık içinde lokantalar, manav dükkânları, oteller... Bir sokak, bir sokak daha... Kim bilir nasıl bir yüksek yapının altında sıkışmış daracık ama ışık içinde bir kapıdan dalarlardı içeri. Benimki hep şaşkın. Yine ışık içinde daracık bir koridordan, birdenbire büyüyüp genişleyiveren bir kocaman bahçeye çıkarlardı. Hınca hınç dinleyici. Yukarıda mavi bir gök. Çevrede ışık içinde yüksek apartmanlar. Apartman pencereleriyle dam ya da balkonlarda baylar, bayanlar, birbirlerini sıkıştıran hizmetçilerle uşaklar. Belki de kat, daire komşuları.

Benimki hayretler içindedir. Aklından ben bile silinmişimdir. Belki de, "Ne iyi ettim kaçıp buraya geldiğime!" diye geçirir. Ama hayır, ışıklar dilediğince çok, bol renkli, şaşırtıcı olursa olsun, beni içinden söküp atamaz. Gönlüm böyle ister: Beni hiç, ama hiçbir zaman söküp atamamalıdır içinden. Zaten buna inanıyorum: Ölünceye kadar beni içinde, en güçlü bir anısı olarak taşımalıdır, taşıyacaktır, zorunludur buna!

Onun için, aklında, şimdi artık çok uzaklarda kalan ben. Ne yaptı, ah ne yaptı da buralara geldi? Artık ne bana, ne de baba evine dönemez. Önünde açılan yeni, yepyeni yolda yürüyecektir istese de, istemese de. Bu yolda bıyıklı, bıyıksız, ince, uzun, kısa,

kalın, öfkeli, uysal erkekler olacaktır. Elleri tabancalı, ağızları küfürlü erkekler. Bir tokatta yerlere yuvarlayan, tekmeleri altında ezen, sarhoş bakışlarıyla içini titreten, sigaralarını etinde söndürenler olacaktır!

Gözleri dalar, tuzlu, sıcak damlalar yuvarlanır. O sırada otelci ayrılmıştır yanlarından. Kız yüzlü kâtiple kalmışlardır. Kâtip sorar:

"Niye ağlıyorsun?"

Derin bir iç geçirir.

"Hiç..."

"Hiç olur mu? Ağlıyorsun!"

Hıçkırır benimki belki de.

"Kara bahtıma ağlıyorum, talihime ağlıyorum..."

Bu sözler dokunur kız yüzlü kâtibe. Zorla yattığına pişman olur belki de, aklından onunla evlenmek geçer. Tam söyleyecektir bunu, otelciyle Zeki Tunçbilek gelirler. Kâtip ayağa fırlayıp kalkmayı kendine yediremez o an benimkinin yanında. Kalkmaz. Ne Tunçbilek Zeki'nin, ne de otelcinin gözünden kaçmaz bu. Bakışırlar belki de. Otelci, "Kalksana ayağa, bak Zeki Ağabey'in geldi!" der. Kalkar istemeyerek, kalkar kahrolarak. Zeki Tunçbilek dikkatle bakar benimkine. Aklından garsoniyerindeki karyolası, sonra da sahnedeki kadınlar geçer. Ama sesi varsa. Birazcık sesi varsa tabii. Yoksa, yoksa şayet, o zaman, birkaç gün, ondan sonra...

Oturur masaya. Benimkiyle hiç ilgili değilmişçesine, şef garsona seslenir çalımla:

"Gel buraya!"

Siyahlar içinde şef garson koşarak gelir, elinde peçete.

"Buyur ağabey!"

"Masamızı donat!"

Belki de benimkine kaçamak bir yan göz atar.

"Bak, misafirimiz var!"

Bu, koyar kız yüzlü kâtibe. İçmeden sarhoş olur. Aklından, benimkini alıp gitmek geçer. Zeki Tunçbilek'ten kıskanmak,

içinde, içinin derinliklerinde cehennemler yanmaktadır. İskemlesini benimkine az daha yanaştırır.

Tunçbilek Zeki'nin gözünden kaçmaz bu. O da içerler. Koskoca bir Kartal Aile Gazinosu'nun sahibidir. Bankada otuz, kırk bini. O? Beş paralık bir kâtip parçası. Sırf hakaret olsun diye pantolon cebinden bir deste para çıkarıp bir elli liralık çeker, kâtibe uzatır.

"Sigaram bitmiş. Git, birkaç paket Sipahi al!"

Kâtip sapsarı kesilir. Anlamıştır. Kalkmamazlık edemez, alır parayı. Kahrolarak çıkar gider. Tunçbilek Zeki iskemlesini benimkine yaklaştırır.

"Ne güzel gözlerin var senin. Seni buraya okuyucu alayım mı?"

Benimki, içinde ben, uykudan uyanırcasına kaldırır gözlerini, bakar. Anlamamıştır.

"Efendim?"

"Efendiler nikâhını kıysın!"

Korkar benimki, ürker.

"Seni buraya okuyucu alayım mı?"

"Nasıl yani?"

Otelci'nin öfkeli değilse de tedirgin bakışları. Biliyor. Tunçbilek Zeki o, yadırgı değil, akraba olurlar uzaktan, üstelik eyvallahı da var ya, yine de... Bir şey değil, körpe karının tadına bakmadan...

Şef garsonun emirleri altında masa donanır: Buzdolabında soğuktan terlemiş şişe şişe rakılar, terlemiş bir Habeş kadınının tenindeki ter damlalarını hatırlatan biralar, şaraplar falan. Sonra yeşil biberlerle işli domates salataları, turşular, kuruyemiş tabakları...

Kâtip, Sipahi sigaralarıyla döndüğünde masayı yüklü bulur. Canı daha sıkılır. Hele Tunçbilek Zeki'nin iskemlesini genç kadına az daha yanaşmış görünce öfkeye kapılır.

Sigaralarla paranın üstünü bırakır masa kıyısına.

Tunçbilek Zeki genç kadına dalmıştır. Beğenmiştir. En çok

da gözlerini. Bunu birkaç gün garsoniyerinde, sonra da terziye götürüp sahne için tülden ebiselere bürürse afet olacağına aklı yatmıştır.

Otelciye döner.

"Ne dersin hısım? İyi bir okuyucu yapalım mı bu yavruyu?"

Otelciye göre hava hoştur. Zeki'nin garsoniyerinde bir gece geçirmesine izin versin, ondan sonra ne yaparsa yapsın!

"Kolay..."

Tunçbilek Zeki, kâtibe sormak gereğini duymaz bile.

"Yoksa, it köpek takımının elinde rezil olursun yavrum!"

Benimki biliyor, bilmese bile anlıyor rezil olacağını. Yepyeni, dikenlerle dolu bir yola düşmüştür. Bu yoldaki çeşitli erkekleri, çeşitli erkeklerin asık, sert yüzlerini hayalliyor ama, kim, ne olursa olsun, mutlaka ben! Beni unutamayacaktır. Biliyorum. Aklına ben geldikçe içi sızlayacak, yanacaktır içi...

Otel kâtibi öfkeden kararıp kararıp içine kapansın. İsterse kalkıp gitsin. Cehenneme kadar yolu var Zeki'ye göre.

"Oteli kime bıraktın sen?"

"Ben mi?"

Tepesi iyice atar Tunçbilek Zeki'nin.

"Yok baban!"

Otelci hısmına döner.

"Bu bok herife amma da yüz veriyorsun be!"

Kız yüzlü kâtibin yanaklarından gül kızıllığı geçer sanki. Deliye döner. İki kadeh, ah iki kadeh içmiş olsaydı gösterirdi ona kâtibin kim olduğunu!

Kalkar masada ayağa.

Patronu sorar:

"Niye kalktın?"

"İçim sıkıldı..."

Tunçbilek Zeki'nin de tepesi atar.

"Sıkıldıysa defol, git!"

Benimkine döner kâtip.

"Gidelim hadi, kalk!"

Benimki de şaşırmıştır, kalkmaya savaşırken, Tunçbilek Zeki'nin atmaca pençesini hatırlatan eli bileğini yakalar.

"Otur!"

Benimki oturur, çaresiz. Otel kâtibi ben olurum birden. Düş mü? Düş mü görmeye başlamışımdır? Çıkarım oradan öfkeyle. Bir sokak alt baştaki bir şaraphaneye dalarım. Bu gece Allah ya onlara verecektir, ya bana. Şarap, şişe şişe deviririm. Hele oracıktaki bir portakal sandığı içindeki kopuk bir iskemle bacağını da kaptığım gibi fırlayışım gazinoya, çok fiyakalıdır!

Kartal Aile Gazinosu'ndan içeri fırtına gibi dalarım. Bahçe daha da dolmuş, geçecek yollar tıkanmıştır. Elimde iskemle bacağı, dikiliveririm masaya. Zeki ayağa fırlarken kafasına iskemle bacağıyla bir, bir daha: Yerde! Bizim patron masa altına saklanır. Benimkini bileğinden tuttuğum gibi...

Bir takside kendine gelebilir.

"Sen, sen ha!"

"Evet, ben, ben tabii! Memnun olmadın mı?"

"Ama sen... Otel kâtibi değildin ki!"

"Mahsustan. Seni adım adım izledim. Otel odasında yattım seninle!"

Boynuma sarılır.

"Canım! Demek beni bu kadar?.."

"Bundan da çok seviyorum!"

"İyi ama, ben trene atlayıp bir delilik yaptığım zaman sen hastaydın. Ne bildin İstanbul'a geldiğimi?"

"Bilirim ben!"

"O otele geleceğimi nerden biliyordun?"

"Bilirim!"

"Tatlım benim, balım, kaymağım..."

"Canım, canımın içi..."

Birden, Çerkez Rasim Bey'in evi. Odamızdayız. Sıkı bir sevişme sırasında kapı açılır; annem! Öfkeyle uyanıyorum.

"Kim o?"

Gerçekten de annem.

"İri iri sayıklıyordun yavrum. Hasta mısın?"

"Hayır, hasta filan değilim. Beni rahat bırak!"

Sırtımı dönüyorum. Çıkıyor dışarı.

Yine yalnızım, yine yorganımın altında ama, düşteki filmin şeridi kopmuştur. Ne kadar sıkınsam şeridi koptuğu yerden bağlayamam!

Düşü atıyorum kafamdan. Kız yüzlü kâtip yeniden, yeniden Tunçbilek Zeki, otel sahibi yeniden. Ama daha önce külot değiştirmem gerek. Çıkarıp yatağımın altına sokuyorum.

Kâtip masadan kalkar, bir sokak ötedeki şarapçıda birkaç bardak içer ama, portakal sandığında kopuk bir iskemle bacağı bulamaz. Bulsa bile Kartal Aile Gazinosu'na fırtına gibi dalıp Tunçbilek Zeki'nin kafasına iskemle bacağını vuramaz. Elinde belki de bir tahta parçası, gazino önünde dolaşır. Kapıya garson ya da komilerden biri çıkıverirse, kuyruğunu bacakları arasına alıp sıvışan bir köpek gibi toz olur. Ama aklında kıyametler: Vurmak, kırmak, benimkini bileğinden çekip çıkarmak. Kan dökmek gerekirse, hiçbirini yapamaz. Şarap kokulu ağzıyla dolaşır oralarda, o kadar.

İçerde otel sahibiyle Tunçbilek Zeki içmekte, içirmektedirler benimkine. Benimkinin içinde ben, içemez. Zorlarlar, sahneye çıkarıp ses sanatçısı yapacaklarını söylerler. Kanar benimki. Benimkinin maksadı, büyük bir ses sanatçısı olup öç almaktır. Çok paralarla memlekete konserler vermeye gelmeyi, memleketi çalkalamayı düşünür belki de. Az da olsa içtiği rakı ya da biralarla hayaller kurmaya başlar: Büyük bir ses sanatçısı olmuştur. Bir giydiğini bir daha giymemekte. Altında pırıl pırıl hususi. Bir zamanlar sevgilisinin, yani benim ve arkadaşlarımın ayıp küfürlerimizle ürperttiğimiz geceleri şahane sesiyle yakmak, beni, ona karşı takındığım tavırlardan, çiğneyip gitmemden dolayı pişman etmek! Kim bilir, belki de onu öyle kürkler içinde,

hususi arabada görünce koşup ayaklarına kapanacağımı sanır. Bu, harikulade bir şey olacaktır. Çıldırır bir an sevinçten. Zeki Tunçbilek'e büsbütün güzelleşen gözlerle bakar, adamı canevinden vurabilir!

Sahi, böyle bir şey olsa, yani benimki ünlü bir ses sanatçısı olarak gelse memlekete bir gün. Şehrin en büyük salonunda konser verse ne yaparım? Koşar mıyım? Ayaklarına kapanır, ağlar, beni affetmesini diler miyim?

İçimde, içimin ta derinliklerindeki bir yerler dikiliverdi: Hayır!

Kendime geldim. Yapacağım şey gayet basitti: Ortalardan silinmek, görünmemek. Beni aratsa bile hiç kimseye bulunmamak. Belki de arkadaşlarımı bulur, paralar verirdi onlara. Beni mutlaka bulsunlar, alıp gelsinler. Bulup alır gelirlerse daha da paralar verecektir. Belki de annemin evine koşardı. Annemle aralarında şöyle bir konuşma geçerdi:

"Teyzeciğim!"

Annem gözyaşları içinde:

"Evladıma neler yaptın, ah neler yaptın... Ortalardan silinip gittiğinden beri deli, divane. Dilinden seni düşürdüğü yok. Bul oğlumu, bul da kendine gelsin!"

"Bulamıyorum anneciğim. Arkadaşlarına paralar verdim, daha da vereceğim. Yok. Bulamıyorlar. Siz bile bilmiyorsunuz. Biliyorsanız, Allahınızı severseniz söyleyin yerini. Gidip ayaklarına kapanacağım. O benim her şeyim. Onsuz ne üst başın, ne de hususi arabanın değeri yok. Bir tek işaretiyle her şeyimin içinden çıkıp onun peşine yeniden düşebilirim!"

"..."

"..."

"..."

Ne annem, ne de kardeşlerimle arkadaşlarım bulabilirler beni. Beni hiç kimse bulamaz! Eski püsküler içinde bir dilenciyimdir artık. Saçım sakalım karışmış. Ayaklarımda postallar, sır-

tımda çuvallardan yırtık giysiler. Çok, çok, çok uzaklarda, ama burunlarının dibindeyim. Konser verip çılgın alkışlar topladığı konser salonunun çıkış kapısı önünde, avuç açmışım konserlerden çıkanlara.

Avuçlarım para dolar, ben bu paraları, yanlarında kaldığım dilenci yaşlı kadınla kocasına veririm.

Benimki dünyalar kadar alkış, "Yaşaa", "Bravoo" toplamıştır ama neye yarar? Ben ortalarda olmadıktan, ondan kaçtıktan sonra.

Birinde o da sadaka verir.

"Babacığım, ah babacığım..."

Sözlerinin ardını getiremez. Hıçkırıklar içindedir. Çevresindekiler şaşkın, kederli. Kekeleyerek, "Dua et," der, "benim için, sevgilim için, yeniden buluşup mutlu olmamız için dua et, n'olursun!"

Başını okşarım avucumla.

"Peki kızım, ederim kızım... Bir gün elbette kavuşacaksın ona. Allah, sevenlerin hasretini kıyamete bırakmaz!"

Yanındakiler benimkini hıçkırıklar içinde hususisine götürürler. Ama bir gün, daha doğrusu bir gece, o tam konserini vermiş, yine her geceki gibi alkış toplamıştır. İşte tam bu sırada, alkışların azaldığı an, nereden geldiği bilinmeyen bir ses, onun az önceki sesini bastıran bir heybetle geceyi yakmaya başlar. Başta benimki, bütün konser salonu kapılara, pencerelere üşüşürler. Kimdir bu? Bu sesin sahibi kim? Sonunda bulurlar beni: Yırtık giysiler içindeyimdir!

Benimki düşer bayılır.

Ayıldığı zaman başucundayımdır. Beni görünce yeniden bayılır, ayılır. Sonra boynuma sertçe sarılıp inler.

"Seni buldum, artık bırakmayacağım! Döv, öldür istersen beni. Ayrılmayacağım senden, ayrılmayacağım!"

"Ben de senden. Ama bir şartla!"

"Şartın ne olursa olsun, hemen kabul!"

"Kazandığın bütün malı, mülkü, bankadaki paralarını fakir fukaraya dağıtacak, bana, beni bırakıp gittiğin gündeki yoksulluğun ve kılığınla geleceksin!"

"Kabul, dedim ya..."

"Başımızı alıp savuşacağız buralardan. Ben yine geçici hamal kadrosunda çalışacağım, yine Çerkez Rasimlerin evlerindeki odalarda sığıntı gibi yaşayacağız!"

Tereddütsüz:

"Kabul, kabul, kabul!"

Hiç vakit geçirmeden koşarız notere. Birtakım vekâletler, bilmediğim kâğıtlar altında imzalar falan, kol kola uzaklaşırız.

Yakınlarda sabah ezanı.

Yine annem:

"Oğluuum..."

"Efendim?"

"Geceden beri uyanık mısın?"

"Bilmem?"

Çemirli kollarını havaya kaldırıyor.

"Allahım, güzel Allahım... Sen akıl fikir ihsan eyle."

"Aklım fikrim yerinde anne!"

Yanıma sokuluyor, elini başıma koyuyor.

"Bir sigara vereyim mi?"

"Hayır."

"Sabah sabah içerdin hani? İç, açılırsın..."

"İstemem."

"At şu kaltağı kafandan yavrum. Günlerdir kendini yiyip bitirdin. Ondan sana hayır yok artık. Bak, babasının evine de gitmemiş. Dürüst ayakkabı olsa..."

Deliye dönüyorum.

"Anneee!"

20

Bar

Günler ağır ağır geçiyordu.

Uçurumda Bir Zambak kafamda dönüp dolaşıyor, ama uçuruma yuvarlanmıyordu.

O gece yuvarlanmıştır!

Neden herhangi bir genelevde etini satan kadınlar arasına karışmasın? Oraları dolduran kadınlar da "benimki" gibi aşk derken, ayakları kayıp...

Bir gün İstanbul'a yolumun düştüğünü tasarlıyordum. Nedense hep İstanbul. Niçin Erzurum, Amasya, Niğde, Maraş, Samsun değil de mutlaka İstanbul? Bilmiyorum. Bildiğim, başını alıp üçüncü mevki bir kompartımanda İstanbul'a kaçması. Okuduğum cıvık romanlardaki karamsar kız ya da genç kadınların mutlaka İstanbul'a kaçmalarından mı?

İstanbul'a yolum düşüyor. Yüksekkaldırım, Tünel, belki de başka birinde karşılaşıyorum onunla. Beni görüyor, kıpkırmızı kesilerek koşuyor, sarılıyor boynuma:

"Affet beni, n'olursun beni affet!"

Onu hemencik affediyorum. Takılıyor ardıma. Kaçıyoruz o bataklıktan. Onu kurtarıyorum. Beyoğlu'ndaki temizce bir lokantada karşılıklı geçiyoruz masalardan birine. Rakımız, salata, ızgaralarımız.

"Nasıl düştün oraya?"

Yine kıpkırmızı, gözleri önüne düşüyor, yaşlar boşanıyor.

"Ha?"

Omuz silkiyor.

"Hani trenle kaçıyordun İstanbul'a da kaba saba biri ilgilenmişti seninle? Sonra Sirkeci'de bir otele götürmüştü seni... Tamam mı?"

Islak gözleriyle şaşkın, bakıyor.

"Ne biliyorsun bunları?"

"Sonra zorla aldı altına seni..."

"Ay..."

"Lavaboya gitti. Fırsattan faydalandın..."

"Sen cin misin? Şeytan mı?"

"O hani Çerkez Rasim Bey'in evinde kalırken pençelettirdiğimiz siyah ayakkabıların ayağındaydı da merdivenleri usul usul inmiştin. Tam otelden kaçacakken..."

"Kız yüzlü otel kâtibi..."

"Karşına dikilmişti!"

"Ama benim suçum var mı?"

"Sonra onunla da, ha?"

"Suçum var mı? Söyle. Ne yapabilirdim?"

"Daha sonra kâtip, otel sahibi, sen Beyoğlu'na çıkmıştınız!"

"Tamam. İyi ama, sen neredeydin de bizi gördün?"

"Zeki Tunçbilek diye birinin gazinosuna gitmiştiniz..."

"Ay vallahi çıldıracağım ama. Sen nereden biliyorsun bütün bunları?"

"Sana okuyuculuk teklif etmişti Zeki. Kız yüzlü kâtibe hakaret etmişti. Kâtip sana, kalk, demişti. Kalkacaktın. Zeki engel olmuştu..."

"?.."

"O geceyi Zeki'yle mi geçirdindi?"

"Madem her şeyi biliyorsun, bunu da bil!"

"Bilemiyorum. Anlat. Her şeyi olduğu gibi anlat. Korkma, kızmayacağım. Seni ben, kendim iteledim uçuruma. Sen, uçurumda bir zambaksın. İnanıyorum buna. Sen de inan!"

"Peki, arkadaşların?"

"Hangi?"

"Şu ıslıklarıyla seni benden ayırma çabasını gösterenler?"

"Boş ver."

"Annen?"

"Boş ver."

"Kardeşlerin?"

"Boş ver, boş ver!"

Birden sokak kapısı çalındı. Az sonra kız kardeşim geldi.

"Ortahaf'la Osman Bey seni istiyorlar!"

"Ne yapacaklarmış?"

"Bilmiyorum."

Pencereye kalkıyorum. Kapı önündeler. Kahve arkadaşlarımın bir zamanlar ıslıklarla beni çağırdıkları elektrik direğinde yanan ampulün ışığı altında dikiliyorlar.

"Hayrola?"

"Gel!"

"Ne var?"

"Biraz hava alalım yahu. Açılırsın..."

Yanı başımda annem:

"Doğru, açılırsın. Giyin, dolaş arkadaşlarınla biraz..."

Günlerdir hem eski kahve arkadaşlarımı, hem de bunları atlatmıştım. Kendimi de çok iyi buluyordum üstelik. Yalnız, içimde, içimin derinliklerinde benimki!

Çabucak giyinip fırlıyorum. Annemle kız kardeşlerimin pencere ya da kapıdan bakışları arasında köşeyi dönüyoruz.

Osman Bey yine sarhoş. Soruyor:

"Nasılsın?"

Ortahaf yanıtlıyor:

"Nasırdı, yumuşadı!"

Ben soruyorum:

"Nereye gidiyoruz?"

"Bara," diyor Ortahaf.

Duraklıyorum.

"Bara mı?"

"Evet, bara!"

Nereye gidersek gidelim, içimde o. İçim bana ait değil, içim içime sığmıyor. Mayası gelmiş hamur gibi şişip şişip kabarıyor. Ayaklarıma kapanmış: "Babamın evine gönderme. Yalvarırım, ayrılma benden, beni kaldırıp atma!"

"Gitme!" diye yalvarmıştı. "Beni bırakma. Kirli bir paçavra gibi yollama."

Ne tuhaf, yatağımda neler düşünmüştüm de sokakta...

"Ne düşünüyorsun?"

"Hiç," diyorum Ortahaf'a.

"Arkadaşlarını unutamıyorsan unutma, istediğin zaman bul onları. Gez, dolaş, zilzurna sarhoş ol, naralar at sokaklarda. Ama içkiden başın ağrıdığı, kustuğun zaman gel bana, başını dizime koy. Başağrısı ilacını benim elimden iç. Hastalandığın zaman seni sabahlara kadar bekleyeyim. Nane kaynatayım sana, şişe çekeyim, sıcak, tuzlu sularda yıkayayım ayaklarını, iyi olunca yine git arkadaşlarına. Yalnız, n'olursun, n'olursun bırakma beni!"

Derin bir iç geçiriyorum, Ortahaf, şıp, duruyor.

"Hâlâ o mu be? Yuf be!"

Hâlâ, evet hâlâ. Her zaman o. Elimde değil. Ben onu bırakıp gittim. O da atladı üçüncü mevki bir vagona, ver elini İstanbul! Genelevlere düştüyse suç onun değil, benim!

"Bir kadın geneleve nasıl düşer?"

Ortahaf duraklıyor.

"O....uluğundan!"

"Sanmıyorum."

"Ya?"

"Başkalarının yüzünden!"

"Başlarım felsefenden haa... Düşmesin efendim? Allah insana akıl vermiş, bilinç vermiş. İrade-i cüz'iyye vermiş. Kullansın aklını, düşmesin!"

Bunları çok işitmiştim babamdan: "İrade-i külliyye, irade-i cüz'iyye. Halik, mahluk..."

Hatta bir gün babam bir arkadaşının önünde sıkışmış, gülerek, "Vallahi mirim," demişti, "bu terazi bu kadar sıkleti çekmez!"

Çekilemeyen sıklet, "İrade-i cüz'iyye halik mi mahluk mu?" sorusuydu. Yeşil gözleri cin gibi parlayan biriydi ki, gittikten

sonra babam onun için, "Bu kerata mutlaka hizbüşşeytan'dan!" demişti.

Onun için, Ortahaf'ın sözleri doyurmamıştı beni. Benimki geneleve düştü, kötü yola saptıysa suç neden onun olsundu? Ortada gerçek vardı. Gerçek içinde başta ben vardım, babası vardı. Belki de babasına uyan annesi. Ben bırakıp gidince babasının evine yollanmış olabilirdi. Babası kapıyı yüzüne çevirdiyse, ne yapacaktı? Geri bana mı dönecek? Hayır, atlamıştı bir trenin üçüncü mevki kompartımanına, ver elini İstanbul!

Osman Bey, kirli tül perdeleri aydınlık bir meyhanenin önünde ayrıldı bizden.

"Benim dostluğum buraya kadar!"

"Güle güleee!"

Ara sokaklardan şehrin en büyük caddesine çıkıyoruz Ortahaf'la. Elektrikler boydan boya yanmış. Belediye arazözünün akşamüstü suladığı asfalttan hâlâ ılık ılık hayvan pisliği kokusu yükseliyor. Derinlerde bir caz sesi. Daha çok da cazın davulu. Bu caz sesini yıllardır duyardım ama, ne cazı yakından görmüştüm, ne de bara gitmiş.

Ortahaf, "Şimdi," dedi, "bıldırcın gibi karılara sarılır, dans ederiz. Göreceksin, ne seninki kalacak kafanda, ne de dünya!"

Durakladım.

"Ne o?"

"Dans etmeyi bilmem ki ben!"

Şaştı.

"Sahi mi söylüyorsun?"

"Tabii."

"Çok ayıp!"

"Niye?"

"Niyesi var mı? Şehirlisin, sporcusun da üstelik... Bununla birlikte, anlıyorum seni. Kadın, kız çevren çok dar da onun için abayı yakıvermişsin önüne çıkan ilk kıza. Söylemiştim ya, ben şimdiye kadar ne kıza, ne de kadına abayı yakıp âşık oldum!"

Kapısında kırmızı, mavi, sarı ampullerin cümbüşler içinde yanıp söndüğü "bar"dan içeri girdik. Henüz çok erkendi galiba, masalar bomboş. Çat pat insanlar... Yine de ufacık barın havası sigara dumanlarıyla hafifçe tüllenmiş. Havada alkol kokusu. Solda caz, suspus. Barın o hiç tanımadığım havası içinde "benimki"ni unutur gibi oluyorsam da, çok geçmeden yine kafama gelip oturuyor. Zeki Tunçbilek, otelci, benimki nerelere gitmişlerdi o gece? Ya da geneleve nasıl düşmüştü? Ne o, ne buysa, neredeydi?

Birden kafama dank ediyor.

"Sakın birisiyle şıpınişi evlenmiş olmasın?"

Ortahaf:

"Nermin!"

Ufak tefek, esmer, ama iri kapkara gözleriyle çarpıcı bir konsomatris.

Ortahaf tanıştırıyor, el sıkışıyoruz.

"Otursana!"

Nermin çevreye bakmıyor.

"Bilmem, otursam mı?"

"Biliyorsun, her gün bir bol'ün var bende!"

Genç kadın yüklü göğsünü elleriyle yerleştiriyor sanki.

"Ya fazla içersem?"

"Fazlanın mangırını ödersin!'

"Kaba adam..."

"Ben mi?"

Bileğini kapıveriyor. Genç kadın hafif bir çığlıktan sonra, "Yapma," diyor. "Ayıp. Memleketin en ünlü futbolcususun. İşittiğime göre, kulüp yemiyor, yediriyormuş..."

"Benimki" de böyle bir konsomatris olamaz mıydı? Şu anda, kim bilir Türkiye'nin neresindeki, hangi barda, herhangi bir müşterinin masasını şenlendiremez miydi?

"..."

"..."

Ortahaf'a kulak veriyorum, soruyor:

"Nerede Güzide?"

Çevresine bakmıyor Ortahaf'ınki.

"Bilmem. Gelmedi mi acaba?"

Ortahaf bana dönüyor.

"Şimdi nerdeyse gelir. Tıpkı seninki!"

Ortahaf'ınki:

"Kim onunki?"

Ortahaf gülüyor.

"Aşk üzerine çalışıyor arkadaş..."

Genç kadının gözleri parlıyor.

"Demek aşk üzerine çalışıyorsunuz?"

"Evet."

"Çok güzeel!"

"Niçin?"

"Benim için çok uzaklarda kalmış tatlı anılar da..."

Oturuyor. Hayır oturmuyor, ilişiyor iskemleye. Ortahaf bize bira, ona da bol'ünü söylüyor. Sonra bana çenesiyle onu işaret ediyor.

"Aşk yüzünden hukuktan pasaportunu aldı!"

Benimki falan uçmuştu kafamdan.

"Hukuktan mı?"

Kibarca:

"Evet."

"Sebep?"

Ortahaf, "Aşk," dedi alay edercesine, "sevda!"

Genç kadın öfkelendi.

"Sana nereden, niçin pasaport aldığımı soran oldu mu?"

"Kızma anam babam, yerim sonra seni!"

Genç kadının harika siyah gözlerine bir hüzün çökmüştü. Bu ta siyahlar içindeki bir garsonun biralarımızla bol'ü getirdiği âna kadar sürdü. Bol'ünü yudumladıktan sonra biraz açıldı ama bakmıyordu Ortahaf'a. Zaten o sıra caz da başlamıştı. Ortahaf etli butlu bir kadınla dansa kalktı. Genç kadın bana baktı.

"Demek âşıksınız?"

"Evet ama," dedim. "Elimden kaçırdım benimkini..."

"Yazık. Nasıl oldu?"

Bir çırpıda her şeyi anlattım. İlgilendi.

"Peki, bu kaba saba adamla nasıl arkadaşlık edebiliyorsunuz?"

"Ortahaf'la mı?"

"Hayatında hiç sevmemiştir. Kalp yok ki. Alay eder sadece insanla..."

Bar, hiç farkına varmadık, doluvermişti. Bütün masalar tıklım tıklım. Sigara dumanlarının tülü koyulaşmış, havadaki alkol kokusu artmıştı.

O, yani Ortahaf'ınki, iç geçirerek anlatıyordu durmadan. Şef garson gelip de sarrafın onu çağırdığını söylediği zaman anlatmasını bir an kesti. Şef garsona, "Geliyorum," dedi, sözlerini bağladı.

"Evet, hukuk ikiden onun için, onun yüzünden ayrıldım. Hiç pişman değilim. Dünyaya yeniden gelsem, yine karşıma o çıksa, beni yine bıraksa, hiç pişman olmam!"

Kalktı.

"Bay baay..."

Sarrafın yanına gitti. Bal renkli tuvaletiyle yürümüyor, sanki alkol kokulu yoğun sigara dumanlarının tülü içinde kayıyordu. Benimki de sakın, aklıma geldiğince, bu genç kadın gibi konsomatris olmasındı?

Ortahaf, yanında ufacık kaldığı etli butlu kadınla dönüp duruyordu.

Şu az önceki esmer gibi, benimki de gerektiği yerde benden söz eder, "Beni bırakıp gitti diye ondan ayrılışıma bilseniz ne kadar pişmanım!" mı derdi?

Biramı yudumluyorum ama, bira, hafif içki, sarmıyor. Barba'nın şaraphanesinde olmalıyım. İçmeli, içmeli, içmeliyim. Ortahaf bana bir sürpriz hazırlamalı. Az sonra gelecek kadın Güzide değil, benimki olmalı!

Cazın durduğu bir sıra Ortahaf terli, geliyor:

"Karı değil, duba mübarek be!"

"Kim?"

"Dans ettiğim..."

Buzlu şişesinden üst üste iki bardak bira içiyor.

"Oh be! Ulan imanımı gevretti yahu..."

Bana bir sürprizi olup olmadığını soruyorum.

"Ne gibi?"

Anlatıyorum umutla. Kızıyor.

"Sen o karının divanesi olmuşsun birader. Yahu unut şunu be!"

"Unutamıyorum."

"Kendini koyuversen unutursun! Oğlum, o şimdiye buldu bulacağı yeri..."

Heyecanlanıyorum.

"Nereyi mesela?"

"Ya bara düştü ya da geneleve!"

Yumruk yemişçesine sarsılıyorum. Ortahaf hiç oralarda değil. Bir genç kadının kötü yerlere düşmesini umursamıyor bile.

"Suç bende!"

"Deli!"

"Niye?"

"Niyesi var mı? Ne diye suçu üzerine alacakmışsın?"

Ve, "İşte Güzide!" dedi.

Beyazlar içinde bir konsomatristti Güzide, eteğini tutarak bardan içeri girmişti. Ardında bir çocuk. Ortahaf:

"Tıpkı, seninki değil mi?"

Benzemiyordu ama, "Tıpkı," dedim. "Yanındaki çocuk kızı mı?"

"Kızı."

Üzerinde durmadım. Az önce erkeklerin kollarında dönüp duran kadınlardan birçoğu şimdi masalarda, esans kokulu kah-

kahalar atıyor, siyahlar içindeki garsonlarsa, içki ve meze yüklü tepsileriyle kalabalığın arasında kayı kayıveriyorlardı.

Güzide, konsomatrislerin köşesindeki iskemlelerden birine bırakmıştı kendini. Beyaz tuvaletinin fazla açık göğsünden çıkardığı sigara paketinden bir sigara yaktı, işi başından aşkın, çoluk çocuk çevresini almış, sıkıntılı bir ev kadını hâli vardı. Gerçekten böyle miydi, yoksa bana mı öyle gelmişti? Elimde olmayarak yine benimkini düşünmeye başlamıştım. Benimki de şayet bara düştüyse, tıpkı bu Güzide gibi eteğini tutarak bara gelir, bir köşedeki iskemlelerden birine bunun gibi kendini bırakırdı sıkıntıyla. Sıkıntıyla. Sıkıntısının nedeni benimdir tabii. Ne diye beni bırakıp kaçtı uzaklara sanki? Kaçmasa olmaz mıydı?

Birden bir çocuk sesi:

"Merhaba Ortahaf!"

Askerce selam verdi, sonra masamızın altına eğilip bira şişesi kapaklarını topladı. Avucunda dolu şişe kapağı.

"Ne haber?" dedi Ortahaf.

"Sağlık be ağabeyciğim..."

"Bir teklik iyi etsem nasıl?"

İnce çeneli, kansız yüzünden bir sevinç dalgası geçti.

"Harika!"

Ortahaf gülerek bir gümüş lira çıkarıp uzattı. Kız aldı, teşekkür falan etmeye lüzum görmeden çekti gitti. Gitti ama, birkaç masa dolaşıp daha çok masa altlarından şişe kapakları toplayıp yine geldi. Birden sordu:

"Bu kim?"

Ortahaf, "Benim gibi futbolcu," dedi.

Sivri çeneli, soluk yüzünde hayretten büyük büyük açılmış gözlerle beni süzdü.

"Ortahaf mı?"

"Hayır."

"Ya?"

"Beğendin mi?"

"Uuuuf, ya desene!"

"Sağaçık."

"Aklı kaçık!" dedi, hızla uzaklaştı.

Masaların aralarında dolaşıyor, sataşanların ellerine vuruyor, dilini çıkarıyor ama daha çok masa altlarından şişe kapakları topluyordu.

Dalmıştım. Birden kendime geldim: Bar kapısında benim "baba dostum!" Tanımadığım iki kişinin yanında, onlara diller dökerek, daha çok da yağcılık yaparak, kollarından tutarak düşmemelerini sağlamaya çalışıyordu. Sanki o adamlar çok saygıdeğer kişilerdi, baba dostum da bu saygıdeğer kişilere saygıda kusur etmemek zorunda biri.

Ortahaf, "Oooo," dedi. "Fabrikatörle baş deyyusu şereflendirdiler!"

"Baş deyyusu mu?"

"Memleketin yerlisisin, tanımıyor musun?"

"Yoo..."

"Gözlüklü var ya gözlüklü?"

"Evet?"

"Metresinin kocasıdır kırantanın, öteki de..."

"Benim baba dostum" diyemedim.

"Öteki de?"

"Gaffar Bey! Bizim deli Atıf'ın yakından tanışı. Bir gece Atıf Bey'le buraya gelmiştik. Bunlar da geldi. Bunlar hemen her gece düşerler. Bak, caz harmandalı çalmaya başladı!"

Gerçekten de caz harmandalı çalmaya başlamıştı. Fabrikatör olduğunu öğrendiğim kırantayla gözlüklü arkadaşı cazın önünde harmandalı oynuyorlardı sözde. İkisi de fitil gibi sarhoş. Kıranta, bir ara yere yuvarlandı. O yuvarlanınca gözlüklü arkadaşı da yuvarlandı. Bizim baba dostu heyecanla kaldırdı onları. Garsonların hazırlayıverdiği bir boş masaya çeke çeke götürdüler, bütün konsomatrisler çevrelerini almış, kucaklarına oturuyor, daha çok da dazlak kafalı fabrikatörün tüysüz başını öpüyorlardı. Birden

gözüm Güzide'ye ilişti. Yalnız o koşmamıştı. İskemlesinde, o yana bakmadan, gururlu, oturuyor, sigara içiyordu.

Ortahaf ayağa kalktı, seslendi:

"Gaffar Beeey!"

Baba dostum baktı, gördü. Beni de görmüş olacaktı, masaların aralarından koşarak geldi.

"Vay efendim, canım, can-ı azizimin can-ı azizi..."

Bu sözler banaydı.

Ortahaf şaşkınlık içinde, bir bana, bir ona bakıyordu. Sonra bana, "Tanışıyorsunuz galiba?" diye sordu.

Gaffar Bey aldı sözü:

"Nasıl tanışmayız mirim? Rahmetli babalarının en yakın, en candan arkadaşıyım. Bu bana rahmetli babasından bir atiyyedir, atiyye!"

Ortahaf:

"Atiyye ne demek moruk?"

"Yani hediye, bana beş dakika izin, hemen geleceğim!"

Fabrikatörün masasına koştu. Ortahaf göz kırptı.

"Niye benden sakladın?"

"Saklamadım. Lüzum yoktu da..."

"Baban uçarı zamparaydı desene?"

"Tam tersi."

"O hâlde sen. Nasıl? Hanım teyzeyi tanıyor musun? Kıyak karı değil mi?"

"Sen nerden tanıyorsun onu?"

Güldü.

"Deyyus öğretti!"

Bir sigara yaktı.

"O gece hani Atıf Bey'le bardaydı da, bu da geldi demiştim ya? O gece işte, gece yarısından çok sonra, sabaha karşı evlere dönecektik. Bu, rica etti. Fabrikatörle gözlüklüyü evlerine bıraktıktan sonra, bize kadar gidelim, dedi. Başı çok ağrıyormuş, yolda yuvarlanabilirmiş. Ne bileyim? Aklıma hiçbir şey gelme-

di. Peki, dedim. İstersen bara dönüp seninkini de alalım, dedi. Benimki, hani şu esmer, konsomatris... Atladık bir faytona, gittik. Benimki de iyice sarhoştu, aldık. Çektik bunlara. Kapıyı beyaz başörtülü, ama insana yiyecek gibi bakan bir hanım açtı. Bayılırım böylelerine. Annemin böyle arkadaşları vardır, eski günlerden kalma, "hanım teyze" tipi. İnsana aç kurt gibi bakar, "Bey oğlum" diye konuşurlar. O teyzelerden işte.

Fırsat buldular mı da insanın yüzünden makas alır, daha olmazsa yanağından öpüverirler. Tam, tam o biçim kadınlardan, ilk görüşte çaktım manzarayı. Neyse, senin baba dostu, işi gerçekten sarhoşluğa vurmasın mı? Çaktım o saat. Hanım teyze de şipşak yatağımızı hazırladı. Bizim esmeri yatırdık hanım teyzeyle yardımlaşarak. Kocası dışarda sızmış, bizim esmer içerde. Kaldık mı hanım teyzeyle baş başa? Bileğini tutuverdim. Hazırmış. "Burda olmaz!" diye fısıldadı. "Ya?" dedim. Elimden kendi odalarına çekti. Karanlıktı oda, pencereden vuran sokaktaki elektriğin ışığı şöyle böyle alacalandırıyordu içerisini. İnan, ben onu değil, o beni... Fakat ne karıydı!"

Durdu.

"Sen tadına bakmadın mı?"

"Hayır.

"Niye?"

"Benimki vardı yanımda."

"Budala. Benimki de benim yanımdaydı, ne çıkar? Haa, hanım teyzenin yanından döndüm, ne göreyim? Senin baba dostu bizim konsomatrisin yatağına girmemiş mi?"

"Eeee?"

"E'si, ben de karısının yanına gittim yeni baştan!"

"Ertesi gün?"

"Hiiç. Ben hayatımdan memnundum, hanım teyze daha memnun. Gaffar Bey'e gelince... Sonradan benimkini sıkıştırdım, kız oğlan kız olduğunu söyledi yeminle. Yani, anla işte canım. Herifte iş yok!"

Baba dostumu iyice anlamıştım. Demek o gece maksadı tıpkı böyleydi? Ortahaf'ın su içer, peynir ekmek yer, çay içer gibi rahatlıkla anlatıverdiği şeyleri aklım almıyordu. Ne babamda görmüştüm bunu, ne de yakınlarımda. İğreniyordum ondan. Elimde olsa kalkıp kaçabilir, bir daha da onunla karşılaşmamaya çalışırdım. Ama elimde değildi. Durmadan bira içiyorduk. Hesap hayli yükselmişti. Ortahaf'tan ayrılmamak zorundaydım, param yoktu!

Güzide'nin kızı koşarak geldi.

"Ortahaaf!"

"Hop?"

"Gaffar Bey Amca sizi masasına davet ediyor!"

Tam bu sırada Güzide, öfke içinde geldi, kızını kolundan hırsla yakaladı, sarstı.

"Ben sana o deyyusun yanına gitme, demedim mi?"

Dişi bir pars ya da kaplan gibiydi. Çocuğu sarsıyordu.

"Cevap ver, cevap ver kız! Gitmeyeceksin onun yanına bir daha, demedim miydi?"

Çocuğun korkusu yoktu. Bıçağına sıkı bir bitirim gibi kolunu annesinin elinden çekip kurtardı.

"Dedinse n'olmuş?"

Araya Ortahaf girdi.

"Güzide, kendine gel!"

"Cemal bırak. Allah aşkına bırak..."

Ufacık kız masaların aralarında yitip gitmişti bile. Güzide öfkeden kıpkırmızı, soluyordu. Gözleri yaşardı sonra.

"Allahım," dedi, "al canımı. Bu kız da benim gibi olacak. Vallahi, billahi benim düştüğüm çamura düşecek ve bu çirkef hayatı yaşayacak!"

Dekoltesinin fazla açık göğsünden çıkardığı paketinden bir sigara yaktı sinirli sinirli. Ağlamıyordu. Gözleri uzaklarda bir noktaya dikildi, düşünüyor, sık sık iç geçiriyordu.

"Ama ben bu yaşta bunun gibi onun bunun kucağına oturmuyorum ki!"

Ortahaf teselli etti.

"Çocuk daha o Güzide, üzme kendini!"

"Evet çocuk, biliyorum şekerim ama, onun bildiğini inan ki ben bilmem!"

Ve anlattı:

"Kaldığımız otelin sahibi var, altmışlık..."

Şıp, kesti. Gözü bana ilişmişti. Sanki deminden beri orada değilmişim gibi, yeni dikkat etmişti bana.

"Delikanlı kim?"

"Benim gibi futbolcu," dedi Ortahaf. Bakışı birden alabildiğine yumuşamıştı Güzide'nin. "Özür dilerim, çok özür dilerim... Buraya dert dinlemeye değil, eğlenmeye geldiniz tabii, değil mi?"

Ortahaf:

"Canım, yabancımız değil o. Üstelik âşık da. Sevgilisini kaçırmış elinden, dövünüp duruyor. Biraz açılsın diye getirdim..."

"Sizi şimdiye kadar burada hiç görmedim..."

"Bara hayatında ilk geliyor," dedi Ortahaf.

Güzide ağlar gibi baktı.

"Keşke hiç gelmeseydiniz, ah hiç gelmeseydiniz keşke..."

"Sonra?" dedi Ortahaf sabırsızlıkla.

"Sonra, otelin altmışlık sahibini almış avucunun içine. Olacak şey mi? Bana hiç çekmemiş. Babasını hâlâ unutamadım. Hayatımın ilk ve son erkeğidir beni kaldırıp attığı hâlde!"

En zayıf yanımdan yakalamıştı. Ortahaf'sa:

"Demek altmışlığı?"

"İki gözüm çıksın ki ha! Bununla çizgi oynar, koskoca adam, beştaş oynar, seksek oynar. Geçende uyandım, baktım saklambaç oynamıyorlar mı?"

Ortahaf kahkahalarla güldü.

Güzide gülmüyordu.

"Bu Gaffar deyyusu ardında şimdi. Kendisi için mi, dazlak fabrikatör için mi, yoksa gözlüklü için mi anlayamadım ama, içim titriyor. Gerçi kız anasının gözüdür haa, öylelerine kolay kolay pabuç bırakmaz ama, belli de olmaz. Ahlak diye bir şey

kalmadı. Babasına kaç sefer yazdım, yalvardım, bu kızı yanına al. Buralarda ahlakı berbat olacak diye, cevap bile vermedi!"

Sordum:

"Ne iş yapıyor?"

"Babası mı? Büyük tüccar İzmir'de. Milyoner!"

"Neden ayrıldınız?"

Güzide bunu o kadar çok anlatmıştı ki, bir de bana tekrarlamaktan bıkmışçasına baktı. Ortahaf kısaca, "Canım," dedi, "adam, yani kocası kırk sekiz yaşındaymış. İzmir barlarından birinde on altı yaşındaki bir kıza tutulmuş. Yani konsomatrislerden birinin kızına. Aralarında bir şeyler geçmiş. Güzide de iki kızını alıp..."

Hayretle sordum:

"İki kızı mı?"

Güzide:

"Evet," dedi, "İstanbul'da. Notre Dame de Sion'da bir kızım daha var, okuyor. Ben okutuyorum..."

"Babası?"

"Babası, kendisinden otuz iki yaş küçük karısıyla kendi âleminde!"

Baba dostum Gaffar Bey heyecanla gelmişti.

"Fabrikatör dostumuz hepinizi davet ediyor!"

Güzide ayağa kalktı.

"Gaffar Bey," dedi, "rica ederim, benim kızla meşgul olmayın. Sonra, vallahi, billahi çok fena olacak!"

Çekilip gitmek istediyse de baba dostum bırakmadı.

"Güzide, Güzide Hanım, Güzide Hanımefendi... Dinleyin beni, dinleyin ama bir dakika. Biliyorsunuz, fabrikatörün çocuğu yok. Kızınızı kendi yavrusu gibi..."

Güzide sözü kesti.

"Seviyor, biliyorum. Bu sevgilerin yaşlı adamlarda nerelere kadar gidebileceğini gayet iyi biliyorum. Kocamda, tıpkı fabrikatörünüz gibi, konsomatrisin kızıyla meşgul olurmuş. Baba gibi

sevdiğini söyler, yardım ederdi. Sonra sonra abayı yakıverdi. Benim kızım henüz çok küçük, biliyorum, biliyorum ama, birkaç sene sonra..."

"Ama Güzideciğim..."

"Ben sizin Güzideciğiniz değilim!"

"Şekerim, bi dakka!"

"Şekeriniz de..."

Öfkeyle fabrikatörün masasına gitti. Hemen hemen bütün konsomatrisler oradaydı. Yarıp girdi, fabrikatörün kucağında oturmakta olan kızını sert bir davranışla bileğinden çekip aldı, aynı öfkeyle bardan firlayıp çıktı. Elimde olmayarak, "Aşkolsun," dedim.

Baba dostum kızdı.

"Aşk mı olsun? Aptalın biri o be, budalanın biri?"

"Niçin?"

"Koskoca fabrikatör, milyoner herif. Parayı su gibi harcıyor. Öz çocuğu gibi, dizine oturtup okşamasından ne çıkar?"

Ortahaf da kalktı.

"Neyse," dedi. "Haydi gidelim de birer şampanya da biz uçlanalım enayi kesesinden!"

Baba dostum bir kahkaha attı.

"Yaşşa Ortahaf!"

Bana döndü.

"Gördün mü hayat adamını? İnsan hayatta böyle olacak işte. Yani, dümenine bakacak!"

Fabrikatörü pek merak etmiştim, artlarına takıldım. Gittik.

Öylesine içmiş, öylesine sarhoştu ki, dünyayı gördüğü yoktu. Tepe saçları dökük, iri başı, belki de trahomdan çipil gözleri, onu bir hindiye benzeten sarkık yanakları, gerdanı, göğsünden başlayan karnı...

Bize bulanık, çipil gözlerle şöyle bir baktı, sonra sağ eli havaya kalktı. Güzide'nin az önce küçük kızıyla çıkıp gittiği kapıyı işaret ediyor, anlaşılmayan bir şeyler mırıldanıyordu.

Baba dostum Gaffar Bey, hiçbir şey anlamadığı hâlde, boyuna, "Haklısınız," diyordu. "Çok haklısınız Yunus Bey!"

Gözlüklü hemen hemen sızmıştı. Adının Yunus olduğunu öğrendiğim fabrikatör onu dürttü.

"Haksız mıyım?"

Abandığı masadan doğruldu.

"Çok haklısınız, şüphesiz!"

Çağırmaya filan lüzum yoktu, siyahlar içindeki garsonlar kendiliklerinden gelmişlerdi. Gaffar Bey emretti.

"Şampanya!"

Şişe şişe şampanyalar geldi. Konsomatrislerin esans kokulu kahkahaları arasında patlamaya, çevre köpük köpük olmaya başladı. Dereler gibi şampanya akıyordu sanki. Önüne gelen içiyor, konsomatris kızlarsa birbirlerine serpiyorlardı.

Bütün bu şampanya yağmurunun dışında kalmaya çalışıyordum.

Bir ara Güzide'nin kızını bırakmış, bara yeniden geldiğini gördüm. Beyaz tuvaletinin eteğini tutarak kapıdan girmişti. Birkaç adım attı, durdu. Şampanya rezaletine uzaktan tiksinerek baktı, sonra konsomatrislere mahsus iskemlelerden birine kendini bırakıp sigarasını yaktı.

Bu kadın kafama fena takılmış, benimkiyle tuhaf bir şekilde birleşmişti. Şayet bara düştüyse, benimki de herhalde Güzide gibi, Güzide kadar ağırbaşlı bir konsomatris olacaktı. "Kocamı, beni kaldırıp attığı hâlde hâlâ unutamadım..." demişti. Benimki de mutlaka, mutlaka beni unutamayacaktı.

Ortahaf dürttü bir ara.

"Daldın gene!"

Uykudan uyanırcasına baktım.

İçiyor, içiyordu. Baba dostumun hâliyse hâl değildi. Kravat bir yana kaymış, gözlerinin akı pembeleşmişti. "Hık hık"lar içinde, ama yine de fabrikatör Yunus Bey'e bir şeyleri mutlaka anlatmaya çalışıyordu.

"Yunus Bey, Yunus Beyefendi, Yunus Beyefendiciğim..."

Yunus Bey sarkık gerdanıyla bir baba hindiyi hatırlatarak, yumuk gözlerini zorla açmaya çalışıyor, neye olduğu belirsiz gülüyordu. Birden gözlüklünün iskemlesinden yuvarlandığını gördüm. Gözlüğü barın betonuna fırlamış, sanki yatağına yatırılmış gibi rahat, horlamaya başlamıştı.

Garsonlar kollarına girerek kaldırdılar.

Bardan çok geç ayrıldık.

Annemin evine gelirken mahallenin horozları ötüyordu.

21

Nazlı Hanım Teyze

Güzide ve başından geçenler beni adamakıllı ilgilendirmeye başlamıştı. O kadar ki, benimkiyle onu birleştirmiştim adeta. Şayet bara düştüyse, benimki de tıpkı tıpkısına Güzide gibi bir konsomatris olur, bu yüzden barın öteki konsomatrisleriyle arası açılırdı.

Güzide'nin arası açıktı hepsiyle.

Ortahaf, "Harbi karıdır," demişti, "erkek karı. İsterse milyonerin masasına otursun. Onu konsomasyon edene kazık atmaz. Bu yüzden öbür konsomatrislerle bar sahibi, şef garson hiç sevmezler!"

Demek düşmek, kişinin elinden alamıyordu kişiliğini! Kişilik...

Evet, kişilik. İnsanoğlu elinde olmayan nedenlerle düşebilir, ama haysiyetini ayaklar altına vermeyebilirdi. Kafama bu takılmış, benimkini de böyle, kişilik sahibi saymaya başlamıştım. Çoktan affetmiştim onu beni bir daha aramadığı için. Madem kişilik sahibiydi, şu hâlde ne diye düşsün? Babasının evine de hep bu kişiliği yüzünden uğramamış olabilirdi.

Evlenmiş miydi acaba?

Sanmıyordum, sanmak istemiyordum. Evlense bile, onu kocasının kolları arasında düşünmek beni çıldırtıyordu. Evlenmemesini dileyen yanım ağır basıyor, kafamda büyüttükçe büyütüyordum: Başını alıp üçüncü mevki bir tren kompartımanında pupayelken gidebilirdi İstanbul'a. İstanbul'da bir iş tutardı. Belki de fabrikalardan birine girer, yaşlı bir kadınla paylaştıkları bir odada yatıp kalkar, kimseye boyun eğmeden yaşardı!

Bunun böyle olabileceğine öylesine inanmıştım ki... Sokakta, dalgın dalgın yürüyordum. Tanış bir ses yanı başımda:

"Nerye lan?"

Bir zamanlar beni yatağımda ıslıklarıyla uyandıran, Barba'nın şaraphanesinde kafaları çekip, naralarımız ve ayıp küfürlerimizle geceleri utandırdığımız arkadaşlarımdan biri.

"Hiç, gidiyorum..."

"Nereye? Ortahaflara mı?"

"Evet."

"Kocakarısı çaçaya benziyor. Ha?"

"Nazlanım Teyze mi?"

"Nazlanım mı adı?"

"Nazlı Hanım..."

"Amma pis boyanıyor be. Şerefsizim, genelevdeki çaça karılar o biçim boyanmaz!"

Haksız değildi ama, bana neydi, ona ne?

"Bakıyorum," dedi, "bizi iyice boşladın artık!"

"Yoo..."

"Yoo ne demek? Geliyoruz, yoksun; haber bırakıyoruz, boş veriyorsun. Kahveye de uğramaz oldun. Hele şaraphaneye, hiiiç. Barba seni sorup duruyor!"

"Selam söyleyin..."

"Bara dadanmışsın?"

"Ortahaf'la gidiyoruz ara sıra..."

"Futbolu da astın?"

"Astık."

"Hâlâ o karı mı?"

Evet, hâlâ o karıydı ama, onların sandığı biçimde değil. "O karı," Güzide'yle birleşmiş, içimde yücelmişti. Ayrılırken:

"Bu gidişle senin sonun tımarhanelik!"

Belki tımarhanelik, belki de değildi, önemli olan, artık o arkadaşlarımla bağımın koptuğuydu. Sevmiyordum onları, zevk almıyordum. Ortahaf'ı da sevmiyordum haysiyetsizliğinden ötürü ama, mıknatısa takılmış demir parçacıklarından biri gibi sürükleniyordum.

Beni ardında sürükleyen Ortahaf mıydı?

Yoksa annesi Nazlı Hanım Teyze mi?

"Nazlanım Teyze," diyordum.

"Bey oğlum" diyordu ve beni uzun uzun, çocuk sevinci içinde dinliyordu; beni, benimkiyle olan serüvenimi! Buna ihtiyacım vardı. Barda Güzide'ye anlatıyordum, Ortahaflarda Nazlanım Teyze'ye. Nazlanım Teyze Güzide'den de büyük bir ilgiyle dinliyor, geçiştirdiğim yerleri soruyor, eşeliyor, benimle birlikte yaşıyordu sanki.

Güneyin sıcak havası romatizmalarına iyi gelmişti. Altmışlık, arkadaşın dediğince genelev çaçası kadar boyalı ama çok az kırışıklar içindeki renkli yüzü, daha çok da içten içe fikırdayan gözleriyle çocuktu. Gerçekten güzel kaşlarını her gün cımbızla düzeltir, yüzünü dakikalarca süte benzeyen bir suyla ovar, ovar, pudralar, kremler, kozmetikle kendine çekidüzen verirdi.

İçinde, baba dostumun "teyzanım" gibi kötülük yoktu.

"Efendim, dünyayı seviyorum, yaşamayı seviyorum. Ablalık, annelik, haminnelikten nefret ediyorum. Hele bir gün öleceğim aklıma geldikçe uykularım kaçıyor. Ölmek! Kara toprakların altına girmek! Mezarlık kurtlarının saldırısına uğramak!"

Hemen ekliyordu:

"Dünya bir kol çengi olsun istiyorum. Gülünsün, söylensin, yenilsin, içilsin, çalınıp çığrılsın. Ölüm kalksın ortadan. Hasret-

likler, acılar dinsin. Yaşlıların bile benizlerinden kan damlasın. Aaah dedemin, sonraları da kayınpederimin evi!"

Süte benzeyen birtakım sularla yüzünü uzun uzun ovması, pudrası, kozmetiği, gözlerinden fışkıran içinin baharı bir yana, yüreğinde gerçekten de hiçbir kötülük yoktu.

Ortahaf, "Benim kocakarı zamparadır, ağzının tadını bilir!" dese de, ben en küçük aykırılığına rastlamadım. Gençleri dinlemeye, onlara çeşitli mezeler hazırlamaya, dertlerine ortak olmaya, mahallesinin diline düşmekten korkmasa, sevgililere evini açmaya bayılıyordu. Rumcayı anadili gibi biliyordu. İtalyancayı anlıyordu.

Aklına estikçe de Kur'an okuyordu yanık yanık. "Eski ezanlar, eski mevlitler, eski Kur'an-ı Kerim okuyanları nerdee?" derdi. "Gazelhanlardan müezzin ve mevlithanların en genç, en yakışıklı, en sesi gürleri toplanırlardı dedemin konağında!"

Sultan Mecit'in yakınlarındanmış dedesi. Annesinden işittiğine göre, padişah, Adalar'dan birinde muhteşem bir yalı mı, sahil saray mı, konak mı ne bağışlamış.

"Gözümü o leb-i deryada açmışım dünyaya. Dedem, göbeğinde sakalı, ama al yanaklı, çapkın mı çapkın bir ihtiyardı. Hiç unutmam, yırtmaçlı sadakor geceliğinin eteklerini tuta tuta selamlıktan gölge gibi gelir, harem kuytularında kovalamadık ne hizmetçi bırakırdı, ne halayık, ne de etli butlu misafir hanımı. Küçücüktüm, minnacık. Ayak bileklerime halhal denilen altın bilezikler takar, parmaklarıma çalpareler, udunu kucaklayıp oynatırdı beni..."

Nazlanım Teyze anlatırken öylesine dalar, en gizli kalması gereken şeyleri bile hiç saklamadan öylesine anlatmaya başlardı ki, Ortahaf'tan çok, Ortahaf'ın kuru bamya teyzesi bir kıyıdan seslenirdi:

"Ablaa!"

Bu, ablasının coşup daha kim bilir neler de neler anlatmaya kalkmasını önlemek içindi. Yoksa Nazlanım Teyze kim bilir

nasıl coşacak, genç kızlığıyla ilgili kim bilir neler de neler anlatacaktır.

Kuru bamya teyze, ablasının iki yaş küçüğü, ablasının tam tersiydi. Kırış kırış yüz, siyaha çalan mavi damarları fırlak eller, pudra, krem, allık şöyle dursun, sabahları bile yıkandığı şüpheli kara sarı, üstelik kirli yüzüyle insanlaşmış bir can sıkıntısını hatırlatırdı.

Nazlanım Teyze çeşitli mezeleri neşeli bir türkü cıvıltısıyla hazırlarken, o ya evin çoraplarını yamar ya da bir kıyıda bitmez tükenmez örgüler örerdi. Bu örgüler, "Teyzemin çeyizleri," derdi Ortahaf. Hiç evlenmemiş. Ama günün birinde evlenecekmiş. İnanırmış buna. Varacağı adam, soylu soplu bir paşa torunu. Teyzanımı alıp Rumeli'nin o artık neresi olduğunu unuttuğu, ama kafasında renkleri, kokusu olanca canlılığıyla yaşayıp duran deniz kıyısı sahil saraylarından birinin bülbül sesi ve dualar uçuşan loşluğuna götürecektir. Hem de teliyle duvağıyla!

"Ne biliyorsun böyle düşündüğünü?" diye sorardım.

Ortahaf:

"Annem anlatıyor. Teyzemi avucunun içi gibi bilir!"

Teyze. Ortahaf'ın annesi, yani ablasına kinle bağlıydı. Şayet Nazlanım Teyze, Ortahaf'ın babasıyla sevişip dede evini terk etmese, teyzanımı sahil sarayın duvarları arasına hapsetmeyecekler, o da kendine bir gönüldeş bulacakmış. Ama bir sabah uyanmışlar ki ne uyansınlar? Nazlı ortalarda yok!

Nazlanım Teyze o gün bunu anlatırken coşmuş da coşmuştu. Hazır, kardeşi de yoktu evde.

"Sevdim," demişti. "Hem de çılgınlar gibi sevdim benimkini!"

Gözleri pırıl pırıl, gençleşmişti:

"O sırma sarısı saçlar, bıyık, mavi gözler, boy pos, endam... Aaah yavrum ah! On dördümde var mıydım? İçim içime sığmıyordu. Bir ateş, bir ateş. Dedem de kafa dengim mi? Her şeyin iyisini, güzelini, hoşunu, nadidesini öğretti bana nur

içinde yatasıca. Yedi, sekiz yaşında çocuktum, aşktan, sevgiden bahsederdi. El kadar çocuk ne anlar aşktan, sevgiden demeyin. Öyle bir anlardım ki, kaba saba Arnavut bahçıvanın ben akran oğluna mı tutulmadım zamanında? Rum kayıkçının yalınayaklı, kırmızı fesli çırağına mı? Sonraları dedemin seyislerini mi bıraktım? Emine kadının askerden yeni gelmiş oğlunu mu? İşte bu alışkanlıktan olacak, benimkini öyle salına salına geçer görünce aklım oynadı, hikmet-i Hüda! Kafesi kaldırdım. Şöyle bir baktı gök mavisi gözleriyle. İçim yandı. Yanış o yanış. O günden sonra penceremin önünde eksilmedi. Çocukluk işte... Gelip istese babamdan ya? Hayır. O da çocuk ayol, seviyor kaçamak işleri, macerayı. Bir gece sabaha karşı diye kararlaştırdık. O gece yarısından epeyce sonra, al Allah delini, zapt eyle kulunu. El ele tuttuk yolu. Heyecan içindeyiz. Sanki onun kanı erimiş, elinden elime, damarlarıma akıyor, benimki onun damarlarına. Dünya çın çın, dünya cennet! İndik kıyıya. Biz akran bir Rum kayıkçının fındık kabuğu sandalıyla açıldık mavi sulara. Pire. Oradan Atina. Atina'dan Selanik. Selanik'ten İstanbul! Baba evinden, kaynata evine.

"Kafeslerde bıcır bıcır bülbüller, isketeler, aynalarda fıskiyeli havuzlar, gümbür gümbür namazları beş vaktin, Kur'an-ı Kerim okumaları, selalar. En önemsiz şeylere hop kalkıp hop oturan, kızdı mı koca konağı allak bullak ediveren kaynata gümbürtüleri.

"Aaaah ah, bilemezsiniz ne kadar çok sevdiğimi kaynatamı! Mekânı cennet olsun. Ak sakallı yüzünde nur, nur-u ilahi! Öfke, hatta küfür bile yakışırdı rahmetliye. Gel kızım, dedi, tuttu elimden, aldı götürdü kaçtığım konağa. Babam beni görünce deliye döndü. Kayınpederim dikildi. Hiç unutmam, kayınpederim tabancasını çekmişti, babam da duvarda asılı koca Manliher'ini almıştı. Ama anlaştılar sonunda. Bir düğün bir düğün..."

Coşmuştur Nazlanım Teyze, anlatacaktır, daha daha anlatacak, anlattıkça coşacak, coştukça anlatacak, artık çook gerilerde kalmış o mutlu günlerinin düşleri içinde kendini yitirecektir.

Bırakmazdı ki Ortahaf:

"Kocakarı, kocakarı!"

Deliye dönerdi.

"Ne var?"

"Kısa kes de Aydın havası olsun!"

Nazlanım Teyze, mermerde şangırtıyla parçalanmış ince, zarif bir billur kadeh gibi kırılıverirdi. Bomboş gözleriyle mavi mavi bakar, kudretten sürmeli gözleri yaşarırdı hafifçe.

"Yapma evladım, kalbimi kırma, canım yavrum..."

Şayet o sıra teyze gelmişse, o da Ortahaf'a hak verirdi.

"Doğrucası, çocuk haklı abla!"

Ortahaflarda sert, dik süpürge inatçılığıyla aksi bir sığıntıydı teyze. Babaları Cumhuriyetin ilk yıllarında Ankara hükümetiyle çalışmış olduğundan, teyze "Hidemat-ı vataniye tertibinden" maaş mı alırdı? Yoksa bir defaya mahsus ikramiye almış da Ortahaf mı kapıp deve yapmıştı?

Tınmazdı Ortahaf:

"Canım, onların babasıysa benim de dedem. Yedikse dedemizin kazandığı parayı yedik. Dedemizin yüzünü görmedikse ne çıkar bundan? Alt tarafı inatçı, kuru bir teyze. Ne yapacak parayı? Bizde yatıp kalkıyor, yiyip içiyor, üstü başı bütünlenip gününü gün ediyor. Ben onun babasından kalan ikramiyesini yedimse, annem de kocasından kalan emekli maaşıyla onu besliyor!"

Ortahaf'ın annesi, kocasından aldığı emekli maaşını naklettirmişti. Geçimleri bu maaştan. Bir de, "kirliçıkı" annesinin sıkıştıkça sattığı dede, kaynata yadigârı elmas taşlı iğneler, broşlar, bilezik, yüzük, pandantiflerden başka bilmem ne tahvilleri, İngiliz, Napolyon altınları usul usul bozdurulur, sıkıntı atlatılırdı.

Annesi Ortahaf'a duyurmamaya çalışarak arada fısıldardı:

"Aaaah ah, içerimden kanlar gidiyor bu oğlana baktıkça. Top, top, top. Böylesine dedeleri, hısım akrabası olan, anlı şanlı bir aile çocuğu böyle hayta mı çıkacaktı? Tek tasam bu! Ben hayattay-

ken hadi neyse. Gözlerimi yumunca ne olacak? Top karın doyurur mu? Eli ayağı tutarken şöyle böyle. Yarın oynayamaz hâle gelince? Diploma yok, meslek yok, sermaye yok..."

O gün yine heyheyleri üzerindeydi annesinin.

"İşte geldim, gidiyorum. Senin sonun ne olacak?"

Ortahaf yeşil kıvırcıklarla domatesleri doğramış, salatayı şiir gibi işliyordu.

"Boş ver be kocakarı!" dedi.

Nazlanım Teyze'nin tepesi attı.

"Bakkal çakkal çocukları gibi, kocakarı kocakarı... Fena oluyorum diyorum, anlamıyor musun?"

Sonra da içini çekti. Gözleri yaş yaş.

"Neyse ki ecdadın sağ değil. Yoksa seni böyle görseler yüreklerine inerdi alimallah!"

Ortahaf'sa hoş karşılardı annesini:

"Ne yapalım anne? O kadar olacak artık!"

Bana da göz kırpmış, fısıldamıştı:

"Olacak ya, hani kocakarının bir gün ölüvermesini düşünüyorum da, bazı bazı aklım duruyor. Teyzem daha önce ölse bari. Annem önce ölürse ne yaparım sonra ben bu deli karıyı?"

Bunu zaman zaman ben de düşünmüyor değildim.

Annem ölüverse, ne yapardım kız kardeşlerimle?

Ortahaf'ın teyzesi gerçekten de deliydi, zararsız deli!

O gün annesiyle teyzesi komşulara geçmişlerdi. Ortahaf elimden tuttu, teyzesinin odasına çekti. Kapı kilitliydi, pencereden baktık içeriye: Duvarlarda sıra sıra genç kız elbiseleri, bir gelinlik, tel, duvak, sedire, iskemlelere, konsolun üzerine yayılmış deste deste, renk renk dantelalar, beyaz işler.

"Teyzemin çeyizi!"

"Sahiden inanıyor mu?"

"Hem de nasıl! Karı sahiden deli. Muşmula. Düşünmüyor ki, ulan teneşir horozu, o suratınla seni kim ne yapsın? Ama gel de anlat. Eski günlerden kalma redingotlu bir beyzade çıkagelecek,

bunu alıp götürecek. Bu yüzden durmadan dantel örer, beyaz iş çıkarır. Annemle de her Allah'ın günü kavga!"

"Niye?"

"Şu gördüğün renk renk bez, iplikleri, kumaşları satın almak için para ister. Annemin vere vere iliğine tak demiştir. Başlarlar kavgaya. Teyzemin öyle sessiz durduğuna bakma. Kavgaya tutuştular mı, canavar kesilir! Eski defterler açılır, Allaaaah... Teyzem en çok, annemin kocaya kaçmasına içerler. Yıllardır bu öfke yaşar içinde. Annem babama kaçmasaymış, onu dört duvar arasına hapsetmeyecekler, o da kendine bir uygununu bulacakmış. Sonra, bana kaptırdığı ikramiyesi!"

"Nasıl kaptın, niye kaptın ikramiyeyi?"

"İstanbul'dan Ankara'ya yeni gitmiştim. Tabarin Bar'da vur patlasın çal oynasın. Her gün bar. Para lazım. Kulübe asılıyorum, vermiyor. Buldukları işten elime geçen maaş pek pek birkaç gün dayanıyor. Eeee?.."

"Peki, nasıl aldın?"

Göz kırptı.

"Anlayacağın, uçlandım!"

"Hızlı poker vardı, briç vardı, prafa vardı. Dedim kendi kendime, ulan Cemal, aç gözünü. Sağlam iki voli vurdun mu poker de, kıyaksın. Teyzenin nerden haberi olacak? Uçlan, sonra kazan, koy yerine. Ufaktan ufaktan... Lakin, tersoya düştüm. Düştükçe bozuldum, bozuldukça ters gitti... Senin anlayacağın, mangırların bir kısmı pokerde deve oldu, üst yanı da barda toz..."

Ama beni asıl oraya çeken, Ortahafların üst katında oturan Yahudilerin kızıydı.

Gerçekten harikaydı kız!

"Bey oğlum, dikkat ediyorum, siz buraya geldiniz mi, bu kız merdivene iniyor. Bana öyle geliyor ki..."

Kız, ortaokula gidip geliyordu ki, hemen hemen bütün okullu delikanlılar ardındaydı. Yalnız okullular değil, memleketin en

zengin, en yakışıklı delikanlıları, bıçağından kan damlayanlarına varıncaya kadar herkes!

Boş veriyordu oysa hepsine. Böyle herkese boş veren bir kızın bana gönül verebileceğini sanmıyordum.

"İnanmıyorsunuz, vallahi de, billahi de..."

"Aman teyzeciğim, yemin etmeyin..."

Kız kardeşine sesleniyordu:

"Söylesene geçen gün kızın ne dediğini!"

Teyze ya duymamış gibi davranıyordu ya da duysa bile omuz silkip susuyor. Ama Nazlanım Teyze:

"Biliyor musun, çok hoş çocuk, diyor senin için. Hem de seninkini tanıyor!"

İşte o zaman işin rengi değişivermişti.

"Benimkini tanıyor mu?"

"Tanıyor."

"Nerden?"

"Şimdi iner merdivene. Kendin sor..."

Çok geçmeden merdiveni ağır ağır inmiş, en alt basamağa eteğini dikkatle toplayıp oturmuştu. Her günkü gibi selamlaştık ama. Meri bana bugün her günden başka bambaşka görünmüştü. Benimkini tanıyordu çünkü, benimkini tanıyordu, tanıyor!

Nazlanım Teyze laf açtı.

O güldü. Ben sordum:

"Sahi, nerden tanıyorsunuz?"

İlkokulu birlikte bitirmişler. İki yıl orta'da aynı sınıfların aynı sıralarında oturmuşlar. Sonra benimki okulu bırakmış ama arkadaşlıkları sürüp gidiyormuş.

Anlamıştım herkese boş veren Meri'nin bana neden yakınlık duyduğunu.

Heyecanla sordum:

"Peki nerde şimdi?"

"Bilmiyorum. Çoktandır ortalarda yok!"

"Babasını, annesini de tanıyor musunuz?"

"Annesi çok saygı duyduğum bir hanımefendi. Babası, patırtıcı bir işadamıydı ama, şimdi... O patırtıcı adam gitmiş, yerine sanki bambaşka bir adam gelmiş. Mahvoldular, inanın mahvoldular!"

Ortahaf usullacık, "Boş ver," dedi.

Meri anlamıştı, ters ters baktı Ortahaf'a. Ortahaf oralarda değil, kadehini kaldırdı.

"Haydi sağlığınıza!"

Demek Meri de bilmiyordu nerede olduğunu ve koca aile benim yüzümden mahvolmuştu?

Ortahaf'ın, "Boş ver!"i para etmiyordu. Kendimi suçlu görüyordum. Demek, ardına takıldığın kızı elde edip sonra cakadan bir tekmeyle iş bitmiyordu. Erkeklik, kızları tavlayıp koleksiyon yapmak değil, onları aldatmamak, onlara sahip olabilmek, ailelerini yok olmaya sürüklememekti! Hoşa giden bir kızın ardına düşüp, "Şist! Bi dakka bayan. Sizi bir yerlerden tanıyor gibiyim... Sizin de gözünüz beni ısırmıyor mu?" gibilerden başlayıp diller dökerek sonunda onu ardına takmakla bitmiyordu iş, evet. Bu işin içinde yok olmalar da bulunabiliyordu.

Bir gece Güzide de başından geçenleri şöyle anlatmıştı:

"Gençtim, toydum, cıvıl cıvıldım. Vara yoğa güler, sık sık kahkahalar atardım. Bu kız gam nedir, tasa neye derler bilmeyecek, yaşlanmayacak bu kız, derdi haminnem. Gerçekten de on yedi yaşıma kadar baba evimin rahat ekmeğiyle boy attım, geliştim. On yedimdeydim, pırıl pırıl bir çocuk çıktı önüme. Bakışlarımız karşılaşınca durduk. Aniden oluvermişti bu. Neden, niçin? Bilmiyordum ama durmuştum işte. Güldü, ben de güldüm. İsterseniz biraz yürüyelim, dedi. Yadırgamadım. Mevsim bahardı, bahçelerde ağaçlar çiçek açmış, arılar sarı birer vınıltıydı ağaçlarla çiçeklerin aralarında. Ne zaman, nasıl el ele tutuştuk? Beni bahçenin kuytusuna nasıl çekip götürdü? Bilmiyorum. Öylesine kendimden geçmişim. Ama o kadar. Hiçbir şey geçmedi aramızda, öpmedi bile. 'Tam kafamın dengisiniz, tipimsiniz,' dedi.

Ben de onu tıpkı onun beni bulduğu gibi bulmuştum. Günler, haftalar, sonra aylar. Bir gün annesini göndermiş, annemle görüştü. Mesele babalara anlatıldı. Babalar anlaştı, evlendik. İlk kızım, evliliğimizin senesinde oldu. Gözlerimizden mutlulukların en gölgesizi akıyordu. Genç kızlık günlerindeki kadar şendim, şakraktım, cıvıl cıvıldım. İki yıl daha geçti böylece ama, anlıyordum birbirimize karşı tükenmekte olduğumuzu. Oysa değişmiş bir şey yoktu. Zaman zaman bakıyordum, komşu kızlarla genç kadınlara kayı kayıveriyordu bakışları. Bana çaktırmadığını sanıyordu. Çakıyordum. Bir tehlikenin üzerimizde dolaştığını anlıyordum. Derken bara dadandı. Gece yarıları, sabahlara kadar gelmez oldu eve. Ağladım, çıkışlar yaptım, tehdit ettim. Ne yapsam nafile, iş olacağına vardı: Bir konsomatrisin on beş yaşındaki kızıyla... Çevremde akıl verenlerim çoktu. Boşanma, dediler. Boşanmasam, üstelik davacı olsam yıllarca hapis yatacaktı. Onu o kadar seviyordum ki, hapislerde çürümesine dayanamazdım. Ne babam, ne annemi, hiç kimseyi dinlemedim, ayrılmaya razı oldum. Beni memnun edebilmek için ilk ağızda yirmi bin liralık bir çek verdi. Belki inanmayacaksınız, çeki geri yolladım. Babam da, annem de buna ayrıca kızdılar. Ne aptallığımı bıraktılar, ne budalalağımı. Onlara yük olmaya hakkımın olmadığını kesinlikle söylediler. Üstelik iki çocuğum vardı. Başımın çaresine bakmak zorundaydım. Ana baba bir yere kadar ana babaydılar. Bir yerden sonra... Nutuk dinlemeye tahammülüm yoktu. Valizimi, çocuklarımı kaptığım gibi ver elini İstanbul!"

Aklıma yine benimki gelip oturmuştu: O da, tıpkı Güzide gibi, "Ver elini İstanbul!" demiş olacaktı herhalde.

Sordum:

"İstanbul'u daha önce biliyor muydun?"

"Hayır."

"Trenle mi gittin?"

"Trenle. Üçüncü mevki bir bilet..."

"Kompartımanda ağladın mı?"

"Hem de nasıl!"

"Niçin ağladığını soran olmadı mı?"

Bir sigara yaktı, güldü.

"Genç bir kadının ağlamasına dayanamayan iyi kalpli zamparalar her zaman, bol bol vardır!"

"Böyle birine maceranı anlattın mı?"

"Adamın yüzü güven vericiydi, ne yapabilirdim? Üstelik İstanbul'un da yabancısıydım..."

"Sonra?"

"Sonra, büyük kızımı elinden tuttu Haydarpaşa'ya gelince. Valizimi aldı. Vapurla karşıya geçtik. Sirkeci'de bir otele inmemizin uygun olacağını söyledi..."

Heyecanlanmıştım:

"Otel kâtibi kız yüzlü müydü?"

"Yoo, kart, çirkin biriydi. Bana yiyecek gibi baktı. Beni o otele götürene evli olup olmadığımızı sordu. Olmadığımız anlaşılınca, aynı odada kalamayacağımızı söyledi. Ayrı odalara yerleştik. Gece, kapımın kurcalandığını duydum. Acaba kimdi gelen? Tül ardından baktım: Beni bu otele getiren. Ne istediğini sordum fısıltıyla. Güldü. Açmadım. Kızdı. Fazla direnmemişti. Ama sabahleyin, valizini kaptığı gibi çekip gittiğini söyledi suratsız kâtip. Bir hafta kaldım çocuklarımla. Otel ücretimi ödeyecek param yoktu. Ödeşelim, dedi. Anlamamışım gibi, nasıl ödeşebileceğimizi sordum. Cevap vermedi, bileğimi yakalayıp elimi öptü. Anlamıştım. Kötü yola adım adım giriyordum. Adım adım girecek, ama kendimi kolaycana kapıp koyuvermeyecektim. Sonra daha büyük bir vazife bekliyordu beni: Çocuklarım! Yok olmuştum, yok olmaya doludizgin gidiyordum: Kendimi feda edecek, çocuklarımı kurtaracaktım..."

Gözyaşları içinde uzun uzun anlatmıştı o gece. Otel kâtibi, ardından otel sahibi. Sonra Beyoğlu ara sokaklarındaki aile gazinoları. Gazino sahipleri...

"Beyoğlu'nda Kartal Aile Gazinosu var mı?"

"Olabilir, olmayabilir de. Ama bu isimde, tıpatıp bu isimde bir gazinonun olup olmadığını unuttum şimdi. Sahibinin adını biliyor musun?"

"Zeki, Zeki Tunçbilek!

"Valla, olabilir. Bu isimde, kaba saba taşralılar işletir çokluk böyle yerleri. Vur kırlı yerlerdir buraları. Zeki Tunçbilek ya da Adil Kıraner. Bunlar Numan da olabilir, Kasım da. Soyadları da gözalıcı, frapan renkler gibi cıyak cıyaktır. Niçin sordun?"

"Benimkinin, şimdi böyle bir yerlerde olabileceğine aklım yatıyor da..."

"Neden ille İstanbul? Niçin aile gazinoları? Herhangi bir yerde çalışamaz mı?"

"Bilmem."

"Çocuğu da yokmuş madem, çalışabilir..."

"İçimde tuhaf bir his, mutlaka kötü yola sürüklendiğine inandırmak istiyor beni..."

"İyi şeyler düşünün, insan iyi olmak zorundadır dünyamızda. Mecburuz buna. Ölmek kolay, yaşamak, başkaları için yaşamak zor. Ama lazım. Ben çocuklarım için yaşıyorum. Beni yaşatan onlar!"

"?.."

"Sevgiliniz üzerine iyi, güzel, aydınlık şeyler düşünün!"

"Mesela?"

"Ne bileyim, belki de İstanbul'a gitmemiş, baba evine de dönmemiştir. Karakter sahibi her kadın, her erkek, bir kelimeyle, her insanın yapması gerektiği şeyi yapmış, mesela şehir dışındaki bir fabrikada çalışıyor olabilir!"

Kafamda şimşek çaktırmıştı Güzide! Gerçekten de bir zamanlar bana fabrikada çalışmamız teklifinde bulunmuş, orada çalışan Boşnak arkadaşlarından söz açmıştı.

"İyi ama, zengin kız. Çalışır mı?"

"Neden çalışmasın? Ona hakaretlerin en yutulmazını yapmışsınız. Size kaçarken de zaten geri dönüş köprülerini yıkmış. Peki?

Ne yapacak? Hayatını yeni baştan, sizsiz ve anası babasını hesaba katmadan düzenlemek zorunda. Bir ihtimal, belki de aklınıza gelen gibi, başını alıp İstanbul'a gitmiş, İstanbul'un yabancısı her yalnız genç kız veya kadın gibi, İstanbul'a yem olmuştur! Böyle de olabilir, öyle de..."

"Doğru."

"Olan olmuş, geçen geçmiş, ok yaydan fırlamıştır. Ağlayıp yırtınmak, çekip kendi kendini vurmak, yahut damla damla eriyerek vaktinden çok önce sönmek çözüm yolu değildir. Bu size bir ders olsun. Bundan böyle genç kızlara eğlence aracı gözüyle bakmayın. Onların da yaşanacak bir hayatı olduğunu unutmayın!"

22

Yeni Ufuklar

Sabah, saat on.

Eski günlerden bir gündü. Arkadaşlarım, eski günlerde olduğunca, beni ıslıklarıyla köşe başındaki elektrik direğinin altından çağırıyorlardı. Bense uyuyor, hatta düş görüyordum o sıra: Güzide'yle beraberdik. El ele. O, barda çalışan herhangi bir konsomatris değil, sanki ortaokuldaki biyoloji öğretmenimiz gözlüklü bayandı. Onun kadar ağırbaşlı, onun kadar ciddi, onun kadar bilgiç.

Annem odaya girip yanıma geldiğinde ben uyanmıştım.

"Yavrum, bak arkadaşların geldi, seni çağırıyorlar!"

Sesi tatlı, yumuşak, sevgi doluydu. Hiç sevmezdi annem bu arkadaşlarımı oysa: "İtler!" derdi, "Serseriler... Sen bu ahlaksızlarla düşüp kalktıkça ahlakın bozulacak. Babanın şerefini düşün!"

Annemin o günlerdeki düşünüşü gibi düşünmüyorsam da ne bu arkadaşlarım, ne de ıslıkları sarmıyordu artık beni. Ben mi onları bırakıp uzaklara gelmiştim? Onlar mı çok gerilerde kalmışlar-

dı? Şimdi geç yatmama falan boş verip kalksam, gitsem yanlarına ne olacaktı? Başlayacaklardı yine:

"Naber lan?"

"..."

"Unuttun mu zilliyi?"

"..."

"Akıl hastanesine dediydik ya, neyse ki..."

"..."

" Alt tarafı karı be, kancık be. Erkek olacaksın güya!"

"..."

Ya da:

"Sana teslim olan, senden başkalarına da teslim olur!"

Şiddetle karşı koysam başlayacaklardır:

"Demek senden başka erkek tanımadı, tanımayacak?"

Başlayacaktık çekişmeye:

"Evet. Tanımadı, tanımayacak!"

"Niye? Balın nerende?"

"Onu ona sorun!"

"Kendini Rudolf Valantino mu sanıyorsun?"

"Kim bilir?"

"Yahut Ramon Novarro... Ha?"

"Ona göre öyleyim elbette..."

Haydi kahkahalar, alaylar, matrak.

Anneme, "Boş ver," dedim. "Uyuyor de!"

"Uyandın ama oğlum. Nasıl yalan söyleyeyim?"

Yorganı tepeme çektim.

"Akşam geç geldi, uyandıramadım, dersin, biter gider..."

"Darılırlar, vallahi darılırlar!"

"Darılırlarsa yataklarını ayrı sersinler!"

Keşke uyanmasaydım. Ne güzel bir düş görüyordum oysa: "Olan olmuş, geçen geçmiş, ok yaydan fırlamıştır ama, gidelim fabrikaya, bulalım onu. Dargınsa bile ben bulurum, aranıza girer, barıştırırım sizi. Yazık kıza. Şimdiye kadar ona zevk, eğlence,

keyif aracı gözüyle baktın. Bundan sonra seninle eşit, zevklerinle kederlerinin ortağı gözüyle bakarsın. Hele bunun böyle olacağını söylersen onu yeni baştan kazanırsın!"

Aklıma yatmıştı. Biliyordum, bu yatkınlıkta Güzide'nin sözlerinden çok, ona olan, gün geçtikçe artan tutkumun payı vardı. Unutamıyordum. Bugün bara düşmüş gibi görüyordum düşümde, yarın geneleve, içim sızlıyordu. Hele Güzide'nin akıllı sözlerinden sonra, kendimi alabildiğine suçlamıştım. Kahroluyordum. Ne bar, ne de Nazlanım Teyze'yle Ortahaf. Onlar da farkındaydılar. Bir gün Nazlanım Teyze bana şöyle fısıldamıştı:

"Yavrum, anlıyorum seni. Anlıyorum ama etrafındakiler anlamazlar. Böyle zamanlarda eş, dost, hısım, akraba, arkadaşlar korkunç bir namusluluğa bürünürler. Namus ve iffet abidesi olur çıkarlar. Ama kulak asma hiçbirine. Kendilerinin başına gelse, senden zerre kadar farklı olmazlardı. Hem sana bir şey söyleyeyim mi? Arkadaşların seni kıskanıyor."

Hayretler içinde sormuştum:

"Niçin teyze?"

"Meri bana anlattı kızı. Sahiden çok güzelmiş. Böyle güzel bir kızın sana gönül vermesi kıskançlıklarını artırıyor. Ara, bul, tazeye sahip ol yavrum!"

Bana bunları söyleyen Nazlanım Teyze'yi daha çok sevmeye başlamıştım.

Aklımdan bunlar geçerken, yeniden dalmışım. Düşte Nazlanım Teyze'yle beraberdik. Şehri cadde cadde, sokak sokak arıyorduk. Onu bulacaktık. Derken, Nazlanım Teyze değil de yanımdaki sanki benimki oluverdi.

"Sen Nazlanım Teyze değil misin?"

"Görüyorsun ki değilim..."

"Hâlâ dargın mısın?"

"Hâlâ ve her zaman!"

"Her zaman demek?"

"Her zaman..."

"Niçin?"

"Sen beni zevk, eğlence aracı gözüyle gördün de onun için."

"Aaa..."

"Ne var?"

"Bunlar Güzide'nin sözleri!"

"Tabii. Güzide'nin büyük kızıyım ben de ondan..."

"Sahi mi söylüyorsun?"

"Tabii. Notre Dame de Sion'da okuyorum!"

"Kardeşin?"

"Annemin yanında, burada, geceleri barda, masa altlarından şişe kapakları toplar. Otelcinin kucağına oturur. Ortahaf bir lira verir..."

Uyandım. Ter içindeydim. Kalktım. Çamaşır değişip giyindim. Evde duramayacaktım, anlıyordum. Sokağa çıkmalıydım, ne olursa olsun. Sokağa çıkmalı ama Ortahaf'ı falan bulmamalıydım. İçimde "benimki," benimkiyle ilgili yığınla resim İstanbul'dan, barlardan, genelevlerden.

"Nereye oğlum?"

"Gidiyorum anne..."

"Nereye gidiyorsun aç acına?"

"Aç değilim. Şöyle bir dolaşacağım..."

Çıkıyorum evden, içimde benimki, benimkinin Boşnak arkadaşları. Bir zamanlar Boşnak arkadaşlarının çalıştığı fabrikada birlikte çalışmamızı teklif etmişti. Şimdi belki de orada, arkadaşlarıyla çalışıyordur. Gidip bulmalıyım. Bulamazsam? O zaman kafama yine barlar, genelevler falan üşüşecek. Onun için gitmeli, bulmalıyım. Bulduktan sonra da artık ona herhangi bir zevk, eğlence aracı gözüyle değil, beni tamamlayan, neşe ve kederlerimin ortağı gözüyle bakmalıyım!

Sokak, sokaklar. Hayvan pislikleriyle kirli parkeler tepedeki saat on bir güneşiyle yorgun yorgun uzanıyor.

Pamuk balyaları taşıyan homurtulu kamyonlar, ama daha çok atlı arabalar dizisi uzanıyor şehrin dışındaki fabrikaya doğru. Dizi dizi arabalarda, "kütlü" denilen tohumlu pamuk çuvalları.

Upuzun bacası güneşin parıldayıp durduğu mavi göğe uzanan fabrika karşılarda. Anacaddeden sonra birbirini kesen daracık sokaklardan geçip ter içinde varıyorum fabrika dolaylarına. Mavi, lacivert ya da siyah giysileri kola, pamuk tozuyla ağarmış kadınlı erkekli işçiler gittikçe artıyor. Ayakları kocaman kocaman takunyalı kız, oğlan çocukları. Adımlarım fabrikaya yaklaştıkça fabrika insanları artıyor. Tabii, heyecanım da. Bir köşeden benimkiyle birlikte çıkıvereceklerini sandığım Boşnak kızları. Beyaz başörtülü kızlar arada köşelerden ya da açılıveren bir kapıdan çıkmıyor değiller ama, benimki değil hiçbiri.

Bir sigara yakmak geliyor içimden. El atıyorum, ne sigara, ne kibrit. Yolumun üstünde derme çatma bir bakkal dükkânı ilişiyor gözüme. Tam oraya yönelmişken, bakıyorum ufacık bir kız peydahlanıveriyor: Sıska, değnek bacaklarının dizkapakları firlak firlak. Elinde, boğazı sicimle bağlı on altı kuruşluk boş bir rakı şişesi. Benden önce dükkâna giriyor. Ayaklarındaki kocaman takunyaları zorla taşıyor.

Kocaman takunyalı çöp bacakların ardından ben de dalıyorum yarı karanlık bakkal dükkânına. Tezgâh başında yaşlı bir adam, kollarına kapanmış, uyukluyor. Onun sırtında da fabrika işçilerinin giydiği giysiden. Uyanıyor. Kalkıyor, arkasındaki duvarda elektrik düğmesini çeviriyor. Tavanda minnacık, tozlu mu tozlu bir ampul yanıyor. Bir gaz lambası ışığı yarı karanlık dükkânı sarı sarı aydınlatıyor. Aydınlatmasıyla beraber de derme çatma raflarda, sinek pislikleri içindeki kocaman kocaman Gripin, Nevrozin kutuları, içlerinde kırmızı halka şekerleri bulunan kavanozlar, camekândaki bayat ekmekler, doğranmış pastırma, beyazpeynir kalıpları, dükkânın bir kıyısındaki paslı tenekeler yüze çıkıyor.

Bakkalın gözleri uyku dolu, yüzü sakallı.

"Ne var gene kız?"

Kocaman takunyalı, ufacık kız:

"Annem diyor, Müslüm Amcan on kuruşluk zeytinyağı versin."

Uykusu içinden sıyrılan bakkal, kızın sözünü kesiveriyor:

"Yüz paralık bile vermem. Dünya kadar borcunuz var, hadi!"

Çocuk tekme yemişçesine çıkıyor. O, bana dönüyor.

"Sen ne istedin?"

"Sigarayla kibrit..."

Raftan alırken kendi kendine söyleniyor:

"Almadan vermek Allah'a mahsus. Ben Allah değilim. Benimki de can. On iki saat fabrikada çalış, sonra gel dükkân götü bekle!"

"Demek sen de işçisin?"

Sigaramla kibritimi uzatıyor.

"Hem de yirmi beş senelik. Ama işte hâlim dirliğim. Yalnız ben mi? Oğullarım, kızlarım, avradım..."

Sigarayla kibriti alıp çıkıyorum. Kocaman takunyalarıyla minnacık kız, derme çatma dükkâna dayanmış, bekliyor. Neyi? Mahallenin kim bilir hangi kahvesinde bir gramofon tatsız tatsız bağırıyor:

"*Neyleyim köşkü, neyleyim sarayı, içinde dolanıp gezenim yoktur.*"

Minnacık kızın umurunda değil. Şişesini kirli siciminden tutmuş, duruyor işte. Elimde olmayarak soruyorum:

"Ne bekliyorsun?"

Beni yukardan aşağı süzüyor. Sonra ufacık mavi gözleri gülüyor çocuksu.

"Yine gidecem!"

"Yine vermezse?"

"Sonra yine giderim!"

"Vermezse?"

"Verene kadar giderim!"

"Borcunuz çok mu?"

"Yok canım."

"Niye vermediniz?"

"Annem elini kaptırmıştı makineye, çalışamadı. Babam tazminat için uğraştı diye işten çıkardılar. Şimdi annemin eli yara, çalışamıyor. Babam işsiz. Nerden vereceğiz?"

Bütün bunları bir büyük, bir yetişkin, bir olgun insanmışçasına anlatırken gözleri çakmak çakmak.

"Ablam vardı, kocaya kaçtı. İki yıl sonra ben de çalışmaya başlayacağım ama, iki yıl çok. Yirmi dört ay. Her ay otuz gün..."

Öylesine minnacıktı ki.

"Kaç yaşındasın şimdi?"

"Sekiz."

"İki yıl sonra on yaşında olacaksın. On yaşındaki çocuğa iş verirler mi fabrikada?"

"Ohoo... Öte bile geçerler. Benden küçükleri çalışıyor fabrikada. Annemin elini makine kapmadan önce ben de çalışıyordum, pamukta. Ama kaçak! Müfettişler geldi mi, fabrikanın arka kapısından kaçırırlar bizi. Usta öyle kurnaz ki, cin! Bir düdük öttürür, anlarız. Haydi arka kapıya. Çıkarız. Bahçe var orda. Oynarız ama gündeliklerimiz işler yine de..."

Elinde, siciminden tuttuğu zeytinyağı şişesi. Nerdense bulduğu el kadar bir mermer parçasıyla seksek oynamaya başladı, beni unuttu. Bense ondan ayıramıyordum gözlerimi. Sekiz yaşındaki çocuk çalışıyordu. Hem de şu incecik bacakları, minnacık bedeniyle. Ben? Biz? Sabahları ıslıklarıyla beni çağıran aylaklar? Şurdan burdan, hiç çalışıp ter dökmeden uydurduğumuz paralarla kahve köşeleri, meyhanelerde aylaklığın daniskası içinde yuvarlanıp gidiyor, geceleri ürperten küfürlerimizi hayasızca savururken, bu çocuklar çalışıyorlardı demek?

Ve bir bar kadını beni öğüde muhtaç görüyordu?

Küçük kız yine bakkalın yolunu tutmuştu. Az sonra bakkaldan fırlayıp çıktı. Durdu. Sonra ufacık şişesini hınçla fırlattı bakkalın alacakaranlık içindeki kapısından içeri.

"Pis! Edepsiz! Dedem yaşındasın, utanmıyor musun? Ben daha ufacığım, ayı!"

Yan yana yürümeye başladık. Anlamıştım. Anlamıştım ama, eşelemek için sordum:

"Ne oldu?"

Hep o yetişkin insan hâliyle sertçe baktı, kızardı.

"Hiç. Bir zamanlar ablama yaptığı teklifi bana yaptı..."

Anlamamış gibi davrandım.

"Ne teklifi?"

Anlayışsızlığıma kızdı.

"Ne teklifiymiş. Erkekler kadınlara ne teklif ederler?"

"İyi ama, sen..."

"Çocuğum, biliyorum. Beni başkalarına benzetti..."

"On kuruşluk zeytinyağı için mi?"

"?.."

Birden elim cebime gitti. Çıkarıp bir on kuruş uzattım. Hayretle baktı.

"Ne o?"

"Zeytinyağı al!"

Ellerini bir kadın hamaratlığıyla beline dayadı.

"Sonra?"

"Hiiç."

"Karşılığında ne isteyeceksin benden?"

"Hiçbir şey."

"Ben dilenci değilim!"

Kocaman takunyaları, çöp bacaklarıyla çekti gitti. Bense fena bozulmuştum. Hiçbir kötü niyetim yoktu oysa. Babası işsiz, annesi yaralı, sıska bir çocuğa ufacık bir yardımda bulunmak istemiştim. Çocuğun tepkisi kendime getirmişti beni. Suçlu suçlu yürüdüm.

Hâlâ, "*Neyleyim köşkü, neyleyim sarayı*" türküsü bozuk bir plakta. Durmamacasına çalınıyor. Derme çatma evler arasındaki birbirini kesen sokaklardan geçip fabrikaya uzanan tozlu yola düşüyorum. Yol, pamuk çuvalları yüklü araba, eşek, deve zinciriyle kapalı. Zincir fabrika kapısına kadar uzanıyor. Artlarına dek açık

demir kanatlarıyla kapı durmadan dizinin yüklü arabalarıyla eşek, deve ve insanları yutuyor. Kapı önü gezici satıcıların el arabaları, tablalarıyla dolu.

Öğleye doğru fabrika paydos olacak. Daha vakit var. O zamana kadar nasıl vakit geçireceğim? Tam kapının yanında durmalıyım ki, Boşnak işçi kız arkadaşlarıyla çıkması pek mümkün benimkini kaçırmayayım.

Fabrikanın tam karşısındaki kahveye dalıyorum.

Karşılıklı tavla ya da iskambil oynayanlar.

Bir iskemle çekip oturuyorum.

Kahve, arı kovanı gibi uğulduyor. Ana avrat sövenler, şakalaşan ya da hiçbir şey yapmayıp ağır uslu oturanlar. Hemen hepsinin giysileri lacivert ya da mavi. Hemen hepsinin lacivert ya da mavisi kola, pamuk tozuyla apak.

Birden orta yaşlı bir işçi gözüme ilişiyor. Elinde kitap, tavla, kâğıt oynayanlardan uzakta, elindeki kitaba dalıp gitmiş. İşçi ve kitap! Yadırgıyorum. Yer değiştiriyorum yanına. Hemen bir garson, dirseklerine kadar sıvalı gömlek kolları, belki de sıvı vazelinle iyice ovulup taranmış, pırıl pırıl saçlarıyla dikiliyor tepeme.

"Evet ağabey..."

"Çay," diyorum. "Çay ama..."

"E?"

"Taze mi?"

Küçümseyerek bakıyor.

"Bizde bayat çay bulunmaz!"

"Getir öyleyse..."

"İçeceğin alt tarafi bir çay..." der gibi bir bakıştan sonra, omuzunda beyaz mendili, çekip gidiyor bağırarak ocağa:

"Yap bir demliii, ağır olsuuun!"

Birden bakışlarıyla karşılaşıyorum yanı başımda kitap okumakta olan mavi tulumlu işçinin. Gözünde gözlük, insana güven veren bir yüzü var. Bir şey söylemek istiyorsa da vazgeçip kitabına yeniden dalıyor.

Garson çayımı getiriyor.

"Çay!"

Bin tanık ister çay olduğuna. Şekerini atıp karıştırıyorum, yudumluyorum sonra, rezalet. Üstelik yağlı yağlı kokuyor çay bardağı.

"Garson!"

Ocağa giderken geri dönüyor.

"Eveet?"

"Al bu çayı!"

Afilli, bıçkın bir külhanbeyi edasıyla geliyor yanıma.

"Niye?"

"Çay madara. Bardak da yağlı yağlı kokuyor!"

Avradına sövmüşüm gibi alınıyor.

"Amma da hanım evladıymışsın be!"

Bardağı alıp kokluyor.

"Neresi yağlı yağlı kokuyormuş? Nereden çıkarıyorsun?"

Aramızda gittikçe kızışan bir çekişmedir başlıyor. O, çayının taze, bardağının gıcır gıcır ovulmuşluğunu ileri sürüyor, bense çayın kötü ve bardağın yağlı yağlı koktuğunda direniyorum.

"Beğenmiyorsan Yıldız Kıraathanesi'ne git!"

"O benim bileceğim şey!"

"Senin bildiğin yanıldığına yetmez..."

"?.."

"..."

"..."

Tam kapışacağız, kitap okumaktayken, tartışmamızla ilgilenmeye başlayan işçi firlayıp aramıza giriyor. Garsona, "Delikanlı haklı," diyor.

Garson ona dönüyor bu sefer.

"Aştan çıkan nane çöpü, yine karıştın mı? Nerede tımbırtı, orada buluntusun be! İşçiyle patron arasında anlaşmazlık olur, işçilere arka çıkarsın, alıcıyla satıcı arasında hep alıcıdan yana. Bana bak, ağzımı açtırma benim. Bak, şerefsizim..."

Mavi tulumlu, gözlüklü işçinin kızacağını sanmıştım, kızmadı. Boşnakların konuştuğu Türkçeyle, "Evet?" dedi. "Ne yaparsın?"

"Karakola bir dersem..."

"De, haydi beraber gidelim. Beni tehdit mi ediyorsun?"

Kahveci de ocağından koşup gelmişti.

"Ne var Halim? N'oluyor?"

Garsonun ağzı köpürmüştü.

"N'olacak yahu? Nerede tımbırtı, orada buluntu. Aştan çıkan nane çöpü yahu. Burada da geldi, karıştı işimize. Ne patron beğenir, ne usta beğenir, ne satıcı... Alt tarafı beş kuruşluk işçisin be!"

Mavi tulumlu kıpkırmızı kesildi.

"Bana bak," dedi. "Ben beş kuruşluk işçi değilim!"

"Nesin ya?"

"Senin patronların kadar insanım en azından!"

Kahveci, "Yavaş geeel," dedi.

Çevremizi hemen bir işçi kalabalığı alıvermişti. Her kafadan bir ses çıkıyor, işçilerden birçoğu mavi tulumluyu tutsalar bile, daha çoğu da kahveciyle garsondan yana oluyorlardı.

Yaşlı, kupkuru bir işçi, "Patronlarımız elbette bizden büyük insanlar!" dedi.

Mavi tulumlu ona döndü.

"Ayıp ayıp. Patronu patron yapan senin çalışmandır, unutma!"

"İş vermese nasıl çalışırım? Sokaklarda benim gibi açlar dolu. Allah patronlarımıza zeval vermesin!"

Bir başkası, "Yahu," dedi, "herifler o kadar para harcayıp şu fabrikayı kurmuşlar mesela? Niye? Vatandaşlarımız sebeplensin, karınlarını doyursunlar diye. İyiliğe nankörlüğün âlemi var mı?"

Şimdi tartışma ikiye bölünen işçiler arasında başlamıştı. İşçilerin mavi tulumludan yana olanları karşılarındakini çıkarlarını kavrayamamış, gözlerinden bağın düşmemişliğiyle suçluyor,

gözlerini açmalarını belirtiyorlardı. Berikilerse, patronlardan Allah razı olsun, diyorlardı. Ben ne onların, ne de ötekilerin dediğini anlıyordum. Arada kalmış, her konuşana büyük bir şaşkınlıkta bakıyordum. Tartışma kızıştıkça kızışıyor, mavi tulumluyla arkadaşları şiddetle suçlanıyorlardı. Sanki ikiye ayrılmış iki deniz vardı ortada. Deniz ikiye ayrılmış da ayrı yönlerden esen rüzgârlarla çalkalanıp birbirlerinin üzerine itiliyorlardı. Tartışma gittikçe kızışıyordu.

"Patron düşmanı, namussuz!"

"Patron dalkavukları, yağcılar!"

"Dalkavuk sensin, yağcı sensin, sizsiniz!"

"Uşaklar!"

"Sen geldin bu fabrikaya, işçiler bozuldu!"

Mavi tulumlu sinirli sinirli güldü.

"Tam tersi. Ben geldim, işçilerden pek çoğunun gözleri açıldı..."

"Niye? Sen gelmeden önce gözleri kapalı mıydı?"

"Epeyce."

"Sen Allah mısın? Peygamber misin yoksa?"

"Ne Allahım, ne de peygamber. İnsanım insan!"

"İnsana dikiz!"

"Beğenemedin mi?"

"Beğenip de koynuma alacak değilim ya!"

"..."

"..."

Tartışma iğneli sözlerle uzayıp gidiyordu ama, ne bu dilden anlıyordum, ne de sözlerdeki iğnelerden. Mavi tulumlu bu işçi fabrikaya nereden, ne için gelmişti? İşçilerin gözlerini açmak ne demekti? Bu işçi fabrikaya gelince işçiler ne için bozulmuştu? Bilmiyordum. Bilmiyor, anlamıyordum ama, mavi tulumlu işçinin oradakilerin hepsinden daha akıllı olduğunu görüyordum. Garsonla öteki işçilerden çoğu gibi paldır küldür konuşmuyor, az, öz konuşuyordu.

Garson arkalarda kalmıştı. Önündekileri yararak geldi, sözü aldı:

"Bana bak İlyas... Mimli olduğunu unutma, şerefsizim..."

Sözünün ardını getirmek istemezmişçesine susmuştu.

Adının İlyas olduğunu öğrendiğim mavi tulumlu, "Estağfurullah," dedi. "Ben seni, yalnız seni değil, bütün işçi arkadaşlarımı şerefli bilirim!"

Kıyıdan kasketli biri, "Çevir kazı, yanmasıiiin!" dedi.

Bir başkası da öteden tamamladı:

"Padişahım duymasıiin!"

Garson yatışmış, aradan çekilmişti. Bir başka işçi, "Tak-tik mi İlyas?" diye bağırdı.

İlyas duymamış gibi davrandı. "Tak-tik mi İlyas?" diye bağıran ucunu bırakmamıştı.

"Ha? Tak-tik mi?"

Şakacı bir başkası seslendi:

"Hayır, tik-tak!.."

Dişsiz ağzıyla karanlık karanlık gülen yaşlı bir başkası, tren lokomotifi gibi elleri, kollarıyla hareketler yapmaya başladı.

"Tik tik tak, tak tak tik, tak tak tik, tik tik tak..."

İşçiler kahkahalarla güldüler. "Külüstür bir daha yap! Allahını seversen bir daha!" diye bağırıyorlardı. "Külüstür" şımarmıştı, üst üste yineledi tak tak tik, tik tik tak'larını.

Mavi tulumlu işçi bir sigara yaktıktan sonra, kahve parasını kirli masalardan birine bıraktı, çıkacaktı kahveden. Ardından sesler yükseldi:

"Kaçıyooor!"

"Nereye erkek?"

"Korktun, değil mi?"

"Karakoldan it gibi korkuyorsun, değil mi?"

"..."

"..."

İlyas Usta hep o alabildiğine soğukkanlılığıyla durdu, geriye döndü.

"Ben hiç kimseden korkmam!"

Kahvedekilerde sevinç çığlıkları:

"Duydunuz mu arkadaşlar?"

"Ben hiç kimseden korkmam, dedi."

"Ne karakoldan, ne de devletten, hükümetten korkmazmış!.."

O, hep aynı soğukkanlı sabırlılık içinde sigarasını içiyor, dumanı sakin sakin üflüyordu havaya ki, elimde olmayarak ben girdim araya.

"Haksızlık ediyorsunuz ama..."

Galiba ilk, bakışlar benim üzerime çevrildi. "Bu da kim?", "Nereden çıktı?", "Neyin nesi, kimin fesi?", "Yoksa İlyas'ın arkadaşı mı?"

"Biz mi haksızlık ediyoruz?.."

"Evet, siz!.."

Çevremi alıvermişlerdi.

"Onun arkadaşı mısın?.."

"Yardımcısı mı yoksa? Ha?"

"İşçiyi baştan çıkarmak için vazifeli misin sen de?"

"?.."

"!.."

Hangisine ne karşılık vereceğimi şaşırmıştım. Arkadaşı değildim bu kitaplı işçinin ama, elimden gelse seve seve olabilirdim. Yardımcılığa gelince, ne için yardımcı olacaktım ona? Nedenini bilsem belki de göz kırpmadan, kendiliğimden yardımcı olabilirdim. Asıl önemlisi, "İşçiyi baştan çıkarmak için vazifeli" sözüydü. Görüyordum, işçi darmadağın, başıboş, haksızlık içinde ya da haksızlara arka olur durumdaydı. Böylelerine karşı çıkmak, onları doğru yola sokmak için gereksiz miydi yani? Bir çay istemiştim. Çaycı çayını övmek değil, toz kondurmamacasına uçurmuştu adeta. Gelen çaysa hiç de övgüsüne uygun düşmüyor-

du: Bayattı, bardak da yağlı yağlı kokuyordu. Ben bunları yüzüne vurmuştum garsonun, haklı olarak. Garson dikilmiş, ileri geri söz söylemiş, mavi tulumludan hak ettiği karşılığı almıştı. Kendi kendimi gayet iyi biliyordum. Tanışmıyorduk bu adamla. Elindeki kitap dikkatimi çekmişti. Öteki işçilerin tavla, iskambil, ana avrat küfürlerine karşılık kitap okuyan bir işçi beni ilgilendirmişti. Demek oluyor ki, yerden göğe haklıydım. Garson tarafından haksız çıkarılmak istenmem karşısında direnmiş, beni, yani hakkı arkalamıştı. Ne suçu vardı?

"İşçiyi baştan çıkarmak için vazifeli misin sen de?" sözlerinden hiçbir şey anlamadığım hâlde, ağzımdan kaçıverdi:

"Evet!"

Sırf onlarla, yani apaçık haksızlığı tutanlarla birlik olmadığımı, onlara karşı olduğumu belirtmek için, "Evet," demiştim. Vay sen misin? Anlamadığım birtakım haykırışlar, ardından üzerime çullanmalar... Kalabalıkta şimşek gibi çakan bir yumrukla yuvarlandım ama, öyle bir, beş yumrukla pes edeceklerden değildim. Yumruğu aniden yemiştim. Burnum kanıyordu ya, aldırış etmedim, firladım üzerlerine. Kavga sırasında kitaplı işçiye gözüm ilişti bir ara. Gözlüğü gözünden firlamıştı. Usta bir boksör gibi davranıyor, attığı yumruklarla daha çok bilinçsiz kalabalığı yuvarlıyordu, iyi dövüşüyorduk ama, bire bir, bire iki, bire üç değil, belki de bire beşle.

Bir ara düdük öttürerek polislerin geldiğini gördük. Ellerinde lastik kırbaçlar, rasgele vurarak dalmışlardı aramıza. Lastik kırbaç çok geçmeden her şeye egemen oldu. Benim ağzım, burnum kanıyordu, üstüm başım kan içinde. Kitaplı işçinin kitabı yerlerde parçalanmıştı. Gözlüksüz gözleriyle çipil çipil bakıyordu. Tuhaftır, o kadar yumruk yediği hâlde kızgın görünmüyordu kimseye. Dudaklarında acı bir gülücük, gitti yerden kitabını, sonra da camlarından biri kırılmış gözlüğünü aldı. Çevremiz yaygarayı basmıştı.

"Davacıyız bay polis!"

"Bay polis bu adamlar bizi dövdü, davacıyız!"

"Propaganda yapıyorlardı, tepemiz attı..."

"Evet evet, tepemiz attı, benzettik!"

"..."

"..."

Kim, ne, ne zaman propaganda yapmıştı? Neyin propagandasını yapmıştık?

"Yalan söylüyorlar!" diye bağırdım. "Yalan söylüyorlar!"

Garson öteden:

"Yalansak, buraya ne için geldiğini söyle bakalım?"

Bir başkası:

"İlyas'la oturmuyor muydun?"

Daha bir başkası:

"Seni desteklemedi mi?"

"Cevap ver, desteklemedi mi?"

"Bu iş karakolda biter polis ağabeyler..."

"Hepimiz şahidiz!"

"İleri geri konuşuyorlardı, millet kızdı..."

"İlyas zaten bilinen, mimlinin biri!"

Bu, "mimli"den hiçbir şey anlamıyordum. Ne demekti? Mimli, sabıkalı demekti ama, neden dolayı sabıkalı? Hırsızlık mı yapmıştı? Adam mı öldürmüştü?

Birkaç işçi de bize katılınca, polislerden kaba bıyıklı, babacanı, "Haydi hepiniz karakola," dedi. "Suçluyu suçsuzu komiser ayırsın. Biz içinden çıkamadık!"

İki biz, üç dört de bizi tutanlar, üst yanı karşımızdaydı. Otuz kişi vardılar belki de. Ortada çığ gibi, yuvarlandıkça büyüyen bir yalan vardı. İncir çekirdeğini doldurmayan ufacık bir şey, balon gibi şiştikçe şişmişti. Karakola değil, mahkemeye gitsek ne çıkardı? Olanlar olmuştu işte. Babam anlatırdı, o da gençliğinde, İstanbul'da öğrenciyken, Sultan Hamit'e karşı başkaldıranlarla birlik olduğundan hapse atılmış, günlerce karakollarda sorguya çekilmişti ama, bizim şu hâlimiz hiç de herhangi bir sultana karşı

değildi. Sultanlık çoktan yıkılmış. Cumhuriyet kurulmuştu. Hani bugün de eski günlerin sultanları olsa, sultanlara karşı başkaldıranlar bulunsa ben de seve seve katılır, yine seve seve karakollarda sorguya çekilir, gerekirse hapislerde yatardım. Ama şimdi cumhuriyetti. Okulda belleyebildiğimiz kadarınca, Cumhuriyet halka yakın bir yönetim biçimiydi. Halk cumhuriyete dört elle sarılmış, onu canından farksız seviyordu. Bizimki olsa olsa, ortada devlet ve hükümetten habersiz, basit bir haksızlık karşısında yan tutmaktan öte bir şey değildi haksızlığa karşı.

Üstüm başım kan içinde, ama alnım yukarda, karakola geldim. Komiser de nihayet devletin bu semtteki küçük bir temsilcisiydi. Madem cumhuriyet gücünü halktan ve halkı tutan kanunlardan alıyordu, o hâlde komiser az sonra bizi de, karşımızdakileri de dinleyecek, haklıya hakkını teslim edecekti.

Komiserin kapısı önünde bekletildik.

İki polisten biri içeri girdi. Az sonra çıktı.

"Gelin bakayım!"

Elinde kitabı ve camlarından biri kırılmış gözlüğüyle İlyas Usta, girdik. Komiser bize öfkeyle bakıyordu. Tuhafıma gitmişti. Neden? Kavgamızda yoktu ki haksız olduğumuza karar versin?

Masasından öfkeyle kalktı. Elleri arkasında, karşımıza hınçla dikildi. Gözüne İlyas Usta'nın elindeki kitap ilişmiş olacak, "Ne kitabıdır o?" diye sordu.

İlyas Usta:

"Kitap."

Bağırdı:

"Anladık kitap olduğunu. Ne kitabı diyorum sana?"

"Roman!"

"Roman, romanmış," diye tekrarladı. "Ne iş yapıyorsun sen?"

"Dokumacıyım."

"Yani işçi. Senin neyine roman, kitap, şu bu?"

İlyas usta hep o soğukkanlılıkla:

"Kahvelerde tavla, iskambil oynamak, meyhanelerde içki içmekten nefret ederim. Boş zamanlarımda kendimi yetiştirmek için kitap okuyorum. Üstelik, anayasa ve kanunlar da vatandaşın kitap okumasını yasaklamaz!"

Komiserin eli kalktı.

"Suus, ukala!"

"!.."

"Anayasa, kanunlar... Hepiniz hukukçu kesildiniz başıma!"

Elleri arkasında, odayı köşeden köşeye adımladı, sonra:

"Senin gibi mimli birisi, attığı adımı çok iyi hesaplamalı!"

"Adımlarımı oldubitti hesaplı atarım..."

"Hakkında davacı var!"

"Asıl davacı benim efendim."

"Niçin?"

"Çünkü bize saldırdılar, yumrukladılar!"

"Sebep?"

Ben aldım sözü:

"Efendim, sebep benim. Çay istemiştim garsondan. Bozuk çay getirdi, üstelik çay bardağı da yağlı yağlı kokuyordu. Gelip almasını, içmeyeceğimi, içemeyeceğimi söyledim. Benimle alay etmeye kalktı. Bu arkadaş da benden yana çıktı. O zaman işin rengi değişti. Karşılıklı birbirlerini suçladılar. Konuşmalarından hiçbir şey anlamıyordum ama, bu arkadaş daha haklı gözüküyordu bence. Çünkü haklıdan yana çıkmıştı..."

Komiser tek laf etmedi. Pencereden dışarılara baktı uzun uzun, sonra yanımızdaki polislerden daha önce içeriye girene:

"Hani, propaganda yapıyorlarmış, diyordun?"

Uzun boylu, sarışın polis:

"Efendim, ayırmaya gittiğimiz zaman öyle söylenmişti."

"Söyleyen kimdi? Çağır bakayım bana!"

Polis, selam ve çevik bir dönüşten sonra dışarı koşarak çıktı. Bizimle sadece kavga etmiş iki azılı işçiyle geldi. Adamlar bu işlerden anlıyorlardı. Bana öyle geliyordu ki, bunlar sırf haksızlı-

ğı desteklemek, haksızlıktan yana çıkmak için fabrikaya alınmışlardı.

Komiser sağdakine, "Sen dışarda bekle, çağırınca gel!" dedi.

Sağdaki sarışın, mavi gözlüydü. İçerde, komiserin karşısında dikilense kısa boylu, esmer, bilekli. Tek kalınca şaşırmışçasına iki yanına bakındı. Tedirgin bir hâli vardı. "Beh" dense kaçacağa benziyordu.

Komiser hep aynı sertlikle sordu:

"Bu adamlardan davacıymışsın..."

Büsbütün şaşalamıştı.

"Ben mi? Ben kimseden davacı değilim Komiser Bey!"

"Peki, dur şöyle... Çağır ötekini!"

Öteki, yani sarışın, mavi gözlü olanı geldi. O da tedirgindi. Bir kıyıda, elleri önünde kavuşuk, gözleri kavuşuk ellerinde dikilen arkadaşına baktı kaçamak. Komiser, ona da ilkinkine sorduğu biçimde sorunca, o da tıpkı arkadaşı gibi panik hâlini alıverdi, kekelemeye başladı.

"Tövbe Komiser Bey, ben, ben kimseden davacı..."

"Değilsin demek?"

"Değilim efendim."

"Niye kavga ettiniz?"

Beni işaret etti.

"Bak, ağzını, burnunu kırmışsınız!"

"Allah belamı versin ki elimi bile kaldırmadım Komiser Bey. Şerefsizim, kavgaya bile girmedim!"

Kısa boylu esmere döndü komiser.

"Sen?"

"Vallahi ben de vurmadım komiserim. Vurduysam elim kırılsın!"

Komiser kızdı. Polislere:

"Hani? Propaganda yapıyorlarmış, işçiler galeyana gelip dövmüşler, diyordun?"

Sarışın polis, şişman, esmer arkadaşına döndü.

"Öyle söylüyorlardı beyim, öyle değil mi?"

Esmer, şişman polis görevlisi:

"Öyle söylüyorlardı efendim. Onun için alıp getirdik."

Komiser karakol kapısına çıktı, dışarda bekleşenlere:

"İçerdekilerden davacı olan var mı?"

Ortalıkta tıss. O zaman komiser dehşetli bir öfkeyle odaya dönerek görevlilere bağırdı:

"Ortada fol yok, yumurta yok, karakola vatandaş getiriyorsunuz? Hani? Propaganda yapan kim? Davacı nerede?"

Bize döndü.

"Üstelik dayak yiyen, ağzı burnu kırılan bunlar!"

İlyas Usta'ya sordu:

"Sen davacı mısın?"

"Hayır," dedi.

Bana:

"Sen?"

Ben de İlyas Usta'ya uymaktan başkasını yapamazdım, "Ben de davacı değilim," dedim.

"O hâlde, buyurun, serbestsiniz..."

Dışarıya dört kişi çıktık. Davacılarımız yumuşamışlardı. İlyas Usta'nın yanına sokuldular.

"Usta," dedi sarışını, "gözlüğünü tamir ettirelim!"

Öteki de onu destekledi.

"Yırtılan gömleklerinizi..."

Ne usta, ne de ben yanaşmadık. Kavga kavgaydı. Üstelik aramızda yanlış anlaşılmaktan başka bir şey de yoktu. Karakol önündeki garson, ocakçı, daha başkaları karakola gelirken ki öfkelerini yitirmiş, yumuşamışlardı. İlyas Usta ocakçıya, "Sağlam çay içmeye geliyoruz kahvenize," dedi.

Bir yandan garson, öte yandan ocakçı:

"Emredersin usta!"

"İçeceğiniz sağlam çay olsun, emredersiniz!"

İlyas Usta, "Emir değil, rica," dedi.
Hep birlikte kahveye yöneldik.

23

Kahveci Hamdi

O sabah gözlerimi, eski günlerde olduğunca, köşe başındaki elektrik direği altından beni çağıran kahve arkadaşlarımın ıslıklarıyla açtım.

Annem gece birdenbire hastalanmıştı.

Kız kardeşlerimle belki de hayatımızda ilk defa, annemin ölüvermesi ihtimaline karşı, korkuyla bakışmıştık. Ne onlar, ne de ben, annemizin ölümü üzerine tek laf etmediğimiz hâlde, bakışlarımızla uzun uzun konuşmuştuk. Çok geç yatmıştım. Yatınca da son aylarda ilk, "benimki"ni değil, annemin ölümünü de değil, bu ölümden sonra üç kız kardeşimle ne yapacağımı uzun uzun düşündüm kendi kendime: Annem ölüveriyor. Uzak yakın birtakım hısım akraba doluşuyorlar. Hacılar, hocalar, mahallenin ağıtçı kocakarıları, bayram şenliğiymişçesine irili ufaklı, kızlı oğlanlı çocuklar, cenaze kaldırılıyor. Mezarlık. Bitmez tükenmez dualar, dua karşılığı bitmez tükenmez insanlara az çok paralar, mezar yeri parası, şu bu...

Elde yok, avuçta yoktu. Nereden, nasıl para bulabilirdim? Her gün yeni yeni cenazeler için adeta dua eden, ağzını açmış yığınla insana nasıl para yetiştirirdim?

Sonra üç kız kardeşim, ne olacaklardı? Tenceremizi kim kaynatacak? Kirlilerimizi kim yıkayıp ütüleyecekti? Kızlar belki de "benimki" gibi ortalığa saçılacak, her biri kendine bir sevgili bulacaktı kurtarma simidi diye. Bu "kurtarma simitleri" en azından benim gibi çıkarlarsa? Kızları şövalye jestlerle, tıpkı tıpkısına benim yaptığımca, çiğneyip geçerlerse?

Benimki içimden bana bakıp memnun, gülüyordu adeta.

"Tabii. Ah yerde kalmayacak. Kız kardeşlerini de başkaları tıpkı senin bana yaptığın gibi çiğneyip geçecekler ve onlar da tıpkı tıpkısına benim gibi bir gün ağlayarak atladıkları bir trenin üçüncü mevki kompartımanında İstanbul'a kapağı atacaklar!"

Yani?

Yani'si, Stavro'su yoktu. Onlar da benimki gibi üçüncü mevki kompartımanda başlarını vagon tahtasına dayayıp ağlayacaklar, bu hazin ağlayışları kaba kıyım ya da ince uzun, belki de kısa boylu kalın ama, ilk zamanlarda güven verici, iyi kalpli zamparaların dikkatini çekecek, yaklaşacaklar, yaklaşınca da kardeşlerim yılanlara sarılacaklardı kurtulmak için.

Sonra?

Sonrası Haydarpaşa Garı, köprüye kalkan vapur. Sirkeci otelleri. Sirkeci otellerinde basıldıkça gıcırdayan pis merdivenler, kız yüzlü kâtip, ince uzun taşralı otel sahipleri, örtüleri ezilmiş tahtakurusu kanlarıyla kirli çarşaflar, yüzündeki iyi, vicdanlı insan maskesini atıp aç kurt gibi saldıran kaba kıyım, ince uzun ya da kısa kalın zamparalar, ardından kız yüzlü otel kâtipleri, taşralı otelciler, Beyoğlu ara sokakları. Kartal Aile Gazinolarında vefasız âşıklara sitem türküleri, gazino sahibi Zeki Tunçbilek'ler, okuyucu ya da konsomatris yapma teklifleri, her çekenin ardından büyük umutlarla koşup perdeleri indirilmiş odaların alacakaranlıklarına ufacık ayakkabılarla tekmeler, sonra gözyaşı, daha sonra bu yaşama alışılmaktan gelen hırçınlıklar, tokat, tekme, bıçak, tabanca tehditleri...

Annem odama girdiğinde hâlâ arkadaş ıslıkları dışarda.

"Duymuyor musun oğlum?"

Annemi karşımda sapasağlam görünce ne arkadaşlarımın ıslıkları, ne de kız kardeşlerim üzerine düşündüklerim. Fırlıyorum. Sarılıyorum boynuna:

"Anneciğim, canım anneciğim, sen hiç ölme e mi?"

Kollarımın arasında, o da arkadaşlarımla ıslıklarına boş vermiş. Yıllardır özlediğine kavuşmuştur: Oğlu, onu candan bir

davranışla kolları arasına almıştır. Biliyorum ki, şu anda ölüverse bile gam yemeyecektir!

"Hiç ölmeyeceksin, değil mi?"

Gözleri yaş yaş:

"Artık bundan sonra kolay kolay ölmem yavrum!"

"Hastalığın geçti ya?"

"Geceleri ağır bir şey yersem zaman zaman yokluyor... Şurdan şöyle, göğsüme doğru bir sancı. Göğsümde toplanıyor..."

"Ölme anneciğim, sakın ölme. Sen ölürsen biz ne oluruz sonra?"

İçini çekiyor.

"Elimde olsa, elimde olsa, ah... Fakat bu dünya kimseye baki değil. Ben de annemin, babamın hiç ölmemelerini isterdim ama günün birinde başlarını alıp gittiler. Elhükmü lillah!"

Ne olursa olsun, annem iyileşmiş görünüyordu. Dışarda hâlâ arkadaş ıslıkları. Kardeşlerim, üçü üç yandan:

"Ağabey, arkadaşların!"

"Duymuyor musun?

"Yoksa yine, 'atlatın' mı diyeceksin?"

Onların her birinin yüzünde "benimki"ni görerek, "Evet," diyorum. "Atlatın, gitsinler!"

Utançlarından yerlere geçecekler sanki.

"Her gün, her gün..."

"Ay ben atlatamam!"

"Vallahi ben de..."

Annem, her sıkıntıya katlanan annem çıkıyor pencereye, sesine acıklı bir ton vererek:

"Çok geç yatmıştı, biraz rahatsızdım, benimle uğraştı. Uyanamıyor bir türlü. Ne yapsak bilmem ki?"

Pencerenin altına gelmişler, seslerini duyuyorum:

"Geçmiş olsun anne!"

"Anne geçmiş olsun..."

"Neyiniz vardı?"

Annem bana anlattıklarını onlara da anlatıyor: Sol kolundan başlayan bir sızı göğsüne doğru gelip göğüs kafesi üzerinde ağırlaşmış da ağırlaşmıştı. Geceyi gece etmişti annem.

Yine sesleri geliyor:

"Geçmiş olsun anneciğim..."

"Geçmiş olsun."

"Doktor, ilaç falan lazım olursa..."

Bıyıkaltından gülüyorum. Ulan sigara, şarap, kahve parası bulamayan cebi delikler, doktora, ilaca nereden para bulacaksınız?

"Biz sonra geliriz!"

"Uyanınca selam söyle anneciğim!"

"Eyvallah..."

Annem topuna birden:

"Güle güle yavrularım, güle güle!"

Pencereden çekiliyor, şakadan bana, "Ah domuz oğlan," diyor. "Beni de yalancılığa alıştırdın!"

Ama ben, az önce ıslıklarıyla beni çağıranları çoktaan unutmuşum. Aklımda benimki. Sanki boyuna:

"Sen beni nasıl baştan çıkarıp rezil ettiysen, kız kardeşlerini de başkaları tıpkı benim gibi rezil edecekler!"

Sonra da sanki ekliyordu:

"Her biri barlara, genelevlere düşecek!"

"?.."

"Verem olup hastane köşelerinde can çekişecekler!"

"?.."

"Külhanbey bıçakları altında delik deşik olacaklar!"

"?.."

"Tabanca kurşunlarıyla kanlar içinde can verecekler!"

Birden en küçük kız kardeşimin ayna karşısında kendine çekidüzen verişi dikkatime çarpıyor. Sanki kendini beğendirmeye çalıştığı bir sevgilisi var da ona koşmaya hazırlanıyor gibi geliyor. Tam bir atmaca gibi fırlayıp aynayı kapıyorum, çarpıyorum yere. Ayna gürültüyle parça parça oluyor. Başta en küçük kardeşim, ev

halkı şaşırıyorlar. Annem, "Ne oluyorsun oğlum?" diye soruyor korka korka.

Kesin emrimi veriyorum.

"Bu kızlar, bu evde bundan sonra boyanıp süslenmeyecekler!"

Hiçbir şey anlamıyor, bakışıyorlar sadece. Yine annem:

"Ne yapsınlar ya?"

"Ne demek ne yapsınlar? Hanım hanım otursunlar!"

En küçük kardeşim atıyor kendini sedire, sesli sesli ağlamaya başlıyor, içerliyorum. Yanına gidip hınçla bağırıyorum:

"Kötü yola düşmek için mi boyanıyorsun? Seni daha kolayca baştan çıkarsınlar diye mi?"

Kızların en büyüğü, "Tuhaf," diyor.

Ona dönüyorum bu kez.

"Tuhaf mı?"

"Tuhaf tabii!"

Tokat atacak kadar hırslanıyorum.

"Neden tuhaf oluyormuş hanımefendi?"

Ürküyor. Çekine çekine:

"Her zaman boyanırdık, yıllardır. Ne kötü yola düştük, ne de kimsenin bizi kolayca baştan çıkarmasına fırsat verdik..."

Ortanca en güzelleri, şakadan araya giriyor.

"Korkma ağabey, korkma. Senin kardeşlerin..."

Bir şeyler seziyorum.

"Evet?"

"Hiç."

"Yani?"

Odadan kaçarcasına çıkıyor. Anlıyorum: "Senin kardeşlerin seninki gibi değil!"

Fırlıyorum ardından.

"Kız, gel buraya!"

Sofada yakalıyorum.

"Ne demek istedin, açık söyle!"

Annem koşup geliyor.

"Oğluum, yavruuum, kendine gel!"

Silkinip kurtuluyorum annemden.

"Bırak, açıkça söylesin sakladığı şeyi! Cevap ver! Benim kardeşlerim kim gibi değil? Benimki gibi mi? Ha? Cevap versene kız!"

Evin içinde korkuya dair bir şeyler uçuşuyor. Bir de benim haksızlığıma dair. Haksızlığımı anlıyorum, anlamak öfkemi artırıyor. Bas bas bağırmaya başlıyorum:

"Anneniz hasta ulan, zilliler, hasta anneniz!"

Üçünden de tek söz çıkmıyor ama, susuşlarının karşılığını sezer gibi oluyorum.

"Ne yapalım hastaysa?"

Sanki bu karşılığı almışım gibi yanıtlıyorum.

"Yarın, Allah gecinden versin, gözlerini yumuverse ne yaparsınız?"

Sanki:

"Herkesin yaptığını..."

Avazım çıktığı kadar haykırıyorum.

"Ne yaparsınız ulan, neeee?"

"Ne yapacağız canım? Herkes gibi biz de birer tane buluruz!"

"Birer tane de siz bulursunuz, değil mi herkes gibi?"

"Tabii..."

"Bulamazsınız. Bulsanız bile, günün birinde yarı yolda bırakmayacağını neyle garanti edersiniz?"

Hiçbirinden ses çıkmaması, susuşlarının diliyle yukardakileri söylemiş varsaydırıyor. Öyle ya, ne yapacaklar? Bir iki ağlayıp, sızlanıp, sonra da birer tane bulacaklarını sanmaktan öte ne düşünebilirler? Oysa ben işte. Ortadayım, gözlerinin önünde. Hâlâ bir türlü unutamadığım, unutamayacağımı da sandığım, istese, bir zamanlar onun bana yaptığınca ayaklarına kapanarak af dilemekten çekinmeyeceğim sevgiliyi ne yaptım? Bir paçavra gibi çiğneyip geçtim. Onların da sonu buna benzemeyecek mi? Ortada örnek varken, ne için hâlâ bu türlü düşünüyorlardı?

Kapıyı çarpıp çıkıyorum sokağa. Sokaktan yakışıklı biri geçiyordu. Saçlarını benim bir zamanlardaki hâlim gibi briyantin ya da sıvı vazelinle ovup taramış. Genç adamın bizim eve bakmaması önemli değil. Huylanıyorum. Bütün genç, yakışıklı erkeklerde kız kardeşlerimin katillerini görüyorum sanki.

Anacaddelerden geçerken:

"Aklı kaçık, aklı kaçık!"

Bardaki Güzide'nin kızı. Yanıma geliyor koşarak.

"Sipalin var mı?"

"Ne o?"

"Teklik!"

"Tekliğim yok ama, istersen bir yirmi beşlik?"

Öfkeleniyor numaradan.

"Meteliksizler. Demin Ortahaf rastladı, onda da hava. Hele o!"

Sır verircesine:

"Barda da hep boynu tülbentle sarılı oturuyor!"

"Niye?"

"Boğazı ağrıyormuş da içki içemezmiş numarası. Halbuki mangır nanay, yollar kesik, yer miyim?"

Sonra, "Halbuki," dedi. "Fabrikatör nasıl, fabrikatör?"

"Hangi?"

"Yunus Bey, haa... Geçen gece o biri var hani, Gafur Bey mi? Gaffar Bey mi ne? Hani Fabrikatör Yunus Bey, muhasebecisi gözlüklüyle falan gelirler ya bara?"

Baba dostumdan söz açtığını anlamıştım ya, renk vermedim.

"Evet?"

"Pis, hayvan adam!"

"Niye?"

"Anneme söylemeyeceksin ama?"

"Söylemem."

"Söylersen gözlerin kör olsun mu?"

"Olsun."

"Annen ölsün mü?"

Yine annem, annemin ölümü!

Çaresiz, "Ölsün," dedim.

Öfkeyle, "Eşşoğlu eşşek," dedi. "Bana kocaman bir para gösterdi. Şayet bir gün annemden habersiz onun yazıhanesine giderseymişim..."

"Eee?.."

"O kocaman parayı bana verecekmiş! Bir tokat attım, şaşırdı enayi. Ağlayacağına sırıttı pis pis. Ne utanmaz insan be!"

Aklımdan baba dostum geçti. Lacivert kordon garnili gri sabahlığı, al kravatı, kravatın yumruk büyüklüğündeki bağlantı yerine sokulu elmas taşlı iğnesi... "Sakın yavrum, sakın fabrikayı aklından geçirme..." diye öğütler vermiş, orayı elinden geldiğince kötülemişti benimkine. Orası, her türlü ahlaksız kadın, kızların bulunduğu bir yerdi. Benimki orada çalışmak istediğine göre, o da ahlaksız olabilirdi. Olmasa bile, bir kez girdi mi, o damgayı yerdi.

Ama kendisi?

Kendisi, öyle bir yerin sahibine kuyruk salladıktan başka Ortahaf'ın bir gün belirttiğine göre, Fabrikatör Yunus Bey'e küçük kızlar buluyordu.

Ve bu küçük kız tokatlamıştı onu!

Bar masalarının altından şişe kapakları toplayan bu ufacık kız demek annesinin sandığı cinsten bir "kötü yol" yolcusu değildi?

"Peki, neden almadın parayı?"

"Neden alacakmışım?"

"Dolu paran olurdu!"

"Dolu paraya ihtiyacım yok ki benim!"

"Annen, otelcinin kucağına oturuyor para için diyor ama?"

"Anneme yalan attımdı da ondan..."

"Oturmadan mı?"

"Ben Ayşe gibi küçük o....u değilim!"

"Ayşe kim?"

"Bizim otelin arkasındaki apartmanın kızı. Babası mağazacı. Otomobil satıyor..."

"Niye oturuyor o?"

"Para için."

"Babası zengin. Paraya ne ihtiyacı var?"

Gülüverdi.

"Ahlakı bozulmasın diye babası para vermiyormuş!"

Koşarak uzaklaştı. Onu ne zaman görsem kafamda kız kardeşlerimde de görmeye başladığım "yarının aldatılmışlarından" biri canlanırdı. Ama şimdi iş değişmişti. Bu, eteği dizkapağının en az beş, altı karış üstündeki ufacık kız, bende büyümüş, yücelmişti.

O gün ikindiye, yani fabrika paydosuna kadar kırlarda dolaştım. Paydos sırasında fabrika önüne gidip İlyas Usta'yı bekledim. Ağır, uslu, haylazlara ters ters bakarak çıkıyordu fabrikadan. Beni gördü, yanıma geldi.

"Kahveci Hamdi'nin kızlarından sordum. Seninkini tanımıyorlar. Haydi gidelim Hamdi'ye!"

Fabrikanın büyük demir kapısı önünden sağa sola ayrılıp kapı önlerinde hemen her zaman birtakım kadınlarla ufacık ufacık kızların bitmez tükenmez çamaşırlar yıkadığı, maltız yakmaya çalıştıkları işçi evleri aralarında birbirini kesen dar yollara düştük. Hayli gittikten sonra tam karşıda, yıkıldım yıkılacak, ahşap bir evin altında, çiçek saksılarındaki renk renk çiçeklere gömülü kahvesine geldik. Kahve, kırmızı kiremitleri paslanmış, öne kaykılı yapının altında, bütün duvarları sanki aynadan yapılmış, loş bir yerdi ki, gül, begonya, ful kokularının karması bir serinlik, yanakları okşuyordu. Tavanda irili ufaklı kuş kafesleri asılıydı. Kafeslerin tellerinde mavi boncuklar, isketeler, bülbüller şakıyorlardı durmadan.

"Selam," dedi İlyas Usta ortaya.

Yaşlı, genç işçilerle, boyunları kravatlı memurlar tavla, iskambil oynuyorlardı. Ustanın selamını aldılar.

"Aleykümselam!"

"Vaaleyküm selaaam İlyas!"

"Hoş geldiniz!"

"..."

"..."

Kahve ocağının aynaları, birtakım kahve fincanları, çay, su bardaklarıyla renk renk çiçeklere gömülmüş loşluğu içinden kabarık sarı saçlı bir kadın seslendi:

"Oooo... İlyazo.. Hoş geldin!"

"Hoş bulduuuk Elmaz! Kakosi?"

"Dobro elhamdülillah. Ya sen kakostii?"

"Ben de dobro..."

Hiçbir şey anlamamıştım. İlyas Usta kadının Kahveci Hamdi'nin karısı olduğunu söyledi. Kakosi, kakosti'lerle de, nasılsın, sen nasılsın demek istendiğini belirtti.

"Nerede Hamdi?"

"Testiyi doldurtmaya gitti, gelir şimdi..."

Sordum:

"Ne testisi?"

"Az sonra gelirse görürsün..."

Ne olursa olsun, kahve hoşuma gitmişti. Bundan sonra burada oturmayı geçirdim.

"Bundan sonra burada oturalım, ha?"

İlyas Usta karşılık vermedi.

"E," dedi. "Ne var ne yok bakalım?"

Annemin akşamki hastalığından söz açtım. Dikkatle dinledi. Sanki mütehassıs doktordu da anlatılanlardan hastalığın ne olabileceğini kestirmek istiyordu.

"Demek sol kolundan göğsüne kadar gelmiş ağrı ha?"

"Öyle söyledi."

"Doktora göstermediniz mi?"

"Kolay kolay doktora görünmez!"

"Niye?"

"Doktor kim bilir ne hastalıklar bulur beni muayene edince, diyor. Yani senin anlayacağın, hastaneye falan yatmaktan korkuyor!"

"Sebep?"

Düşünmemiş, annemin hastaneyi yadırgadığına vermiştim. İlyas Usta:

"Anlamadın mı sebebini?"

"Sebep, annemin hastaneyi yadırgaması. Bir de belki çocuklarından ayrılmaya dayanamıyor..."

Acı acı güldü.

"Hiçbiri değil. Bence asıl sebep, evin geçimi başta olmak üzere, kirlilerinin yıkanması, ütülenmesi, tahtaların silinmesi, her şeyiyle o meşgul. Yatarsa bu işleri yapacak, en kötüsü, evinizin tenceresini kaynatacak insan bulunmayacak evinizde!"

Birdenbire kavramıştım.

"Tamam," dedim. "Kızlar birer süs hayvanı!"

Ve kavgamızı öfkeyle anlattım. Sabahki öfke yeniden sarmıştı beni. Sanki karşımda kızlar vardı. Ocakçı sarışın kadının pişirip önümüze koyduğu kahvelerimizi yudumluyorduk. Ben anlatıyordum öfkeli öfkeli, İlyas Usta dinliyordu.

"Haksız mıyım usta?" dedim sonunda. "Beni görmüyorlar mı? Ağabeyleri ortada. Dünyalar kadar sevdiğim bir genç kadını, kirli bir paçavra gibi çiğneyip geçmedim mi? Haksız mıyım Allahını seversen?"

Hemen karşılık vermedi. Piposunu çıkardı makine yağlarıyla kirlenmiş tulumunun cebinden. Uzun uzun temizledi. Tütün koydu, ateşledi. Sonra rahat dumanlar almaya başladı. Daha sonra da, "Hayır," dedi. "Haklı değilsin..."

Şaşırdım.

"Değil miyim? Neden?"

"Bir sefer, senin tecrüben sana, kardeşlerinin tecrübesi de kardeşlerine. Ben sevdim, sevdiğim hâlde ortalara düşmesini önleyemedim. Şu hâlde, sizi de sevenler bulunsa bile, ortaya düş-

memenizi önleyemezler. Onun için sevmeyin, boyanmayın, eve kapanın, kapı, pencerelerinizi dış âleme kapatın, diyemezsin. Olmaz böyle şey!"

Gerçekten de benim davranışım bu demekti galiba.

"İyi ama, ben..."

"Sen, biliyorum, kısmetleri çıkacağı güne kadar beklesinler diyorsun!"

"Evet."

"Sen niye beklemedin? Üstelik hiç de hazırlıklı değildin. Yani bir meslek sahibi olmadığın gibi, diploman da yoktu..."

"Yoktu."

"Cebinde de paran..."

"Doğru."

"Kızı, genel olarak bütün kızları kandırmak, baştan çıkarmak kolay. Hatta baştan çıkmayı, bir erkekle yatıp kalkmayı onlar erkekler kadar, erkeklerden de çok isterler. İsterler ama, sonu? Piyango! Erkeğin iyisine düşerler mi, düşmezler mi? Yani? Erkeğin karın doyuranına... Kadın erkekten, erkek de kadından bıksa bile, erkek yine de geçimini sağlamalıdır. Bu, kadın için ne kadar haysiyetsizce bir problem, değil mi?"

Anlayamamıştım.

"Nasıl yani?"

"Yani, bir mesleği olmayan kadının, erkek eline bakması... Doktor bayan, avukat kocasına muhtaç mıdır? Kocası, onu artık sevmediğini söylediği anda, sırf ekmek için, boğazının tokluğu için onun yüzüne güler mi?"

"Seviyorsa?"

"Seviyorsa bile, onu terk eden, onu aldatan bir erkeği sonsuza kadar sevemez. Halbuki Anadolulu kadın üzerine kuma getirse bile, erkeğinden kolay kolay ayrılmaz. Biz şimdi dönelim sana. Kız kardeşlerin de başka kızlar gibi boyanacak, süslenecek, gözlerine kestirdikleri erkeklere hoş görünmeye, onlar tarafından beğenilmeye çalışacaklar. Bu hakkı ellerinden alamazsın. Al-

maya kalkarsan, ya sonunda seni dinlemez, isyan ederler ya da korkularından gizli yaparlar bu işi. Ama yaparlar. Seninki, anlattığına göre aynı yoldan geçmiş. Takılmış ardına, sonu işte. Şimdi artık ara ki bulasın!"

"Bulabilecek miyim acaba usta?"

"Diyelim ki buldun. Ne olacak?"

"Ne mi olacak? Bir daha boktan numaralara paydos yahu. Şimdi aklım başıma geldi. Sımsıkı sarılacağım ona!"

"İş bitecek mi?"

"Nasıl?"

"Bir meslek sahibi değilsin. Yine, eskiden olduğunca eş dost, ahbap evlerinde mi barınacaksın? Yoksa geçici hamal kadrosuna mı döneceksin? Dönsen bile yetecek mi kazanacağın para?"

Birden aklıma geldi.

"Beni hastayken tedavi eden bir doktor vardı."

"Evet?"

"Babam onu okutmuş, doktor yapmış..."

"Peki?"

"Bana dediydi ki..."

Anlattım, uzun uzun anlattım. Hatta, "serseri" dediğini bile.

Hak verdi: "Çok doğru söylemiş... Böyle doktorlar azdır. Demek bunun sosyal fikirleri bir hayli gelişmiş... Tıpkı bizim fabrika revirine bakan genç doktor gibi!"

"Yani faydalanayım mı ondan?"

"Hiç kaçırma fırsatı. Madem baban adam etmiş onu, o da seni adam edebilir! Anlattığına göre adam toplumcu. Toplumcu olmasa geç bir yaprak derim..."

Birdenbire kahvenin loşluğuna sanki güneş vurup aydınlattı. Ya da beş yüz mumluk bir ampul yanıverdi: Adının Hamdi olduğunu daha önce İlyas Usta'dan öğrendiğim kahve sahibi, pırıl pırıl bir Boşnak türküsüyle kahveden içeri girmişti. Beyaz çerçeveli gözlüğü ardında sarhoş, İlyas Usta'ya bakarak coşmuş, anlamadığım bir dille, çok şeyler duyuran, aydınlık, pırıl pırıl bir türkü-

yü sürdürüyordu. İlyas Usta bakmıyordu ona, gözü yanımızdaki pencereden dışarlardaydı. Dışarlarsa yıkıldım yıkılacak işçi evlerinin aralarında, yalınayaklı, donsuz, etekleri şakıldaklı çocukların koşuştukları, birbirini kesen sokaklardan ibaretti.

Türkü sürüp giderken, ocaktan karısı geldi, duvardan armoniği aldı, başladı. Kendimi yitirmiştim. Işıktan bir şelale boşanmıştı sanki kahvenin ortasına. Tavlacılar tavlalarını, iskambilciler kâğıtlarını bırakmışlardı. Hele türkünün oynak, şıkır şıkır, yosma yerine gelince, kahve yalnız insanlarıyla değil, masaları, iskemleleri, duvarlardaki aynaları, kafeslerindeki bülbülleri, isketeleri, saksılarında çiçekleriyle el çırpmaya başladı. Yalnız İlyas Usta çırpmıyor, boyuna sokağa bakıyordu pencereden. On dakika mı, daha mı çok sürdü cümbüş. Kahveci Hamdi'nin önce alnında başlayan ter tomurcukları çoğalmış, yanaklarından oluk oluk akmaya başlamıştı. Armonik perde perde yavaşladı. Kahveci Hamdi yavaşladı.

El çırpan insanlar, masa, iskemleler, kuşlar, çiçekler ve hepsinin alkışı yavaşladı. Durdu.

Hamdi boşalmıştı sanki. Terli, yorgun bir tulum hâlinde kendini bıraktı iskemlelerden birine.

Karısı armoniğini duvara astı yeniden, ocağa geçti.

"Yaşa Hamdi!"

"Var ol!"

"Nur ol!"

"Ellerin dert görmesin!"

"..."

"..."

Ama Hamdi hiç, hiçbirine aldırış etmiyordu. Kalın camlı gözlüğü ardında sıkıntılı, iskemlesinden kalktı. Yanımıza geldi. Elleri arkasında, zor duruyordu yerinde sarhoşluktan. "Seŋ?" dedi İlyas Usta'ya. "Senden bir iltifat yok mu İlyasoviç?"

İlyas Usta ayağa kalktı.

"Bunca alkış, yaşa, var ol, nur ol yetmedi mi?"

Yakasına sarıldı İlyas Usta'nın.

"Yetmedi, isterim senden de!"

Bileklerini tuttu.

"İçimden gelmiyor!.."

"Ne için be yahu?"

"Sıkılıyorum..."

Ocağa, karısına seslendi:

"Abe getir sıkıntı ilacını!

"İstemez," dedi İlyas Usta.

"Abe istemez olur mu? İç iki bardak, kalmaz ne sıkıntı, ne keder!"

İlyas Usta mırıldandı:

"Sonra yine geri dönüp gelecek olduktan sonra..."

"Sonra yine iki bardak!"

"Daha sonra?

"Daha sonra yine, yine ve yine be İlyasoviç! Bak bana, bakarım yıllardır dünyaya sarhoş gözlerle! Vız gelir bana dünyanın hâli!"

"Hayvanlara da vız geliyor ama Hamdi..."

Kahveci Hamdi biraz da öfkeli:

"Ben hayvanım, İlyasoviç, hayvaaan!" diye bağırdı.

İlyas Usta bileğini Kahveci Hamdi'nin elinden nefretle çekti. Ama beriki bırakmadı.

"Dur, gitme İlyas, severim seni bilirsin..."

"Bırak, gideceğim..."

"Ne için be yahu?"

"Ahır kokusu başımı ağrıttı. Hem, insanlıklarını inkâr edenleri sevmem!"

24

İlyas Usta

Yolda, "İşi tıkırında," diye homurdandı. "Karı çalışır, kızlar çalışır, kahve çalışır. O da yer, içer, dünyaya sarhoş gözlerle bakar. Üstelik güya sıkıntı ilacıyla can sıkıntısını savuşturur insanların..."

Durdu.

"İşi öylesine tıkırında ki, adamın insanlığa ihtiyacı yok."

Yürüdü.

"Sevmiyorum böyle insanları. Bir de bundan sonra bu kahvede oturalım, diyorsun. Git, otur kendin, kana kana. Benden paso!"

Bir sokak, bir sokak daha. Caddeye çıkarken yine durdu. Beni ille konuşturmak mı istiyordu? Yoksa anlatmak istediğini kavrayamadığım için kavratmaya mı çalışıyordu?

Yine durdu.

"Aylardır evinin kirasını veremediğin için mi sıkılıyorsun? Çocuğun mu hasta? Kış bastırdı, odun kömür mü alamadın? İşsizsin de ondan mı rengin mosmor? Vız gelir. Dayar sıkıntı ilacını. Her şeyin bir zamanı var. Sıkıntı ilacı, armonik... Toplumsal meselelerin çözümüne yetseydi, bütün geri kalmış ülkeler, ileri ülkelerin sıkıntı içindeki emekçileri şarap içer, armonik çalarlardı meselelerini çözümlemek için!"

Tam yürüyecekti, damdan düşer gibi, "Mümkün olursa," dedi, "bul bir yolunu, kızların birer meslek sahibi olmalarını sağla!"

Kavrayamamıştım.

"Hangi kızların?"

"Kız kardeşlerinin... Aşk, meşk, çalgı, eğlence, şu, bu... Unutma, insanoğlu için her şeyden, ama her şeyden önce ekmek gelir!"

Ağzımdan kaçıverdi:

"Hava? Hava daha önce gelmez mi?"

"Şüphesiz daha önce gelir ama, bereket birtakım insanlar havamızı depolarına doldurup, kilo ya da metreküple satma imkânını bulamıyorlar. Onun için, insanlığımızın en önemli problemi ekmektir. Önce ekmek, sonra sırayla her şey. Şarap çok sonraları gelir. Annen ölürse kardeşlerinle birlikte bu ekmek işini nasıl çözümleyeceğinizi hiç düşündün mü?"

"Son zamanlarda galiba en baş meselem bu!"

"İyi, çok iyi bir başlangıç. Önce ekmek... Bunu kardeşlerinin kafasına da sokabilirsin. Çalışmalarını sağla, ama bağırıp çağırarak, kalplerini, gururlarını kırarak değil! Yolu yordamı, usulüyle. El kızını kandırıp ardına takmış, sonra da bir Don Juan özentisi yalnız sen değilsin. Kız kardeşlerinin bunlardan birinin eline, ne eli, pençesine düşmeyeceğini sanır mısın?"

"Sanmam."

"Demek istiyorum ki, kızlar sadece kocalarına güvenen birer zevk aracı olmakla kalmasınlar. Bu bilinci verebilirsen, onlar kendilerini, hiç olmazsa kendilerini ilkin, düşünme alışkanlığını kazanırlar. Kendini düşünmeyen, düşünemeyen, başkalarını düşünemez!"

Bir sokak sonra, fabrika kapısından şehre uzanan caddeye çıktık. Güneş devriliyordu. O, durdu yeniden:

"Dünyanın hiçbir o....usu genelevlere isteyerek düşmez! Ve hiçbir o....u anasından o....u olarak doğmamıştır!"

"?.."

"Deyyusluk, p.....klik, o....uluk daha çeşit çeşit kötü şeyler toplumlardaki düzensiz başıboşluğun uçurumlarıdır. İnsan bu uçurumlara bilmeyerek düşer çokluk!"

"?.."

"Haydi bizim revire gidelim!"

"Ne yapacağız revirde?"

"Gör bak, ne aslan doktorumuz var. Şu, bahsettiğin toplumcu doktor gibi. Hani baban okumasına önayak olmuş ya?"

Caddeyi karşıya geçtik. Yol hayvan pislikleri içindeydi. Sabahleyin fabrikaya kütlü taşıyan at arabalarını çekenlerle ötekilerin pislikleri.

Revir, basık çatıları, gece gündüz durmamacasına işçi mahallesinin ortasında atan bir nabız gibi uyanık fabrikanın kuzeyinde, limon, portakal ağaçlarına gömülü, küçük, modern bir yapıydı. Kadınlı erkekli işçilerin günün her saatinde girip çıktığı demir kapısı aralıktı. Merdivenler, duvarlar yağlıboyayla bembeyaz, kapılarla duvarlar tertemizdi.

Bembeyaz bir sessizlik kişiye cami etkisi yapıyordu sanki. Kişi elinde olmayarak girdiği yapıya saygı duyuyordu.

Yanda bir kapı hafifçe gıcırdadı. Döndük: Beyazlar içinde bir genç kız, elinde enjektör... Bizi görünce, bembeyaz iki sıra dişiyle gülerek durdu.

"Vay, İlyas Usta!"

İlyas Usta, "Merhaba," dedi.

"Merhaba."

"Burada mı profesör?"

Kız yine güldü.

"Burada, içerde. Kitap okuyor..."

"Yalnız demek?"

"Yalnız. Tam zamanında geldiniz... Az sonra gidebilirdi..."

Koştu, haber verdi. Haber vermesiyle de "profesör" kapıda göründü sırtındaki beyaz doktor gömleğiyle: Bu, hastalığımda beni tedavi eden, hatta "Serseri," diyen doktordu. Yani, babamın haylazlıktan kurtarıp okumasına önayak olduğu arkadaşının öksüz oğlu.

O da en az benim kadar şaşmıştı. Hatta şaşkınlığı benden de çoktu. Gözlerine inanamıyordu.

"Yanlış görmüyorum, değil mi? Sen ve İlyas Usta?"

Şaşmak sırası İlyas Usta'ya gelmişti. Hiçbir şey anlamayarak bana baktı, sonra ona, daha sonra yine bana.

"Tanışıyorsunuz demek?"

Heyecanla:

"Nasıl tanışmayız? Hani şu, babamın..."

Yanımıza gülerek yaklaşan doktor aldı sözü:

"Babası beni haylazlıktan doğru yola çekip kurtarmıştı. Fakat tuhaf. Nereden tanışıyorsunuz?"

İlyas Usta güldü.

"Önce bizi odana buyur et, sonra da sor ne içeceğimizi, daha sonra da..."

"Tamam," dedi doktor. "Buyrun!"

Genç doktorun derli toplu, sade ama saygı uyandıran odasına girdik. Burası da revirin her yanı gibi beyaz yağlıboyalar içinde, tertemiz, alabildiğine düzenliydi... Birer tabure çekerek oturduk. Az önceki genç kız, içi kan dolu enjektörüyle gelince, doktor, "Bayan Sema," dedi, "sizden çok önemli bir ricada bulunabilir miyiz?"

Genç kız yine iki sıra bembeyaz dişiyle güldü.

"Rica ederim..."

"Şerif Efendi buralarda mı?"

"Şerif Efendi az önce evine gitti."

"Eyvaah, mahvolduk öyleyse..."

Zeki kız anlamıştı.

"Galiba çay, kahve isteyeceksiniz?"

"Canım, siz baştan ayağa zekâ mısınız Allahaşkına?"

Ben çay istedim, İlyas Usta az şekerli, doktor da açık bir çay. Genç kız, tüy kadar hafif, çıktı. Doktor, bana, "Bu Sema," dedi. "Senin gibi yakışıklı bir hergele tarafından iğfal edilip ortalığa bırakılmış bir kızdır. Daha doğrusu, genç bir kadın. Tıpkı senin gibi bir hergele dedim, haksız mıyım?"

Haksız değildi. İlyas Usta, "Aman, veriştir doktor," dedi. "Veriştir, çünkü terk ettiği genç kadına karşı şimdi de tehlikeli bir vicdan azabı içinde!"

Doktor, soran bakışlarını bana çevirdi. Ben tek söz etmedim. İlyas Usta:

"Bıraktığı genç kadın ya ortalara düşmüşse? Ya kötü olmuşsa? Ya bıçak, tabanca altında al kanlara bulanmışsa?" Doktor taburesinden ayağa kalktı.

"Neden şu Semacık gibi bir yerlerde doğru dürüst çalışmakta olabileceğine inanamıyorsun?"

"?.."

"Belki de evlendi!"

İlyas Usta beni dürttü.

"Duyuyor musun?"

"?.."

"Şuna inanıyorum ki," diye ardını getirdi doktor, "bir düzen, toplum düzeni, dilediğince bozuk olsun. Kişi aklını kullanmak suretiyle kendini koruyabilir. Bu kız mesela... Henüz on altı yaşında. Ana yok, baba yok. Teyze yanında sığıntıymış. Gördünüz, iyice güzel de... Komşu oğluyla, gelgelelim, oğlan paralı. Babasının dayatması sonucu kızı bırakmış. Bırakmakla da kalmamış, bir komplo: Arkadaşlarını saldırtmış üzerine. Amaç, kızın kendisi tarafından iğfal edilmişliğini maskelemek. Bana rast geldiği sıra bitkin bir hâldeydi ama gözlerinden zekâ akıyordu. Kötü yola değil, fabrikaya gelmişti çalışmaya. Buraya aldım. Şimdi cin gibi. Eli gayet hafif, ustaca iğne yapar, bu revirde gereken bütün işleri hemen hemen tek başına çevirir. Tabii, benim kontrolüm altında!"

Doktor anlatırken, "benimki," şimdi de bu kızın kişiliğine karışıvermişti. Benimki bu kızdı sanki. Ah ne olurdu, şu kızın yerine benimki olsaydı da şu anda onunla karşılaşsaydım!

Çaylarımızla kahvemiz geldi.

Genç kız kahvecinin tezgâhından ufacık, kar gibi, yumuk eliyle her birimizin çayını, kahvesini önlerimize koyuvermişti.

"Tabii sigara da ister bunların yanına?"

Hep o tüy kadar hafifliği içinde, bir çekmece çekti, süslü bir kutu çıkarıp getirdi, ikram etti: Çeşitli sigaralar vardı içinde. Herkes kullandığı sigaradan bir tane aldı ve genç kızın çaktığı çakmakta yaktı.

Doktor beni çenesiyle işaret ederek, "Bu da seninkinin cinsinden bir hergele!" dedi.

Genç kız bana korkuyla baktı.

Utandım.

Doktor, neden kıpkırmızı kesildiğimi sordu.

Ona sadece baktım. İyi ama, neden hırpalıyordu beni kızın önünde? Neden eziyet ediyordu? Anlamış olacak, yumuşaklıkla, "Seninki, belki de Sema Hanım gibi, herhangi bir işyerinde çalışıyordur, merak etme," dedi.

Sema zeki bakışlarını bana çevirmişti.

"Bir sevgiliniz mi vardı?"

"Evet."

"Sonra?"

İlyas Usta, "Sonrası malum. Küstah Don Juan numarası, kaprisi, ne sayarsanız sayın. Genç kadın, üzerine fazlaca düşmüş, beni bırakma falan diye lüzumundan çok fazla yalvarmış. Eee, Don Juan'lar bunlar. Ayaklarına kapananları çiğneyip geçerler. Çiğnenenlerin hiçbir zaman kopmamak üzere artlarından koşacaklarını umarlar. Benim anladığıma göre, kadın kendini koparmış Don Juan'ından. Netice işte: Genç kadın gece düşünde, gündüz hayalinde!"

Şaşılacak şey, Sema ellerime sarılmıştı.

"Sahi mi? Gece gündüz onu mu düşünüyorsunuz?"

Kesinlikle, "Evet," dedim.

Ellerimi bıraktı.

"O kadın ne kadar mutludur şimdi kim bilir?"

Doktor:

"Hangi kadın?"

"O işte, geceleri düşte, gündüzleri hayalde yaşayan."

"İyi ama, onun bunu bildiği yok ki..."

Genç kadın bana döndü.

"Yok mu? Sizin onu düşündüğünüzü, sevdiğinizi bilmiyor mu?"

"O günden sonra kaybettim, bulamıyorum. Korkuyorum kötü yola düşmesinden..."

Sema'nın kirpikleri yaş yaş parlıyordu. Sonra odadan kaçarcasına çıktı. Doktor, "Çok da hassas," dedi. "En küçük bir ima kirpiklerinin ıslanmasına yeter..."

Sonra sözü değiştirdi:

"Evet, şimdi anlatın bakalım nasıl tanıştığınızı..."

İlyas Usta kısadan, ama canlı çizgilerle tanışmamızı anlattıktan sonra, "En sevdiğim, en beğendiğim yanı," dedi, "kirli demeyeyim de başıboş, faydasız, olumsuz mazisi ve birtakım alışkanlıklarından kolayca sıyrılıp değişmesi. Kendi bile farkında değildir belki de bunun. Bana hayatını anlattı zaman zaman. İlk zamanlar, serseriliklerini idealize ederek, hasretle anarak anlatırdı. Sonraları, yavaş yavaş geçti bu. Derken, o yakışıksız davranışlarından söz açarken yüzü kızarmaya başladı. Şimdiyse arkadaşlarının, serserilik arkadaşlarının, yani serseri mayınların adını bile anmak istemiyor. Bu, bence iyiye doğru bir değişme. Ne dersin profesör?"

Doktor elini ustanın omuzuna dostça koydu.

"Bırak şu profesör rütbesini. Ben henüz basit bir pratisyenim. Profesörlere saygım büyük, imkân bulursam profesör olmak isterim ama, olmadan, hiç hakkım yokken de hakkım olmayan bir rütbeyle değerlendirilmeye utanırım..."

"Öyleyse sen de bana mühendis demeyeceksin bundan sonra!"

"Tamam."

İlyas Usta kahvesini çoktan bitirmişti, kalktı.

"Sizi baş başa bırakmak zorundayım. Benim vardiya vakti geliyor... Haydi hoşça kalın!"

Ellerimizi sıkıp çıktı.

Doktorla yalnız kalmıştık. Bana İlyas Usta'yı anlattı: Makinesine parmağını kaptırmış. Revire kanlar içinde getirmişler. Parmak boğum yerinden nerdeyse kopacakmış. Bir deri tutuyormuş.

Fakat adamda öylesine bir cesaret, öylesine bir irade ki, parmağı kesip biçer, yerine dikerken gık bile dememiş. İlk arkadaş oluşlarının başlangıcı buymuş. Sonraları arkadaşlıkları artmış. Hele ustanın toplumcu fikirleri doktoru hayran bırakmış.

"Aman faydalan ustadan!"

"Faydalanıyorum."

"Daha, daha, çok daha, alabildiğine faydalan ve onu geçmeye çalış!"

Sema içeri girmiş, boş kahve fincanıyla çay bardaklarını alıp çıkmıştı.

Doktor, "Evet," dedi. "Demek oluyor ki doğru yola gelip oturdun. Herhalde çalışmak da isteyeceksin? Ne dersin? Çalışmak mı? Yoksa herhangi bir diploma mı?"

Diploma çok uzun yoldu. Ne olursa olsun, okulla arama yığınla avare yıl girmişti. "Serseri mayınlar"dık uzun yıllar. Okul, kitaplar çoktan birer kıyıya atılmıştı. Hazır, önümde Sema örneği de olanca canlılığıyla duruyordu. Kaldı ki bir gün İlyas Usta, "Gerçek olan öğrenmektir. Nerden, nasıl öğrenirsen öğren. Nereden, nasıl öğrendiğin, diploman, hatta neler bildiğin de önemli değil. Ne yaptığın önemlidir!" demişti.

"Çalışmak istiyorum," dedim.

Düşündü. Sonra:

"Mesela?"

"Herhangi bir iş!"

Sonra kalktı. Odanın içini adımladı bir iki, daha sonra, "Gel," dedi. "Fabrika içlerini dolaşalım!"

Çıktık.

Fabrika, revir gibi modern, temiz, gıcır gıcır değildi. Birtakım iplik, bezlerin yığılı bulunduğu yarı karanlık ambarlar, ambarlarla atölyeleri birbirine bağlayan daracık, pis, beton yollardan geçtik. Birdenbire genç kız, kadın ve çocukların uslu uslu çalıştıkları sıra sıra makinelerin uzayıp gittiği iplikhaneye daldık. Sırayla tozlu ampullerin aydınlattığı loş iplikhane havasında pamuk tozları

uçuşuyordu. Güzel, çirkin, genç, yaşlı kadınlarla kız, oğlan çocukları, makinelerinin başında durmamacasına çalışıyorlardı. Çalışmaları sürekliydi. Başdöndürücü bir hızla adeta uğunurcasına çalışan makinelerin şurasından burasından geçerek kıvrılan iplikler sık sık kopuyordu.

İşçiler alışkın ellerle bu kopukları çabucak yapıştırıyor, üretimin aksamamasını sağlıyorlardı.

Ama dokumahaneye girince iş değişti, iplikhanenin uğultusu yerine burada kulakları tırmalayan, dehşetli bir şakırtı vardı. Karşıdan karşıya ıslık çalan işçiler, arada makinelerin kulak tırmalayan şakırtısına bakmadan, ya yanık bir türkü, ya oynak bir şarkı ya da hatta avaz avaz bir gazel atıyorlardı. Buranın havası, iplikhaneninkinden çok daha tozluydu ve kola kokuyordu. Birden tezgâhı başındaki İlyas Usta'nın yanında durduk. O, yarım saat önce, doktorun odasındaki şakacı İlyas Usta değildi. Sanki tezgâhının başında konuşması yasaklanmıştı. Başıyla bizi şöyle bir selamladıktan sonra işine koyuldu.

Dokumahanenin kola kokulu, tozlu havasından dışarının tertemiz havasına çıkınca ferahladım. Ooh, dünya vardı!

"Nasıl?" dedi doktor. "Burada çalışabilir misin?"

Kaytarmak istedim.

"Alışmak lazım..."

"Orası öyle. Zamanla alışacaksın. Bak İlyas'a! O da, başkaları da zamanla alışmış ana kuzuları..."

Ekledi:

"Dur yahu, seni bizim fabrikatöre takdim edeyim!"

Fabrikatör sözüyle bardaki Yunus Bey'i hatırladımsa da karıştırmamam gerekiyordu. Açmadım.

"Yahut ben kendisiyle daha önce görüşeyim senin için. Muhasebe işlerinde, ha? Daha rahat, daha ense..."

"Fena olmaz."

"Daha rahat, daha ense"yi acı bir alay katkısıyla söylemişti. Revire geldik. Sema hazırdı. Üçümüz tuttuk şehrin yolunu. Sema yolda evine ayrıldı.

Ben de ayrılacaktım, doktor, "Bana birkaç gün sonra uğra," dedi.

"Peki."

"Muhasebe servisinde çalışırsın, eve de faydan olur... Muhasebeciyle de konuşsam olur ya... Neyse, sen beni birkaç gün sonra mutlaka ara!"

Ayrıldık.

Yolda, revirden beri olanlar kafama takılmıştı. Bir yandan İlyas Usta, öte yandan doktor veryansın etmişlerdi. İyi, anlıyordum yanlış yolda olduğumu ama, düzelmeye karar vermiştim. Daha ne istiyorlardı?

Ama önemli olan bu değildi, Sema'ydı. Demek onu da onun ki, benim benimkini çiğneyip geçtiğim gibi çiğnemiş, geçmiş gitmişti? Ama o, benim gibi değil, alçaklık etmişti sonunda. Ne demekti, seni sevmiş, sana bağlanmış, kendini vermiş bir kadını arkadaşlarının canavarca saldırısına terk etmek?

Aklım almıyordu. Almıyordu ya, böyle bir saldırıya uğramış parmak kadar bir kadının da kendini toparlayıp kötü yola düşmemesi, bütün ölçülerin üstünde, kahramanca bir davranış değil miydi?

Acaba benimki de böyle mi davranmıştı?

Öyle ya da böyle, birden başka bir şey yüze çıkmıştı: Sema ile bizim doktor arasında bir şeyler olamaz mıydı? Dikkat etmiştim, doktor genç kadından söz ederken heyecanlanıyor, genç kadın içeri girip çıktıkça gözleri parlıyordu. Bu ne demekti? Aralarında bir aşk değilse bile, genç kadından faydalanıyor olmanın hazzı sayılamaz mıydı?

Ertesi gün İlyas Usta'ya çıtlattım. Güldü.

"Böyle bir soru sormanı bekliyordum zaten," dedi.

Uzun uzun konuşacağı vakit yaptığı gibi, yine piposunu çıkardı, temizledi. Tütün koydu, itinayla yaktı. Sonra da dumanları havaya rahatlıkla bıraktı.

"Olabilir," dedi. "Doktorla kız arasında bal gibi de ilişki olabilir. Hatta olmaması normal değil, ikisi de genç, ikisi de ekmek-

lerini kazanıyor, ikisi de birbirine muhtaç değil. E, birbirlerinden hoşlanıyorlarsa neden olmasın? Bütün mesele, kadının bu işi severek, isteyerek, sevdiği, istediği için yapmasında. Sevmeden, istemeden, erkeğin vereceği paranın hatırı için yapmak zorunda kalmamasında. Bilmem anlatabildim mi?"

"Anlıyorum," dedim.

"Neyi?"

"Demek istiyorsun ki, kadın da erkek kadar iktisaden hür olsun. Erkeği beğendiği, istediği, şiddetle arzuladığı için yatsın. Parası için değil!"

"Tamam."

Sözü değiştirdim.

"Benimkinin de Sema gibi bir baltaya sap olmasını nasıl isterdim, bilemezsin..."

"Bana kalırsa, sen şimdi bir kalem geç seninkini. Senin için yeni, yepyeni ufuklar açılıyor. Bundan sonra Don Juan'lığı bırakırsan bu da kârdır. Seninki bir düşeşti. Seni paran için değil, sen olduğun için seçmiş, ardına takılmıştı. Sense şımarık Don Juan numarasıyla, malum. Unut artık onu. İyi, kötü, şimdiye kendine yeni bir hayat seçmiştir. Her geçen günle birbirinizden az daha uzaklaşıyorsunuz. Yabancılaşıyorsunuz yani birbirinize. Ters yönde hareket eden iki tren gibi!"

İçimden derin bir yara sızısı geçti.

25

Serseri Mayınlar

Evde annemden başka, kız kardeşlerim sanki dargındı benimle. Benden kaçıyor, sakınıyor, mümkün olduğunca görünmemeye çalışıyorlardı. Apaçıktı bu. Bana öyle geliyordu ki, nefret de ediyorlardı benden.

O gece anneme bunun nedenini usulca sordum.

Annem hiçbir şey yokmuş gibi saklamaya çalıştı.

Zorladım.

"Benden nefret ediyorlar, biliyorum. Biliyorum ama, onların da şunu bilmeleri gerekir ki, iyilikleri için kırdım onları. Ben gözlerinin önündeyim. Dünyalar kadar sevdiğim elin kızını fiyaka olsun diye paçavra gibi silkeleyip attım. İstiyorum ki, kız kardeşlerimin sonu benimkinin sonu gibi olmasın. Haksız mıyım?"

Annem benden galiba ilk defa böylesine akıllıca sözler işitiyordu. Gözleri yaşarmıştı.

"Ah yavrum ah. Seni bu düşüncelere kim getirdiyse Allah razı olsun. İnanmazsın, gece gündüz içimde dertti bu: Ben gözlerimi yumunca bu oğlanla kızların sonu ne olacak? Çok şükür, çok şükür Rabbime, seni doğru yola getirdi. Darısı kızların başına. Hele doktorun fabrikada iş bulacağına nasıl sevindim, anlatamam!"

Derken, dışarda ıslıklar yine, "serseri mayınlar"ın ıslıkları.

Annem:

"Artık yalan söyleyemem yavrum, atlatamam onları!"

"Lüzum yok," dedim. "Çıkacağım..."

Merdiveleri eski günlerde olduğunca, haşarı, deli bir tay gibi değil, ağır uslu indim. Dışarı çıktım. Altında dikildikleri elektrik direğinde ampul yanmıştı.

Sokağa çıktığımı görünce başladılar:

"Gelişe bak enayide!"

"Nerede eski gelişleri, nerede bu..."

"Ne oldu sana lan?"

"Akıntı çağanozu* gibi gelirdin eskiden. Şimdi?"

"Şimdi çoluk çocuk etrafını almış kalem efendisi gibi."

"..."

"..."

---

* Küçük su hayvanı.

Gerçekten de ne kadar değişmişim. Eskiden olsa onlardan geri kalmamak için neler bulup çıkarmazdım! Şimdi canım istemiyor.

"Lan bu durgunluğunun sebebi ne lan?"

"Hiiiç..."

"Hangi hiç?"

"Gülerdin, şakalaşırdın..."

"Bizi görünce heyecanlanırdın be!"

Ne bileyim ben? Daha bu yakınlarda kimle konuşsam, benimki kafamın içinde, kendi yarattığım çizgilerle serüvenini yaşamaya başlar, konuşulanları duymazdım bile. Şimdi, büsbütün unutmadıysam da içimde zaman zaman acı bir bıçak yarası gibi sızlayıp geçiyor.

Değişiyor muyum?

Yan yana yürüyoruz.

"Bu iyice değişti," diyor biri.

Öteki:

"Değişti. Karıya tutuldu, karıyla yaşamaya başladı, tamam!"

"Karı değil, bunu o fabrikadaki değiştirdi..."

"Sahi, kim o herif be?"

Tepem attı.

"Ne?"

"O herif kim?"

"O, herif değil, usta, dokuma ustası!"

Öteki tükürür gibi, "Ne boksa," dedi.

Elimde olmayarak durdum.

"Saygı duyduğum biri hakkında bu türlü konuşmanızı istemiyorum!"

Şıp, durdular.

"Yaaa!"

"Öyle!"

"Demek bizim pabucumuz dama atıldı?"

"..."

"Şimdi bizimle Barba'nın şaraphanesine de gelmek istemezsin öyleyse?"

"..."

"Cevap vermiyor."

"Vay anasını, arkadaş, açık konuş, bizimle konuşmak istemiyor musun?"

"..."

"Ha? İstemiyor musun?"

"Sümbül'ün kahvesine falan?"

"..."

"Susuyor, boyuna susuyor!"

"İyi ama, sana ne kötülük ettik?"

"Birinden bir şey mi işittin?"

"Hayır, varsa bir kötülüğümüz..."

Boyuna susuyordum. Oysa konuşmak, kalplerini kırmamak, hatta gönüllerini almak isteyen yanım zorluyordu. Zorluyordu ama bu iş için gerekli sözler derleyip toparlanamıyor, ağzımdan çıkamıyordu.

Tepeleri attı sonunda.

"Bizi istemeyeni biz de istemeyiz be!"

"Çekip gidelim ulan hadiii..."

"O kadar!"

Üç arkadaş, artlarına dönüp bakmadan, sağdaki karanlık sokağa dalıp gittiler. Ne olursa olsun, bunca yıllık gelmiş geçmişimiz, tatlı acı günümüz vardı. Sabahın çok erken saatlerinde, kıçı yamalı pantolonlarımız, kolları dirseklerimize kadar sıvalı gömleklerimiz, düşerdik sokaklara küfür gibi, Barba'nın şaraphanesinde kafaları çekip sakin geceleri cayır cayır yaktığımız türküler atardık dünyaya. Dövüşe hazır horozlar gibiydik. Sabahları çöpçüler erken erken alıp şurası burası patlamış çöp kamyonlarına boşaltsınlar diye kepenklerin önlerine bırakılmış çöp tenekeleriyle bidonlara futbol toplarıymış gibi şutlar atar, kolalı yaka, kravatıyla bir manken kadar ciddi, belki de bir beyefendinin sırf fiya-

kasını bozmak için çarşı ortasında adamın fötr şapkasına bir tokat, şapkayı havalara uçururduk.

Bütün bunlar içimden hasretle geçti. Ben birden çok eski günlerin "ben"i oluvermiştim. Başım sertçe kalktı. Karanlık sokağın koyu karanlığında silinip gitmişlerdi. Koşmak, haykırarak koşmak, yeniden eski, çok eski günlere geri dönmek isteği, havasızlıktan, susuzluktan kurtulma çabası gibi geçti içimden. Sonra?

Sonra hiç. Bir andı bu. Koşamadım, karanlıklara karışıp gitmiş eski arkadaşlarımın adlarını haykıramadım. Başım yeniden düştü önüme.

Evet, gecenin bu saatinde ne yapacaktım tek başıma? Ortahaf?

Çekmedi içim onu da. Bar?

Cebimde param olsa Güzide, küçük kızı, bilhassa o! Baba dostumu tokatlayan o ufacık eli öpmek, öpmek isteği yaktı içimi ama gidemezdim ki. Peki?

Eve geri dönmek... Bunu da yapamazdım, çok erkendi. Annem ne için erken döndüğümü soracaktı. Uzun uzun anlatmam gerekirdi. Neyi? Nasıl anlatacaktım? Anlayabilecek miydi bendeki hızlı değişimin olgularını?

Birden içimde, içimin ta derinliklerinde sanki ışıktan bir artezyen patlayıp fışkırdı: Hamdi'nin kahvesini hatırlamıştım. Belki yine sarhoştu, karısının armoniğine uyarak kan tere bata çıka döner, dönerdi kahvenin içinde. Adımlarım fabrika mahallesine yöneldi. Yolda, "benimki"nin baba evi aklıma geldi. Bu yoldan değil de ötekinden geçersem o evin karanlık pencerelerini görebilirdim. Biliyordum pencerelerin karanlık olduğunu. Uzun süre uğramamıştım ama, öyle geliyordu bana. Pencereler karanlık olmalıydı. Benimki iz bırakmadan çekip gitmiş. Meri'nin anlattığına göre, babası mahvolmuş, hızla yaşlanmıştı. Belki de kızının bu evdeki anılarına dayanamayan ihtiyar, evi sırf bu yüzden bırakmıştı!

Ama şaşılacak şey, pencereler eskiden, çok eskiden olduğunca aydınlıktı!

Aydınlık pencerelerin karşısındaki kaldırımda durdum.

Çok eski günlerimin artık nerdeyse unuttuğum ıslığıyla çok eski günlerde kalmış parolamı saldım ama, aydınlık perdelerde ne telaşlı gölgeler, ne de sokak kapısının açılışı.

Belki duymamış olabilirlerdi. Yeni bir ıslık, sonra bir yenisi daha.

Tıss...

***

Hamdi'nin kahvesi kalabalıktı. Girdim, bir kıyıya iliştim.

Karısının yerinde, yani ocakta, karısının çok genç bir modeli. Kızı olacaktı. Az daha küçüğü de ortada müşterilere çay, kahve dağıtıyordu. Yanıma geldi, ne içeceğimi sordu. Çay istedim.

Hamdi ortalarda yoktu.

Çayımı içerken geldi. Her zamanki gibi sarhoştu. İlyas Usta'nın dediği gibi, sarhoş gözlerle bakıyordu dünyaya!

Çevreye bakınırken beni gördü.

"Hoş geldin..."

"Hoş bulduk."

"Nerde bizim feylesof?"

İlyas Usta'yı sorduğunu anlamıştım.

"İşi başındadır o bu saatte..."

"Haa, tamam!"

Ortalarda dolaşan kızına seslendi. Kız geldi. "Sıkıntı ilacını" getirmesini söyledi. Az sonra çıplak bacakları mermeri hatırlatırcasına bembeyaz ve sağlam küçük kız kırmızı testiyle toprak bardağı getirdi. İlk, ikinci, üçüncü bardakları karşılıklı içtik. Kahveci Hamdi, "Severim İlyas'ı," diye başladı. "Çok severim hem de. Ama kalın kafalıdır, girmez söz kafasına!"

Sadece dinledim. Ardını getirdi:

"Hemşerimdir, memleketlim yani. Bilirsin buralara nasıl geldiğini? Bilmezsin. Sosyalisttir o! Bilirsin nedir sosyalist? Anlatmadı sana da? Halbuki anlatır, durmaz çenesi. Bu yüzden hapislere girdi idi memlekette!"

"Ne için?"

"Çalışır idi kral aleyhinde!"

"Maksadı neydi?"

"Maksadı, isterdi yıkılmasını krallığın!"

Alayla ekledi:

"İster olsun bütün dünya sosyalist, yaşasın kurt kuzuyla!"

Bardakları dördüncü sefer doldurup benimkini bana ikram etti.

"Deli o!"

Bardağını havaya kaldırdı.

"Haaydi şerefe!"

Ama ne elim kalktı, ne de onun bardağıyla tokuşturabildim. İçimden mi gelmedi? Şaraba karşı da mı bir kanıksama başlamıştı?

Oysa şaştı.

"Ne için? Ama ne için içmezsin?"

Bardağımı bıraktım.

"İçemiyorum, gelmiyor içimden..."

Üstelemedi, dikti o. Benim dolu bardağı aldı, biraz da öfkeyle, yanımdaki iskemlesinden kalkıp ocağa doğru gitti. Ben de kalktım. İçtiğim çayla şarapların paralarını küçük kızına verdim. Hamdi ta ocağın yanından bunu gördüğü hâlde, "Hayır, olmaz, darılırım. Çünkü şarapları sana ben ısmarlamıştım..." falan demedi.

Kahveden çıktım.

Gecenin içinde fabrikanın o hiç durmamacasına atan nabzıyla dünyaya yaydığı ıslak fışıltısı sürüp gidiyordu. Şehrin yolunu tuttum.

Eski arkadaşlarımdan da, Kahveci Hamdi'den de ağır basıyordu İlyas Usta. Hamdi'yi, kahvesini neden sevmediğimi şimdi daha iyi anlıyordum.

Şehrin kıyı mahallelerine varmıştım ki, yine arkadaş ıslıkları.

Durdum, baktım çevreme... Kimseler yoktu görünürlerde. Ama ıslıklar, birbirleriyle konuşurcasına ıslıklar, karşılıklı sürüp gidiyordu.

Sakın beni izlemiş olmasınlardı?

Açtım adımlarımı.

Islıklar da açtılar sanki. Sanki beni izliyor, ama bana görünmek istemiyorlardı nedense. Tam bizim evin sokağına girmiştim ki çevremi aldılar. Ellerinde şarap şişeleri...

"Hayrola?" dedim.

Her biri bir kafadan, söz bombardımanına alıverdiler beni.

"Bizi ekemezsin arkadaş!"

"O işçiye değişemezsin bizi!"

"Çocukluğumuz birlikte geçti..."

"İçtiğimiz ayrı gitti bes!"

"Bu arkadaşlığı bir tekmede yıkamazsın!

"..."

"..."

"..."

Anlıyordum ki onlar benden çok daha sarhoştular.

"Peki, n'olacak?"

Olacağı şuydu: Fabrikadakiyle de konuşabilirdim ama, bunca yıllık arkadaşlığımızı yıkamazdım, yıktırmayacaklardı bana!

"Ama ben yakında çalışmaya başlıyorum..."

"Nerde?"

"Fabrika muhasebesinde..."

Okkalı küfürler salladılar fabrikaya da, muhasebesine de, o fabrikayı oraya kurana da, gidip çalışanlara da...

"Belki haklısınız ama, dedim, annem hasta, biliyorsunuz!"

"Ne olmuş hastaysa?"

"Ölebilir!"

"Ölürse ölür. Hep öleceğiz, herkes ölecek..."

"Annem ölünce kız kardeşlerimle ortada kalacağız. Tenceremizi kim kaynatır? Onun için artık serseriliğe son verip çalışmam lazım!"

Alındılar.

"Yani biz, çalışmadığımıza göre, serseri miyiz?"

Onlara anlatamadım meseleyi, işte şimdi bitmişti aramızda her şey!

"Bu son buluşmamız olacak ve bir gün bizi arasan bile bulamayacaksın!"

Öteki:

"Canım bize ne ihtiyacı olacak? Serserilerden ne bekleyebilir?"

"Hoşça kal!" bile demeden, birbirine dolaşan bacaklarıyla, karanlıklara ikinci sefer, dönüp bakmadan gittiler.

26

Ve Bir Gün

Ve bir gün, fabrika revirinde doktoru görmeye giderken, elinde filesi, filesinin içinde çeşitli sebzeler, iki somunuyla benimkine rastladım.

Evet, "BENİMKİ"ne!

Tek laf etmeden, ikimiz de durduk.

"Merhaba," dedim.

"Merhaba," dedi.

Ne dudaklarında ruj, ne yüzünde pudra, ne de tırnaklarında oje. Aşırı derecede titriyor, ama yine de belli etmemeye çalışıyordum. Onunsa ne hâlde olduğunu kestirecek durumda değildim.

"Nerelerdesin?

Parmağındaki alyansı gösterdi.

"Evlendim!"

İçimden bir şeyler aktı buz gibi.

"Kiminle?"

"Tanımazsın."

"Ne iş yapıyor?"

"Bir tamirhanede usta."

"Seviyor musun onu?"

"Hayır, saygı duyuyorum!"

"Sevmeden nasıl evlenebildin?"

Omuz silkti.

"Sevip evlendim de ne oldu? Ama inan, sana dargın falan değilim. En doğru hareketi yaptın. Kendini de, beni de kurtardın. Hayatımız sadece aşk, maceradan ibaret değil. Çabucak anladım ki, ekmek her şeyden önce geliyor. Kocama âşık değilim ama, hayranım ona. Çok namuslu insan. Gebeyim. Çalışıyorum. İkimiz de çalışıyoruz..."

"Sen de mi?"

"Evet. Bir biçki dikiş yurdunda. Kocama yardım ediyorum. Az kazanıyor. İkimizin kazandığı birleşince..."

"Anlıyorum. Peki baban, annen?"

"Onlar artık beni ilgilendirmiyorlar!"

"Niçin?"

"Bir zamanlar sana karşı nasıldılar? Şimdi de kocama karşı... Makine yağları içinde üst başıyla kaba saba biriymiş. Makine yağları yalnız üstünü başını değil, ailemizin şerefini de kirletiyormuş..."

"Beni unutabildin mi?"

"Hayır."

"Eski günlerimizi?"

"Yeniden dünyaya gelecek olsam, ardına takıldığım o günleri yeniden yaşamak isterdim. Altından günlerdi onlar benim için. Ama artık..."

İç geçirdi. Anlamıştım.

"Her şey bitti mi?"

"Yollarımız ayrıldı sadece. Ama şunu iyi bil ki, seni hâlâ seviyorum. Beni bütün yalvarmalarıma rağmen çiğneyip geçtiğin hâlde!"

Hızla döndü. Yüzüme bakmadan telaşlı bir baş selamı, "Hoşça kal!"

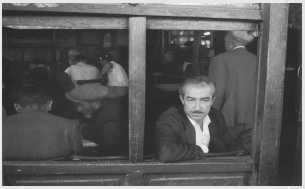
Topukları yamuk ayakkabıları, eteği hayli kısa, çiçekli basma entarisi, sebze dolu filesi ama zarif bacaklarıyla kalabalığa karışıp gitti.

Ardından uzun uzun baktım.

Sokaktaki isimsiz kişileri hepimizin tanıdığı karakterlere dönüştüren, onları en yakınımızdaki insanlar arasına sokan, hatta kendi verdiği adlarla toplumsal birer tipleme haline getiren Orhan Kemal, **Arkadaş Islıkları** adlı bu kitabında bir kez daha insanın serüvenini ele alıyor. **Arkadaş Islıkları**, genç bir delikanlının aldığı uzun yolu anlatırken bir yandan da arkadaşlarımızın çaldığı o ıslıkların üzerimizde nasıl bir etki bıraktığını da dile getiriyor.

Orhan Kemal'in kitapları bir okurun hayatta rastlayabileceği o çok nadir hazineler arasında yer alır. Çok az yazar okurunun dünyasında onun kadar iz bırakır, okurunu onun kadar biçimlendirir. Orhan Kemal umudu ve aydınlığı yeniden kazanmamız için yol gösterir bize. Edebiyatımızın en değerli ustalarından biri olan Orhan Kemal'in kitaplarını yayımlamaktan onur duyuyoruz.

§ EVEREST